Raziye

Melih Cevdet Anday

HÜR YAYIN
ÇAĞDAŞ TÜRK YAZARLARI

RAZİYE
MELİH CEVDET ANDAY

HÜR YAYIN
ÇAĞDAŞ TÜRK YAZARLARI
15
254

RAZİYE

MELİH CEVDET ANDAY

RAZİYE
Yazarı: Melih Cevdet Anday
Kapak Düzeni: Bülent Erkmen

Yayın hakkı
Melih Cevdet Anday / Hür-Yayın
Dizgi, baskı, kapak baskısı:
Hürriyet Ofset
Cilt: Çınar Ciltevi
İkinci baskı: Aralık 1980

Hürriyet Yayınları: 254
Çağdaş Türk Yazarları: 15

Hür-Yayın A.Ş.
Cemal Nadir Sok. 7
Cağaloğlu-İstanbul

RAZİYE

MELİH CEVDET ANDAY

MELİH CEVDET ANDAY

Melih Cevdet Anday, *1915 yılında İstanbul'da doğdu. Kadıköy 35. ilk (1928), Kadıköy Ortaokullarını (1931), Ankara Gazi Lisesi'ni (1936) bitirdi. Kısa bir süre, sosyoloji öğrenmek için gittiği Belçika'da kaldı (1938), dönüşte Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü'nde müşavirlik, Ankara Kitaplığı'nda memurluk ve gazetecilik yaptı (1942-1951), gazetelerde sanat-edebiyat sayfaları yönetti. (Akşam, 1953/54; Tercüman 1958; Büyük Gazete 1960). Tanin'de (1961), Cumhuriyet'te (1961-1963) yazılar, denemeler yayımladı, İstanbul Belediye Konservatuarı'nda öğretmenlik yapıyor (1954'ten bu yana). Bir ara TRT Yönetim Kurulu üyesi oldu (1964). Şimdi Cumhuriyet gazetesinde denemelerini sürdürmektedir.*

Aylaklar *(1965) Melih Cevdet Anday'ın ilk romanıdır. İstanbul'da Erenköy'de II. Abdülhamid devrinden kalma, on sekiz odalı bir konak halkının yozlaşmışlığı anlatılır. Topium hayatının gerektirdiği sorumluluk duygusundan ve ahlâk değerlerinden yoksun olmanın otopsisini yapan gerçekçi bir roman.*

Gizli Emir ve İsa'nın Güncesi *de diğer romanlarıdır.*

kitapları: Garip *(1941) Orhan Veli Kanık ve Oktay Rifat birlikte,* Rahatı Kaçan Ağaç, Telgrafhane, Yan Yana, İ Bağlı Odysseus, Göçebe Denizin Üstünde, *TRT 197(* Ödülleri Yarışması'nda Gizli Emir *romanı başarı ödülü kazandı.*

Deneme kitapları: *Doğu-Batı, Konuşarak, Yeni Tanrılar*

Gezi notları: Sovyet Rusya, Azerbaycan, Özbekistan, Çekoslovakya Macaristan.

Oyunları: İçerdekiler Mikadonun Çöpleri *(1967/68 Tiyatro mevsiminde İlhan İskender Armağanı'nı kazandı).*

Melih Cevdet Anday, Tarjei Vesaas'tan çevirdiği Buz Sarayı *çevirisiyle Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü aldı.*

Raziye, *Melih Cevdet Anday'm Cumhuriyet gazetesinde tefrika edilen son romanıdır.*

BİRİNCİ BÖLÜM

I

Sevdalanmaya gidiyormuşum meğer...
Bunu daha önce bir kâhin bana söyleseydi,kuşkusuz geri dönmeye kalkmazdım, ama bu sevdanın nerede, nasıl karşıma çıkacağını düşünmekten belki de olayların sırasını bozardım, zamanı altüst ederdim. Geleceğimizi bilmemektir bizi zamanın içine sokan. Yoksa bir gün dizlerine dokunur dokunmaz onun soyunuvereceğini bilip de beklemek, bir ölümünün sabrını aşar.

Dağdan kopan ve yuvarlanıp yola düşen taş nedeniyle ancak bir hafta önce geçişe açılabilmiş olduğunu söyledikleri —yolcuların birbirlerine hep aynı sözcüklerle, hep aynı şaşma üniemleri çıkararak, bıkıp usanmadan— kaya parçaları dolu dönemeci, çok ağır ve sarsıla sarsıla geçtikten sonra, sağa dönüp inişe koyulduk ve bir yanında —deniz yanı—okaliptüs ağaçları sıralanmış, öte yanı da dağın eteklerine değin zeytin ağaçlarının buğulu yeşili ve sıcaktan titreyen örtüsü ile sarılmış uzun yola girdik.

Menzil yaklaşırken makine, ahırına dönen ata benzer sabırsız yolcu için ve kendiliğinden hızlanır sanki, sağa sola sekerek, dayımın mektuplarından (ki tarihleri epey eskimiş olmalıydı daha o zaman) aklımda kalanları biraraya getirerek ve kimi yolcunun inmeye hazırlandığını görerek, bir de evlerin, bostanların, eşeklerin, küçük çocukların sıklaşmasından, köye geldiğimizi anlıyordum, ama sabırsız değildim.

Bir bakıma sabırlı olmaya geliyordum buraya. Yalnızca kır yaşamını bilmediğim için değil, özgürlüğümü kimbilir ne sürem boyunca daralttığım, o güne değin bilmediğim bir başka düzene sokmak zorunda kaldığım için. Burada geçecek günler, aylar yitmiş sayılsa da ne çıkar diye

düşünüyordum. Gençtim, yitirmek için çok ömrüm vardı. Belki de bu yüzden diye geçirirdim içimden, bu cömert duygululuğumdan ötürü ödüllendirildim. Yitiren kazanır, evet, ama o'nu bir akşam üzeri, karanlık bastığı saatlerde, bir daha hiç görmemek üzere yitiren ben, nasıl olur da kazançlı sayılabilirim? Ödül onu tanımakla verildi bana, onu sevmekle verildi, o kadar.

Kuru dereyi geçip benzincinin önüne gelince minibüs durdu, şoför dikiz aynasından beni arayarak:

- Burada ineceksiniz, dedi.

Çiklet çiğnediği için, birinin taklidini yapar gibi konuşuyordu. Bakışından nedense, benim hareketlerimi inceliyormuş kuşkusuna kapıldım, otuz kilometrelik yol boyunca ilk kez. Bu yüzden "Demek burası" sözünü kaçırmadım ağzımdan. Bilmediğim bir yere geldiğimi anlamasın istedim. Gereksiz bir kaygı bu. Fakat büyük kentte arasız izlendiğim, kaçıp saklanmaya alıştığım için arasız kuşku içinde yaşıyordum.

Bavulumu ve boya kutumu alıp yolcuların arasından güçlükle geçerek aşağı indim. Minibüs şose boyunca yoluna koyuldu. Ters yönden nazlı bir kaplumbağa geliyordu.

Sıcaktı. Görünümü, alıcı gözüyle ve biraz da nedensiz sevince benzer bir duygu ile gözden geçirdim. Toprak kuru ve tozluydu. Taşlık derenin iki yanındaki seyrek zeytin ve yaşlı çam ağaçları sıcağın altında, başlarını önlerine eğmiş gibi uyukluyorlardı. Yaprak kıpırdamıyordu. Yalınayak küçük bir köylü çocuğu, arkasında kocaman bir köpek, koşarak yanımdan geçti. Bana bakmadılar geçerken, sonra köpek dönüp baktı. Her şey ağırlık ve ciddilik içindeydi.

Ağaçların daha yoğunlaştığı ve çeşitlendiği sağ yanda, uzakta, köy evlerinin damları görünüyor, bunun da arkasında yeşil örtülü, görkemli dağ yükseliyordu. Limon kokusu geliyordu köyden. Hiç kimseyi beklemeyen bir yerdi burası. Bu yüzden de, insan, gereksizliğinin tadını duyuyordu, kendine değiyordu sanki.

Otobüste uykusuz bir gece geçirmiştim. Son durak olan kasabaya varışımızda, minibüsün hareketini beklerken, bir çınarın altındaki kahvede, sabahı, gölgeyi ve kırmızıyı emmiş çaydan iki bardak içmiştim. Korka korka çevreme bakıyordum beni bir izleyen var mı diye. Yüzümü kapalı

tutmaya çalışıyordum. Sonraki kısa yolculuğum ise çevreyi incelemekle geçti. Yapmayı kurduğum boyalı boyasız resimlerin hep görünüm resimleri olacağını düşünmüştüm. Resimden başka hiçbir şey düşünmemeye bakıyordum. Olayların dışına çıktığım için, (gerçekte arasız onları yaşıyordum) doğa beni çok ilgilendiriyordu. İnsanın, nerede olsa doğanın içinde bulunduğu gerçeğini sanki hiç anlamamıştım da, ona burada, uzun ve yorucu bir yoldan sonra kavuşmuştum. Dayımın evini bulamasam, ya da onun artık burada olmadığını öğrensem de, bir ağacın altına yerleşecek, eşyamı çıkaracak, burada kimbilir ne kadar sürecek konukluğumu bir tanınmazlık içinde geçirecektim, çevresine uymuş kabuklu bir böcek gibi.

Özgürlüğün, yalnızlığı ve doğayı gerektirdiği düşüncesi bir kuş gibi uçuşmaya başladı önümde. Başımdan geçen olayların verdiği sinirliliği mi üzerimden atmak istiyordum, yoksa gücünü topraktan alan Tanrı Ante gibi elimi yere dayamak bana yeniden hız verir diye mi düşünmüştüm? İnsan karmaşık bir yaratıktır, kendini tanımak için dur dinlen bilmeden çabalar.

Köyü sağımda bırakarak, denize doğru, ağaçların arasındaki izlekten yürümeye başladım. Burada toprak hafifçe bayırlaşıyor, bu yüzden iniş beni bavulumun ağırlığı ile öne, aşağıya çekiyordu. Ayağımı taşlara çarpıyordum, dengemi bulmak için sağa sola yalpalıyordum. Daha günün erken saatleri olduğu halde güneş bütün gücünü duyurmaya başlamıştı bile. Görülmemiş bir aydınlık, doğada da, zihinde de hiçbir belirsizliğe olanak bırakmıyordu; her şeyi ile çıplak, gizlisiz, kuruntusuz, katıksızdı. Ağacın, taşın, damıtık havanın bu yalın ülkesinde, sanki konuşmak isteseniz, ancak eşyanın adını söyler, en ilkel gereksemelerinizden söz edebilirdiniz. Sağırların yanında söz nasıl en gereksiz olana indirgenirse, burada da düşünce ve duygu işte öylesine bir saflık, bir sağlamlık kazanıyor gibiydi. Bunu kendi payıma sevinçle benimsedim. Benden olanla benden olmayanı, gerçek olanla gerçek olmayanı daha iyi ayırabilecektim. Ama aşkın da böylesi bir ortamı gereksediğini nerden bilebilirdim!

Ayaklarımın arasından derisi parıldayan bir yılan kayıp geçti. Derken bir keçi öksürdü çok yakınımda, başımı o yana döndürdüm, soylu bakışı ile karşılaştım hayvanın.

Sanki ben yürürken ses vermeye başlamıştı bu gergin ve durağan evren. Sonra ince, çok ince, yaşlı bir kadın sesi keçiye anlamadığım bir şey söyledi. Bu sesin, bodur bir mersin ağacının arkasından geldiğini sanıyorum, mersin yaprakları gibi sivri, çın çın öten bir ses.

Denizi ve evi bir anda gördüm. Bavulumu, resim kutumu yere bırakıp bir ağacın dibine oturdum. Yorulmuştum. Düşlediklerime çok uygun çıkan bu görünüm yine de şaşırtmıştı beni. Deniz sanki aşağıda değildi de, her an azar azar yükseliyordu: Dahası, karşıya düşen dağların eteğindeki yanı yükseliyor da, bütün suları ile bu yakaya akıverecekmiş gibi eğri duruyordu. Denizin orada edindiği rengi verecek bir boya bulamayacağımı düşündüm. İlkçağın süs taşı damarlı lâpislâzuli lacivertliğinde, tek parça ve sağlam, üstü az önce temizlenmiş, ya da bilinmeyen bir gezegenden düşmüşçesine yapayalnızdı. Üstünde hiçbir tekne olmadığı için bütünemez izlenimini uyandırıyordu.

Koyun dibinden geniş bir sazlıkla başlayan ova, yılankavi dereleri, azmakları, yer yer kavak koruları ile, renk değişiminden ya da ekilen bitkinin çeşidinden ötürü parça parça sınırlı, işlenmiş öbekleriyle, göz alabildiğine içerlere doğru uzanıyordu. Batı'ya doğru açık deniz, gökyüzü ile birleşiyordu.

Mektuplarındaki ayrıntılı açıklamaları bilmeseydim de, dayımın evini ilk görüşte ayırdedebilirdim. Bulunduğu her yere kendi damgasını vuran bu acaip adam, köye üç yüz metre kadar uzaklıktaki evini, bölgenin geleneksel yapı biçimine uydurmakla birlikte, yine de apayrı, gelip geçeni baktırıcı, giderek bir konut olup olmadığında kuşkuya düşürücü bir görünüşde kurmakla kalmamış, damın tam ortasına diktiği gereğinden uzun göndere, üstündeki kırmızı leke ne olduğu aniaşılmayan kara bir bayrak çekmişti. Böylece ev, bir ortaçağ beyinin şatosunu, ya da bir korsanın sığınağını düşündürüyordu karşıdan.

Bavulumu, boya kutumu yüklenip yola koyuldum. Dünyanın herhangi bir noktasında, kimsenin bilmediği bir yerde bulunduğum duygusu beni öylesine garip bir coşku ile sarmıştı ki, o an dayımın bile bana yabancı olduğunu, beni tanımadığını, kısacası tümden bilinmezlik içinde kalıp kendimi de, dünyayı da tam bir nesnellik içinde yeni baştan

ele alacağımı düşlemek hevesine kapıldım. Bu heves sanki bedenimin her zerresinden geliyordu. Yabancı bir ülkeye sığınmış, kimsenin ilgilenmeyeceği bir kaçaktım; sonun ne zaman geleceğini düşünmeden bekleyecektim. Ne mektup alacaktım, ne mektup yazacaktım. Dünya ile tek bağım, dayım olacaktı. Ama kendi sorunları, tutkuları, hevesleri ve akıl ermez merakları ile bu adamın beni karşılaşmamızdan hemen sonra unutacağını, tek başıma ve dünya ile ilişkisi tümden kesik olarak bırakacağını biliyordum.

Burayı seçişimin bir nedeni de bu olsa gerektir diyeceğim ama, başka bir yerim olmadığına göre bu seçiş hiç de bir karar niteliği taşımaz, daha çok bir zorunluktur.

Ev kalın ağaçtan temel direkleri üstünde yükseliyordu, yayla evlerinin altı gibi açık olan birinci katı saymazsam, iki katlıydı. Alttaki boşluğun yüksekliği iki metre kadardı. İkinci katın dört yanı balkonla çevriliydi, üstü örtülü olduğu için gerçekte bir revaktı bu, revaktan aşağı dar bir merdiven iniyordu, bu merdivenin kolayca kaldırılır türden olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu. Daha üstte, ikinci katın yarısı büyüklüğünde, kafesli pencereleri çok ufak tutulmuş bir kat daha vardı. Revakta damı tutan direkler başka başka renklere boyanmış olduğu için neşe verici bir izlenim uyandırıyordu, ya da bir kızıl derili çadırı gibi ilkellik.

Bahçenin güney ucunda, limon ağaçlarının yoğun turunculuğu altında, renkli yaprakların taşırttığı kara kabarık topraklı bir çiçeklik göze çarpıyordu.

Büyük bahçe, taştan alçak bir duvarla çevrilmişti. Bu duvarın iki köşesinde, iki selvi ağacı sipsivri yukarı doğru uzanıyordu. Daha açıkta seyrek zeytin ve çam ağaçları vardı, ama bunlar evden çevreye bakışı engelleyecek gibi değildi. Böylece ev bir gözetleme kulesini de andırıyordu.

Daha da yaklaşınca kulağıma bir müzik sesi geldi, evde Beethoven'in beşinci senfonisi çalınıyordu. Senfoniyi, düzenli aralıklarla bir balta sesinin böldüğünü duvardan içeri atlayınca duydum. İşte dayımla orada karşılaştık.

Ayağında şort vardı, üstü çıplaktı, kıllı göğsü, omuzları, pazuları ter içindeydi. Göğsüne değin inen kır düşmüş kara sakalları, gür kaşları, çatılmış alnı, kıvırcık saçları ile dayımı yıllar önce bıraktığım gibi bulmuştum. Sanki bütün yaşamında varmak istediği bu görünüşü elde eder etmez artık yaşlanması durmuş ve bir Tanrı yonutu gibi

ölümsüzlüğe ermişti. Bir ayağını dayadığı koca bir kütüğü balta ile yarmağa uğraşıyordu.

Beni görünce baltayı elinden attı.

- Geldin mi? dedi olduğu yerden, süzdü beni yukarıdan aşağı.

Demek bekliyormuş, şaştım. Oysa ben gizli geliyordum.

Eşyamı yere bırakıp,

- Geldim, dedim.

Elinin tersi ile alnındaki teri alıp yere silkeledikten sonra yanıma geldi, sağ kolu ile boynumdan tutup başımı göğsüne dayadı, öpmedi.

- Hoş geldin, dedi.

Ben elini öpmeye davranınca bırakmadı, geri çekilip şöyle bir yüzüme baktı.

- Kaç yaşındasın sen?

- Yirmi iki.

Gülümsedi mi, bilemiyorum.

- Eşek kadar olmuşsun, dedi.

Ben de gülümseyerek:

- Oldum, dedim.

Dayım:

- Demek cami duvarına işedin, dedi konuyu değiştirerek (demek bir şeyler duymuş) sonra:

- Annen... diye ekledi.

Neyi sormak istediğini anlamıştım. Ama gene de açıklamaya giriştim.

- Epeydir görmedim, dedim.

Benim biraz açılmam yetti ona.

- Anlıyorum, dedi. Buraya geldiğini biliyor mu?

- Sanmıyorum.

Sonra başımı yere eğip:

- Burada kalmamda sizin için bir sakınca var mı? diye sordum.

Dayım gözlerimin içine dik dik bakarak:

- Hayır yok, dedi.

Sonra da:

- Utanmıyor musun bunu sormaya? diye ekledi.

Ben de onun gözlerine bakarak:

- Bağışlayın, dedim.

Dayım sert sert:

- Daha on fırın ekmek yemen lâzım, dedi.

Sesimi çıkarmadım, içimden, "gençleri küçük görme alışkanlığı" diye geçirdim. Gençlik olaylarını, benim bu olaylar içindeki yerimi izlemişti demek. Hem yalnızca izlemekle kalmamış, bir gün ona sığınacağımı da kestirmişti.

Yetmiş üç, yetmiş dört yaşlarında olmalıydı, demek annemden çok büyük. Ama sırım gibiydi. Gücü kuvveti üstüne çok ilginç şeyler duymuştum. Gerçekte annemin ağabeyisi değildi; anneannemin ilk kocası şehbender Nazmi beyin, ilk karısından olmuş çocuğu idi. Annem, anneannemin ikinci kocasındandı. Kimi ailede buna akrabalık denmez, o kadar ki, dayımla annem durumunda olanlar görüşmezler bile. Ama dayım annemi, ana-baba bir kardeşi gibi severdi. Sık sık gelirdi bize, durumumuzu sorar, tek tek hepimizin ne derdi var öğrenir, öğütler verir ve çok kalmaz, giderdi. Sık sık gelirdi dediysem, öyle haftada, ayda bir değil, yılda, belki de iki yılda bir. O da İstanbul'a uğradığı zamanlarda. Çünkü dayımın, İstanbul'daki evinde bile öyle uzun süre oturduğu olmazdı. Yaşamını ayrıntıları ile bilemediğimiz için, şu kadarını söyleyeyim: Belli bir işi yoktu, ama esintilere uyarak, kimi zaman şu işi, kimi zaman bu işi alarak Anadolu'nun bir bucağına gider, kısa bir süre sonra da kızgınlıktan köpürmüş olarak, belki de umutsuz, düşünceler ve kaygılar içinde dönerdi. Söylediklerine göre, bu dönüşlerinde babası şehbender Nazmi bey bile ona hiçbir şey sormazmış, sadece "Geldin mi?" dermiş, o kadar.

Belki beni kendi gençliğine benzettiği için olacak (durumumdan ötürü), ilk karşılaşmamızda "Geldin mi?" diye sormuştu. Ama başımdan geçenleri duymamış olamazdı. Nitekim az sonra:

- Seni izleyen oldu mu yolculuğunda? diye sormasından da belli oldu bu.

- Hayır, dedim.

- Al bavulunu eve girelim, dedi.

Böyle diyerek öne düştü, bir yandan da konuşuyordu.

- Hastalandın, zafiyet geçiriyorsun, buraya dinlenmeye, kilo almaya geldin. Bundan fazlası kimseyi ilgilendirmez. Biz bir birliğe vardıktan sonra üst yanı kolaydır.

Dönüp yüzüme baktı:

- Gerçekten de zayıfsın, dedi.

- Sağlığımdan şikayetim yok, dedim arkası sıra yürüyerek.

- Neyse bunu böyle bilelim, dedi dayım.

- Olur, dedim.

Merdivenin başına geldiğimizde:

- Burada ne yapmayı düşünüyorsun? diye sordu. Okuyacak mısın?

Ben:

- Resim yapacağım, dedim.

Dik dik boya kutuma baktı:

- Sen akademide okumuştun, değil mi?

- Bir buçuk yıl kadar.

İşte o sırada beni çok şaşırtan bir şey oldu. Merdivenin yukarı başında bir genç kız duruyordu. Ona o anda vurulduğumu elbette bilemezdim; ilk izlenimim görülmemiş bir güzellikte olduğu idi. Acaba teker teker sayıp sonra bunları toplasam, o olağanüstü güzelliği bulabilir miydim? Evet, saçları kara, uzun, gözleri yeşille kurşuni arası, yüzü buğdaysı, etine dolgun, uzun bacaklı bir kız. (Şimdi düşünüyorum da, belki o anda bunların hiçbirini görmemiştim; ama sonra, günler, aylar boyu, bütün bir yaz süresince onun her yanını ayrı ayrı ne çok seyretmek, doya doya özümsemek fırsatını bulmuştum!) Ayakları çıplaktı, etekleri kısa olduğu için, aşağıdan bakınca bacaklarının bütün yapısı kendini büyüleyici bir etki ile gösteriyordu. Öyle, güzelliği sonradan, tanıdıkça, yavaş yavaş anlaşılan kızlardan değildi; uzaktan görülen bir yonutun yaklaşıldıkça çizgilerini azar azar ortaya çıkarması gibi zamanla varılacak, sakladığı, istemeden olsun sonraya bıraktığı bir şeyi yoktu, deniz gibiydi, ne yandan bakarsan bak, deniz, öncesi sonrası olmayan.

Sanki dayımdan edindiği dik bir bakışla bakıyordu bana. Nedense evin köpeği, kedisi, keçisi gibi bir izlenim bıraktı üzerimde o an. Yabanlığın, sessizliğin, aydınlığın verdiği bir bilgelikle, kendinden olmayanı ilk bakışta ayıran, bunu yadırgayan, bu karşılaşmadan az sonra ne çıkacağını merak eden, tadı kaçmış, erinci bozulmuş bir kır yaratığının arı huysuzluğu okunuyordu yüzünde. Kollarını beline dayamıştı, saçının yarısı arkada, yarısı önünde idi, bacaklarını birbirine yapıştırmıştı. Hop diye bağırarak bir sıçrayışta kendini aşağı fırlatıp, yere inince ince bacaklarının

üzerinde gene o dengeyi bulacakmış gibi duruyordu.

Dayım sol elini yukarı kaldırıp işaret parmağı ile onu göstererek:

- Kızım, dedi.

Sonra da ona:

- Gel de bavulu al, diye seslendi.

Kız bir an durduktan sonra sallana sallana indi aşağıya, yüzüme bakmadan (merdivenin başında iken yeterince bakmıştı çünkü) bavulumu kaldırdığı gibi, bu kez koşarak yukarı çıkmaya başladı. Sol kolunu açmış, başını da sola eğmişti.

O zaman dayım:

- Dursana canım, diye seslendi yine.

Kız yarı yolda durup bize baktı. Dayım:

- Ağabeyin, dedi beni göstererek. Yeğenim benim. Hoş geldin desene!

Kızın bir şey söylemesine vakit bırakmadan:

- Merhaba, dedim.

- Merhaba, dedi. Hoş gelmişsiniz.

Dayım birden var gücü ile bağırmaya başladı, paylıyordu kızı.

- Ne demek o "Hoş gelmişsiniz?" Hoş geldiniz demeyi unuttun mu? Bir daha söyle!

Kız dayımın sertliğine hiç aldırmadan:

- Hoş geldiniz, dedi bu kez.

Ben de:

- Hoş bulduk, dedim.

Bunun üzerine kız merdiveni çıkıp içeri girdi.

Ben dayıma bakakalmıştım.

Dayım:

- Kusura bakma, dedi, kırlık yerde yaşadığımız için kimi zaman böyle bir ağız kullanıverliyor. Doğrusunu istersen, belki herkesten, hepimizden iyi biliyor konuşmasını, çünkü bu yetenek onda doğuştan var. Bir gün bütün dünyayı buna inandıracağız.

Açıkçası bir şey anlamamıştım bu sözlerden. "Hoş geldiniz" yerine "Hoş gelmişsiniz" demek arasında, evet, bir ayırım vardı gerçi, ama bu dayımın bunca tepki göstermesi için hiç de yeterli bir neden değildi. Kızın yeteneğinden ve bu yeteneğin günün birinde bütün dünyaya kanıtlanacağından söz edilmesi de yersizdi.

Dayımın evlat edindiği bir kızın ille de üstün yetenekleri olması mı gerekliydi?

Tam merdivenlere doğru yürürken dönüp:

- Burada bir kızım olduğunu biliyordun, değil mi? diye sordu dayım.

- Biliyordum, duymuştum, dedim.

Dayım:

- Yazmıştım annene, dedi. Hadi çıkalım.

O önde, ben arkada, dar ve sallantılı merdivenden çıkmaya başladık.

Dayımın çok yıl önce, küçük bir çocuğu evlat edindiğini biliyordum. Ama unutmuştum, önem vermemiştim çünkü. Hiç evlenmemiş, hiçbir yerde uzun süre kalmaktan hoşlanmayan bir adamın, böyle bir takıntılı duruma katlanabileceğine inanmadığımdan mı, yoksa yıllar önce edinilmiş bir çocuğun karşıma böylesine yetişkin ve güzel çıkmasını şaşkınlıkla karşıladığımdan mı, bilmiyorum, dayım onu bana "Kızım" diye tanıştırdığı sırada, bu öyküyü sanki ilk duyuyormuş havası içinde kaldım.

Yukarı çıkarken dayım:

- Yalnız resim yapmakla kalma da, kızla konuşmaya da önem ver, diye mırıldanıyordu. Çünkü ben de evde yoğum hemen bütün gün. Böyle yalnız kala kala kızcağız konuşmaya boş verecek neredeyse. Oysa insanlar konuşmalı, çok konuşmalı.

Beşinci senfoninin sonu gelmişti, biz yukarıya vardığımızda. Çepeçevre direkli taraçanın yer tahtaları az önce gıcır gıcır yıkanmıştı, yer yer ıslaklıklar göze çarpıyordu. Merdivenin karşısına düşen odanın —o anda kaç oda olduğunu bilemezdim evde— geniş ve neredeyse yerle bir pencerelerinde renkli perdeler vardı. İçerisinin de taraça döşemesi gibi tertemiz olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu. Duvarlarda resimler göze çarpıyordu, ama eşya bakımından neredeyse bir şey yok gibiydi. Tahta dolduruyordu gözü hep.

Dayım merdiven başında ayakkabılarını çıkarınca ben de öyle yaptım. Tahtalara çorapla basmak hoşuma gitti. Balkonda pencere önlerine yer minderleri döşenmişti. Bunların üstleri renkli örtülerle kaplıydı. Doğrusu perdelerdeki, direklerdeki ve bu örtülerdeki renk çokluğu, alacabulacalık beni ilk başta yadırgatmadı değil. Gözleri

yorucu bir görünümdü bu. Hele bunların içinde kırmızının çokluğu, buradaki keskin aydınlıkla birleşince insanda gözlerini kapamak isteğini uyandırıyordu. (Oysa ben sonraları yaptığım resimlerde de kullandım kırmızıyı bol bol.) Bütün bu renkler bir hercai menekşe tarhı gibi sadece oyalayıcı ve gerçekte geçici bir izlenim bırakıyordu.

Dayım:

- Şuracıkta oturuverelim...

diyerek pencere önündeki mindere çöktü, eliyle yanındaki yere vurup beni çağırdı. Boya kutumu ayakkabılarımın yanına bırakarak dayımın gösterdiği yere oturdum, sırtımı tahta duvara dayadım.

Dayım:

- Çıkar ceketini, burası sıcaktır, dedi.

Dediğini yaptım, ceketimi yanıma bıraktım. O hep öyle çıplaktı. Derin derin soluyordu burnundan ve bana hiç bakmıyordu, sıcağı üfleyerek dağıtmak istiyordu sanki.

Gerçeği aranırsa, burada oturan birinin, önünde serilliduran görünümü bırakarak yanındaki ile ilgilenmesi olacak işlerden değildi. Bir yanda, kızıl çam ormanının içinde, denizden hafif bir bayırla yükselen tepede, ormancıların yapıları görünüyor, öte yandan yoğun portakal, limon, nar bahçelerinin arasında iki katlı, ahşap, balkonlu köy evlerinin damları yükseliyordu. Körfezin karşısındaki dağ kuluçka bir tavuk gibi yatmıştı bu görünümün üstüne, rahatsız edilmek istemiyordu.

Sessizliğin böylesine canlısını, insanı içine kapayan değil, dışarı alanını, onu tek iken birçok edenini ve yanıbaşımda oturan dayımın sakallarındaki ter damlalarını kurutan sıcak gibi, bir nitelikten başka niteliğe geçirenin bilmezdim hiç. İkisi de, sessizlik ve sıcak, bir ağacın görmüş geçirmişliğini, yaşlanmak ve yaşamak yokmuşçasına insan kanının derin köklerine aşılıyordu. Yeniliği ve eskiliği yok ediyordu.

Ve dayım sıcaktan ve merdivenden ve balta ile ağaç yarmaktan geldiği besbelli, fakat serüvenler içinde geçmiş yaşamının hızlı temposunu hep canlı tutmak istermişçesine soluyup duruyordu. Gün boyuna yükselirken taraçanın gölgeli bölümü de önümüzden ileri kayıyordu.

Dayım:

- Kızım, diye seslendi içeri.

Ve başka bir şey söylemedi. İlerleyen gölge ile birlikte biz de ayaklarımızı uzatmıştık. Ne kadar çabuk! Dayımın kızı önümüze alçak bir masa, onun üstüne de bir tepsi koydu. Tepside bir şişe şarap, iki bardak, iki kaşık ve tepeleme nar tanesi dolu bir tabak vardı. Dayım şarabı bardaklarımıza doldurdu, kendi bardağını alıp:

- Hadi hoş geldin, dedi ve içti.

Ben de:

- Hoş bulduk, dedim, içtim.

Beyaz şarap soğuktu. Dayımın kızı içeri gitmişti yine ve ben onun adını nasıl olup da unuttuğumu ve niçin bilmediğimi, çünkü çok eskiden bildiğimi düşünüp şaşıyordum. Gerçekte dayımın benim adımı bilip bilmediği de ayrı bir konuydu. Onda anlamını yitirmiş kavramlardı insana yakınlık göstermek ya da uzak durmak, diyelim ki bana öyle geliyordu, onun bende uyandırdığı kanı bu. Karşılaması ve yanımda oturup soluması ne yakınlığın, ne de uzak duruşun işaretleriydi. Annemi bile sormamıştı pek, sadece buraya geldiğimden haberi olup olmadığını merak etmişti. Bizleri görmediği uzun süre içinde neler geçtiğini öğrenmeyi gereksemiyordu, çünkü o bilirdi, öğreneceği bir şey yoktu.

Bana öyle geliyordu ki, o gün, belki de o an, beyaz şarabı bitirdikten sonra kalkıp gidebilir ve beni damı bayraklı,taraça direkleri çeşit çeşit renkli,kırmızı örtülerin sinir bozucu bolluğu içindeki bu alt katı açık evde... evlât edindiği kızla bırakırdı. Sonra, kim bilir ne zaman sonra karşılaştığımızda ise ne evi sorardı, ne kızı. Ya da benim aldanmamdı bu.

Dayım aklımdan geçenleri sezmiş, ya da aklımdan mutlaka kızının adının ne olduğu geçmesi gerekmiş gibi:

- Adı ne? diye sordu.

Ben o sırada şarabımı içiyordum, bardağımı ağzımdan çekip:

- Kimin? dedim.

Dayım:

- Kimin olacak, kızın, dedi.

Sanki beni sınamıyormuş da gerçekten onun adını öğrenmek istiyor. Sonra kendi söyledi:

- Vedia, dedi.

Ve ben ona inanmamışım da, bu yüzden onu

kızdırmışım gibi hışımla yüzüme bakarak:

- Ne o, dedi inanmadın mı? Bilmiyor muydun?

- Hayır dayı, dedim, neden inanmayayım? Biliyorum elbet... Biliyorum da...

Dayım:

- Evet, aradan zaman geçtiği için, diye kesti benim sözümü, aradan zaman geçtiği için unutmuş olabilirsin. Dayının şimdi bir evladı var demiştir annen, o kadarla kalmıştır. Daha fazlası da gerekmez.

Birini aldı sonra kaşıklardan, tepsideki nar taneli tabağa daldırdı, üç kaşık dolusu nar attı ağzına arkası arkasına, bir yandan da konuşuyordu çiğnerken.

- Çok iyi bir ailenin kızıdır, baba kolundan da, ana kolundan da soylu. Öylesine ki, kanına işlemiş soyunun üstünlüğü, etine sinmiştir. Onu dağ başında bıraksak... bıraksaydık demek istiyorum, daha küçükken... Soyunun kalıtımı ile en uygar düzeyi kendi başına bulurdu.

Bunları bana alçak sesle söylemesi gerekirken dayım gittikçe yükselerek, neredeyse bağıra bağıra anlatıyordu:

- Nice aile çocuğu vardır ki, ne eğitim para eder onlara, ne öğretim, sopa ile dövsen adam olmaz. Bense onu aldığımda, anasından babasından ayırarak değil, hayır, çünkü önce babası sonra da anası ölmüştü, küçücük bir kızdı, evet çok küçüktü, size de yazmıştım o zaman, annen mektubu göstermiştir sana, olgun bir insandı bu, küçücük bir kızdan umulmayacak kadar olgun. Başka kimsesi de yoktu, ne kardeş, ne dayı, ne amca, hiçbir kimsesi yoktu. Soylu bir ailenin kimsesiz kalmış kızıydı ve elbet ben onun kalıtımının zenginliğini destekleyecek, evet sadece destekleyecek bir davranıştan geri duramazdım. Evet, kızım yaptım onu.

Birden kesti konuşmasını, durgunlaştı, karşılaştığımızdan beri belki ilk kez duygulu, acımalı ve acılı bir anlatımla yüzüme baktı. Rüzgâr denemeyecek hafif bir hava yer değişmesinin önüne düşmüş birkaç sinekle birkaç arı, dev gök gemilerinin ağırlığı ve yavaşlığı ile gözlerimizin önünden batıya doğru geçtiler. Dalıp gittiğimi sanan dayım, anlattıklarına önem vermemi sağlamak istermişçesine yüksek sesle:

- Bunları biliyordun, değil mi? diye sordu.

Ve benim yanıtımı beklemeden az önceki coşkunluğunu

yeniden bularak sürdürdü sözlerini:

- Benim bu davranışımı acıma, iyilik, kimsesizlere yardım gibi, tuzu kuruların kefaret ödemesine benzetmek tümden yanlış olur, anlıyor musun? Ben... Ben acımayı, kendine acındırmak kadar aşağılık bulurum. İnsan denilen yaratık hayvan değildir ki, onu doyurmakla vicdanımız rahat etsin. Nedir vicdan?

Gerçek bir soru değildi bu, ama dayım yineledi onu:

- Nedir? Rahatlığın, mutluluğun korkusundan başka bir şey mi? Onun övülmesi, mutsuzluğun varlığına, hem de sonsuzca var olacağına inanmaktan başka neyi gösterir? Vicdanı tanımayan ilkçağ, bugünün sahteci vicdanından daha soylu insan yaratmıştı. Doğruluğun yolu başka yerden geçer. Hayvanın da yaşama hakkı vardır, bu hakkını kullanırken bizim yardımımızı gereksemez. Ona doğa öğretir nasıl yaşayacağını. Biz bütün şu üstün saydığımız bilgimizle doğru dürüst günümüzü kurtaramazken, klorofilli bitkiler güneş enerjisini kendine yarar duruma getirebiliyor ve bunun için de yanındaki otun yardımını dilenmiyor. Hayır, doğanın verdiklerini, benim, senin, onun dağıtımına bırakmak aptallıktır, böyle bir düzen alçaklıktan başka bir şey değildir.

Kendisine de, bana da şarap koydu, şişenin içindekini tüketti. Narı yeniden kaşıkladı. Öyle iştahla yiyor ve öyle içine sindirerek içiyordu ki, yiyip içtiklerinin onda o an enerjiye dönüştüğünü görür gibi oluyordum. Klorofilli bitkiler gibiydi.

Belki yol yorgunluğundan, belki de içine yeni girdiğim bu doğa parçasının üzerimdeki büyülü etkisinden olacak, dayımın açtığı konuya katılmak için içimde hiçbir heves duymuyordum. Diyebilirim ki, onu dinlemiyordum bile. Böyle davranmamda, kendimi bir takım olayların kahramanı saymaktan gelen gururun da etkisi vardı belki.

Çok az tanıdığım, ancak serüvenlerini merakla dinlemiş olduğum dayım, gerçekte karşılıklı konuşmaya pek de yatkın biri gibi gelmiyordu bana. Bunu sonraları çok daha iyi anladım. Onun konuşması, kimsenin karışmaması gereken bir işleviydi. İçme, yeme, odun yarma, dağlara avlanmağa gitme, hatta köylü ile üretim gibi, din gibi, yaşama biçimi gibi konularda çekişme, sonra Vedia'nın kişiliğindeki olgunlaşmayı aralıksız denetim, dahası yurt ve

dünya sorunları, bütün bunlar, yaşamını her an değiştirmek, yeniden başlatmak için sıralarını bekleyen, aklındaki binlerce tasarı benzeri, sadece onun olan etkinlikleriydi.

Bu yüzden olacak, ilgilendiği konuların birinden ötekine hiçbir neden, sıra gözetmeden, pipolarını değiştirir, ya da yatağında sağından soluna döner gibi geçiverir, en önemlisi, bu durumların her birinde yalnızca o durumun adamı imiş gibi davranırdı.

Vedia'yı evlat edinmesi hikâyesinden, klorofilli bitkilerin güneş enerjisini emmeleri konusuna, vicdan sorununa, ilkçağa, hayvanların yaşama haklarına geçişi de bunun bir örneğiydi. Sonraları bu tutumu çok daha yakından gördüm.

Dayım "toplan" borusunu duymuş bir er gibi, yaşından umulmayacak bir çevikilikle yerinden fırladı, kıllı göğsünü kaşıyıp omuzlarını hızlı hızlı sıvazladıktan sonra, denizden çıkmış, ya da taşıdığı un çuvalının altından kalkmış gibi şöyle bir silkindi.

- Hadi, dedi, şimdi içeri girelim. Sana evimi gezdireyim.

Böyle diyerek önüme düştü.

Tahta balkonun doğuya bakan yanına döndüğümüzde Vedia'yı (bu ad ne kadar yadırgatmıştı beni!) mayosu ile yere uzanmış güneşlenirken bulduk. Evin o saatte güneşi tam alan yönü orasıydı. Kız sırtüstü yatmış, iki elini başının altına koymuş, gözlerini kapamıştı. Hafifçe gıcırdayan tahtalardan bizim geldiğimizi duymuş olmasına karşın, yerinden kıpırdamadı, gözlerini de açmadı. Dayım, onun üstünden bir sıçrayışta atlayarak öteye geçti, bense dolanarak izledim onu. Ama kızın bacaklarına, göğüslerine, koltuk altlarına bakmaktan kendimi alamadım. Bacakları yukarılara doğru hafifçe kıllıydı. Ayak tırnaklarını boyamıştı. Bacaklarını açarak uzattığı için bacak araları görünüyordu ve sol bacağının içinde büyük bir ben ilk bakışta göze çarpıyordu.

Hole giriş kapısı evin o yüzündeydi ve iki kanatlı kapı ardına kadar açıktı. Yere, sarılı kırmızılı geometrik desenlerle süslü uzun bir yol kilimi serilmişti. Ortada yuvarlak bir yemek masası ile arkalıksız altı iskemle duruyordu. Dışarıda, oturduğumuz yerin arkasındaki pencereden gördüğüm odanın bu oda olmadığını anladım. Burası evin ortasına düşüyordu.

İlk gözüme çarpan, karşı duvarın soluna düşen tüfeklik

oldu. Namluları tutan tahta kancalı ve dipçiklerin dayalı durduğu altlığı ile, iyi cins bir ağaçtan yapılmış olduğu belli bu cilâlı tüfeklikte on kadar tüfek asılıydı. Bunun da üstünde, duvardaki kancalara kılıflarından tutturulmuş bir o kadar tabanca vardı ve duvar diplerinde hep alçak sedirler. Bu sedirlerin üstüne, dışardaki gibi renkli örtüler geçirilmişti. Tüfekliğin yanından, yukarı kata, dönen bir merdiven çıkıyordu. Solda ve sağda, odalara açıldığı anlaşılan birer kapı vardı. Soldaki kapının yanına, dört ağaç ayak üstüne konmuş, dar dikdörtgen uzun camın üzerinde bir yığın pipo, lüleler, tesbihler, çeşitli makaslar, irili ufaklı bir takım anahtarlar, birkaç heykel başı, denizden çıkarıldığı belli, eski tabaklar, kırık anfor dipleri, deniz minareleri vardı.

Yere, masalar dizilmiş vazolara, yemişli zeytin dalları ve taze çam dalları konmuştu; öyle ki oda, dışarda ağaçların altındaki bir yeri andırıyor, ya da bahçenin devamı izlenimini uyandırıyordu.

Duvarlara fotoğraflar asılmıştı. Bu fotoğraflardan birinde şapkalı, çömelmiş, başını topraktaki bir şeylere uzatmış bir adam görünüyordu. Bir başkasında, iki adam bir masada karşı karşıya geçmiş, onları merakla seyreden bir kalabalık önünde bilek yapıyorlardı. Bunlardan birinin dayım olduğunu sakallarından tanıdım. Gözlerini birbirlerine dikmişlerdi, iç içe geçmiş elleri ikisinin tam ortasında duruyordu. Bilek yapmaya yeni başlamadıkları, güçlerinin denk geldiği için iki bileğin ortada titreyip durduğu yüzlerinin gerginliğinden anlaşılıyordu.

Bu fotoğrafın önünden geçerken dayım yavaşça:

-Ben yenmiştim, dedi.

Başka bir fotoğraf, kapısının üstünde "yeni hayat meyhanesi" yazılı bir dükkânın önünde dayımı, şaha kalkmış bir atta gösteriyordu; sol eliyle dizginleri kavramış, sağ elinin işaret parmağı ile ilerde bir yeri gösteriyordu. Bu resme baktığımı görünce dayım, işaret parmağı ile gökyüzünü gösterir gibi yaparak;

-İçerdekilerin hepsini kovup sürmüştüm, diye açıkladı. Bunu yapamayacağımı sanarak benimle inada giren bir arkadaşım çekmişti fotoğrafı.

-Meyhanelerin aleyhinde misiniz? diye sordum.

O şaşarak:

-Yok canım, ne diye aleyhinde olayım meyhanelerin, dedi. Ama o kasabada meyhane meyhanelikten çıkmıştı, gece gündüz çalışan bir kumarhane durumuna gelmişti. İşini gücünü bırakan oraya koşuyordu. Hatta malı mülkü olmayan, ötekinin berikinin yanında çalışan yoksullar bile işlerini bırakıp bırakıp kapağı oraya atıyorlardı. Kasabanın okulunu yapıyorduk, usta başı bendim, bir gün yanımdakilerin tümden ortadan kaybolduğunu görünce ata bindiğim gibi bastım meyhaneyi, içerde kim var kim yok, işinin başına yolladım.

Ben:

-Ya şu şapkalı? dedim açık havada yere eğilmiş adamı göstererek.

Dayım:

-Ünlü bir böcek bilginidir, dedi. Onu, şapka giymemizden önce bulunduğum bir kasabada, öğretmenler lokalinin duvarına asmıştım da, gelip bana bu resmi kaldırmamı söylemişlerdi. Ne imiş? Adam şapkalı olduğu için geleneklerimize, ahlakımıza aykırı imiş bu resim. "Ulan" dedim heriflere, "Adam sizin gelenekleriniz yüzünden güneşin alnında baş açık mı çalışsın!" Ora halkı beni idama mahkum etmişti bundan ötürü. Nerde görülürsem vurulmamı kararlaştırmışlar.

-Sonra ne oldu!" diye sordum.

Dayım:

-Oğlum, diye bağırdı. Habersiz vurulmaktan hoşlanmam ben. Gelsinler karşı karşıya vuruşalım. Sonra ne oldu? Şapka giydik. İşte bu kadar.

İkisi arasında zaman geçip geçmediğini, geçti ise oradan kaçıp kaçmadığını sormadım artık. Soramazdım. Kaçmak, sözcüğün aşağılatıcı anlamında kullanılamazdı her zaman. Bunun yerine "avlanmamak"demek daha doğru olurdu. Dayım beni görünce, "Seni izleyen oldu mu?" diye soracağına, "Kaçtın mı?" diye sorsaydı, ona ne karşılık bulurdum? Onunla ortak bir konuda buluştuğumuz için memnundum. Ama dayım bunun farkına varmadı. Farkına varsaydı, biliyorum, onu kendimle bir tutmama kızardı. Oysa o bir düşseverdi benim için. Onun bir gün beni düşseverlikle suçlayacağı o zaman elbet aklımdan geçmezdi.

Bir de çok acaip bir resim çekti gözümü. Başının

çevresinde, göğsünde, yukarı kaldırdığı kollarının üzerinde bir çok insan başı olan, çocuk resimlerine benzer bir kadın resmi idi bu; ilkel bir çizgi ile çizilmişti, anlamını çıkarmak olanaksızdı benim için.

Dayım çerçeve içindeki bu resmi göstererek:

-Sahrennar, dedi. Davetname'den alınıp büyütülmüş, Adem'den önce yaşayan cin sureti. Kitapta, "Sahrennar'ın sureti bu minval üzere idi " diye yazar. Anlayabildin mi?

-Siz söylemeseydiniz anlayamazdım elbet, dedim.

-Hiç görmemiştin, öyle mi?

-Görmemiştim.

-Peki ama ona bir resim diye bakmak da gelmedi mi elinden? Akademi'de okumuşun, burada resim yapacağını söylüyorsun, nasıl olur da dünyadan habersiz biri gibi afallayıp kalırsın?

Sonra beni kolumdan tutarak başka bir resmin, resimden alınma bir fotoğrafın önüne götürdü. Burada ağzı, burnu, gözleri, kaşları, kulakları Arap harflerinden yapılmış bir adam suratı vardı.

-Ya bu? diye sordu dayım.

Düpedüz sınava çekiyordu beni. Ama bu kez altta kalmadım.

-Hurufilik bu, dedim.

Dayım:

-Aferin, dedi.

Ben:

-Sizin bunlarla ilginiz? diye soracak oldum.

Dayım:

-Benim ilgim mi, diyerek durdu. Sakallarını kaşıdı, başını önüne eğdi. Sonra:

-Dünya senin sandığından daha büyüktür, dedi. Sen keçinin sütünü sağmasını bilir misin?

-Hiç sağmadım, dedim.

Dayım:

-Merak etmez misin? diye sordu.

-Ederim, dedim.

Dayım:

-Merakın, ilginin sınırı olmamalı, dedi. Yoksa yaşamak çekilmez duruma gelir. Kafa dediğin dinlenmemeli, dinlenmemek üzere yaratılmıştır o. Düş dediğin nedir? Biz uyurken bile çalışan kafa değil mi? Biz, kafamızın gerisinde

durduğumuz için gerliyiz, başka bir şeyden değil. Yoksa şu böcek bilgini ile alay etmek çok kolay olur. Sen Cuvier adını duydun mu?

-Hayır, dedim.

-O da bir bilgindi ve toprağın altından çıkardığı küçük bir kese kemiğinden, kafasında kura kura, dünyada izi bile kalmamış bir hayvanın bütün yapısını buldu. İnsanlık vıdıvıdıcılık demektir, rahat etmeden aramak ...emektir. Anlıyor musun? Senin gibi...

Durdu, yüzüme baktı, söyleyeceğinden vaz geçmişti.

-Burası yemek odamız, diye değiştirdi konuyu. Sağdaki oda Vedia'nın odası. Soldaki odayı da sana vereceğim. Ben yukarda yatarım.

"Senin gibi" sözü üzerinde durmadım. Neden? Belki de duramazdım da ondan.

Benim duvarlardaki fotoğraflara dikkatle baktığımı görünce, hoşlanmış olacak ki dayım, kolumdan tutarak bunlardan birinin önüne götürdü beni. Bu fotoğrafta bir lokomotif ateşçisi kazana kömür atmaktaydı. Biraz dikkat edince bu ateşçinin dayımdan başkası olmadığını anladım. Onun ateşçilik ettiğini duymamıştım, benim için yeni bir şeydi bu. Dayıma bakınca:

-Evet, ateşçilik ettim trenlerde, diye açıklamaya başladı. O zaman demiryolları yapımına yeni başlanmıştı. Bizim yurdumuz yolsuzluktan çok çekmiştir, demiryolu yok, kara yolu yok, denizde vapur yok. Siz gençler bu yoklukların ne demek olduğunu bilmezsiniz. Yüz elli kilometrelik bir yolun at sırtında aşılması, dört, beş gün sürerdi. Yola çıkmak kaybolmakla birdi. Dünyanın ortasında, bütün ilişkilerin kopmuş bir durumda kalırdın. Yeğen, yalnız yolun uzun zaman alması değildi önemli olan, zamanın bunca değersiz olması yolculuğun amacını da hiçe indirirdi. Varılacak yerin önemi kalmazdı. Bu iş yapılmasa da olur diye düşünülürdü. Yolsuzluk, uzaklık, habersizlik, tembel ederdi herkesi. Kaç yerde konferanslar vermişimdir bu konuda. (Dayım bunu söylerken, sık sık yaptığı gibi, sağ elini yukarı kaldırmış, işaret parmağı ile gökyüzünü gösteriyordu). İşte demiryollarının yapılmasını yüreğimden sevinçle karşıladım, bu coşkunluk verici işe ben de katılmalıydım.

Unutma yeğen, desteklediğin bir işte sadece kafa ile onaylamakla yetinme, elinin emeği ile de karış ona.

Yapmak, elle yapmak, aklın penceresini açar, havasını tazelendirir, ona ummayacağın kadar güç kazandırır. Ben, olmasını istediğim bir işe karışmadan duramam. Aklımdan bir düşünce mi geçirdim, onun nasıl uygulanacağını merak ederim. Hem de tek başıma, yani başkasını, başkalarını, bir takım memurları, kurumları, dernekleri araya katmadan. Gittim ateşçi oldum. Sana sonra ayrıntıları ile anlatırım bunu. İstersen elbet:

Ben de:

-İsterim elbet, dedim yavaşça. Dalkavukluk izlenimi uyandırmamaya çalışarak, ya da burada geçireceğim günlerin, dinlemeye çok hevesli biri gibi görünmem yüzünden sıkıntı içinde geçmemesini sağlamak için belli belirsiz bir önlem olarak.

Dayım sanki bunu, benim bile açık seçik düşünmediğim bir sezi, bir duygu biçiminde içimden geçeni anlamış gibi bir an durdu, önce yüzüme, sonra önüne, baktı, sakallarını tuttu.

Ben:

-Ateşçilik ettiğinizi duymamıştım, diyerek konuya gerekli önemi verdiğimi anlatmış oldum.

Dayım:

-Sen doktor Schweitzer'i bilir misin? diye sordu.

Bu adı önce başka bir adla karıştırır gibi oldum. İyi ki acele etmemişim, az sonra doğrusunu buldum, hani şu Afrika'ya gidip orada hastahane açan misyoner doktoru. Sevmezdim, daha doğrusu biz arkadaşlar sevmezdik, onu, yaptığı işe düşçülük, ya da gösteriş... Buna benzer saçma bir şey diye bakardık.

Dayıma:

-Bilirim, dedim dudak bükerek.

-Dururuz üzerinde bunun, dedi.

Ama ben, doktor Schweitzer'in hangi nedenle araya girdiğini anlamamıştım. Bunu çok sonra anlattı bana.

Dayım başka bir fotoğrafın önünde durdu. Bu fotoğrafta İngiliz, Amerikan kolejleri öğrencilerinin töreni kılığında yirmi otuz genç, bir salonda ayakta duruyorlardı, ağızları açıktı tümünün, kaşları çatılmış önlerindeki notalara bakıyorlardı.

Dayım:

-Kalabalıkta arama, dedi, arkası bize dönük duran

benim, koro şefi.

Gururla göğsünü kabarttı. İngiltere'deki öğrenciliği sırasında çekilmiş olan bu resimde dayımın gençlik halini görmeyi çok isterdim. Nedense o zaman da sakallı olduğu sanısına kapıldım ve sanki fotoğrafa değilde, o sınıfa bakıyormuşum gibi, dayım biraz dönse sakallı olup olmadığını görecekmişim gibi başımı sağa sola uzattım. Bu yanılgı utandırdı beni, dayımın gözünden kaçmamıştır diye düşünerek. Yeniliğim, yabancılığım, acemileştiriyordu beni.

Duvarda, o resmin yanında, dayımı tütün balyeleri arasında, daha ötede kalabalık bir salonda konferans verirken gösteren iki fotoğraf daha vardı. Bunların dışında kalan fotoğraflar lse, ülkenin çeşitli yerlerinden alınmış görünü fotoğraflarıydı; fakat bu görünülerin içinde kimi işlikler, modern diyebileceğim yapılar, bacalı seralar, önünde bir takım zavallı ya da acaip, üzüntülü insanların durduğu su kanalları, hizarlar göze çarpıyordu. Hepsinin bir öyküsü vardı her halde.

Dayım soldaki odanın kapısını açtı, girdi içeri. Ben de onun arkası sıra yürüdüm.

Odada ilk gözüme çarpan, tam orta yere yerleştirilmiş, üç şilteli bir yer yatağı oldu. Başka eşya yoktu. Fakat duvarlar, buranın, evin müzesi olduğunu düşündürecek bir zenginlikteydi. En başta tabakları saymalıyım: Bunlar, yerli ve yabancı olmak üzere, seramik sanatının en seçkin örnekleri idi diyebilirim. Selçuk ve İznik işi olanlar özellikle dikkati çekiyordu. Ortasında yelkenli resim bulunanlar çoğunluktaydı. Kırmızı üstüne mor laleli ve yeşil yapraklı büyük bir tabak tam ortaya asılmıştı. Bunun Taşkent işi olduğunu söyledi dayım.

Tabaklardan sonra, bir duvar baştan başa röprodüksiyonlarla donanmıştı. Rembrandt'ı ve Rubens'i ilk bakışta seçtim. Ötekilerin hemen tümü diyebilirim, izlenimci ressamların yapıtlarıydı.

Dayım:

-Tam sana göre bir oda, öyle değil mi? dedi.

Sonra:

-Burada konukladığım kişilerin çoğu, diye ekledi, resimden, seramikten hiç anlamayan kişiler oldu. Onların bu odada çektikleri sıkıntıyı düşündükçe yukarda kıs kıs

gülerdim.

Sonra kolumdan tutarak beni gene dışarı çıkardı, doğru tüfekliğin yanına götürdü.

-Silahtan anlar mısın? diye sordu.

Yüzüme delip geçici bakışlarla bakıyordu.

-Biraz, dedim belli belirsiz bir gururla.

Dediğime aldırmadan tüfeklikteki tüfeklerden birini aldı.

-Bu Vinçester'dir, dedi, en güvendiğim tüfeğim.

Onu yerine koyduktan sonra, ötekileri parmağı ile göstererek sürdürdü konuşmasını.

-Bunlar av tüfekleri... Düzce Krup, tek namlulu, kırma . Şu kırma çifte, onun yanındaki süperpoze. Ya Beretta! Şu Beretta'ya bak! Arslandır vallahi! Üstte onun tabancası var.Nah şu... Gördün mü? Onun yanındaki toplu Smith Wesson, üstündeki Browning. Tam altta da tüfeği.

Sakalını tuttu, düşündü.

-Seninle ava gideriz, dedi.

-Gideriz dayı, dedim.

-Domuza da çıkarız. Domuz için köy bakımından başka düşüncelerim var, bakalım başarabilecek miyiz? Gözümüzün önünde servetler heba olup gidiyor... (Bağırıyordu) Bizimkiler oralı değil. Bunu nasıl önleyeceğiz? Nasıl aklını başına getireceğiz bu halkın?

Yerde duran bir şişey! kaldırıp ışığa tuttu, baktı, sonra içindekini bir solukta dıkti, şişeyi yine yere koydu. Ne içtiğini anlamamıştım.

-Merdivenin altı mutfak ve kilerdir, dedi. Evin girdisini çıktısını öğren. Şimdi gel, bir de Vedia'nın odasına kapıdan bir göz atalım.

Kızın odasını işte ilk o gün gördüm. Şimdi düşünüyorum da, insan geçi geçivererek gördüğü şeyler arasında bunlardan hangisinin ileriki yaşamında unutulmaz bir yer tutacağını bilemiyor, nerden bilsin! Oysa kader, belki de bize, yaşamımız için onca önemli olduğunu ilerde anlayacağımız bu rastlantıların en anlamlı belirtilerini işaka edercesine gösteriyor da biz onların yanından aptallar gibi geçip gidiyoruz. Başka ne yapabiliriz!

Akademi'de iken tanıdığım bir kız arkadaşım, bana büyük kentin yakınında,ailesi ile oturduğu evini anlatırken, aklımdan o evde o kızla sevişmenin ne olağanüstü bir mutluluk olacağını geçirmiştim de,böyle bir düş kurmanın

yersizliğini düşünüp kendime gülmüştüm. Oysa sonra bu düş bütün güzelliği ile gerçekleşmişti. Buna bir önsezi diyebiliriz ama kaderin bizim için kurduğu tasarılar, önsezilmizi aşar, o bizi, bilinemez nasıl bir seyirlik tadından ve merakından ötürü, kendi eğiencesi durumuna getirir. Bu eğlence bizi de mutlu ettiği sürece kaderin farkında bile olmayız, ama mutsuzluklarımızın tek sorumlusu hep odur. Bunları yıllar sonra, serin kanla düşünüyorum, garip bir anımsama tutkusu içinde.

Doğrusu, mutsuzluğu tanımamıştım, bundan ötürü de kaderi suçlamak durumuna düşmemiştim; bana bunları dayımın köyünde geçirdiğim o unutulmaz yaz düşündürdü. Elimizde olanla elimizde olmayan arasındaki, yaptıklarımızın sonucu ile, nerdeyse başımıza gelenler arasındaki ayrımdan başka bir şey değil bu. Aşk, bir çabanın sonucu olamaz, başımıza gelir ancak.

Dayım, o yaz beni kaç kez şaşkınlık içinde bırakıp kendine merakla baktıran bu adam, işte o gün, önüm sıra yürüyerek kızın odasının kapısını açtı.

-İşte onun odası, dedi.

Kapıdan şöyle bir baktım, solda duvara bitişik, başı yüksek, ardı daha alçak, dört ucunda oymalı eski torna işi topuzlar bulunan yan tahtaları kabartma motiflerle süslü, görkemli bir karyola duruyordu. Yatakta işlemeli örtüierle kaplı bir yastık ve baş yanı el işi süslemeli bir çarşafa dönüşen al ipek örtülü bir yorgan vardı, yorganın ayak ucunda pembe bir kadife örtü göze çarpıyordu. En şaşırtıcı olanı da, karyolanın önünde duran, gene üstü kadife, bir ayak iskemlesiydi. Bunların dışında, yer iki halı ile örtülüydü. Bunların pahalı halılar olduğunu, halıdan hiç anlamayan bile fark ederdi. Karyolanın baş ucundaki tuvalet masası da, gene bu havaya uygundu, yumurta biçimi, ortasından ileri geri oynar bir ayna ve önünde çeşitli kadın süs takım taklavatı bulunan camlı bir dolap.

İçeri girdik, daha doğrusu ben istemeden girmiş bulundum; çünkü o sırada dayım, bana içerlyl kapıdan göstereceğini unutarak,birden odanın bir köşesine doğru saldırdı. Ben onun bu atılışının farkında olmadan odayı incelemeye koyulmuştum. Bir yanda bir kitaplık, onun yanında radyo pikap ve sağda ağır, süslü bir giysi dolabı duruyordu.

Şaştığım, bu odanın tümü ile eve uygunsuzluğu idi. Dayımın yukarı kattaki odasını görmediğime göre, yer yataklı ve resimli, tabaklı bir odadan tüfeklikli, sade ve yuvarlak masalı bir yemek odasından sonra, hele böylesine basit, yayla evlerine benzer bir evde bu odanın lüksü anlaşılmaz bir şeydi. Daha doğrusu buna lüks demek de yanlıştı, düpedüz bir sonradan görmelikti bu. Dayımın bütün eve yaygın kişilikil havasına aykırı düşüyordu.

Fakat aykırılık yalnızca burada değildi. Bütün ev, küçük büyük eşyası ile,bende hep bir ilgetlilik,göçebelik duygusu yaratmıştı. Özenilmiş, ama bir türlü gerçekleştirelemeyen, gerçekleştirilmesine de belki olanak bulunmayan zoraki bir yerleşmişlik görünüşü.

Ayrıca Vedia'nınodasındaki bu tümden uygunsuz döşenmişliğin tatsız yansıması, kızın ruhunda hiç bir sığınma yeri bulamamış gibi, sersem sepet,kapı arkalarında gizlenip duruyordu.

Dayım, kitaplığın arkasına sokulmuş, fakat ucu dışarda kalmış bir şeyi çıkararak elinde evirdi çevirdi; bir hasır örgüydü bu ve tamamlanmamış, yarıda kalmış olduğu için bir yanından hasırın uçları sivri sivri görünüyordu. Bunun dayımı niçin bunca ilgilendirdiğini elbette anlayamazdım.

Birden, sakalları titreyerek, hırsla dışarı fırladı.

-Vedia, Vedia, diye bağırıyordu elinde hasır.

Hasırı, mahkemede az sonra yargıçları şaşırtıp şapa oturtacak bir avukatın sinirli sevinci ile, tam yanında değil de, biraz arkasında tutuyordu ve ileri geri hafifçe sallıyordu. Gözleri kısılmıştı.

Çok sonra bu sahneyi düşündüğüm zaman, dayımın o sırada çektiği sıkıntıyı, duyduğu endişeyi anlıyabildim. Ama bunları hep kendi yaratmıştı.

Derken Vedia balkondan içeri girdi; yüzünde ne olup bittiğini merak eden bir insanın anlatımı yoktu, sakindi, babasına değil, bana bakıyordu. Dayım elindeki hasırı göstererek:

-Bu ne? dedi çılgınca.

Vedia dayımın elindeki hasıra baktı. Bu bakış ürpertti beni; böylesini o zamana değin görmemiştim. Dayımın heyecanı, telaşı, çılgınlığı hiç gözüne çarpmamıştı da, adamcağız sadece anlamadığı bir şeyin ne olduğunu ondan soruyordu sanki.

-Hangisi? dedi.

Dayım, "Ah Vedia, ah Vedia!" diye göğüs geçirdikten sonra:

-Bu bu, dedi gene o çılgınlıkla. Bu nedir bu?

Kız sakin:

-Ne olacak, dedi.

Dayımın az önce Vedia'dan söz ederken onun soyluluğunu övmesi geldi o an aklıma, gerçekten de bu kızdaki doğallık, saflığın çok üstünde, bir vakar ve üstünlük anlamı taşıyordu. Böyle bir olgunluk ancak kuşaklar boyu kazanılabilirdi.

Dayım bar bar bağırarak:

-Ah Vedia, ah Vedia, sen hasır mı örüyorsun? diye sordu.

Kız:

-Ben mi? dedi.

Kızınki gerçek bir soru değildi, dalgınlık da değildi; belki kendisinin de bilmediği -nerden bilecek!- bir dişillik, gereği idi. Bunu sonraları onda çok gördüm, konuşması ile konuşmaması arasında hiç bir ayrım olmazdı, çünkü konuşmayı gereksemezdi, dalgın gibi görünmesi bana aklının hep rahminde olduğunu düşündürürdü.

Dayım:

-Evet, sen, sen ya... Bunu odada buldum. Nedir bu? diye sordu.

Kız:

-Hasır dedi.

Dayım:

-Ne arıyor senin odanda bu? diye şaştı.

Kız:

-Benim odamda mı? dedi.

-Ah Vedia, ah Vedia... Evet senin odanda ya... Senin odanda. Sen mi ördün bunu?.

Bu kez Vedia bana bakarak:

-Ördümse ne çıkar, dedi.

Dayımı hiç ummadığım bir durumda görüyordum. Gözleri faltaşı gibi açılmıştı, sakalları dikleşmişti sanki. Ama bütün kabarmasına, korkutucu olmasına karşın, çocuksu bir kurtulma, işin içinden sıyrılma savaşında idi.

-Sen ne anlarsın hasır örmekten? diye bağırdı.

Ve böyle diyerek sinirli sinirli oraya buraya döndü, bir

kibrit buldu, hasırı ucundan yaktı. Yaktığı yer söndü önce, dayım deli gibi bir daha yaktı, bir daha, bir daha, hasırı tutuşturdu.

Yere atıp ayağı ile ezdiği hasırı göstererek:

-Görüyor musun, dedi kızına, bir daha istemiyorum bunu, istemiyorum, işte bu kadar. Git odanda müzik dinle, kitap oku, resimlere bak, anlıyor musun? İşte bu kadar.

Kız:

- Peki, dedi.

Dayıma şaşkın şaşkın bakıyordum.

O:

- Müzik dinle ya, diye sürdürdü sözünü. Demin ağabeyin geldiği zaman Motzart'ı çalan sen değil miydin? Sendin ya... Evet, düpedüz sendin, burada oturmuş Motzart dinliyordun. Elbette öyle yapacaksın. Sen soylu bir kızsın. Senin ruhuna ancak soylu bir müzik yaraşır.

Aklının çevik bir dönüşü ile sevgisini kızından Motzart'a yöneltiverdi birdenbire.

Ama seviyorsun değil mi Motzart'ı? Ne güzeldir... Ayaklandırır insanı, neşelendirir, güçlendirir.

Bana da bakıyordu arada bir.

- Motzart'ta nedir sevdiğim biliyor musunuz? Her dinleyişimde kendimi orkestra şefi yerine koyarım, yönetirim müziği.

Vedia ile benim ortamızdan sıyrılarak öteye fırladı ve bir orkestrayı yöneten şef yerine koydu kendini, en ciddi tavrını takındı, kaşları çatık, gözler dikkat içinde ellerini zaman zaman çoşkun, zaman zaman da yumuşak bir tempoda yukarı aşağı, yana sallamağa başladı. Bunun ne kadar sürdüğünü bilemiyorum. Ama az sonra kesti orkestra yönetimini, bana döndü.

- Sen geldiğin zaman ben odun yarıyordum ya, işte o sırada Beethoven'in beşinci senfonisi çalınıyordu. Duydun değil mi?

- Evet, dedim.

- Bak onda da vardır insanı orkestra şefi yapan etki. Nitekim o sırada ben de baltayı tam yerinde yapıştırıyordum ağaca. Nah böyle?

Dayım, yalnızca konudan uzaklaşmakla kalmamış, Motzart ile Beethoven'I de birbirine karıştırmıştı. Kızın niçin hasır örmemesi gerektiğini anlamamıştım ben, ama

dayımın ona, hasır örmektense müzik dinlemeyi öğütlemesinde yadırganacak bir şey yoktu elbet. Ancak ben onun bir lafı başlangıç alıp oradan yürüyerek başka konulara atlıyayım derken, Motzart ile Beethoven'in birbirlerine karıştırılması ile karşılaşınca ne düşüneceğimi şaşırmıştım.

Bu evde bu durumlara boyuna düşeceğimi hesaba katarak ilk günden kendimi kurtarmaya, tutumumu saptamaya karar verdim ve:

- Dayıcığım, dedim, ben geldiğim zaman çalan... O senfoni hani, siz de biliyorsunuz ki, Beethoven'di o, değil mi...

Ben bunları söylüyordum ya, onun yüzünü de inceliyordum.

Beethoven'di ya, ama sonra siz onu Motzart'la...

Daha "karıştırdınız" diyemeden, çizgili, etli çehe kemiklerinin bir tuhaf oynadığı, kendisine içinden bakıyormuş izlenimi uyandıran bu yüzde, acınacak kadar zavallı, çaresizlik içinde bunalmış bir insanın, kimse anlayamaz sandığı çırpınışları uçuşuyordu.

Dayım bu kez gülmeye başladı. Tam anlamı ile gülmek değildi bu elbet, burada gülünür diye düşünen ve gülmeyen, gülemeyen bir insanın, ya da ikiye ayrılmış, biri gülen, biri gülmeyen bir insanın gülüşü vardı ve en korkuncu bu gülüş bana değildi. Gerçi bana dönmüştü, benimle konuşacaktı ama hiç dinlememişti beni, aklında yalnız hasır vardı.

Dedi ki:

- Sen hasır örmesini bilir misin? Bilmezsin elbet. Peki, hasırın ne ile örüleceğini bilir misin? Evet, anlıyorum, şununla bununla diyeceksin, ama palavra olacak bunların hepsi... Dinle beni yeğen, sana şimdi desem ki, otur şurada bana hasır ör, nerede bulursun malzemeni? Söyle bana. Nerede bulursun?

Vedia bu sırada sakin, umursuz dinliyordu dayımı, sanki konuşma konusu olan o değildi; ikide bir ayak parmaklarının ucuna dayanarak yükselip alçalıyordu; saçları iki yandan göğsüne düşmüştü, ellerini önünde, iki bacağının bitiminde birbirine kenetlemişti ve yalnız yükselip alçalmakla kalmıyor, belden aşağısını ileri geri götürüp getirerek, karnının altını, kenetlenmiş ellerine

değdirip çekiyordu.

Ben göz ucu ile bu hareketleri kovalarken dayımın sorusunu unutmuştum. Ama dayım, bu kez, konuyu değiştirmeye kalkmadı ve direndi sorusunda.

- Sana soruyorum, dedi, nerde bulursun?

- Bilmiyorum, dedim.

- Gördün mü ya, bilmezsin elbet. Öyle ise bilmediğin bir konuya ne diye karıştın?

Hiç ötesi yok, kavga ediyordu benimle, daha lik günümüzde.

- Dayı, dedim...

Fakat kesti sözümü.

- Sen dur, dedi bana.

"Sen dur, benim işim seninle değil, ben seninle konuşurken başka bir şey düşünüyordum, daha doğrusu içine düştüğüm sıkıntıdan ötürü hiç bir şey düşünemiyordum, sana can kurtaran diye sarıldım". İnsanlar konuştuklarından çok fazla anlarlar birbirlerini.

Sonra Vedia'ya dönerek:

- Peki sen söyle bakalım, güzel kızım, dedi, sen nerde buldun sazı?

Vedia çok sakin:

- Sazlıkta, dedi.

Eliyle koyun dibindeki sazlığın yerini gösterdi.

Bu kez dayım, kaşlarını çatarak ve parmağını kızın gözüne doğru uzatarak:

- Ne vakit gittin oraya? diye sordu.

"Ne vakit?" sorusu derin bir mağarada ya da bir uçurumun dibinde yankılanmış da bu yankıyı duymaktan hoşlanıyormuş gibi başını yana eğmişti, sorusunun, aralıklarla boyuna sorulduğu doygunluğu içindeydi sanki.

Kız:

- Dün, dedi, siz köyde iken.

Dayım yankılardan vaz geçip kulaklarını karşısındakine dikti, düşlerle gerçekleri dengelendirmeye alışık bir insanın çevikliği ile sordu:

Kim vardı orada, kimler vardı? Sen oraya gittiğinde kimleri gördün? Ha?

Kız, hep o sakinlikle:

- Kimse yoktu, kimseleri görmedim, dedi.

Dayımın kıza karşı böylesine soluk aldırmaz davranışını,

kızın güzelliği ve bu yüzden sürekli göz altında bulundurulması kaygısından başka bir nedenle açıklamak olanaksız görünmüştü o gün bana. Zamanla işin içyüzünü öğrendikten, (tüm öğrenebildim mi acaba?) sonra, durum, bu mantığı aşan, ancak, dayımın kişiliği ile açıklanabilir bir amaç niteliğini aldı. Aldı ama bu da doyurmadı beni. İnsanların nice anlaşılmaz yanları var, niçin sakladıkları belli olmayan nice duygululukları var.

Dayım, birden sesini ve tutumunu değiştirerek, sevecenlikle, fakat gözlerinin içinde anlaşılmaz bir merakın kıvılcımları yanarak sordu:

- Peki, hasırı niçin örmeye kalktın?

Kız:

- Niçin mi? dedi.

Dayım:

- Evet, diye yineledi sorusunu, niçin?

Kız, soğukkanlı:

- Hasır değildi ki o, dedi.

Dayım bitkin bir sesle:

- Neydi... diye mırıldandı.

Kız:

- Sepet, dedi, sepet olacaktı bıraksaydınız.

Dayım bana bakarak ve sinirli sinirli gülerek:

- Sepetmiş, dedi. Sen nerden bilirsin sepet örmesini? Nerden çıkarıyorsun bunları? Yapacağı bir iş kalmamış gibi? Fransızca dersini geçtin mi bugün? Yazdırdığım sözcükleri ezberledin mi? Briçte kaçıncı sayfadasın? Görgü kitabında sofra düzenini bir daha gözden geçirdin mi? Roma tarihi diye tutturmuştun, kapağını bile açtığın yok.

Vedia:

- Aradığımı bulamadım ki... dedi.

Dayım:

- Nerde aradığını? diye sordu.

- Nerde olacak, Roma tarihinde işte.

Vazonun birindeki zeytin dalından bir zeytin koparıp ağzına attı ama çiğnemedi, bir sağ yanağını, bir sol yanağını şişiriyordu zeytinle. İkide bir saçlarını arkaya atıyordu.

Dayım:

- Ne aradın Roma tarihinde? diye sordu.

Şaşırmakta haklıydı. Vedia:

- Ne mi aradım, dedi, bilmiyorum işte...

Canı sıkılmış gibi döndü, kapıya yürüdü. Roma tarihinde aradığını bulamaması, benden çok dayımı şaşırtmıştı. Geldiğimden beri buradaki konuşmaların çoğuna anlam verememiştim, bu bakımdan şaşırmak bana düşmezdi.

Bu sırada balkonda çıngıraklar çalmaya başladı, davar sürüsü basmış gibi. Vedia balkona fırlarken, dayım da enerjik bir devinimle arkasından seğirtti, bir yandan da:

- Kim o gelen? diye soruyordu.

Bu arada bana dönüp, "Aşağıda ip çekilince burada çıngıraklar çalar" diye bilgi vermekten de geri kalmadı.

Vedia:

- Hacı gelmiş baba, dedi.

Dayım:

- Gene ne var? Ne olmuş? diye sorarak dışarı çıktı. Ben olduğum yerde duruyor, cam masanın üstündeki pipolara, anahtarlara, lüelere bakıyordum. Bahçeden ve balkondan gelen konuşmalar kulağıma çarpıyordu: Hacı dedikleri adam, "Kamyon kamyon" deyip duruyordu, dayımın "Ne.. ne.." diye bağırdığı duyuluyordu. Vedia'ya gelince, balkonun parmaklığına dirsekierini dayamış, eğilmiş, aşağıdakileri dinliyor, dinlerken de bir sağ bacağını, bir sol bacağını arkaya kaldırıp indiriyordu. Kız bu görünüşü ile çok çekiciydi, başımı döndürüyordu, ama ben bu durumumu yorgunluğuma verip avutmak istiyordum kendimi.

Bir ara Vedia:

- Ne olmuş, ne olmuş? diye seslendi aşağıya.

Sonra birden bana dönerek:

- Gelsenize siz de, dedi.

Balkona, onun yanına yürüdüm, kızın yanında dirsekierimi balkon parmaklığına dayadım ben de. Aşağı bakmaya başladım.

Evin gölge düşmüş yanında, merdivenin hemen başında yere çömelmiş biri duruyordu. Hacı dedikleriydi bu. Gözleri kapalı gibi duran, sarı, kemik suratlı, kasketli bir adamdı; ceket giymişti, ceketi pantolonu bir örnekti, yani takımdı üstündeki giysi, eski bir giysi, hatta bu giysiden ötürü anlaşılıyordu adamın yoksul olduğu, ayağında lâstik ayakkabılar vardı, eline bir çam dalı almış, toprağı

temizliyordu onunla. Kırk yaşlarında görünüyordu.

Karşısında dayım öfkeli ve şaşkındı.

- Nasıl olur! diye söyleniyordu.

Hacı:

Bana dedikleri bu, diye yanıtlıyordu dayımı. Daha sabahtan dediler bunu ama ben belki tamir mamlr olur diye bakledim, sonra baktım tamir mamlr olduğu yok, sıcak da bastıkça basıyor, kalkıp geleyim dedim. İnanın beylm, köyden buraya gelene iflâhım kesildi. Bugün sıcak çok ağır olacak.

Dayım:

- Kamyon dün işlemiyor muydu? diye sordu.

Hacı:

- İşliyordu, işlemez mi? İşliyordu bir güzel, dedi. Dün gece dönüşümde yanmış orası...

Dayım:

- Nesi yanmış? diye soruyor.

Hacı, kasketinin altından saçlarını kaşıyor.

- Balata dedikleri, balatası yanmış.

Dayım yukarı, bize bakıyor, sonra Vedla'ya işaret ediyor gömleğimi at diye, Vedla oracıkta, balkonun kenarına serilmiş, belki de kurusun diye serilmiş gömleği tuttuğu gibi bırakıyor aşağı, gömlek rüzgâr bulmamış bir uçurtma gibi sağa sola yalpalayarak inlyor aşağı ve dayım daha yere düşmeden sıçrayarak havada kapıyor gömleği ve Hacı'ya:

- Kalleşlik ediyorlar bana, ama ben yutmam böyle martavalları, diyor.

Sonra bize bakarak, elbette bana değil, işleri izlediği anlaşılan Vedla'ya:

- Kamyonu biliyorsun, diyor, tam bizim işimiz görüleceği gün balata yanıyor.

Ve gözlerini kurnaz kurnaz kırpıyor.

O zaman Hacı da baktı yukarı, su istedi Vedla'dan. Sözle değil de işaretle istedi. Kız bir koşu içeri gitti, elinde bir testi, bir bardakla döndü, koşarak indi merdivenlerden aşağı.

Dayım:

- Çuvallar benzinlikte değil mi? diye soruyor. Orada değil mi hâlâ?

Hacı suyunu içti, sonra:

- Bilmem, deylverdi.

Dayım köpürüyor, bağırıyor. Bense gene görünüme dalmışım, denize inen çamlı tepeye bakıyorum.

- Sen nasıl bilmezsin diyor dayı.n. Dün akşam seni işin başına koymadım mı ben? Taşıyın malı demedim mi? (Sağ elinin işaret parmağı gene havalarda) Gece yüklenecekti mal, sabah erken erken yola çıkacaktı. Ama sen gittin evine uyudun. Uyudun değil mi?

Hacı:

Uyudum uyumasına, diyor. Ama sıcaktan uyku tutmadı gene de. Eh, balata da yanmış elbet, nerde, neyi yükleyeceksin... Adam tamir mamir diyor, almıyor malı. Ben de diyorum ki, kendi kendime, tamir mamir olursa camekânın önünden yükleriz malı.

Dayım, ayakkabılarını giyiyor. Hacı hemen yola koyulmak istemediği için bir bardak su daha içti, kasketini geri attı, başını kaldırıp bana baktı.

- Konuğunuz mu var? diye soruyor dayıma.

İçinden, "Acelen ne, mal gitmeyiversin" diyor, belli.

Dayım:

- Evet, diyor, yeğenim geldi, bekliyordum bugün, tam gününde geldi. Dinlenecek burada, zayıf düşmüş biraz, bakacak kendine.

Sonra:

- Kamyon nerde? diye soruyor.

Hacı:

- Benzinlikte, diye yanıtlıyor dayımı, sonra başını kaldırıp gene bana bakıyor.

- Safa geldiniz, diyor.

- Safa bulduk, diyorum.

- İyidir burası, diyor Hacı. Sıcak olmasına sıcaktır. Ama dışarı çıkmazsan, gündüzleri uyursun, duymazsın sıcağın zararını. Sonra meyvemiz boldur, nar var, portakal var. Bal da var sonra. Fena acıkır insan burda.

Sonra gülüyor:

- Yiyeceğin olduktan sonra, acık istediğin kadar. Yoğurt var. Ben getiririm her sabah. Bu sabah yoktu. Sonra bu balata yanmış dediklerinde yoğurtu ihmal ettim bu sabah. Çünkü sıcak da çok ağırdı...

Dayım:

- Hadi gidiyoruz, kalk, dedi Hacı'ya.

Sonra Vedia'ya acele acele sesleniyor:

- Smith Wesson'u getir bana kemeri ile. Bir de Prens Albert'i dordur ver!

Kız merdivenleri ikişer, üçer atlayarak yukarı çıktı, hole daldı. Onun bu çevik davranışı dikkatimi çekmişti. Dönüp baktım, duvardan tabancayı aldı, cam masanın üstünden seçtiği pipoyu oracıkta doldurdu, çakmağı da unutmadı. Gene öyle acele merdivenlerden inerek iki üç dakika içinde dayımın buyruğunu yerine getirmiş oldu.

Dayım önce kemerli tabancasını, gömleğinin altından beline taktı, sonra piposunu ve çakmağını aldı, onları da kısa pantolonunun cebine yerleştirdi.

Hacı:

- Yalnız yanma değil bu, dedi. Ermiş Yusuf'un düşü de var arada.

Dayım:

-Ne, ne? dedi. Ermiş Yusuf'un düşü mü? O budala düş gördüyse bize ne bundan?

Hacı:

-Yormuş düşünü de, kamyon yola çıkmasın demiş. Bundan sonra geliyor kamyon, geliyor ki, balata yanmış. Gene Ermiş Yusuf'un sözü çıktı dediler kahvede, bildi yanacağını.

-Ne demek? dedi dayım, Ermiş Yusuf düş gördü diye mi kalkmıyor kamyon?

-Hayır, dedi Hacı, tam öyle değil, ama balata da yandığına göre, artık çıkmasın yola diyorlar kahvede.

İsteksiz isteksiz kalkıyor yerinden, başından kasketini çıkarıp bir iki kıçına vuruyor, sonra ağır ağır yola koyuluyor, "Kısmetse olur" diyor pes sesle, ama dayıma duyurmak isteyerek.

Dayım bana baktı, yukarı.

-Dinledin mi söylediklerini?" diye sordu.

Ben başımı yana eğerek, tam anlamadığımı belirten bir sesle:

-Evet, dedim.

O bu kez Vedia'ya:

-Ben yokken sen de ağabeyini denize götür, dedi.

Sonra:

-Yemeğin var mı? diye sordu.

-Var, dedi Vedia. Kuşlar var ya...Sonra çok pilav var..

Dayım bana bakarak:

-Öğle yemeğinde buluşuruz, dedi, ben köye kadar gideyim de şu kamyon işini yoluna koyayım. Denize gidin siz.

Sonra elini sallayarak Hacı'nın ardı sıra, izlekten yürümeye başladı. İkide bir dönüp Vedia'ya el sallamayı da unutmuyordu. Bu el sallamalara ben de yanılarak karşılık verdim. Ama onun bana aldırmadığı belli oluyordu.

Hacı, "Kısmet" diye yineledi, dayımı durup bekleyerek ve yüzünde biraz korku, biraz yorgunluk ve en çoğu bıkkınlık, nedensiz bıkkınlıkla. "Araba ile gönderelim desek, Kâzım'ın arabasının atları kaçmış diyorlar, bu sabah çıktı aramaya atları. Nereye gider hayvan...."

Sesi duyulmaz, söyledikleri anlaşılmaz oldu Hacı'nın, dayım sağ elinin işaretparmağı ile gökleri göstererek, heyecanlı bir şeyler söylüyordu ona. Hacı kasketini başına geçirmiş, ellerini arkasında birleştirmişti, paytak paytak yürüyordu.

Vedia yukarı gelince:

-Ne malı bu nakledilecek olan? diye sordum. Kimin bunlar? Dayımın ilgisi ne? Nereye yollanacak?

Vedia elindeki testiyi balkonun gölgelik bir yerine bırakarak, benim sorduklarıma hiç aldırmadan, heyecanla dedi ki:

-Ben söylemiştim böyle olacağını babama ama bana inanmadı. Yan çizdikleri daha ne zamandan belliydi. Daha domatesler de, patlıcanlar da olmadan, kışın. Babam kahvede ayağa kalkmış, bağıra bağıra anlatıyordu da hiç birinin yüzünde sevinç yoktu. Camekâna kızdılar senin anlayacağın. Rahatları kaçtı da ondan. Oysa babam kahvede kalkmış, onları coşturmak için anlatmıştı, onlar susmuşlardı hep. Ben babama dedim ki, at arabası ile götürelim dedim. Ben bile götürürüm dedim babama, yeter ki, at arabası versinler. Şimdi bak, atlar kaçmış diyorlar. Atları mahsus kaçırıyorlar, hem de sevmiyorlar atları. Ben götürürüm demiştim babama, yeter ki versinler atları. Bir kaç kez gider gelirim. Babamın midillisi var ama bu işe gelmez o. Midilliye Hacı bakar, nah şurada, kıyısında köyün.

Biraz biraz anlıyordum ne olduğunu ama açık seçik değildi anladığım. Sorsam, Vedia, elbet anlamadıklarımı da anlatacaktı. Ama istemedim, sıcaktı, aydınlıktı, sessizlik

akıyordu ağır ağır. Böylesi daha iyi diye düşündüm; domatesler, patlıcanlar, balatası yanan kamyon, kaçan atlar... Hacı gibi ben de yatıp uyumak istiyordum.

Vedia:

-Beni kıskandığı için de sert tutuyor işini,diye sürdürdü sözlerini. Anlaşmaya yanaşmıyor. Zıt gidiyor hepsi ile. Bir gün ne demişlerse bilmiyorum, babam dedikleri gibi yapmış, çekmiş tabancasını, üç el ateş etmiş. Kendisi anlatmadı bana, Hacı söyledi yarım yamalak. Oysa nasıl dedikoducu o, burada ne olup bittiğini o götürüyor.

Sonra:

-Mayonuz var mı? diye sordu.

-Evet dedim, bavulumda olacak.

-Bavulunuzu odanıza koydum, dedi hadi soyunun da denize gidelim.

Hacı'nın getirdiği haberler sanki onu ayaklandırmıştı, coşturmuştu, uyuşukluktan kurtarmıştı. Fransızca dersi ya da Roma tarihinden konuşulduğu sıradaki gibi baştan savma değildi tavırları. Arabaya binmek at koşturmak istiyordu, görgü kitabı okuyacağına. Bundan fazla olarak sevinci o konuda kalmamış, benimle konuşmasına da yetmişti. "Hadi bekliyorum" diyordu içtenlikle, "Ben hazırım."

Odama gittim, kapıyı kapatıp yatağıma oturdum, bavulumu çektim yanıma. Denize gitmek için istek duymuyordum yalnız başıma kalmak, kendimi dinlemek daha hoşuma giderdi. İçinden çıkıp geldiğim olayların anısını, bu hava içinde tümden unutabileceğim korkusu canımı sıkıyordu. Çünkü beni bana bırakacak sessiz bir yer düşünürken, tam tersi bu durumla karşılaşmıştım.Hızlı bir akıntıya kaptırıvermiştim kendimi.

Ağır ağır soyundum, giysilerimi, çamaşırlarımı boya kutumun üstüne gelişigüzel yığdım, mayomu giydim ve yatağın üzerine arka üstü bıraktım kendimi. Uyumuşum.

Düş gördüm. Düşümde bir ata binmişim, iki yanında yüksek apartımanlar bulunan parke döşeli bir caddeden dört nala gidiyorum. Halk ikiye ayrılmış, otomobiller, otobüsler, troleybüsler durmuş. Herkes bana bakıyor. Bunların içinde tanıdıklarımı da görüyorum. Ölen kardeşim var örneğin, ilk âşık olduğum kızın anası var, dev gibi bir kadın. Bir de bir dilenci, elini uzatmış, benden para dileniyor.

Onun yanında bir orospu var, sinema artisti imiş eskiden, yaşlanınca orospu olmuş. Bunu anlatıyor yanındakine, tuhafı şu ki, ben de anlıyorum onun bütün dediklerini, sesini duymadan. Son filminde giydiği giysi var üstünde. Kameracının ise o filmden sonra gözleri kör olmuş, almış adam kamerasını sokak sokak dolaşarak fotoğraf çekiyormuş. Apartımanların yukarı katlarından kadınlar bana mendil sallıyorlar. Birden kaldırımdan "Kaçıyor!" diye bağırdılar. Arkama bakıyorum, polisler de atlara binmişler, ardımdan geliyorlar.Tabanca da atıyorlar bana. Fakat kurşunlar, tüy gibi sallana sallana geçiyor yanımdan. Bunlardan birini tutup geri atıyorum. Bu kez sahici kurşun oluyor o tüy, gidip polislerden birini vuruyor. Polis yere düşüyor.. Oooo... diye bağırıyor kaldırımdaki halk. Kör bir dilenci boyuna filmimi çekiyor. Polisler yaklaştılar yaklaştılar, nerdeyse ceketimden tutacaklar. Birden Beethoven'in beşinci senfonisi başlıyor.Onun başlamasiyle de atım havalanıyor yavaş yavaş. Başımın çevresinde tüyler dolu. Bu tüylerin üstünde kuşlar da var. Polisin biri yumruğunu sallıyor. "Bir daha kaçırmam seni" diyor. Derken bir apartımanın balkonundan içeri giriyorum atla. İçerde yatakta çıplak bir kız. Hadi dört nala kızın üstüne. Fakat tam bu sırada at ortadan çekiliyor, ben kıza biniyorum. Kızın saçlarından tutup asılıyorum. Kara gözleri var. Memeleri dik dik. Bileklerimi tutup çekiyor, saçlarını kurtarıyor, avuçlarımı getirip memelerinin üzerine geçiriyor. Ben de sıkıyorum bu memeleri, sıkıyorum, sıkıyorum, sonra bırakıp bu memelere bakıyorum, sıkmamdan küçülmüş olan memeler yavaş yavaş balon gibi şişmeye başlıyor. Şişiyor, şişiyor, boynumun çevresine gelip dayanıyor. Kız, "Ben sana bırakma demedim mi?" diyor. Ben tam orgazm olacakken altımdan çekiliveriyor. Birden kendimi bir hapishanenin revirinde buluyorum.Tertemiz bir karyolada yatıyorum. Odada benden başka kimse yok. Pencere demir parmaklıklı. Uyumuşum da sanki, yeni uyanıyorum. Birden gözüm köşeye dikiliyor, köşede parıl parıl bir şey var. Bunun büyük bir külçe altın olduğunu sanıyorum. Yavaş yavaş yerimden doğruluyorum. Doğrulmamla altın sönüp gidiyor. Çok üzülüyorum. Ben organımla oynamaya başlıyorum. Büyüdükçe büyüyor. Öyle ki, çarşafı açıyorum, organımı çıkarıyorum dışarı. Bu

sırada demir parmaklıklı pencerenin ardında bir takım suratlar beliriyor.. "A...!!" diye bağırıyorlar. "Suçtur, suç." Bunun üzerine ben de korkup hapishaneden kaçıyorum. Meğer kapı aralıkmış. Dışarıda hiç bir nöbetçi yok. Koridorda ayaklarımın ucuna basarak yürüyorum. Bir merdivenden iniyorum. Aralık bir bahçe kapısı. O aralıktan, az önce odamda parlayan altını görüyorum gene.Elimi uzatıyorum, meğer uzaktaymış. Bahçeye çıkınca anlıyorum ki, ben yürüdükçe altın külçe de benden uzaklaşıyor. Bir bakıma bana yol gösteriyor. Bende onun gittiği yöne doğru yürüyorum. Bir dere çıkıyor önümüze, altın külçe bu dereye yuvarlanıyor, gözden yitiyor. Orada daha önce bir balıkçı balık tutmuş, balık tuttuğu oltayı kıyıda unutmuş,buna seviniyorum, alıp oltayı denize fırlatıyorum, balık beklemeye başlıyorum. Bu sırada bir yürüyüş kolunun gitgide yükselen ayak sesleri geliyor kulağıma. Hiç oralı olmuyorum. Sakinim, hatta gülümsüyorum. Birden oltama bir balık yakalandığını anlıyorum. Çekmeye başlıyorum. Fakat büyük bir ağırlık var oltanın ucunda, olta nerdeyse koptu kopacak. Derken o ağır şey su üstüne çıkıyor. Bir de bakıyorum, demin apartımanın yukarı katında üstüne çıktığım kız oltaya saçlarından yakalanmış bana doğru yaklaşıyor. Fakat kızgın, yumruklarını sıkmış bana sallıyor. Bir yandan da ayak sesleri yaklaştıkça yaklaşıyor. Kızı bırakıyorum gene denize gitsin diye, fakat bu kez o beni oltanın ipinden tutmuş, denize doğru çekiyor. Korkuyorum. Elimden bırakmak istiyorum oltanın ipini, fakat yapışmış mı, bırakamıyorum. Büyük bir savaşım oluyor aramızda. Derken ip kopuyor, ben de rahat bir soluk alıyorum. Yere uzanmamla kendimi bir evde bulmam bir oluyor.Daracık bir odanın içindeyiz. Yanımda kız erkek arkadaşlarım var. Masanın üstü tabanca dolu. O ayak sesleri hâlâ dışarda. Nerdeyse pencerenin önünde. Arkadaşlarım bana bakıyorlar. Tabancaları onlara dağıtıyorum. Ben de birini alıp pencerenin yanına gidiyorum. Camı aralayıp dışardakilere bir söylev vermeye başlıyorum. Dışardakiler kimlerdir? Bunu iyi bilmiyorum-Gerçekte söylediklerim de hem dostça, hem düşmanca sözler. Bağırıyorum. Bir ara kendi sesimden uyanacak gibi oldum, ama az sürdü bu, yeniden başladım söylevime. Her cümlenin sonunda da dışarı bir kurşun sıkıyorum. Odadaki

arkadaşlarım yerlere yatıyorlar. Bu sırada kız arkadaşlarımdan birinin etekleri açılıyor, bacakları görünüyor. Ben o bacaklara da bir kurşun sıkıp söylevimi sürdürüyorum. Ama kurşun erkek arkadaşlarımdan birinin elini yaralamış meğer. Kolunu kaldırıp elini gösteriyor bana. "İndir aşağı elini" diyorum ona. "İndiremem, ben öldüm" diyor. Her şeyi bırakıp onun yanına koşuyorum. Meğer odada bir yatak varmış, onu yatağa yatırıyorum. Birden orada ikimiz kalıyoruz. Arkadaşım babamın kılığına giriyor birden. Hiç görmediğim babam kollarımın arasında can veriyor. Ağlamaya başlıyorum.

Gözlerimi açtığımda, Vedia, karşımda yere oturmuş başını dizlerine dayamış bana bakıyordu. Gülümsüyordu.

Bir an nerede olduğumu bulamadım.

Vedia:

-Sayıkladın, dedi.

O zaman kendimi topladım.

-Ne dedim sayıklarken, diye sordum.

Kız gülerek:

-Söylemem, dedi.

Derin derin bakıyordu gözlerime.

-Dayım geldi mi? diye sordum.

-Daha gelecek kadar olmadı ki, dedi.

-Çok uyumamışım öyleyse.

-Çok uyumadın.

Hem "siz" li hem "sen" li konuşuyordu.

Doğruldum yataktan.

-Gidelim, dedim.

-İstersen, dedi.

-İstiyorum ya.

-İstiyor musun?

-Evet.

-Eh gidelim öyleyse.

Birden fırlayıverdi yerinden, çıktı dışarı. Ben de arkası sıra yürüdüm. Uyurken sayıklamış olmam biraz tedirgin etmişti beni. Kim bilir ne söylemiştim? Ama bunun üstüne düşmek doğru görünmedi bana, ilgisiz kalmayı yeğledim. Son ayların siyasal olaylarını konuşmuş olabilirdim.

Ama Vedia'nın odama girmesi, girip orada oturması da tuhafıma gitmemiş değildi. Üstelik bunu açıklamaya da kalkışmamıştı. Yoksa bu evin düzeninde mi vardı her

odaya, her istendiği zaman girmek?

Dışarda kocaman bir havlu uzattı bana, onun da böyle büyük bir havlusu vardı, omuzuna atmıştı. Merdivenden inerken başını kaldırıp:

-Bu merdiveni geceleri kaldırırız, dedi.

-Anlamıştım, dedim.

-Neyi, dedi.

-Merdiveni, dedim.

-Merdiveni mi?

Onun böyle gereksiz sorularla konuşması daha tanıştığımızda dikkatimi çekmişti. Bu ona, biraz saf, biraz cahil bir görünüş veriyordu. Görünüş diyordum, çünkü bunu mahsustan ya da alışkanlıkla yapıyor sanısını da uyandırıyordu; o gereksiz soruları sorarken yüzünde dalgınlık okunuyordu çoğun. Roma tarihinde aradığını bulamayan bir insanın, "Nasılsınız?" sorusuna, "Ben mi?" diye karşılık vermesi tuhaf kaçardı elbet. Belki de, diye düşündüm, köyde oturmanın, hep köylülerle konuşmanın sonucudur.

Hacı'nın konuşmasını alalım örneğin, onun sözlerinden hangisinin önemli, hangisinin gelişigüzel söylenmiş olduğunu ayırt etmek, onu tanımayanlar için kolay olmasa gerekti. Söz burada, biraz da vakit geçirmeye yarayan üzerinde durulmaya değmez bir şeydi. Ama bunun tersi de doğru olabilirdi; önemli bir konu, yığınla gereksiz söze boğulmuş birkaç sözcük içinde anlatıveriyordu. Böyle ise, bu iş yaman bir ustalık isterdi.

Bahçeden denize doğru yürürken hep önüm sıra gidiyordu. Biraz içeri çökük belini, bu yüzden daha kabarık ve çıkık görünen kalçalarını, birbirine sürtünen bacaklarını seyrediyordum. Saçlarını sıkı sıkı arkasında toplamıştı. İçinden türkü söylermiş gibi, sağ elinin ortaparmağı ile başparmağını birbirine vurup şaklatarak tempo tutuyordu. Ama bunun başka bir anlamı vardı elbet.

Kıyıya gelince havlusunu kumlara attığı gibi koşa koşa denize yürüdü ve sığı yeri hızla geçerek kendini sulara bıraktı. Usta bir yüzücüydü. Vücudu sanki daralmış ve uzamış, hafif bir cisim gibi denizin yüzeyinde yarısına kadar batmış, kalçadan bir motor hızı ile aşağı yukarı inip çıkan bacaklarını ve omuz başlarından devinerek bükük dirsekle geriden su yüzüne çıkan, sonra birbirlerine tam

koşut biçimde upuzun ileri atılan kolların güçlü çekimi ile kayıp gidiyordu. Göz açıp kapayıncaya kadar uzaklaşıvermişti kıyıdan. İki kulaçta bir soluk almak için yandan su yüzüne çıkardığı yüzünü ve borulaştırdığı ağzını görüyordum.

Oturdum kıyıya, kollarımı arkaya dayadım, daldım gittim ona. Burada onunla karşılamıştım, demek gelirken kurduğum sessiz, yalnız geçecek bir kırsal yaşam tasarısı bozulmuştu. (Doğaya asıl onunla gireceğimi nerden bilebilirdim). Daha lik günden aklım, nerdeyse tümü ile ona bağlanmış oluyordu. Bunun o güne değin tanımadığım bir aşka varacağını o sırada kestirecek durumda değildim. Bunu sonraları her düşünüşümde içimdeki başka birinin, benden habersizce, benim üstüme planlar hazırladığına inanacak olmuşumdur. Kendim için bile yabancı idim.

Vedia uzun uzun yüzdükten sonra, açıklarda sırtüstü döndü, bu kez bir süre de öyle yüzdü,kıyıya doğru gidiyordu, ormancıların rıhtımına doğru. Orada kıyıya çıktı, rıhtıma tutunması ile kendini döndürüp taşlara oturması bir oldu. Bir an bana baktı sonra doğrulup ormana çamlıkların arasından görünen yola yürümeye başladı. Bu yol kayalıkların arasından buruna, burundaki yüksek bir atlama tahtasına gidiyordu. Vedia, bu kez koşarak atlama tahtasına vardı, iki kolunu açıp kendini dengeleyerek bu tahtanın da ucuna kadar gitti, oradan, kollarını iki yanına yapıştırarak, dimdik, önce havaya fırladı, sonra gene öyle aşağı çevrilip bir martı hızı ile sulara indi,dalarken pek az su çıkardı.

Kızın denizden ne zaman çıkacağını beklemeye başlamıştım; portakal bahçelerinin bulunduğu yerden bir erkek sesi yankılandı, davara bağırıyormuş, ya da dağ yoluna koyulan birine bağırmak istiyormuş gibi, bu ses zeytinliklerin orada duraksadı, gideceği yere gitmekten vazgeçip geri döndü, sonra bir iki kez daha denedi atılımını, gittikçe zayıflayarak çevresinde sessizliğe gömüldü.

Vedia, başını sallayarak, ağzından sular fışkırtarak çıkmıştı suyun üstüne yadırgatıcı bir devingenlikti bu, toprağın, taşın, ağacın durağanlığına aykırıydı. Bunun gibi, dayım da, bütün o canlılığı, soluması, sıçrayışları sağ elini yukarı kaldırması ile gereksiz bir devinim oluşturuyordu sanki. Oysa Hacı uyumak istiyordu.

İşte o sırada gereksiz, nedensiz bir kuşku düştü içime . Evet, dayım yıllar önce yazmıştı anneme, bir çocuğu evlat edindiğini. Bizse pek durmamıştık bu konunun üstünde. Dayımın bitip tükenmek bilmeyen meraklarından doğma yeni bir heves diye bakmıştık ona.Çocuğun kız mı,erkek mi olduğunu bile bilmiyorduk, kaç yaşındaydı, kimin neslydi, umursamamıştık. Gerçi ilgilensek de hiç bir şey değişmezdi ya, ama ben en azından hazırlıklı olurdum burada karşılaşacağım durumla ve yalnız kendim için değil dayımla Vedia'nın ilişkileri bakımından. Dayım bir an bile gözünü ayırmıyordu onun üzerinden, uygulamak istediği eğitim dolayısıyle de kıza soluk aldırmıyordu anlaşılan.

Vedia'nın sözünü ettiği kıskançlık nasıl bir kıskançlıktı? Hacı hangi çeşit dedikoduları taşıyordu? Dayımın tabancayı üç el ateşlemesinin nedeni neydi?

Yarın sabah resim yapmaya başlar, bunlara boş verirm diye düşünürken Vedia seslendi oradan, eliyle beni rıhtıma çağırıyordu.

Kalktım, denize girmek hevesi yoktu içimde, kıyıdan yürüyerek onun bulunduğu yere yöneldim. Kızıl çam ormanı, kayalık bir toprakta tepelere yükselliyordu. Daha arkada, aydınlığın renk ayrımlarını eritmesine karşın, sıra sıra birbirlerinin üstüne yığılmış dağların boyuna genişliyor izlenimini bırakan katları göz alıyordu.

O güne değin görmediğim irilikteki kazların, benekli tavukların arasından geçip, sazlarla dolu küçük bataklıkları dolanarak Vedia'nın yanına vardım. Gülümsüyordu. Beni elimden tuttuğu gibi, rıhtımın arkasındaki beton merdivenlere doğru koşturmağa başladı. Basamakları ikişer ikişer çıktığı için ona yetişmekte güçlük çekiyordum. Merdiven bittikten sonra, çam pürleri ile kayganlaşmış bir izleği tırmanmaya başladık. Sonunda yolumuz bir çardağa vardı. Soluk soluğa durduk orda. Açık denizden uzanıp gelen köy, ayaklarımızın altındaydı şimdi. Görünüm düşünceyi durduracak denli görkemliydi.

Vedia orada kendini bir sıraya attı, kollarını, açarak uzattığı bacaklarının arasından sarkıttı ve bana bakmaya başladı.

-Yoruldun mu? diye sordu.

-Biraz, dedim, sıcak da...

-Alışırsın, dedi. Öğleden sonra kuzey doğudan bir

rüzgâr başlar anatimya deniz, bütün sıcağı alır götürür. O da olmasa dayanılmazdı.

Az ötedeki sıraya oturdum. Vedia:

-Neden öteye gittin? diye sordu.

Yanına geldim bu kez, bana bakarken ayaklarını sallıyordu.

-Demek sayıkladım, dedim.

Gülümseyerek:

-Sayıkladın ya, dedi.

-Neler söyledim sayıklarken?

Omuz silkti.

-Söylemem.

-Niçin söylemiyorsun?

-Niçin mi?

-Evet.

-Ne bileyim, söylemem işte.

Konuşurken çocuklaşıyordu; daha doğrusu, konuşmadığı zaman çocukluktan çıkıyordu. Onun bu hali beni yüreklendirmiş olacak ki, yalancı bir ciddiyetle:

-Ayıp değil mi? dedim.

Gene omuz silkerek:

-Olsun, dedi.

-Ne demek olsun, diye çıkıştım nerdeyse. Bak şimdi, odama girlyorsun, ben uyurken karşımda oturuyorsun, ben sayıklarken dinliyorsun...

-Ne var bunda?

-Bir şey yok elbet, ama neden saklıyorsun?

-Neden mi?

-Neden ya!

-Her şeyin nedeni mi olurmuş?

Konuyu değiştirmekten başka çare yoktu; merak ettiğim şeyi başka bir zaman ağzından alırım diye düşündüm.

-Çok güzel yüzüyorsun, dedim.

-Ben mi? diye sordu.

Hep böyle gereksiz sorularla konuştuğuna dikkat etmiştim. Sanki onun için hiç bir sözün önemi yoktu da, sorular, yanıtlar, herhangi bir anlam taşımaksızın geçip gidiyorlardı, kuşların uçuşu, dalların sallanması gibi, bizim dışımızda.

-Ben sana güzel yüzdüğünü söylüyorum. "Ben mi?" diye soruyorsun. Başka kimse yok ki yanımızda.

-Ne?
-İkimizden başka şu an kimse yok diyorum.
-Yoksa ne olmuş?.
-Bir şey olduğu yok... İkimiz konuşuyoruz. Ben sana bir şey söyleyince, senden onun karşılığını beklerim elbet.
-Nasıl karşılık?
-Gereği neyse öyle bir karşılık.
-Ne demek istiyorsun?
-Yani yüzmeyi seviyorsun anladığıma göre, atlamayı da... Değil mi? Seviyor musun?
-Eh işte, herkes gibi.
-Herkes yüzmeyi sever mi?
-Ne bileyim.
-Diyelim, buranın köylüleri denize girer mi?
-Biraz girerler.
-Severler mi denize girmeyi?
-Bilmem.
-Seni severler mi?
-Hiç sormadım.
-Canım sormadan da anlaşılmaz mı? Sana bakışlarından filan.
-Hiç dikkat etmedim.
-Davranışları nasıl yani?
-Davranışları mı?
-Evet.
-Davranışları filan yok ki...
-Sen onları seviyor musun?
-Ben mi?
-Evet, sen.
-Ne bileyim.
-İnsan kendini bilmez mi?.
Sustu, anlamamış, gibi. Ben sordum:
-Peki, burada canın sıkılır mı hiç?
-Sıkılır da, sıkılmaz da.
-Yani kimi gün sıkılır, kimi gün sıkılmaz mı demek istiyorsun?
-Hiç saymadım.
-Bu sayılacak bir şey değil ki... Köy yaşamından hoşlanıp hoşlanmadığını öğrenmek istiyorum.
-Ben her şeyden hoşlanırım.
-Buradan gitmek istemez misin?

-Neden istemeyeyim?
-Gördün mü bak, demek başka yerleri özlüyorsun.
-Özlerim elbet.
-Nereleri sözgelişi?
-Ne bileyim ben. Her yeri.
-Büyük kentleri mi?
-Büyükten, küçükten ne çıkar?
-Anlıyorum, büyük olmuş, küçük olmuş, başka yerleri görmek, gezmek istiyorsun, ha?
-Hiç düşünmedim.
-Olur mu? İnsan ne istediğini,ne istemediğini düşünür.
Sustu.
-Öyleyse buradan memnunsun.
-Öyle.
-Hani demin her yeri severim demiştin?
-Burası bir yer değil mi?
-Sence her yer eşit mi?
-Ne bileyim.
-Peki, babanı seviyor musun?
-İnsan babasını sevmez mi?
Bu sorumun yersizliğini o an anladım. Vedia, evlât edinilmiş bir kız olduğunu bilmiyor değildi ki, baba sevgisinden sınava çekilsin! Gerçekte bilmeseydi de saçma olurdu bu sorum. Bir çocuğun babasını sevmesi doğal bir şeydi çünkü.
Ama Vedia'da her şey doğaldı.
Birden ayağa kalktı.
-Hadi şimdi yürüyelim, dedi.
Çardaktan çıkıp ormana daldık. Konuşmak onun neşesini kaçırmıştı sanki; sorguya çekilmiş bir insanın tatsızlığı akıyordu yüzünden. Ama özel yaşamına, duygularına karışıldığı için değil de, kendisini yoklamaya zorlandığı için kızmış gibiydi. Birden bana dönüp, "Kuzum siz hep böyle kendinizi yoklar mısınız? Her yerde, her şeyde belli bir düşünceniz olsun ister misiniz?" diye sorsaydı ve arkasından da, "Beni niçin güç durumda bıraktınız? Ben ince eleyip sık dokumadan yaşıyorum işte, bir şey de bilmiyorum. Daha diyeceğiniz var mı?" deseydi, hiç şaşmazdım. Ama o, kafasını böylesine bile yormuyordu o anda, ormanın içinde bir karaca gibi hoplaya zıplaya gidiyordu.

Dayımın onu kültür eğitiminden geçirmek için harcadığı titiz çabaları bir an gereksiz buldum. Fransızca sözcükler, Roma tarihi, hele hele görgü kitabı birden gülünçleşiverdi gözümde. Hatta bu yüzden kendimle de yabancı düşüverdim. Görgü kitabını bir yana bırakarak da, dünyayı ve kendimizi tanımak için bilgi edinmenin vazgeçilmez olduğuna ilişkin kanı, önüm sıra giden bu kızın ayakları altında ezilliyordu sanki. Vedia işte daha ilk günden beri böylesine etkilemişti beni, istemeden ve bilmeden. Belki asıl gücü de buradan geliyordu.

Nereye gittiğimizi, ne zaman, nereden döneceğimizi bilmiyordum. Kendimi onun öncülüğüne bırakmıştım.

Yolumuz bir kamp yerinin yanından geçiyordu. Ağaç parçaları ile sınırlandırılmış bu yerin içinde bir de çocuk bahçesi vardı, ama konuksuzdu kamp. Vedia, sınır tahtalarından atlayarak kamp yerine daldı, koşa koşa bir salıncağa gitti, var gücü ile sallanmaya başladı. Çocuklaşmak isteyen bir genç kızın yapmacık hali yoktu onda. Sonra bağıra bağıra bir türkü tutturdu, bu türküyü ilk kez duyuyordum ve üstelik sözlerini de anlamıyordum. Sözcükleri ağzının içinde yuvarlıyordu, anlaşılmasını istemiyormuş gibi. Dağlardan yana bakıyordu boyuna, ezginin belli yerlerinde sesi çatlıyordu.

Sonra indi salıncaktan,yine koşa koşa kamp yerinin öte sınırından atlayıp yola koyuldu. Ben de arkası sıra koşmaya başladım.

Yanına vardığımda, yüzünün neşe içinde olduğunu gördüm. Bana gülümseyerek bakıyordu arada bir.

-Nereye gidiyoruz? diye sordum.

-Hiç, dedi.

Az önceki konuşmamızdan gerekli dersi aldığım için, artık. "Ne demek hiç?" diye sormaya kalkmadım. Hiçse hiçti, yürüyorduk işte.

Bu kez o sormaya başladı bana.

-Hasta olduğun yalan değil mi? dedi.

Gülümsemekle yetindim.

-Neden saklıyorsun? diye sordu.

-Neyi? dedim.

-Hasta olmadığını işte.

-Dinlenmeye geldim, dedim.

-Orada neden dinlenmiyorsun? diye sordu.

-Yer değiştirmek iyidir, dedim. Sonra da ben burada resim yapacağım.

-Resim mi? Ne resmi?

-Resim işte, basbayağı resim.

Ben de onun gibi konuşmaya başlamıştım istemeden.

-Resim yapacaksın da ne olacak?

-Bir şey olacağı yok, insan resim yapmaz mı?

-Bilmem.

-Evdeki resimleri bilmiyormuş gibi konuşuyorsun.

-Dayım o resimler üstüne bilgi vermedi mi sana?

-Verdi.

-İşte o resimler var ya...

-Ama onlar yabancı.

-Hep yabancılar yapmaz ya, bende yapıyorum.

Vedia:

-Ağaç resmi mi yapacaksın? diye sordu.

-Ağaç, deniz, dağ... Burada ne varsa. İstersen senin resmini de yaparım.

-Benim resmimi mi?

-Evet.

-Yapsana.

-Olur.

-Yaptıktan sonra alır götürür müsün, yoksa bırakır mısın burada?

-İstersen bırakırım, dedim. İster misin?

-İstenmez mi hiç?

Yolumuz küçük bir koya bakan bir yamaca gelmişti, oradan aşağı inmeye başladık.

Vedia:

-Aman düşme ha, dedi.

Aşağıda bir balıkçı teknesi vardı, içinde sakallı iki balıkçı. Vedia'yı tanıyormuş gibi bize bakıp gülümsediler.

Ağaç dallarına tutuna tutuna, o önde ben arkada, kıyıya indik.

Vedia, balıkçılara sormadan tekneye atladı, sonra elini uzatıp beni içeri çekti, balıkçılara:

-Rıhtıma gitmiyor musunuz? dedi.

Onlardan biri, genç olanı:

-Gideriz, dedi.

Teknede, deniz dibinden ağlara takılıp gelmiş, bitkiyi andıran, görülmedik biçimlerde mercanlar, tortul taşlar,

birkaç büyük balık bir de küçük siyah kedi vardı.Kedi boyuna balıkiara doğru atılıyordu, balıkçılar da onu tuttukları gibi kıyıya fırlatıyorlardı. Fakat hayvan, bağlı olduğu ipin uzunluğunca kenardan uzak duran sandala bir sıçrayışta atlayıveriyordu gene.

Vedia'nın çok hoşuna gitti bu, kedlyi başının üstüne kaldırdı, bağırmalarına aldırmadan hep öyle yüksekte tuttu bir süre, göğüsleri kabarık kabarık ve önü çıkıntılı.

Yaşlı balıkçı motoru işletirken:

-At kenara, dedi Vedia'ya.

Kıza bakmıyordu, bakmamak için tutuyordu kendini, bu yüzden sert olmayı göze almış, dindarca ve içten içe korku ile.

Vedia da:

-Atmıyorum, dedi kedlyi teknenin içine bırakarak.

Sonra da ellerini beline koydu. Ama fazla oynamaya gelmeyen bir vücudu vardı, hangi hareketi yapsa aşıp taşacak, fırlayacak, kabarıp rahatlayacak.

Genç balıkçı güldü, beyaz dişlerini göstererek, saçları alnında ve uzun burnu üst dudağına yatmış.

-Sizin evde kedi yoksa al götür, dedi.

Vedia:

-O da balıkçı ise ne yapsın bizim evde! dedi ona, alay eder gibi ama bunun bir bağış olduğunu bilerek.

Genç balıkçı gene güldü.

Vedia:

-Gene getirirsiniz buraya, diye ekledi. Bizimle gezsin biraz.

Yaşlı balıkçı bu karara uyup uymamakta sallantılı kalmış gibi, sandalın ipini bir türlü çıkarıp bırakmıyordu. Denizin üstünde hafif bir rüzgârın uyandırdığı titremeler başlamıştı. Yamaçtaki, denize eğik çamların iğne yaprakları oynuyodu ufaktan. Güneşin vücudumda yoğunlaşan ısısı, ağır bir yük gibi eziyordu beni. Gözlerim kamaştığı için çevremi iyi göremiyordum. Buruna gidip oturmuş olan Vedia, genç balıkçıya gözlerini dikmiş gülümsüyordu. Ve sanki yaşlı balıkçı ile ben, kedlyi ve kızı ve kızla genç balıkçının gülümsemelerini ne yapmamız gerektiğine bir türlü karar vermemiş, teknenin hangi lik hızla başladığı bilinmeyen, belki de biz tekneye atlarken başlamış olan sallantısına uyarak hafifçe ileri geri gidip geliyorduk. Zaman tümden

durmuştu.

Başım dönerek kendimi denize attım, soğuk su kendime getirdi beni, kestirilemeyecek gibi soğuktu gerçekten, tipteki taşlar oynuyor gibi geldi bana. Başımı suyun yüzüne çıkardığımda, Vedia ile genç balıkçıyı gülüşürierken gördüm gene, bir daha daldım, derine, çok derine. Motorun sesi kulaklarımda uğulduyordu. Yeniden çıkışımda, kedi kenarda idi, sinirli sinirli dolaşarak tekneye doğru bağırıyordu. Ama Vedia unutmuştu artık onu.

Tekneye çektim kendimi, içerisini sularla ısıatarak zar zor binebildim. Ben denizde iken kim olduğum üzerine konuşulmuş gibi, bu kez üçü de bana bakıyorlardı. Yol almaya başlamıştık bile.

Vedia:

-Tatlı su kaynar buralarda hep, dedi bana.

Fakat yaşlı balıkçı, az önce konuştukları konuyu sürdürmek istiyormuş gibi, Vedia'ya:

-Köyü korkar, dedi.

Kız karşılık vermedi bu söze. Belki de yaşlı balıkçı kendi açmıştı konuyu, karşılık beklemeden.

Kalktığımız yere benzer, eğik çamların örttüğü, kaya oyuklarının ve daha genişçe koyların önünden geçerek rıhtıma geldik. Balıkçılara teşekkür ettim. Vedia hiç bir şey demeden kenara atladı, genç balıkçıya da bakmadı artık. Oysa genç balıkçı, yüzünde hep o gülümseme, gözlerini kızdan ayırmadı.

Yürürken Vedia:

-Çabuk olalım, dedi. Babam gelmiştir belki de.

-Sen oraya sık sık gider misin? diye sordum.

-Nereye?

-Demin gittiğimiz canım, balıkçıları bulduğumuz koya?

-Gitmişimdir,

-Sık sık mı gidersin?

-Hayır.

-Dayımla mı gidersin?

-Hayır.

Artık, "Yalnız mı gidersin" diye sormadım, ona da "Hayır" diye karşılık verebilirdi.

Bu gezintimizi dayımdan saklayıp saklamamak gerektiği beni düşündürüyordu. Vedia da bunu düşünüyor olacaktı ki, dönüp yüzüme baktı.

-Kıskanç mıdır dayım?" diye sordum.

-Evet, dedi.

Her şeyi ondan sorarak anlamanın yersizliği açıkça belliydi; ben bunları kendi başıma bulacaktım. Diyelim, dayıma, beraberce o koya hatta o koya bile değil, ormana gittiğimizi söyleyecektik de, balıkçıları atlayacaktık. Acaba doğrusu bu muydu?

Daha ilk günde, bu kırlık yerde, bir takım sorunların içine girdiğimi şaşarak görüyordum. Oysa ben, büyük kentin en görültülü olaylarından sıyrılarak buraya, kendimi dinlemeye ve sessizce beklemeye gelmiştim.

Eve yaklaşırken müzik sesi geldi kulağımıza. Demek dayım evdeydi. Az sonra da onu balkonda gördük, bize el sallıyordu. Uzun beyaz bir pantolon giymiş, gömleğini değiştirmişti.

-Nerden geliyorsunuz? diye sordu uzaktan.

-Ormandan, dedim.

Fıldır fıldır gözlerle bir Vedia'ya, bir bana bakıyordu. Kız merdivenleri koşarak çıktı.

Dayım ona:

-Kızım, çabuk hazırla sofrayı, dedi. Ben kasabaya gideceğim.

Vedia içeri girdikten sonra dayım bana döndü:

-Kendi çıkarlarını bilmiyorlar. Elbette başta bilmeyecekler. Ama ben onlara bunu öğreteceğim. Ne demektir kooperatif, ne demektir turfanda sebze, sonra ne demektir sera? Ben, kaç yıl önce, bir köyde tütün ekimine başlatmak isteğim zaman da böyle olmuştu. Annene yazmıştım. Direndi köylü önce, "Biz babamızdan görmedik bunu" dedi. Sanki ben görmüşüm! Ama sonra ne oldu? Ne olacak, önce beni kovdular köyden, sonra da tütün yetiştirmeye başladılar. Anlıyor musun yeğen? Merak ettikleri şu: Bu adam ne bekliyor, ne istiyor? Bunun açıklama yolunu bulamıyorum, benim en zayıf yanım bu.

Dayımı serüvenleriyle tanıdığım için ne demek istediğini anlıyordum, burada olan bitenin hikâyesini bilmesem de. Ona ya deli diye bakıyorlar, ya da bir içyüzü olacağını düşündükleri için bir türlü kavrayamadıkları bu öncülükten korkuyorlardı. Gerçekte benim için de anlamsız eylemlerdi dayımın bu hevesleri. Aklına ne koyarsa, tek başına gerçekleştirmek istiyordu. Örgüt nedir bilmiyordu.

Ben onun, evlât edindiği bir çocukla, artık yaşlandığı için,uzak bir köye çekildiğini, orada son yıllarını dinlenerek geçirmek istediğini sanmıştım. Yorulmak bilmeyen bu adamın canlılığı beni şaşırtıyordu. Tartışmanın gereği yoktu, dinleyecek ve seyirci kalacaktım.

Dayım:

-Demiryollarında çalışırken, bir gün, ünlü bir eğitimci generalin yataklı vagonda yolculuk ettiğini duydum. Haber yolladım konuşmak istiyorum diye. Gelsin demiş. Lokomotiften arkaya geçerek, onun kaldığı vagonu, kompartmanı buldum. Üstüm başım yağ içinde kömür içindeydi. Beni görünce, "Ne istiyorsun oğlum?" diye sordu. "Yurdumuzun eğitim durumunu konuşmaya geldim" dedim. Adam bu soruları hep kendi gibi yüksek kimselerle konuşmaya alışık olduğu için, karşısına dikilen ateşçinin sözlerinden irkildi. "Ne demek?" diye doğruldu yerinden. Gerçi ona kuzey ülkelerinde eğitim sorunlarının nasıl çözüldüğünü anlattım, ama adam söylediklerimi değil, beni düşünüyor, beni ölçüyordu. Bu yüzden inanmadı bana. Tıpkı bu köylüler gibi. Belki de korktu benden.

Bu sırada sofradan da çatal bıçak sesleri gelmeye başlamıştı. Sofra hazırlanıyordu. Dayım.

-Geçelim içeri, dedi.

İçerde sofraya dikkatli dikkatli baktı. Kızının görgü kitabında anlatılanları uygulayıp uygulamadığını inceliyor diye düşündüm. Ama ben bunu anlayacak bilgide olmadığım, daha doğrusu böyle şeylere boş verdiğim için, onun ne gibi bir yargıya vardığını yüzünden çıkaramadım. Ancak sofra iç açıcıydı; örtüsünden tabaklarına, çeşitli salatalarından içkisine kadar.

Dayım masanın üstüne konmuş olan bir şarap şişesini açarak üç bardağa doldurdu. O sırada sofra için çalışmakta olan Vedia'ya da bu bardaklardan birini vererek bana:

-Hadi içelim, dedi.

Benim gördüğüm kadar, Vedia'nın sofrayı düzenlemesinde bir baştan savmalık vardı. Elleriyle, kullandığı nesneler arasında sanki bir uyumsuzluk varmışçasına, zoraki bir işi sürdürüyor izlenimini uyandırıyordu. Sezgim doğru ise, tuhafı şu ki, dayım durumdan memnun görünüyor, niyete değil, sanki işe bakıyordu. İşti, uygulamaydı onu ilgilendiren. Bunu bilinçle seçmiş

olmasa bile, yaşamın bir biçim olduğu yargısından daha derine gidecek vakti yoktu. Bunun daha derini olup olamayacağını sonraları çok düşündüm.

Üçümüz de şaraplarımızı dikdik. Kız öylesine neşeliydi ki, hafifçe oynar gibi,yemekleri getirmek üzere mutfağa gitti. O zaman dayım:

-Sen bununla nerede idin? diye sordu.

-Ormanda yürüdük, dedim.

Dayım sofraya oturdu, bana da yanında yer gösterdi. Masada, sağ yanında, bir tahtanın üstünde duran ekmeği kocaman bir ekmek bıçağı ile dilim dilim kesti. Bardağına yeniden şarap koyarak:

-İyi, dedi. Orada başka kimse var mıydı?

Ben sakin sekin:

-Gezdik, dedim.

Dayım:

-Buraları öğren, dedi (merakının üstüne düşmek istemiyormuş gibi, ama belki de bunu zar zor başararak). Gördüğüm gezdiğim yerler içinde en güzeli burasıdır. Ama şunu bil ki, ben turist değilim. Burası güzelmiş... Yani ne olmuş! O değildir bizim sorunumuz. Seni biraz tanıyorum yeğen, buraya zorunlu geldin. Aklın başka yerde senin. Ama nerde?

Şarabını içti.

-Düşlerde, dedi. Ya da düşüncelerde. İkisi bir kapıya çıkar. Sen düşündüklerinin nerede, nasıl uygulanacağını bilemezsin.İnsan düşündüğünün üstüne tek başına atılmalıdır. Benim ilkem bu olmuştur, anlıyor musun? Tek başına.

Masanın ortasına, büyük kenarlı bir tepsi içinde, üstü av etleriyle dolu pilav kondu. Bunun çevresinde ise, pancar, turp, havuç salataları, tere, maydanoz, taze soğan tabakları sıralanmıştı. Dayım kendi tabağını tepeleme doldurdu, şarabını da tazeledikten sonra bizlere baktı.

-Hadisenize, dedi.

Çok acıkmıştım, kuşlara saldırdım, ellerimle yerken sordum:

-Bunlar ne kuşları dayı?

Dayım bir yandan yerken:

-Üveyik, sarısama, baltalı, arıkuşu, diye gösteriyordu hayvanları.

Ben bunları ilk kez duyuyordum, hiç ava çıkmamıştım, kargadan ve serçeden başka kuş bilmezdim.

Vedia, taze soğanı sapından tutmuş sallıyor ve dalgın dalgın bana bakıyordu. Bende bundan sıkılıyordum, çünkü bu bakış dayımın gözünden kaçmıyordu.

-Köyde ne oldu? diye sordum dayıma, kendimi kurtarmak için ve şarap bardağına sarıldım.

Dayım:

-Bir seramız var, dedi. Bu yıl kurduk. Ben kooperatife önayak olarak ilk masrafları karşıladım. Satış geliri bunu kısa zamanda amorte edecek ve bu ortak mal gelecekteki gelişmelere hız verecek.

Buraya kadar olan açıklamada anlaşılmayacak bir yan yoktu. Dayım, babası şehbender Nazmi beyden kalan mallarını satıp savurarak hep bu gibi işlerde kullanmıştı, kendisi için hiç bir yarar düşünmeden. Annem derdi ki, "Dayın bu kadar eli açık olmasa, geliri ile paşalar gibi yaşardı." Fakat o "Paşalar gibi yaşamayı" hiç bir zaman tutmamıştı;kimilerinin safça, çocukça, giderek delice buldukları bir takım tasarılar uğrunda, nesi var nesi yok, ortaya koymaktan çekinmemişti. Şunu da söylemeliyim, çocukluğumda bana tatlı gelen bu hikâyelerini, sonradan sadece mantık dışı değil bilim dışı da bulmuşumdur. Onun iyi niyetle kurduğu bu tasarıları, yalnızca heves olarak kaldıkça kuşkusuz gerçekleşemez, toplumsal koşulların direnciyle iflas ederdi. Bu konuda anlaşmazlığa düşdüğümüzü ikimiz de biliyorduk. Dayımın "tek başına" formülü benim anlayacağım bir şey olamazdı.

Ayrıca şuna da dikkat ediyordum ki, dayım, sorunların çok yüzeyinde kalıyordu, derinine inmekten hoşlanmıyordu. Belki de buna bir neden olarak, onun hiç bir zaman sonuç almayı amaçlamadığı söylenebilir. Gerçekten de, heveslerinin sık sık yön ve konu değiştirmesi bunu anlamaya yeterdi. Nitekim konuşma biçimi bile dinleyeni doyurmaktan uzaktı. Bir sorunu anlaşılır, çözülebilir kılmaktan sanki dirençle kaçıyordu. Oradan oraya atlar, karşısındakinin izlemesine olanak bırakmadan. İşi karma karışık ederdi.O gün de böyle yapmakta gecikmedi, baştan biraz olsun kavramaya çalıştığım olayı içinden çıkılmaz bir duruma getirdi.

-Herif yemek yemiyor, yalnız külle geçiniyor... Bu

yüzden "ermiş" sıfatını da kazanabiliyor. Bir yanda hesap kitap, ciddi bir girişim, öte yanda bu kül yiyen ermişin düşleri. Demek en başta savaşılacak konu, inançları değiştirmek konusudur. Genellikle tembelliğin egemen olduğu yerde, elbette düşler önemli bir etken durumuna gelir. Yakında uçacakmış... Buna inanılıyor. Göreceğiz bakalım! Ne zaman, nasıl uçacak? Alalım şu domuz sorununu... Kimseye dinletemiyorum. Domuz sorunu çözülmeden ülkenin besin politikasına temelli bir çare bulunamaz. Üstelik bu sadece karın doyurma işi de değil; dağlar, ormanlar bu bakımdan bir zenginlik kaynağı. Kim uğraşıyor bununla? Hiç kimse. Bütün düşüncemiz geleneklerle sarılı, geleneklerin dışına çıkamıyoruz. İşte onun için diyorum ki, benim ilkem doğrudan ve tek başına çalışmak ilkesidir. Çünkü kurumlar, kuruluşlar cesaret gösteremezler, halktan korkarlar, sorunun üstüne yürümek ancak kişinin yapacağı iştir. Yakında tanışacaksın, adamın evine gidiyorsun, sana bir hazine gösterircesine, ülkenin haritasını önüne seriyor. Ne var bu haritada? Evet, bir ders çıkıyor elbet, ama yalnızca o dersle yetinilir mi? Yarınımız ne olacak?

Dayımın sözleri, benim tam olarak anlayamadığım bu sözler, acaba Vedia'da ne gibi bir etki bırakıyor diye merakla kızın yüzüne baktım; onda tümden bir ilgisizlik bulacağımı sanıyordum, çünkü bunlara alışmış ve bunlardan bıkmış olması gerekir diye düşünüyordum. Vedia, konu ile değil de, sadece dayımla ilgili olarak, bu sözleri, sükünetle ama boş vermeden dinliyordu, evin kadını olarak. Anladım ki, burada, bu evde, hiç bir söz boşa gitmiyordu, üstüne düşülmese de, önemsiz olduğu bilinse de, dayımın sofrası, yaşamdan kopmuş değil, onun bir perde arası gibi yaşanıyordu.

Yemek böylece bir konudan başka konuya atlayarak geçti. Dayım sofradan kalkıp piposunu yaktıktan sonra bana başı ile işaret etti, birlikte dışarı çıktık, merdivenden indik, bir çamın altına doğru yürüdük. Orada bana kısık bir sesle:

-Ormanda yabancılar var mıydı? diye sordu.

Oysa burada herkes benim için yabancıydı. Dayımın neyi öğrenmek istediğini anlayamamıştım. Üstelik balıkçılardan söz etmek de istemiyordum.

Dedim ki:

-Ormanda bizden başka kimse yoktu. Kamping yeri boştu.

Dayım:

-Kamping yeri başka, diye kesti sözümü. Oraya yerli, yabancı, arabalılar gelir. Ama bir de göçebeler var ki, onların ne zaman, nereye konacakları bilinmez.Hırsızlıklar oluyor, hayvanları kaçırıyorlar... Göçebeliği kaldırmadan bu ülke yükselemez.

Sağ elinin işaretparmağını yukarı kaldırarak:

-Göçebeliğin kökünü kazımalı, diye sürdürdü sözlerini. Oturmuş, toprağa, bir iş yerine bağlı insanlar lâzım bize. Üretim, eğitim, ahlâk hep buna bağlı. Sanıldığından çok daha geç oturmuştur bu halk toprağa. Toprağına oturamayan bir halka ise ulus diyemeyiz. Kimi gençlerin anlayamadıkları budur. Savaşımı asıl halka yöneltmeli.

İçinde büyük, ama açık-seçik olmayan savlar taşıyan ve biraz da beni iğneleyen bu lafları asıl niyetini saklamak için söylediği izlenimi uyandı bende.

-Çingeneleri mi söylemek istiyorsunuz? diye sordum.

O zaman dayım faltaşı gibi açtığı gözlerini gözlerime dikerek:

-Ormanda çingeneler mi vardı? diye sordu.

-Hayır, dedim.

-İyi, dedi, bugünlerde bu taraflara geldiklerini duyuyorum da...

Sonra açtığı kuyuyu gösterdi bana. Kuyu birkaç kez çökmüş, çöküşlerden birinde dayım içerde kalmış, kendi çalışıyormuş çünkü, güçlükle kurtarmışlar.

-İşin içinde sabotaj vardı,dedi.Su bulamazsam buradan çekip gideceğimi düşündüler. Resmen kovamadıkları için dolambaçlı yollar deniyorlardı.

Piposunu silkeledi.

-Ben biraz sonra kasabaya gidiyorum, dedi. Sen ne yapacaksın?

-Uyumak istiyorum, dedim.

-Uyu uyu, dedi. Yarından başlayarak kendine bir program çiz. Köyü tanı, resim yap,denize gir... Bil ki seni rahatsız etmeyiz.Keyfince geçirirsin günlerini.

Günlerim... şimdi düşünüyorum da... nasıl geçti!

II

Ertesi sabahtan başladım resim yapmaya. Başladım dedimse, resim yapmaya değil de, nasıl bir resim yapacağımı düşünmeye. Gerçi bu iş için getirdiğim kağıtlara, büyük resim defterlerine bir takım çizgiler çiziyordum. Bunlar ağaçların, evlerin, hayvanların resimleriydi; ama sadece benzetmek bana yeterli görünmüyordu. Akademi'de okurken edindiğim bilgileri kafamda derleyip toplayarak, tutturacağım tarzı saptamaya bakıyordum. Önce şu kararı verdim; içinde yaşamak fırsatını bulduğum bu yer, ışığı, rengi, kısaca bütün görünümü ve doğası ile bana model olacaktı. Burada, bir odaya kapanıp sadece renk uyumu ve çizgi orantısı aramak,ters bir tutum sayılırdı. Yaşamımla resmimi iç içe sokmalıydım. Bunda bir tereddütüm yoktu.

Ancak doğaya bakışımı seçmek zorundaydım. Bunu çalışırken mi bulmalı, yoksa önceden mi saptamalı sorunu kafamı bir hayli yordu.

O güne değin doğa üstüne belli bir kanıya varmamış olduğumun uyandırdığı şaşkınlık yanında şu örnek durdurdu beni: Diyelim bir ağaç resmi yapacağım... Ağacın yapraklarını, gerçekte olduğu gibi mi, daha açığı, tek tek bütün ayrıntıları ve sınırları belirtilmiş olarak mı çizmeliydim, yoksa bu yaprak yığınının tüm görünüşünü mü yeğlemeliydim? Gerçekçi olmak istiyordum, bana başka türlüsü yakışmazdı gerçekler uğruna savaştan gelmiştim oraya, ama gerçek çok çapraşık bir sorun olarak çıkıyordu karşıma şimdi. Şöyle ki, yaprakların tek tek varlığı ne denli gerçekse, bu tekleri silip yok eden tümel görünüş de öylesine gerçekti. Birincisinde, tek tek yaprakların var olduğu bilgisine, ikincisinde ise ışığın ve

duyumunun doğasal değişkenliğine dayanacaktım.

Resim yapayım derken bu sorunun tartışmasına girmiştim. Düşünüyordum, izlenimlerim, gözlemlerim mi ağır basmalı, yoksa doğa üstüne olan bilgilerim mi? Bir bakıma, yaprağın tanımı, soyutlanmış bir bilgiyi içeriyordu, öte yandan görünüş aldatıcı ve süreksizdi. Ama ben yaprağı olduğu gibi çizmeye kalkarsam, ağaca bakmam da gereksizleşebilirdi, bunu odamda da yapabilirdim. Doğa karşısında çalışmak,ister istemez,onun oynaklığına boyun eğmeyi zorunlu kılardı.

Böylece gerçekçi olma niyetim bir hayli sallantılı duruma giriyordu. Ama ben bu konudaki durumumu kesin olarak saptamayı beklemeden, ilk denemelerime girişmiş bulunuyordum. Karşıma aldığım nesneyi, önce kağıtta ortalıyor, sınırlıyor, sonra da ayrıntılara girmeye çalışıyordum. Bu durumda arka plan elbette belirsiz kalıyordu. Ama asıl hoşnutsuzluğum işte bundan sonra başlıyordu. Çünkü ayrıntı dediğim, gerçeğe benzemesini istediğim şeyler ortaya çıktıkça, resim derinlikten yoksun kalıyordu. Mesafe kayboluyordu ve ben doğadan uzaklaşıyordum, bunca güvendiğim doğadan.

Bunun üzerine, baktığım nesnenin çevresi ile birlikte bende bıraktığı izlenimi çarçabuk belirtmeye girişiyordum; yarım çizgilerle, gölgelerle, neliği belirsiz şeylerle doluyordu resim. Ama gözlerimi kısıp biraz geriden baktım mı, görünümü daha gerçekçi olarak verdiğimi anlıyordum.

Nerden nereye geçeceğim, sonraları bu deneyden yaşantımın başka olayları için de yararlanmaya kalktım. Ama buna yararlanma demek belki doğru olmayacak. Gerçeği aradıkça gerçekten uzaklaştığımı farkettim.Kimi zaman gerçek, araştırmalara lüzum kalmadan, düpe düz gözümün önünde durur oluyordu.

Vedia'ya âşık olduğumu da işte böyle anladım. Vedia kimdi? Ne düşünüyordu? Tutarsızlıklarının nedeni neydi? Neyi amaçlıyordu? Dayımla ilişkisinde bir gizli yan var mıydı? Önceleri, bunlara birer yanıt bulmadan Vedia'yı gereğince tanıyamayacağımı düşünmüştüm. Sonra vaz-geçtim bu araştırmadan, vazgeçince de âşık oldum. Ayrıntılarını bilmediğim, bilemeyeceğim bir varlıktı o, ama seveceğim, hiç unutmamacasına seveceğim bir varlık. Bu da bir gerçek değil mi?

Kim anlayarak sevmiştir? Vedia, anlaşılmasına gerek olmayan, varlığı yeterli bir nesne gibiydi.

Dayım, rahatsız edilmeyeceğimi söylemişti ya, onun dediği gibi oldu. Ama bu, kendiliğinden gerçekleşti, bana gösterilmesine karar verilen özenden değil. Öyle olsaydı belki de daha çok rahatsızlık duyardım. Dayımın o sözü, kendisinin ve Vedia'nın doğal davranışlarını yansıtmaktan başka bir amaç taşımıyordu demek, yaşamları böyleydi: ikisi de kendilerinden başka, düşlerinden başka bir şeyle ilgili değillerdi ki... Dayım için insanlar, ancak onun kurduğu tasarılar içinde bir rol aldıkça anlam kazanıyorlardı. Bu anlam ise, bir yaprağın günün her saatinde değişen rengi gibi, geçici nitelikteydi. Nitekim bu geçici varlıklar içinde, o "tek başına" yaptığı yolculuğu sürdürürken, geriye dönüp bakmıyordu bile. Yalnızca Vedia, bu görüşü yanlış çıkaracak bir örnek gibi dikiliyordu karşıma. Oysa bu ilişkinin sonu çok başka türlü geldi.

Vedia ise amaç nedir bilmiyordu, düş de kurmuyordu. Onun düşü, yaratılışının kökenindeydi. Doğa onda düş kurmuştu. Bir göze gibi, bir tohum gibi, sadece bir "can" dı o, yaşamı kuracak, taşı toprağı devirecek ve kimsenin bilemeyeceği bir evrensel oluşumu gerçekleştirmek için düşünmeden, tasarlamadan akıp gidecekti. Gücü buradan geliyordu. İlişkimizin sonu olan olayda bunu, hiç bir yoruma yer bırakmayacak denli tanıtladı.

İkisini de yitirdim, yaşayıp yaşamadıklarını da bilmiyorum şimdi. Fakat ben, bu iki hızlı insanın gerisinde, bir seyirci gibi bile değil, bir ölünün ayakkabıları ya da kaynağı ile birlikte denize boşalmış bir derenin taşı toprağı gibi kaldım.

Onları, onlarla birlikte geçirdiğim günleri ve aşkımı anlatırken açık, tutarlı, çelişkisiz bir tanıtma beklenmesin benden; onların doğaları buna elverişli değildi. Gerçekliklerini bulup çizmek istersek, yaşama boş verip odamıza kapanmamız gerekir ve böylece yaptığımız iş de bütün canlılığını yitirir, ortada kala kala, bütünü vermeyen ayrıntı çizgileri kalır.

Sabah bayrak töreni ile başlıyorduk günümüze. Dayım pikaba Beethoven'in Türk Marşı'nı koyuyor, sonra bir koşu yukarı fırlayarak, üçüncü kattaki odanın düz damı üzerinde dikilmiş göndere kırmızılı siyahlı bayrağını çekiyordu.

Bayraktaki kırmızı, besleyici kanı temsil ediyor ve kirlenmiş kana baskın çıkarak yaşamı yaratıyordu. "Canlı Bayrak" tı adı.

Güneş ıslak ıslak çıkardı denizden, cızırtılarla ve dumanlarla. Deniz cıva yuvarlağı gibi kabarık ve titrek olurdu. Evreni oluşturan başlıca elementlerin bir araya geliş anını düşündüren bir yaradılış söylencesiydi bu. Taş parlayıverirdi ve gittikçe artacak olan ağırlığını yok sayarak fırlayıvermek isterdi yerinden. Sanki bu isteği farketmiş gibi, bir çocuk, onu tuttuğu gibi denize, bir mersin ağacının sık fakat taranmış yaprakları içine ya da bir çamın sona ermek üzere olan düşlerine atardı. Ama taşın ruhu göklere uçardı.

Köyden limonların, portakalların, narların renkli balonlar gibi uçuşan kokulu solukları gelirdi; ormancıların orda beyaz kazlar yürüyüşe geçerdi ve eğilmiş dağın eteklerindeki bahçelerden damızlık koçların, sakallı keçilerin öksürükleri duyulmaya başlardı. Kuru dereden hızla geçen sabah otobüsünün tangırtısına koşan köpekler neşe ile havlarlardı.

Başka yerde kurulmak üzere her an yıkılmaya hazır bekleyen, temelsiz, altı boş ev, dayımın koyduğu adı ile "Ayanış Konağı", bayrak, müzik, jimnastik gibi devingenliklerle yaşamına katıldığı çevreyi, başta bir süre tedirgin ederdi.Dayım,müzikten ve bayrak töreninden sonra indirirdi merdiveni, gece kaldırılmış olan, ve bahçede jimnastiğini yapardı, lobutla. Kuyudan su çeker dökünürdü. Bu işleri arasında da boyuna konuşurdu, kendisinin bir pencere arkasından, duvarın ötesinden muhakkak dinlendiğine inanarak. O sıralarda gelmiş ya da gelmek üzere olan Hacı, dinleyemediklerini dinlediklerine ekleyerek kendince ortaya çıkardığı acaip işler yüzünden azar işitirdi dayımdan ve bunları duymazlıktan gelebilmiş olmak için, bahçeyi sulamaya başlardı.

Gün, renkli ortancalardan yükselirdi, Vedia'nın odasına, içinde arılar dolaşan büyük güller kokularını da taşıyarak. Bunlardan başka, camların göğüs aralarından yayılan burukluklar da dolardı kızın odasına ve onun dişlerini kamaştırırdı. Dudakları şiş şiş çıkardı balkona bürümcük geceliği ile ve iki elini önüne, bacaklarının birleştiği yere sokarak aşağı bakardı. Sonra sallana sallana inerdi

bahçeye, çiçeklikteki straliçaları, antoryumları sonra sardunyalarla begonvilleri, yörük güzellerini, mavişleri, sardunyaları, şebboyları, ilk görüyormuş gibi gözden geçirir ve limon yapraklarını koparıp koparıp cildine bastırırdı.

Bahçede kahvaltı edilirdi genellikle. Dayımın civardan bulup getirdiği, yüksek kabartmalı bir Roma mezar kapağı, dört tahta ayak üzerine oturtulmuş, bahçe masası olarak kullanılıyordu. Sabahleyin yenecek içecek şeyler bu Roma taşının üstüne dizilirdi, fakat kabartmalardan ötürü bunların hiç biri tam yerini bulamaz, hele sofra düzeni bir türlü kurulamazdı. Dayım hep ayakta kahvaltı ederdi, bu sırada da boyuna konuşurdu, çoğun buyruk biçiminde sözler söylerdi.Arada bir "Bugün sıcak olacak" gibi tümden gereksiz sözler çıkardı ağzından, sağ elinin işaret parmağını kaldırarak, "Denize girmeli" ya da "Gemi geçiyor" derdi.

Hacı, önem vermiyormuş gibi davranarak, kısık bir sesle köyün dedikodularını getirirdi dayıma. "Hamdi ağaya oğlu tabanca çekmiş... Ya... Dün gece olmuş canım... Biz uyurkene... Hamdi ağa da uyuyormuş... Atla gelmiş oğlu, ormancıların ordan, içkili imiş...Kuyu başına gelince kişnemiş hayvan, kazları uyandırmış, küfür ediyormuş boyuna. Sonra hayvanı bağlamış, dayanmış kapıya...Korku içinde uyanmış Hamdi ağa, önce açmayalım kapıyı demişler, ay da tam bahçeye vurmuş o sıra, pencereyi açmış babası,nedir istediği sormadan. Bakmış ki namlu parlıyor gözünün önünde. O da yayiaya çıksaydı, kalacak ne var köyde... Ama der ki, zenginleştikçe dükkândan ayrılamıyorum der, bırakıp çıkamıyorum yaylaya...Tabancalı görünce ama... Bereket tutukluk yapmış..."

Dayım:

-Markası ne tabancanın? Niçin tutukluk yapar? Boş olmasın? Belki de tabanca yoktu elinde, yanlış gördü Hamdi Ağa...

-Ay ışığında gördüm diyor, babanı mı vuracaksın namussuz demiş de, o da vururum ya demiş... Hayvan da boyuna kişniyormuş...

Vedia, mırıltı halinde türkülere başlardı az sonra hem mırıldanır, hem de havaya attığı taşları ellerini arkada çarptıktan sonra tutma oyunu oynardı kendi kendine.

Dayım birden ona döner, "Bugünkü derslerin" diye başlayarak, çalışacağı kitapları sayardı. Vedia çok terbiyeli ve dikkatli dinlerdi onu. Hacı da göz ucu ile bir dayıma, bir kıza bakardı.

Sonra...sonra bir de bakardım ki yanımda hiç biri kalmamış, yalnız başımayım. Defterlerimi,kalemlerimi alıp kendime yer beğenirdim.

Önceleri evin bahçesinde çalıştım hep. Boyalarımı almıyordum yanıma, desen yapıyordum. En yakın ağaçlardan,mersinlerden, çamlardan, zeytinlerden başlayıp gerilere doğru genişlettim konu alanımı. Bu alan dağların gökle birleştiği yerde sona eriyordu. Nesneleri, oldukları gibi yapmakla,bana göründükleri gibi yapmak arasındaki karşıtlığı bir türlü çözümleyemiyordum. Bu yüzden de resimlerim ya o anlayışa, ya bu anlayışa uyuyordu. Sonunda kurtuluş olmayacağına inanarak kendimi rahat bıraktım. Kimi zaman, resmini yapmak istediğim şeyi yakından incelliyordum, eğer bu bir yapraksa (yine o örneği vereyim) yaprağı elime alıp uzun uzun bakıyordum. Ağaçları,taşları, köpekleri, kazları böyle inceledikçe bilgimin arttığını şaşarak görüyordum. Çünkü bildiğimi sandığım bu şeyleri yeni öğrendiğimi anlıyordum.

Kimi zaman da uzun yürüyüşlere çıkıyor, bir görünüme çeşitli yerlerden bakmayı denemek istiyordum. Gene şaşarak görüyordum ki, aynı yer başka görünüler kazanıyordu.

Böyle böyle çevreyi tanımaya başladım. Bu tanıma sırasında kuşkusuz buranın insanları ile de tanışıyordum. Köyde yeni bir adamdım,konuk olarak gelmiştim, zafiyet geçirmiştim, burada iyileşecektim. Bu bilgi daha ilk günden bütün köye yayılmıştı. Demek herkes beni tanıyordu. Ama kimse de yüzüme meraklı meraklı bakmıyordu. Öğrenmişler, anlamışlar ve bırakmışlardı, ya da öyle görünüyorlardı.

İlk tanıştığım Hacı olmuştu. Ondan sonra sabahları keçilerini otlatmaya çıkan yaşlı bir nine ile tanıştım. Bu kadının keçilerle konuşması daha geldiğim gün kulağıma çarpmıştı. Keçiler onun ne dediğini anlıyorlardı.

Ben resim yaparken bir taş yığının arkasından çıkıp keçilere sopa fırlatmıştı. Beni rahatsız etmelerinden korkuyordu. Yanımdan geçerken:

-Günaydın, dedim,

-Günaydın, dedi.

-Buyur, otur şöyle dedim.

Canı konuşmak istiyordu anlaşılan, gösterdiğim yere oturdu.

-Ne yapıyorsun oğlum, diye sordu.

-Resim yapıyorum, dedim.

-Resim ha... Ne de güzel yapıyorsun! Tıpkı benzemiş baksana! Sen nereden geldin bakalım? Hastalanmış mısın? İyi bak kendine, gençsin, çabuk atlatırsın, boğazına bak. Ama sende hiç öyle hasta hali yok oğlum. Demek kentlilerin hastaları böyle olur... Maşallah dayın tosun gibidir. Gençler başa çıkamaz onunla. Çalışır, didinir durmadan, kuyuyu bile kendi açtı da, az kaldı içinde kalıyordu... Bu evi de o yaptı. Ne bileyim ben, iyi yaptı her ha, ama bizim evlere benzer hiç bir yanı yok. Kooperatif kurdu köyde, ben kimsesiz yoksul bir kadınım, torunumla otururum burada, öyle kooperatifle filan işim yoktur benim. Bu keçilerle konuşur dururum, bütün gün. Ama köylünün dediğine bakılırsa, ne bileyim, kooperatif iyi imiş, iyi imiş ya, sonrası ne olacakmış diye kaygu ederler hani. Maşallah dayın ava da gider, vurur hayvancıkları, sonra canavar da vurur ama köylü sokmaz onları köye. E bir bildiği vardır elbet dayının, maşallah, o da sinirlenir buna. Öğleden sonra aratimya çıktı mı, püfür püfür olur bizim köy. Gidiver kahveye oğlum, soğuk suyumuzu iç.

Keçilerin unutulmuş olmaktan bir an için alındıklarını fark etmiş gibi susuvermişti; oysa keçilerden, sararmış otlardan, ninenin son sözlerinden ötede, daha büyük bir suskunluk, güneşin hızla yükselmesini ağırbaşlılıkla izleyen bütün canlılardan ve cansızlardan gelme bir suskunluk tepelere doğru çekiliyordu. Kadın öylesine kuru, ağırlıksız ve yalnız bir boşluğu içermişçesine saydamdı ki incecik konuşma sesinin, gırtlağından değil de, etekleri arasındaki bozuk bir radyodan geldiği sanılırdı. Buna karşılık, derin mavi gözleri, konularını seçip düzenlerken gözettiği kuralların bağlı olduğu aklına açılıyordu.

Sonra yerden aldığı bir taşı, duvarın üstüne çıkmış bir keçiye fırlatarak ve anlamadığım bir takım sözler söyleyerek ağaçların arasında gözden yitiverdi.

Öğleye doğru dayımın midillisi ile Vedia gezmeden

dönüyordu, ikisi de ter içinde. Derdemez Hacı beliriyordu atın ezdiği kurumuş otlu izlekten. Elinde yiyecek içecek dolu sepetle, sepeti merdivenin başına bırakıyor ve hayvanı tutuyordu. Hayvan başını yukarı yukarı kaldırarak huysuz-luk ediyordu.

Vedia, ayağında kilot pantolon ve yarım çizmeler, kırbacını bacaklarına vura vura yanıma geliyor, yaptığım resimlere bakıyordu. Ama resimlerden çok da yüzüme dikiyordu gözlerini, öyle dakikalarca duruyordu.

-Denize gitmiyor musun?

Güneş yükselmiş, sıcak artmış olurdu.

-Gidelim, diyordum isteksizce.

Denizden çok, serin bir oda çekiyordu içimi. Ama Vedia soyunmak için içeri girince de kağıtlarımı toplayıp deniz hazırlığına girişiyordum.

Saatların nasıl geçtiği anlaşılmazdı, kızın at giyimli olarak evden çıktığını bile görmemiş olurdum çoğun. Belki önce derslerine çalışıyor, sonra bahçenin öbür yanından çıkıp midillinin ahırına gidiyordu. Belki de öğleden sonraya bırakıyordu dersleri. Her şeyi yapmak için bol zamanı vardı. Sanki her yerdekinden daha uzundu günler, bu uzunluk tembelliğe, kayıtsızlığa iter gibiydi kişiyi. Resim, at gezintisi, sıcağın çivilediği durgun zaman içinde, uyku ile uyanıklık arası bir düşleme gibi, belli belirsiz geçip gidiyordu ve Hacı oturduğu gölgelikte, kasketinin altından saçlarını kaşıyarak eve gidip uyumayı kuruyordu.

- Hadi, diyordum ona, sen git istersen...

Hacı, dayımla olduğundan daha rahat, ama biraz saygısız, sepeti gösteriyor:

- Onları içeri al, diyor.

Sonra:

- Ben ikindi üzeri yine gelirim, diyerek paytak paytak, zeytin ağaçlarının arasına dalıyordu, yedeğinde midilli. Ama evine gidip yatmadan önce herhalde kahveye uğruyordu. Orada kimi bulursa, bizimle ilgili birkaç söz ediyordu, belki diyordu ki:

- Adamın işi gücü yok, resim yapıyor oturmuş. Zenginlik iyi şeyi Midilli de bugün bir huysuz. O kızı görüp de huysuz olmamak elde mi?

Gerçekten de, Vedia, mayosunu giymiş omuzunda havlusu, başıma dikilince ben de huysuzlaşıyordum

önceleri. Denize gitme bir zorunluk oluyordu sanki, biran önce görülüp bitirilmesi gereken bir iş.

Ve hiç konuşmadan kıyıya yönelliyorduk.

Genellikle ormancıların iskelesinden giriyorduk denize. Vedia hemen sulara dalıp hızla uzaklaştığına göre de, benim bu arkadaşlıkta bir yerim olmadığını düşünüyordum. Belki de bunu kendisi için bir görev sayıyordu. Konuşkan olmadığına göre de, sadece yanyana gelmekle görevini yerine getirmiş oluyordu.

Dayım sık sık kasabaya gittiği, ava çıktığı ya da köyde birinin evinde kaldığı için kimi zaman öğle yemeklerinde bulunmazdı. Geceleri gelmediği de olurdu. O zaman biz sabah akşam bayrak törenini Beethoven'siz yapıp bitiriverirdik. Bu olay Vedia ile aramızda gülüşmelere neden olurdu, aramızda bir sır arkadaşlığı kurardı.

Ama dayımın gelip gelmeyeceği sabahtan belli olmadığı için, o varmışçasına otururduk öğle yemeğine. Ben içkiye düşkün olmadığım için şaraba el atmazdım; ama Vedia bir bardak olsun içerdi her yemekte. Şarap, derisinin altına yayılırdı hemen, gözlerini buğulandırırdı, yapacağı bir işi unutmuş gibi dalardı, bir süre yemeği bırakır, arkasına yaslanırdı, bacaklarını masanın altına uzatırdı.

Ben odama çekilirdim, yatağıma uzanırdım, bir kitap alırdım elime ve daha okumaya başlarken uyuyakalırdım. Anatimya çıkmış olurdu o sırada, bahçedeki çamlar, elim üstünde oyunundaki çocuklar gibi ellerini eve uzatır geri çekilirlerdi. Gözlerim kapalı görürdüm bunu. Biraz vahşi, biraz huzursuzluk verici olurdu bu sallanışlar. Çamların boşlukları oyalayıp dururdu bu esintiyi ve ıslak kanatlarını rüzgâra açmış martılar gibi ürpertirdi insanı. Elle sevilemeyecek hayvanlara benzetirdim çam ağaçlarını, resimlerimde de hep öyle uzak dururlar. Resimlerimle çamlar ve zeytinler uykuma karmakarışık girerlerdi. Düşlerimde polislerle çarpışırdım hep.

Ter içinde uyanırdım. İlk günler unutuverirdim dayımın evinde bulunduğumu bu uyanışlarda. Bir telaş, bir korku içinde fırlardım yatağımdan, odada sıkıştırılmış, basılmışım gibi birini bulup konuşma isteği ile dolu olurdu içim. Dışarı çıkardım, karabasanı atardım üstümden. Sonra bir bakardım ki, evde kimse yok. Vedia kimbilir nereye gitmiş olurdu... ama akşam dayım gelip onu sorguya çekince, bu

kayboluşlarını ansımazdı sanki. Saklıyor muydu? Bunun için bir neden olamazdı. Denize gitmek ya da bahçeye çıkıp bir ağacın altına uzanmak gibi akla hemen gelecek açıklamalar yeterdi de artardı bile. Burada yaşamın gizlisi saklısı düşünülemezdi. Demek gününün anlatmaya gelir, ansınacak bir yanı olmadığı kanısındaydı. Keçiler gibi yeryüzünde dolaşıyor ve unutuyordu. Onun gizlice dağlarda gezdiğini sonra öğrendim.

İkindi vakti Hacı'yı bahçe duvarına oturmuş bulurdum.

- Sıcakta uyunmuyor. Bu sabah Hamdi Ağa gazoz şişesini fırlatmış oğlunun suratına, yaralamış yüzünü. Oğlum yok benim diyor. Malıma göz koyan, koymuş mu, koymamış mı, olur a. Canıma diyor göz koymuş sayılır. Oysa elinde tabanca, kapıya dayandığında elbette canına göz koymuştu babasının. Ama tutukluk yapınca kurtuldu Hamdi Ağa. Sözde tutukluk yapmamış diyen de var. Öteki de artık çekmemiş tabancayı. Demek ay ışığında, kafa da dumanlı ya, dumanlı olduğu için yüreklendi. Şimdi ne yapacağını bilemiyor. Dayını araya koymak istemiş. Ama Hamdi Ağa razı değil buna. Aracı istemem diyor, oğlum yok benim. Ya... işte böyle! Az önce anatimya çıktı da biraz rahat ettik, yoksa çok sıcaktı.

Çevremi yavaş yavaş genişlettim. Öğleden sonraları evden ayrılıp uzun yürüyüşlere çıktım. Dayımın burada belli başlı işlerinden biri olan serayı görmeye gittim önce. Yoldan epeyce içerde, dağın eteklerine yakın bir yerdeydi sera. Dikdörtgen biçimindeydi, derinliği otuz, genişliği on beş metre kadardı. Önüne, naylon torbalara doldurulmuş ürün yığılmıştı. İçerisi ise, bakımsız bir bahçeyi andıracak bir bırakılmışlıktaydı. Ürün alındığı için yeni ekime değin sürecekti bu bırakılmışlık. Çuvalların yanında oturan bir köylü anlattı bunları bana. Bense ilk görüyordum sera denen şeyi. Adam çömelmiş sigara içiyordu, sigaranın ateşi ile hava tutuşacakmış gibi alev içindeydi, bu yüzden gözlerini kapamıştı, ellyle ateşi söndürüyordu. Sera kırmızı bir şemsiye gibi parlıyordu arkada. Benim yaklaştığımı hem görüyor, hem görmüyor gibiydi, bakışlarını daha ötelere fırlatarak beni uzaklaştırmak istiyordu yanından. Konuşmak zorunda kalacağı için duyduğu sıkıntı vardı yüzünde. Hemen konuşmaya başladı ben kendimi tanıtınca, bu sıkıntıyı atabilmek için, sigara ile birlikte.

- Camekân bu ya işte, dedi. Ürün çuvallandı mı tümden örene döner içerisi. Bir de sıcaktır ki... Bakma sen cam bacalara. Kamyon çalışmasına çalıştı, bu kez de bey istemedi. Bir o istemez, bir bu istemez. Kimsenin işine karışmam ben, herkes işini kendi bildiği gibi yapsın derim, bu dünyada fazla üzülmeye gelmez. Dayının yüzüne duramıyoruz, akıllı adam, mahmuzluyor işi. Bakalım ne olacak? Bizim hanım da diyor ki, babamdan sana toprak getirdim ya, ama az, ama çok, başımıza iş açmanın ne gereği var? İnsanın varacağı bir arşın toprak. Dün de bakkal bana, "Senin neyin eksik ulanı" dedi. Bilmem ki eksiğimizi, bu dünyada değmez. Uzun İsmail'in bütün evi yandı da ne oldu? Dayın der ki, bütün köy zengin olacakmış şimdi. Biz de iki arada kaldık.

Sigara uzattı, yaktım.

- İki yıl önce İstanbul'a gittim, diye sürdürdü sözünü. Karnımda, bacaklarımda ağrılar başlamıştı. Kasabadaki hekim bilemedi, nerden bilsin! Daha öteye, hastaneye yolladılar. Oradan da dediler ki, İstanbul'a gideceksin dediler, te İstanbul'a. Buradan borçlandık, yola çıktık.

Çanakkale'ye geldik, bir vapur kalkıyordu İstanbul'a. İskelede bir adam geldi yanıma, bilet kesti, atla dedi, atladık ambara. Sonra memur geldi, bilet değilmiş o elimdeki. Aldatmış bizi adam. Yeniden bilet kesti. Haklı. Neyse vardık İstanbul'a, bir otele indik. Orada biri geldi, senin hastalığını iyi edecek bir doktor biliyorum, yürü dedi. Yürüdük gittik. İki kişiydiler, beni dinlediler, paramı sordular, aldılar hepsini. Sonra da çıkar pantolonunu, donunu dediler.

Eğdiler beni duvarın önüne, başladılar ta gerideki kaba etlerime iğne atmaya. Usülü öyle imiş. Bir kaç gün sonra tamam dediler. Döndük geldik köye. Ama ağrı sızı dinmedi. Şimdi sıcaklar biraz hafiflesin, kaplıcaya gideceğim. Bugün de anatimya gecikti, çok sıcak.

Dağlarda tüfekler patlıyordu.

- Adını bağışla, dedim.

- Hasan, dedi.

- Hasan, dedim, sen kooperatife üye misin?

- Üyeyiz, dedi istemeye istemeye. Ama bizim paramız yok ortada, hepsi dayının. Sonra bizim olacakmış, onun dediği. Köy zengin olmasına zengin, portakalı, limonu var.

Şimdi de öyle bir patlıcan, domates yetişiyor ki, değme keyfine. Ama Hamdi Ağa ne der. O da başka iş. Patlıcan sevmem diyor o. Domates de sevmem diyor. Kimseyi sıkboğaz etmemeli. Dayın darılmasa, diyeceğim ki ona, sıkma tatlı canını, eskiden nasılsa gene öyle olsun diyeceğim. Ama kızıverir diye korkarım. Dün öğleyin bizim bahçedeydik, topladı arkadaşları... Yoğurt yedik, pide yedik. Bununla olur mu diyor dayın, domuz yiyin diyor. Yemezseniz satın diyor, dağ bayır domuz dolu. Daha biz bu kooperatifin, camekânın hakkından gelemedik, insanın hiç boş vakti kalmıyor. Bir de domuz çıkarmasın başımıza. Yüzüne duramıyoruz, severiz kendini. Ama iki arada kaldık. Bakalım ne olacak? Sıcaklar da bastı, insan hep çalışmaz ya, yatar da biraz. Öyle değil mi? Bizim anlamadığımız işler bunlar. Domates sevmem diyor ya Hamdi Ağa, bakma sen, köyün bütün domateslerini versen yer. Ama domuz yemez. Ne diye yesin. Şunun gibi...

Seranın içine girdim, sıcak korkunçtu. Yerlerde domates, patlıcan kalıntıları vardı. Cam bacalardan gökyüzü, içeri dalmak istermiş gibi, bütün ağırlığı ile yaslanmıştı. Dışarı çıktım.

Orada kalmanın hiç bir anlamı yoktu artık, boşuna yormuştum adamı, yüzüne yeniden baktığımda, görevi atlatmış olmanın rahatlığını okudum.

Gerçekten tuhaf bir durumda buluyordum kendimi; kısa bir süre önce içinde bulunduğum olayların adamı ben değildim sanki, burada karşıma çıkan bir takım gerçeklerin anlamına varamıyordum, ya da onlar beni gereğince etkilemiyorlardı. Öyle ki, bu köy benim bildiklerimin, inandıklarımın dışında, onlarla ilintisiz bir yaşam sürdürüyordu sanki. İklim, toprak, kişiler, ilişkiler baştan başa değişikti ve bütün edinçlerimle yabancı ve tek başıma idim. Tam bir seyirci durumuna geçmiştim. Bunu dayım nasıl fark etti, hâlâ şaşarım, sırası geldiğinde anlatacağım o büyük tartışmada yüzüme de vurdu.

Buna gelirken mi hazırlamıştım kendimi, yoksa dünya ile alış verişim sürekli mi değildi. Aklımın orada öyle, burada böyle çalışması bayağı üzüntüye düşürdü beni. Gemisi seferden çıkmış bir kaptana benzetiyordum kendimi. Denizden görülen kara ile, ayak basılan kara aynı değildi ve ben yeni seferime değin oyalanacaktım.

Nitekim dayımı, Hacı'nın, ninenin, Hasan'ın söyledikleri, anlattıkları, önemsiz şeyler gibi geliyordu bana. Hiç birinin üstüne düşmüyor dinliyor ve geçiyordum. Dahası, buradaki çevremden, o güne değin tanımadığım garip bir tat alıyordum. Tek tek niteliklere ayrılamayan, ancak birarada var olabilen karmaşık bir toplamdı bu. Hangisinin üstüne düşsem bütünü yitirebilirdim.

Hasan'ın anlamadığı, anlamak istemediği şeyi merak edecektim de ne olacaktı? Evet, içyüzüne girecektim birtakım dedikoduların, ama kişileri elden kaçıracaktım. Belki de o zaman buradaki yaşamım sıkıntılı olmaya başlayacaktı. Oysa şimdi şu yarı kavradığım sözler, bana hiç de açılmak istemeyen, beni gelişigüzel konuşmalarla oyalayan bu kişiler ortasında, ister istemez yepyeni bir insandım. Onlar sanki bende elbirliği ile düşsel bir kişilik yaratmışlardı, umursamadıkları, gelip geçici olduğumu bildikleri için. Buna boyun eğmekten başka yol yoktu. Ben bir ressam olmak istemiyor muydum?

Çok geçmeden köyü de tanıdım. Her köy gibi o da bir oturma yeriydi, insanların oturmaları için kimbilir ne zaman önce yapılmıştı? Fakat burada "Oturma" buyruğu sanki askerce yerine getirilmiş gibiydi, kalkmamak üzere oturulduğu izlenimini bırakıyordu. Sıcak da buna yardımcı oluyordu elbet. Nine, kendisini yürüyüşe çıkardıkları için, gerekli gereksiz dövüyordu keçilerini, sopalar, taşlar atıyordu üzerlerine. Hacı yorgun argın geliyordu. Gelir gelmez de dinlenmeye geçiyordu. Hasan, sanki ona çuvalların yanından hiç kalkma denmiş gibi, olduğu yerde cigarası ile havayı tutuşturup tutuşturamayacağını kuruyordu. Bunların içinde dayım ile Vedia, durağan bitkiler arasında dolaşan alevli arılar gibi vızıldayıp duruyorlardı.

Bakkal, dükkânın önünden, yandaki çardağın altına doğru şırıltılarla akan bir dereciğin başında, alçak iskemlesinde ayak ayak üstüne atmış, çorapsız parmaklarını sıvazlayarak, düşünmeden durabilme talimi yapıyormuş ya da neyi düşüneceğini seçemiyormuş, bundan ötürü de canı sıkkın gibi oturuyordu. Ne düşündüğünü anlıyabilseydim! Yanından akan su da olmasa geçen hiç bir şey yoktu.

Köye ilk gidişimdi bu. Gerçekte bir köye ilk gidişimdi. Okuduklarıma, dinlediklerime benzemeyen bir görünüm ile karşılaşmıştım. Kısa boylu portakal, limon, nar ağaçlarının

koyu gölgesi altında, balkonlu, iki katlı, ahşap evler, çeşitli bitkiler ve saksılarla dolu bahçeler, burada her şeye egemen olan sessizliğin ve sıcağın altında, kimsesizmişçesine, bırakılmışçasına, tenha düşlere dalmışlardı, insanların sorunlarını örtmek ister gibi. Deniz de öyledir, geceler de öyledir ya, düz ve sakin bir denizin altında sürekli bir ölüm kalım savaşı vardır; bizi büyüleyen ayışıklı bir gece içinde, topraktaki çeşitli hayvanların yaşam savaşı sürüp gider. Su ve karanlık örter bu kanlı oyunu. Bu köyün de, işte öyle, içindekini saklamak ister gibi, kendini sessizlik ve ısı ile sardığını düşünüyordum.

İki yanında küçük dereler akan yoldan köyün alanına girdim; burada bir iki kahve, bir zerzavatçı, iki bakkal, postahane, üzerinde bir ucu havada, bir ucu yerde uzun bir ağaç kaldıracın bulunduğu bir kuyu ve iki büyük çınar vardı. Kahvelerden birinin önünü gölgeleyen çınarların altındaki tahta sıralarda köylüler oturmuşlar, konuşmadan duruyorlardı.

Benim yanlarına yaklaştığımı görünce selâm verdiler, yer gösterdiler. İçlerinden biri:

- Geçmiş olsun, dedi.

Teşekkür edip oturdum. Yabancı değildim kimseye; bunu onların gösterdiği yakınlıktan çok, kendi kendime, içimden duyuyordum. Burada tümümüz doğadandık. Rızkı ve ömrü topraktan verilmiş yaratıklarıydık dünyanın. Buydu bizi yabancı kalmaktan kurtaran.

- Sıcak, dedim yüzlerine ayrı ayrı bakarak.

Başlarını salladılar. Biri, çıplak sağ ayağı bezle sarılı, yaşlıca bir adam:

- Yayla serindir, dedi. Yazın kalabalık olur yayla. Ta uzaklardan gelirler sürülerini otlatmaya, çadır kurarlar.

Bir başkası, pehlivan izlenimini uyandıran bir adam:

- Yalnız onlar değil, diye söze karıştı. Çingeneler de gelir.

Bu söz üzerine köylülerin tümünde bir kıpırdama oldu. Önce birbirlerine, sonra bana baktılar.

Bu bakışların anlamını kavrayamamıştım. Konuyu deşmek için:

- Çingeneleri sevmez misiniz? diye sordum.

- Yoo... dedi biri, bize göre hava hoş. Ama onlar yaylada kalmazlar ki... Daha aşağılara da inerler, bizim

ormaniara kadar gelirler.

O zaman dayımın bana sorduğu bir soru geldi aklıma Dayım, gözlerini açarak, "Ormanda çingeneler mi vardı?" diye sormuştu, arkasından da göçebeliği yermişti. Dayımın bu konu üzerinde bunca duyarlık göstermesi tuhafıma gitmişti. Yine ondan duyduğumu anımsayarak,,

- Hayvanları mı kaçırıyorlarmiş? diye sordum.

Köylülerden biri:

- Yok canım, dedi. Öyle bir şey olduğu yok... Ama işte dayın kızar çingenelere. Komayın burada onları der bize, sürün gitsinler. İyi...ama bizim elimizde bir şey yok ki... Diyeceğim, nasıl süreriz çingeneleri. Onlar da Tanrı'nın kulu değil mi?

Başka bir köylü, bıyık altından gülümseyerek:

- Dün yine çatışmış dayıngil, dedi. Çingenelerle. Onlar da korkup daha yukarılara taşınmışlar. Tüfek bile attı dayın arkalarından. Sonra geldi köye, aman ne köpürmüştü... Siz adam değilsiniz dedi bize, bütün mallarınızı çalıp götürecekler.

İşte o sırada, kahvenin arkasındaki sokaktan, çoğu çoluk çocuk, bir kalabalık sökün etti. Ortalarında, önde, soluk yüzlü bir genç vardı, ayağında çok bol bir pantolon, üstünde ceketle pardösü arası, yine çok bol bir giysi.

Kahvedeki köylüler yerlerinden kıpırdadılar.

Arkasındaki çocukların alaylı, fakat büyüklerin ciddî, neredeyse saygılı diyebileceğim bakışları ortasında, o bol giysili, soluk yüzlü genç, fersiz gözlerini önüne indirmiş, elleri arkasında, önümüzden geçip gitti. Yürürken yere basmaktan korkuyormuş gibi, vücudunu her adımda yukarı aldığı gözüme çarpmıştı.

Merakla:

- Kim bu? diye sordum.

Biri:

- Ermiş Yusuf, dedi.

Bir başkası da, belli belirsiz bir gülümseme ile:

- Külden başka bir şey yemez, diye ekledi.

- Çok zayıf, dedim. Sağlığı bozuk olmalı.

- Öyle deme beyim, yakında uçacak.

Eliyle denizden yana bir yeri gösterdi.

- Nah şuradan, şuradaki kayadan uçacağını söylüyor.

O zaman yine dayımın, bu genç üstüne söylediklerini

anımsadım. Demek buydu. Yusuf, dayımı siniriendiren ermiş. Uçmayı kararlaştırdığı için, hafifliği sağlamak niyetiyle mi kül yiyordu, yoksa sürekli bir perhiz mi ona uçabileceği umudunu vermişti?

Köylülere:

- Uçmak niye? diye sordum.

- Sözünü dinletmek için, dedi yanımdakilerden biri, bastonunu çenesine dayamış yaşlı bir adam. Siz benim her dediğimi yapmaz mısınız, uçayım da görün, diyor.

Ötekilere baktım, başlarını önlerine eğmişlerdi.

- Ne istiyor da yapmıyorsunuz? diye sordum.

- Bizim bir şey yaptığımız yok, dedi yanımdaki, günahtan korkan bir inanmışın ciddiliği ile. Dağlarda domuz avlanıyormuş da...

Ötekiler yine yerlerinden kıpırdayarak bana baktılar. Dayımın sözkonusu olduğunu anlamıştım. Ama bunu açmayı doğru bulmadım.

- Uçup da bütün bütün mü gidecek, yoksa yere inecek mi yine? diye sordum.

O zaman biri gülerek:

- Artık orasını bilmeyiz, dedi. Nasıl olacağını o düşünür.

Ermiş Yusuf'a inanıp inanmadıklarını anlayamamıştım. Bunu sormağa da yanaşmadım. Yerimden doğrulup çocukların arasında gözden yitmek üzere olan ermişe bir daha baktım. Köylüler de bana bakıyorlardı.

- Ne zaman yapacak bu işi?

Köylülerden biri:

- Dayın kızdırırsa yakında, dedi. Dün, öğleden sonra Kayalıburun'a gitmiş, uzun uzun bakmış oradan aşağı. Yapma etme diyoruz biz de elbet. Ama duymuyor bile söylediklerimizi. Bir bildiği var ki duymuyor. Üstüne gitmemeli böylelerinin. Ne olur bey, dayına söyle de, kışkırtmasın çocuğu.

- Demek dayıma inat uçacak, öyle mi?

- E... öyle gibi.

Bir sabah erken kalkmış, bahçedeki ağaçlardan birinin altında resim yapıyordum. Dayım kasabada idi. Arkamda bir kıpırtı duydum, dönüp baktım. Vedia yüzükoyun yere, otların üzerine uzanmış, bacaklarını arkadan kaldırmış ileri geri sallayarak bana bakıyordu. Eteği kısa olduğu için, bacakları yukarılara kadar açılmıştı; elinde tuttuğu bir otu

çığneyip çığneyip tükürüyor, bir eliyle de göğüslerini kapatıyordu. Bakışlarında acalp bir parıltı vardı, gece çıkmış bir yangının sabaha kalan közü. Bana bir haber getirmiş ya da bir muziplik yapmış da, bunu bulmamı beklercesine kendini tutuyor gibiydi.

Yataktan yeni kalktığı zamanki, dudakları şiş, kaşları çatık, yırtıcı bakışlı kız değildi de, yüzüne soğuk su serpmiş, ama içinin sıcaklığı sevecenliğe dönüşmüş bir kadındı şimdi. Hava gibi gerekli bildiği, herkes için gerekli bildiği varlığını, karşılıksız sürdürmenin cömertliği ve özgeçisi içindeydi.

Ne zaman gelip arkamda yere uzandığını duymamıştım, dönüp bakmasaydım, kendisini hiç belli etmeyecekti belki de. Sabahın gizi gibi sessizce açılıyordu, taç yaprakları, toprak yuvaların ağızları ile.

İçimde kabaran bir heyecan dalgasının yüzüme değin çıktığını şaşarak, biraz da korkarak anlamıştım, neden bilmiyorum, bu şaşkınlıktan ve korkudan ötürü, suçüstü yakalandığım duygusuna kapılmıştım. Bu anı sonradan düşündüğümde, her şeyin o sabah başladığına inanacak olmuşumdur. Ama bunu hep kuşku ile ölçtüm biçtim, kesin bir yargıya varamadım. Ah bu başlangıçları merak etme alışkanlığı! Oysa, neyin ne zaman başladığını kimse bilemez.

- Burada mıydın? dedim.

Başını sallamakla yetindi, gözlerini kırpmadan bakıyordu. Bu bakışlardaki anlamı çözemiyordum, ama bir çeşit zorlama vardı onlarda, dilsiz bir aşılama gücü vardı ve en önemlisi, aşıladığı şeyin gerçekleşeceğine güven duygusu okunuyordu. Belki de bir büyü idi bu.

- İyi uyudun mu? diye sordum, sıkıntıdan ve kendimi böyle daha ne kadar koruyabileceğimi düşünerek. Ellerim titriyordu, ya da bana öyle geldi o sırada.

Soruma karşılık başını yukarı yukarı kaldırdı "iyi uyumadım" anlamına, biteli çok olmayan gecenin sıcak kabuğu içinde. Ne yapacağı belli değildi.

- Neden orada duruyorsun, dedim, buraya gelsene!

Yine öyle yüzükoyun otların üzerinde, dirseklerine dayanıp sürünerek yanıma geldi, göğüslerinin arası adam akıllı açılmıştı, üstünde ince giysisinden başka bir şey olmadığı için tümü ile görebiliyordum bu göğüsleri. Sert

sert sallanmışlardı. Göğüslerinin altında, yerde, toprağın otları arasında turuncu mantarlar vardı.

Sözde resmi sürdürüyordum, ama aklım ondaydı.

- Neden uyumadın? dedim.

Vedia, yerde sürünerek bana biraz daha yaklaştı, sanki topraktaki kuru otlar, dikenler üzerinde vücudunu tarıyordu.

- Ne bileyim, dedi.

- Hep böyle yerde mi yatacaksın? diye sordum.

Çevik bir davranışla kalkıp oturdu, bacaklarını soldan yana yarım uzattı.

- Böyle mi oturayım istiyorsun? dedi.

- Sen bilirsin, dedim, resme de bakarsın. Nasıl olmuş, beğendin mi?

- İyi olmuş. dedi.

Sonra da:

- Nedir bu? diye sordu.

- Ne? dedim.

- Neyin resmi bu diye soruyorum.

- Öndeki şu lekeler orman, arkada dağlar görünüyor.

- Hep resim mi yapacaksın burada?

- Hep resim yapmıyorum ki...

- Ya ne yapıyorsun?

- Yemek yiyorum, geziyorum, uyuyorum.

- Onlar bir şey sayılmaz ki...

Kalemi yere bırakıp:

- Peki, ne yapayım? diye sordum.

Omuz silkti.

- Ne bileyim, dedi.

- Öyle ise konuşalım, dedim.

Yine omuz silkti. Etekleri diz kapaklarından çok yukarıdaydı. Yerdeki kalemleri toplar gibi yaparak göz ucu ile diz kapaklarına baktım. Bu gizli bakışımı fark etmiş gibi sol eliyle dizlerini okşadı. Gözleri hep bendeydi.

- Dayım kasabada, dedim durup dururken.

Vedia:

- Bu gece de gelmeyecek, dedi.

- Demek sana söyledi gelmeyeceğini.

- Söyledi.

- Ne zaman gelecekmiş?

- Yarın gelir artık.

- Böyle sık sık gider mi kasabaya?
- Arada bir gider.
- Sen yalnız mı kalırsın?
- Ya kiminle kalayım?
- Korkmaz mısın yalnız kalmaktan?
- Niye korkayım? Sen yalnız kalsan korkar mısın?

Ben de ona uyarak:

- Niye korkayım, dedim.

Gülümsedi.

- Yalnız kaldığın geceler merdiveni çekmeyi unutmazsın, değil mi? diye sordum.
- Her gece çekiyoruz ya, dedi.
- Dayım neden asma merdiven koymuş eve?
- Bilmem.
- Doğrusu anlamıyorum, dedim. Geceleyin ev baskına uğrayacak değil ya... Kimsenin bizimle bir alıp veremediği olamaz. Hem dayım köylülere iyilik etmeye çalışıyor. Öyle değil mi?
- Öyle.
- Sana hiç korktuğundan, düşmanı filan olduğundan söz etti mi?
- Hayır.
- Sen ne düşünüyorsun?
- Ne zaman?
- Şimdi... Yani bu merdiven için?
- Bir şey düşünmüyorum, dedi.

Merdiven üstüne sorularım boşunaydı. Dayımın asma merdiveni herhangi bir korkusundan değil, acalpliğinden düşündüğünü bilmiyor değildim. Ama aklımın bir ucunda, bütün bu güvenlik önlemlerinin Vedia için alındığı kuşkusu vardı. Belki de kıza göz koyan birinin gece eve girmeye kalkışacağından kaygulanıyordu.

- Ben de yapayım mı? diye sordu bana.
- Hadi, dedim.
- Ama, dedi, sen elimi tut da yanlış bir şey çizmeyeyim.
- Peki, dedim.

Ve elini avuçlarımın içine aldım, resme yaklaştırdım, kömür kalemi ağaç lekelerinin üzerinde gelişigüzel dolaştırdım.

Vedia gülmeye başladı, hep bana bakıyordu.

- Hadi yine, dedi.

Bu kez ciddileşti, elini avucumdan kurtardı, kendi başına çizmeye başladı. Gözlerini kısmış, bir resme, bir karşımızdaki görünüme bakıyordu.

Sonra birden kalemi attı elinden, bana dönüp:

- Oldu mu? dedi.
- Oldu ya.
- Ben bir şey yapmadım ki...
- Benim yaptığım kadar yaptın işte.
- Ama senin çizdiğin yerlerin üstünden gittim.
- İstersen başka kâğıt vereyim.

"İstemem" anlamına başını yukarı kaldırdı. Sonra gözümün içine bakarak:

- Ne zaman döneceksin? diye sordu.
- Nereye? dedim.
- İstanbul'a.
- Daha buradayım, dedim.
- Çabuk mu dönersin? diye sordu.
- Pek değil, dedim.
- Ne zaman yani?
- Bilmiyorum.

Yanımdaki küçük transistorlu radyoyu susturdu.

- Dönmesen olmaz mı? dedi.

Bunu söylerken kaşları çatılmıştı. Çatık kaşlı yüzünün de çok güzel olduğuna dikkat ettim. Konuşmanın nereye varacağını bilmiyor ve bundan ötürü de anlaşılmaz bir çekingenlik duyuyordum. Çünkü bu duygum gerçekte konuşmanın kendinden değil, benim içimden doğuyordu. İki insan arasında çok olağan sayılması gereken bu konuşma, onun için duyduğum heyecan yüzünden olacak, bende sakıncalı bir gidişin başlangıcı izlenimini uyandırıyordu. Ama söz insanı akarsu gibi sürükler götürür.

- İstersen kalayım, dedim.
- Kalamazsın sen, dedi gözlerimin içine bakarak.
- Nedenmiş o?
- Boyuna radyo dinliyorsun. Ben bilmiyor muyum?
- Ne var radyo dinliyorsam, dedim, herkes dinlemiyor mu?
- Haber bekliyorsun sen, dedi.
- Ne haberi, dedim şaşırdığımı belli etmemek isteyerek.

Bir an daldı, sonra yerinden öyle bir fırlayış fırladı ki, şaşırdım. Ayağa kalktı, ellerini bacaklarının arasına

sokarak:

- Kahvaltıyı buraya getireyim, sen hiç kalkma yerinden, dedi, olur mu?

- Olur.

Bir keçi gibi sıçraya sıçraya merdivene doğru koştu, merdiven başında bir an durdu, dönüp bana baktı, başının bir hareketiyle saçlarını arkaya attı, yüzüne dökülmüş olan. Ben bir şey söyleyecek diye bekledim. Bir adımı merdivende, bir şey demedi, sonra hızla yukarı çıktı. Bakışlarımdan bacaklarına, beline, göğüslerine sarılan telleri gere gere.

Güneş yükseliyordu. Gölgeye koyduğum resim kâğıdımı ışık kaplamıştı baştan başa.

O dönünceye değin biraz daha çalışsam mı diye düşündüm, ama bunun olamayacağını o an anladım. Dahası, onu beklemenin sıkıntısı kaplamıştı içimi. Bir an önce gelsin, dikilsin karşımda, bir yaprağı inceler gibi bütün ayrıntıları ile göreyim, seyredeyim onu.

Başımı kaldırıp eve baktım. Evden bir türkü sesi geliyordu. Vedia söylüyordu bu türküyü, hep öyle, kimi yerlerde sesi çatlayarak. Başını denizden çıkarıyordu sanki o yerlerde, başka bir dünyaya bakıyordu. Bu sezgilerimin nasıl da doğru çıktığını çok sonra anladım. Yaşamın kanatlı olduğu bir dünyanın kızıydı o.

Ama Vedia'nın beni o sabah ilgilendiren yanı yalnızca bu değildi; bir değişiklik olmuştu onda, sanki uykusunda olmuştu bu değişiklik. Uyumadım demesi de, belki uyandığı zaman kendisinde gördüğü bu değişiklikti. Böylesine kararlı, atılgan ve gözüpek davranış başka türlü yorumlanamazdı.

Türkünün kesildiği bir an eve doğru seslendim:

- Hacı gelmedi bu sabah, dedim.

Kısa bir süre sonra Vedia balkonda göründü, sanki beni duymamış da, içeride çalışırken göreceği gelmiş gibi, dirsekierini parmaklığa dayayıp içten bir sevecenlikle, başını yana eğmiş, baktı bana. Bir kez de bahçede tıraş olurken görmüştüm bu bakışını. O sırada dünyada başka bir şey görmüyor izlenimini uyandırıyordu. Gerçekte Vedia, birkaç işi birarada düşünecek, yapacak yetenekte insanlardan değildi, türkü söylerken türkü söylerdi sadece, sonra aklına diyelim ben geldimse, türküyü bırakır, hazırladığı tepsiyi de unutur, çıkardı balkona. Onu belki de bu yüzden

yitirdim.

Vedia balkonda öyle bana bakarken, sorumu yineledim ben:

- Hacı gelmedi bu sabah, dedim.

- Babamla gitti kasabaya, dedi.

Bunu söyledikten sonra da bana belli belirsiz el salladı.

Neşelendim.

Az sonra kollarında, omuzlarında, başının üstünde yastıklar ve örtülerle göründü merdivenin başında. İnerken yastıklarından birini düşürdü aşağı. Ben de yerimden fırlayarak ona yardıma koştum. Önce yere düşen yastığı, sonra elindeki örtüyü aldım. Gülüyordu:

- Sen yorulma, dedi bana.

Ağacın gölgesine yastıkları attı, örtüyü güzelce serdi.

- Sen otur, ben şimdi geliyorum, dedi.

Tuhaf tuhaf bakıyordu yüzüme. Yine öyle çevik davranışlarla eve döndü. İlk üzüntü işte o sırada belirdi içimde, arkasına dönünce geride kalanları unutuyor gibi geldi bana. Bir daha kimbilir ne zaman anımsar!

Kağıtları topladım, kalemleri kutuya koydum. Sonra yastıklara çekildüzen verdim, onları örtünün dört bir yanına yerleştirdim. Zeytin ağaçlarının ve az ötede ağır ağır terlemeye başlayan denizin sessizliğinde bekledim. Beklemekle yitirdiğimiz zamanı toplasak kimbilir ne uzun tutardı! Beyin sürekli düşünür derler ya, oysa kafamın içi bomboştu benim. Belki de zamanın geçtiğini tam olarak anlayamayışımın nedeni buydu. Boşlukta yok olmamak için ellerimi, kollarımı oynatma gereksinmesini duyuyordum. Vedia, istemime hiçbir olanak bırakmamak için, sanki aklımı bir yerine, göğüslerinin arasına sıkıştırıp götürmüş, beni sadece kımıldama yetimle bırakmıştı burada. Ben de işte ancak o yetimi kullanabiliyordum. Şimdi gelecek, aklımı, anahtarımı bir yerinden çıkarıp yanıma bırakacak ve böylece beni yeniden çalışır duruma getirecekti. Kendimi kaptırışım işte o sabahtan böyle başladı.

Bu kez, telaşsız, ağır ağır yürüyen bir Vedia belirdi merdivenin başında. Elinde kocaman bir tepsi vardı, gözlerini bu tepsiye dikmiş, ayaklarını yoklaya yoklaya atarak inmeye başladı aşağı. Horozlar ötü o sırada, hafif bir rüzgâr esti. Yerimden fırladım, ama o:

- Sen otur, dedi benden yana bakmadan.

Dinlemedim onu, yanma gittim, kokusunu duydum. Dirseği ile itti beni ve yine öyle dikkatli, ciddi, tepsiyi getirip örtünün üstüne koydu, kendi de ayaklarını altına alarak minderlerden birine oturdu, beni yüzlerce telle sarmış. Gülerek yüzüme baktı.

Ama ben daha oturmadan yine fırladı yerinden, iki üç minderi biraraya getirerek bana neredeyse bir taht hazırladı, eliyle de vurdu üstüne.

- Böyle gel, dedi.

Sonra çayımı koydu, şeker çanağını alırken:

- Kaç tane? diye sordu.

- İki tane, dedim.

Reçelleri açtı, yağ tabağının üstündeki kapağı kaldırdı, bal kutusunu önüme sürdü. Bunlardan başka sofrada yoğurt, nar, portakal, armut vardı. Burada her şey birbirine yakındı; tepsideki narın ağacı şurada, portakalın dalı üstümüzde ve sütün ineği az ötede. Vedia'yı öyle benimseyiverdim ki uzanıp öpecek oldum yemişlerin arasından, onlarla karıştırarak.

- Süt içmiyor musun sen? dedi.

- İçerim, dedim.

Burada yadsınacak hiçbir şey olamazdı.

- Sen de ye, dedim.

- Olur, dedi.

Ve yukarıda kesip hazırladığı büyük ekmek dilimlerinden birini alıp üstüne bol bol yağ sürdü, daha üste de portakal reçeli kavanozundan kaşık kaşık boşalttı, uzattı bana. Doğurucu, yaratıcı gibi.

- Hadi, dedi.

Kocaman ekmeği alırken:

- Ya sen? diye sordum.

Başı ile "yerim" anlamına bir işaret yaptı ve yüzüme bakmaya başladı yine.

Gülmecemsi bir durumdu bu. Ben reçelli yağlı ekmeğimi yerken birbirimize bakıyorduk.

- Zayıf düşmüşsün ya, dedi gülerek.

O lafa inanmadığı besbelliydi.

- Yok canım, dedim.

- Ama herkes böyle biliyor, dedi.

- Sen de mi? diye sordum.

Dudak büktü.

O açsın, ben açmış olayım, konularımız öyleydi ki, konuşulmasa da olurdu. Gerçi ben, zaman zaman gerçek sorular soruyordum ona, ama onun karşılıkları, sorularımın gerçekliliğini bir anda ortadan kaldırmaya yetiyordu. Sanki zihinsel olan tümden gereksizdi de güdüsel, tepkisel, devinimsel yaşayan, yaşayanı belirleyen. En aza indirmiş söz, kendisinden beklenen işi —eğer bir bekleyen varsa— yapardı ve geriye çoğu kalırdı.

Sonraları çok düşünmüşümdür bunu ve kimi yerde sözün, yaşamı, yaşayanı hiçe sayarak tek şey olup çıktığını görmüşümdür, bu beni şaşırtmıştır. Vedia ile sevişmemiz, bugün de inanıyorum ki, sözün dışında bir şeydi. Onunla konuşmalarımız, çoğun, bir böceğin otlar arasında ilerlerken çıkardığı gürültü benzeri bir doğal yankıydı. Gençliğimin o başkaldırı günlerinde, bunun farkına varmak, hem söze, hem eyleme başka türlü değer biçmemi sağlamıştır. Şunu demek istiyorum ki, söz sandığımız yerde kimi zaman yalnız devinim, devinim sandığımız yerde de kimi zaman yalnız söz var.

- Ben de sana bir ekmek yapayım mı? dedim.

Başını yukarı kaldırdı, "hayır" anlamına ve sol eline aldığı büyük dilimlerden birini kopara kopara yemeye başladı.

Tanrım, bu kızın doğallığı, kendiliğindenliği, basitliği inanılacak gibi değildi. Dayım, geldiğim gün bana onu överken, ana yanından da, baba yanından da soyluluğu üzerinde durmuştu. Gerçi dayımın bu sözü, ne yandan bakarsak bakalım, yersizdi, gereksizdi; ama Vedia üstüne bir şey söylemek gerekirse, bu onun soyluluğu değil, doğallığı olurdu en başta. Doğallık ise, soyluluktan başka bir şeydi, belki ondan üstün bir şey.

Onun ekmek yiyişini seyrederken bunları düşünmüyordum elbet, bildiğim sadece şu ki, ona hayranlıkla bakıyordum. Bu kızın davranışlarında hiç mi hiç yapmacıklık yoktu. Ekmek mi yiyecek kopara kopara yiyordu, birine mi bakacak, gözlerini dikip bakıyordu hiç ayırmadan, unutacak mı, başını çevirir çevirmez unutuyordu.

Şimdi bu sözleri yazarken içim acı ile doluyor. Beni de unuttu diye düşünüyorum, hani ormana gittiğimiz ilk gün, koyda sandallarına bindiğimiz balıkçılardan gencine bakıp

bakıp da, tekneden çıkar çıkmaz başını bile çevirmeden gitmesi gibi. Gerçekte o genç balıkçıyı o gün tümden unutmuş değildi. Canı çekince onu nasıl arayıp buluverdiğini biliyorum. Sırası gelince anlatacağım.

Sonraları onu bulabileceğimi umduğum yerlerde ararken, birdenbire karşıma çıksa, acaba bana nasıl davranır, yakınlık gösterir mi diye merakla düşünmüşümdür. Bilmiyorum, karşılığını bulamıyorum bu sorunun.

Karşılıklı bakışarak ekmeklerimizi yiyorduk; Vedia çayımın bittiğini görünce bardağımı tazeliyor, ekmeğimin sonuna geldiğimde de bu kez başka reçelli ya da ballı bir ekmek hazırlamaya başlıyordu. Bense bu arada durumu kendim için doğallaştırmak amacı ile onu konuşturmaya bakıyordum.

- Çingeneleri kovalamış dayım, biliyor muydun?

Elinde yağlı bıçakla dura kaldı.

- Ne zaman?

- İyi bilmiyorum. Geçen gün köy kahvesine gitmiştim, orada söylediler. Dayım çingenelerin köye yakın ormana geldiklerini duyunca tabancasını çekip yürümüş üstlerine, sürmüş onları yukarılara doğru.

Düşünceli düşünceli dinliyordu beni.

- Ama biliyor musun, diye sürdürdüm sözümü, köylüler çingenelerden hiç huylanmıyorlar. Hani dayım hayvanların çalındığından filan söz etti ya, köylülerin öyle bir şey dedikleri yok. Bana sorarsan, kahvedekiler dayıma bu konuda bıyık altından gülüyorlardı bile. Evet, göçebelik iyi bir şey olmayabilir, toprağa yerleşmek hangi bakıma alırsan al, göçebelikten daha iyidir elbet. Ama dayımın tutumu, sadece böyle bir anlayışta olduğu ile açıklanır gibi değil... Evet, çingeneler birçok yerde...

Ben böyle dalmış konuşurken, bir an için onu unutmuştum, yüzüne bakınca şaşırdım; karşımda bambaşka bir Vedia vardı şimdi. Hoşuna gitmeyen bir çıtırtı duymuş, toprağın altındaki yuvasında alıcı antenini dikmiş, dikkat kesilmiş, ürkek bir küçük hayvan gibi, sanki soluk almıyor, sadece dinliyordu. Öyle ki, beni dinlediğinden bile kuşkuya düştüm. Acaba başka bir sese mi kulak veriyor diye çevreme baktım: Gözlerimi aydınlığın yalazı aldı.

Vedia gerçekten de beni dinlemiyordu artık, belki de o anda aklından geçenleri gözünün önüne almış, canlandır-

mış, seyrediyordu bir şey kaçırmadan. "Ne oluyor?" diye sorsam, beni susturacak, "Dur şimdi. bekle biraz" diyecekti sanki.

Birden kaçırılma korkusu mu diye geçirdim içimden. Yoksa buna benzer bir olay mı vardı geçmişte? Dayımın duyarlığı, kızın neredeyse korku sözcüğü ile anlatmaya kalkışacağım bu dalgınlığı... Evet, evet, epeyce yaklaşmışım, ama o gün bunu anlayamazdım ki...

Kısa bir süre öyle kaldık. Sessizliğimizin süresini sayıya vururmuşçasına, uzaktan bir tarla sulama motorunun düzenli vurgusu aramıza girdi. Üstümüzdeki ağaçtan kuru bir dal parçası yağ kavanozunun içine düşerek bu vurguları dalgalandırdı.

Vedia birden kahkahalarla gülerek bu dal parçasını yağın içinden alıp kenara fırlattı.

- Sana ne oldu öyle? diye sordu.
- Bana bir şey olduğu yok, dedim, dalan sensin asıl.
- Yukarı sürmüş demek, dedi.
- Kim? diye soruyorum boş bulunarak.
- Babam, diyor.
- Evet ya.
- Sen çingeneleri bilir misin?
- Bilmez olur muyum?
- Nasıldır çingeneler?
- Nasıl olacak, senin benim gibi.

Vedia:

- Ben hiç görmedim, diye sürdürdü sözünü. Belki gördüm de bilemedim çingene olduklarını.
- Öyle güç bir şey değil ki bu.
- Ne?
- Çingene görmek.
- Ama babam bırakmıyor ki gelsinler.
- Nereye? diye sordum.

Vedia:

- Canım ormana elbet, dedi. Eve gelecek değiller ya...

Sonra bana bakarak:

- Git onları gör merak ediyorsan, dedi. Ormana git de gör. Ha?
- Beraber gidelim istiyorsan, dedim.

Kaşlarını çattı, eliyle ağzını kapattı, gözlerinden ateşler çıkıyordu sanki.

- Babam ne der duyarsa!
- Kızar mı?
- Ne bileyim, belki kızar, çünkü çingenelere çok kızıyor, ondan bana da kızar. Bir gün bana kızdı da az kalsın ama ben o vakit küçüktüm, daha ne bileyim. Tabancasını havaya sıktı böyle tabanca arkası arkasına. Ben az kalsın bakarken şaşmışım vuracaktı öyle...
- Seni mi? diye sordum.
Güldü.
- Yok canım, dedi, bir adamı vuracaktı az kalsın ne bileyim çocuktum ben o sıra.
- Adam bir şey mi dedi, bir şey mi yaptı ki?
- O kadarını anlamadım. Dışarıdan gelmişti satmaya bir şey de geçmedi sormak içimden. Önce ne bileyim ben, sonra sordum da o da yaşlı bir adamdı. Sakallı babam gibi gelmiş uzaklardan. Bom bom bom patlayınca tabanca, korkmaz mı insan... Elbet korkar ki ben de sarıldım babamın bacaklarına, kaçın diye.

Bir çocukça korkutucu öykü anlatır gibi anlatıyordu bunları, arada bir gözlerini aça aça ve tabanca namlularından çıkan dumanlar gözlerine kaçmışçasına, uzun kirpiklerini kırpıştırıyordu. Başka öyküler de anlattı bu biçimde, ama ben onun anlattıklarına değil de anlatışına bağlandığım için konuları gereğince izleyemiyordum. O da beni unutmuştu gerçekte, aklındakilere takılıp gitmişti. Burada konuşma yeşil limon gibi ham, canlı ve anlamsızdı.

Vedia, son anlattığı öyküyü heyecanla "çingeneler" diye bitirdi ve ne anladığımı merak eder gibi yüzüme baktı. Elimden geldiğince sakin durdum, düşündüm, anımsamaya çalıştım son söylediklerini, kafamda karmakarışık imgeler belirliyordu: Dayım atta önüne oturtmuş kızı, tabanca atıyor boyuna ve yağmur yağıyor, kara örtüler, teneke görüntüleri, yere serilmiş köpek...
- Kaldırayım mı sofrayı? diye sordu Vedia.
- Sen bilirsin, dedim.
- Süt içmedin ama, dedi, zayıflama.
Alay mı ediyor?
- Çok yedim, dedim.
- Ben sana sonra içirirım sütünü, dedi. Olur mu?
- Olur.
- Hadi şimdi denize gidelim.

- Gidelim, dedim.

Vedia önce tepsiyi aldı götürdü, ben minderleri, yastıkları toplayalım derken bir koşu yetişti, getirdiği zamanki gibi her yanını minderlerle doldurdu, yastıklara geçmiş güneşi ve toprağı içine çekerek, onlara buna karşılık kokusunu vererek, saliaya saliaya götürdü içeri.

İlk kez işte o vakit sordum kendime: Kıza birdenbire duymaya başladığım bu ilgi düpedüz cinsel bir kaynaktan mı geliyordu? Onun vücudu mu çekiyordu beni? Az önce, onsuz kalmaktan sıkıldığımı anlayınca karışık bir ruh durumu içine düştüğümü fark etmiştim, ama bunun bir et çekiminden başka bir şey olmadığına karar veremezdim. Hiçbir şeye karar veremezdim. Böyle bir şeyi istemiyordum da. Altında resim yaptığım çamın keskin, buruk kokusu ile birlikte sağa sola oynayan rüzgâr gibi bir şey kımıldamıştı, yer değiştirmişti ağır arılarla ve böceklerle ve kız, bir cam kavanozun içindeki kabarık, aralıklı mor yakutlar gibi, yerleşmiş, oturmuş, devinimsiz dururken birden gıcırdamaya, oradan buradan düşüp yeniden oturmaya, yeniden düzenlenmeye başlamıştı.

Sonra, sıcak toprağın soluğuna bağladım bütün bunları. Burada düşünülecek hiçbir şey olamazdı, her şey varabileceği sınırda kalırdı ve gerçekte ben o sınırın bile çok gerisinde, kendi kendimin içindeydim. Yakında köyden ayrılabilirdim, belki de çok yakında. Bir radyo haberine bakardı bu. İşte o zaman, dönüş yolculuğumda bunların hiçbirini aklıma getirmezdim... Böyle düşündüm, ama böyle olmadı.

Vedia, mayosunu giymiş, havlusunu omuzunda göründü. Beni bahçenin ortasında düşüncelere dalmış gitmiş görünce gülmeye başladı.

- Mayonu getireyim mi? diye sordu. Deniz kenarında soyunup giyinirsin.

- Yok, dedim, yukarıda yaparım o işi.

Onun inmesini beklemeden merdivenlerden yukarı çıktım. Neredeyse bana yol vermek istemiyormuş gibi merdiven başını tutmuştu. Yan yan, ona sürtünerek geçtim, göğüslerine, bacaklarına değerek ve biraz sersemlemiş bir durumda odama girdim.

O önemli gün bütün ayrıntıları ile belleğimde kaldığı için çok iyi biliyorum, odamda bir süre ne yapacağımı şaşırmış,

duvarlara bakarak kalakaldım. O sabah bir şeyin, ne olduğunu, ne olacağını bilmediğim bir şeyin birdenbire başladığını bütün vücudumda duyuyordum. Ama bunu düşünmüyor, düşünmek istemiyordum. Aklımdan, istemimden önde giden bir çekici güçtü bu, almış beni ardı sıra sürüklüyordu. Onun sakin, kendine güvenli tutumu ise, bana başka bir seçenek kalmadığını gösteriyordu. İşte yapsam yapsam, odamda birkaç dakika daha kalabilirdim, o kadar.

Üstümdekileri çıkardım, mayomu giydim, havlumu alıp dışarı çıktım. Vedia denizin yolunu tutmuştu. Hiç unutmam, arkasından koşmaya başladım, daha kumluğa varmadan yetiştim ona.

Yan gözle beni yukarıdan aşağı süzdü. Sonra birden başını öbür yana çevirerek bir türkü mırıldanmaya başladı, hızla sağa sola salladığı havlusu arada bir yüzüme çarpıyordu. Ben de başımı sola kaçırıyordum.

Deniz kıyısına vardığımızda:

- Sen biraz yan istersen, dedi.

Ve havlusunu kumların üzerine atarak koştu denize, çılgınca bir sevinçle, bağıra bağıra daldı sulara.

Oturdum, kollarımı arkada yere dayayarak onu seyretmeye başladım... Bol köpük çıkararak yüzüyor, dibe iniyor, bağırarak su yüzüne çıkıyor. Ağzından sular fışkırtıyor, arkaüstü dönüyor, kollarını başının üstünden arkaya dimdik atarak bir süre öyle yüzüyor ve bana bakarak kahkahalar atıyor. Ben de, ortada gülünecek bir şey varmış gibi gülüyorum, gözlerimi ondan ayıramıyorum. Vedia bir süre dipten yüzdükten sonra kıyıya çıktı, arkasından biri kovalıyormuş gibi hızla yanıma geldi ve ellerini, ayaklarını sallayarak üstündeki suları bana atmaya başladı. Kendimi yerde yuvarlayarak ondan uzaklaştım, ama o arkam sıra geliyor ve kahkahalar atarak beni ıslatmak işini sürdürüyordu.

- Hadi, dedi sonunda, denize.

Yerimden kalktım, ben de onun gibi neşe içinde denize koştum. Kıyıdan beş-on adım sonra derinlik başlıyordu, daldım, gözlerim kapalıydı, bir süre öyle gittikten sonra bir şeye çarptım, telaşla suyun yüzüne çıktım. Ne olduğunu anlayamadan sağıma soluma bakıyordum ki, yanıbaşımda suyun içinden Vedia çıkıverdi ve üstüme atılıp beni denize

bastırdı. "Yapma" demeye vakit bulamamıştım, kendimi toparlayamadığım için su yuttum ve çırpınarak yeniden suyun yüzünü bulduğumda öksürüyor, tükürüyor, zorlukla soluk alıyordum. Konuşamadığım için elimle işaret ederek üstüme gelmemesini anlattım ona.

Kendime geldiğim zaman arandım onu, yoktu yanımda, baktım ki açılmış, uzaklarda yüzüyor. Kıyıya çıktım, havlumu bıraktığım yere gelip oturdum. Soluk soluğa idim. Ama gözüm ondaydı, kulaçlayan kollarını ve başını görüyordum.

Yalnız başıma kalıp kendimi dinleyeceğimi umarak geldiğim bu yerde, hiç beklemediğim bir durumla karşılaşmıştım. İçine kapalı ve kendi dünyasındaki bir köy, insana istediği neyse onu veriyor, üst yanına karışmıyor, toprağına ve ısısına bağlayarak onu temel ögelerine indiriyordu, böylece de her şeye yeniden başlamak, her şeyi yeniden kurmak olanağını sağlıyordu ona. Burada insan ne ise o olduğunu anlıyordu. Fakat Vedia'nın varlığı ve sabahleyin patlayan bir tomurcuk gibi başına buyruk kişiliği, yaşamın en olmayacak yerde ve zamanda oluşturuverdiği şaşırtıcı, hesapta olmayan bir olaydı sanki. Ve bütün "hesapta olmayan" olaylar gibi, uyumu, düzeni bozuyordu.

Kimdi bu uzaklarda yüzen kız? Bu köyde işi neydi? Dayım onun soylu bir ailenin kızı olduğunu söylemişti; onu iyi bir eğitimle, ama elinin altında yetiştirmek istiyordu. Oysa bu yaşa gelmiş bir kızın, yine dayıma yakıştırmam gereken bir mantıkla, şimdi büyük kentin okullarından birinde yetiştirilmesi daha doğru olmaz mıydı? Peki, dayım ondan ayrılmaya razı olamıyor muydu? Niçin? Geldiğim günden beri içten içe kafamı kurcalayan bu sorular, Vedia'nın bu sabahki değişik ve atılgan tutumundan ötürü büsbütün ortaya çıkıyordu. İşte bugün ve bu gece onunla bu evde yalnızdık. Ben, bütün bu bilgisizlikler içinde, ona karşı takınacağım davranışı nasıl, neye göre saptayacaktım?

Evet, bunları düşünüyordum, ama düşünmemin hiçbir işe yaramayacağını için için biliyordum. Denizden dönecekti, yanıma gelecekti ve beni kendi istediği yola çıkaracaktı, bundan kurtuluş yoktu.

Geldi, yanıma oturdu, yüzüme uzun uzun baktı.

- Sen boyuna böyle düşünür müsün? dedi.
- Düşünüyorsam, düşünmeden olamayacağı içindir.
- Peki, ne düşünüyorsun?
- Köyü, dayımı, seni...

Şaştı.

- Ne var bunda düşünecek? dedi.

Sonra acele:

- Beni de mi düşünüyordun? diye sordu.
- Evet, dedim.
- Beni neden?
- Tanıyabilmek için.

Kahkahalarla güldü.

- Alay mı ediyorsun, dedi.
- Alay ettiğim yok, dedim.
- Beni tanımak için düşünmek mi lazım, dedi. Tanıyorsun ya işte.
- Öyle ama. dedim, tanışmakla bitmez ki.
- Daha ne lâzım öyleyse?
- Bir şey lâzım değil de...

Ne diyeceğimi şaşırmıştım, kekelemeye başladım. Söyleyeceğim sözü ararken onun yüzüne bakıyordum. Vedia'nın altında, üst dudağında ve kulak memelerinde su damlaları vardı, bunları ağzımla toplamak hevesini duydum birden ve bu duygumdan ötürü, düpedüz korku geçirdim.

- Bir şey lâzım değil de, diye yineledim, merak ettiğim kimi şeyler var.

Vedia, çenesinden göğüs arasına inen bir su damlasını sağ elinin iki parmağı ile göğsü arasından dışarı çıkarırken:

- Merak edecek ne var, dedi.

Böyle diyerek yanıma daha da sokuldu; öyle ki, soluğunu yüzümde duyuyordum ve kendimi tutamayacağımdan kaygılanarak titriyordum.

- Şu var sözgelişi, dedim, dayım çok iyi yetişmeni istediği halde seni niçin burada özel bir eğitimle eğitiyor? Niçin iyi bir okula göndermiyor?

Vedia, yere dayalı duran sol elimin üstüne kendi elini koydu.

- Gönderdi, dedi.
- Nereye? diye sordum.
- İstanbul'a, yatılı.
- Sonra?

- Sonra ben kaçtım oradan.
- Neden kaçtın?
- Sıkıldım, ondan.
- Demek sıkıcı bir yerdi.
- Hayır.
- Neden sıkıldın öyleyse?
- Ne bileyim... kapalı bir yer.
- Açık okul olur mu?
- Olmaz mı?
- Olmaz ya... Sıkılacak ne var? Kalsaydın.
- Ne olurdu kalsaydım?
- Bitirirdin okulu.
- Bitirip de ne olacak?
- Ne mi olacak? Okulu bitirmiş olurdun.
- Şimdi bitirmemiş oldum, öyle mi?
- Evet.
- Evet.

İki elimi de tutarak yerinden fırladı, kaldırdı beni ayağa. Göğüs göğüse vurduk, soluk alıp verdikçe göğüsleri göğsüme değiyordu. Üzgün bir yüzle:

- Darıttım mı seni? diye sordu.
- Neden? dedim.
- Okulu bitirmedim diye?
- Hayır, ama bitirseydin daha iyi olurdu.
- Senin için mi?
- Yok canım. Kendin için.
- Öyle mi?
- Değil mi?
- Bilmem. Ben senin için sandım.

Neredeyse benimle alay ettiğini düşünecek oldum. Yüzüne baktım, bunu gösteren en ufak bir belirti yoktu yüzünde. Bu kızın kayıtsızlığı beni serseme çeviriyordu. Okulu bitirmesini kendim için istediğimi de nereden çıkarıyordu? Bu sorunun karşılığını bulmak ilk bakışta güç gibi görünüyor idiyse de, gerçekte hiç de öyle değildi. Vedia, okula ancak başka birinin hatırı için giderdi, okul onun için anlamı bilinmeyen, olmayan şeylerdendi.

Karşılıklı durumumuzu bozmak için bir adım geri çekildim, ama ellerimiz eskisi gibi yine birbirine bağlıydı.

- Dayımı nasıl razı ettin? diye sordum.
- Neye? dedi.

- Okuldan ayrılmaya.

Vedia o konuyu çoktan unutmuştu.

- Ha... Yine onu mu soruyorsun? dedi.

- Bu konu seni sıktı ise bırakalım, dedim.

- Hayır, dedi.

- Sıkılmadınsa söyle, dayımı nasıl razı ettin?

- Ne bileyim, dedi.Ben razı olsun olmasın düşünmedim ki... Bak, şimdi düşündüm işte. Razı olmasaydı olmaz mıydı? Çünkü ben ne bileyim onun ne istediğini. Her şey sorulmaz ki önceden.

Hangi konuyu açsam, sonunda ben güç durumda kalıyordum, çünkü sorularım, sözlerim, bu kızın karşısında bütün anlamlarını yitiriyor, saçmalaşıyordu. Direnirsem gülünç duruma düşecektim.

Boynumu büktüm çaresiz.

- Denize girelim, dedim.

- Ama sen sormak istiyordun daha, istersen sor.

- Soracak bir şey yok, dedim.

- Olduğu zaman yine sorarsın, dedi.

Sonra beni kolumdan çekerek denize doğru sürükledi. Bir yandan da:

- Şimdi seninle yüzme yarışı yapacağız, dedi.

- Bense heyecandan mı, korkudan mı, ne yapacağımı bilememekten, şaşkınlıktan mı nedir, ipinden çekilen keçiler gibi biraz geri alıyordum kendimi.

Vedia bunun farkına vardı, bıraktı elimi, bir süre yüzüme baktı, sonra:

- Darılma, darılma, söyleyeyim, dedi.

- Neyi? dedim.

- Dayımı nasıl razı ettin diye sormuyor muydun?

- Evet öyle bir şey sordum, dedim.

- Ben babamı razı etmedim ki...

- Ya ne yaptın?

- Kaçtım okuldan.

- Nereye gittin?

- Bilmiyorum.

- İnsan nereye gittiğini bilmez mi?

- Canım insan her şeyi aklında tutmaz ki... Kaçtım dedim ya...

- Buraya mı geldin?

- Sonunda buraya geldim.

- Buradan önce?
- Gezdim biraz.
- Sonra dayım mı gelip seni buldu?
- Evet.
- Nerede buldu?
- Unuttum.

Arkasını döndüğü gibi koşmaya başladı denize, bana da "Hadi!" diye bağırıyordu.

Sorularıma da, aklıma da lanet ederek arkasından koştum, onun köpürttüğü sulara kendimi keyifle bıraktım. Yıkanan etim, bedenim değildi, bir tahta parçasının üstüne boyalı kalemle yazılmış birtakım yazılardı, çivitil sular bu tahtanın üstündeki yazıları silip götürüyorlardı, geriye ne kalıyorsa onlardı asıl benim olan ve başımı sulardan çıkardıkça eski yazıların birbiri arkasına yok olduğunu görüyordum. Sadece gözümün önünde olanı düşünüyordum. Gördüğüm Vedia idi, başka hiçbir şey değil.

Vedia, eliyle ilerisini, ufku göstererek, oraya doğru yüzeceğimizi anlattı bana ve süzüldü gitti. Ben de var gücümle ardına takıldım.

Unutmam, dünyadan uzaklaşıyoruz gibi gelmişti bana, Vedia'nın eli ile işaret ettiği yerdeydi bizim yaşamımız, onun ve benim, geçmişi olmayan, düşünülmemiş, resmi yapılmamış, şiiri yazılmamış, yaşanmamış bir yer.

Böylece ne kadar yüzdük kimbilir!.. Bir ara Vedia'yı yanıbaşımda, sırtüstü yatmış durumda buldum. Gözlerini gökyüzüne dikmiş, derin derin solukluyordu. Ben de öyle, yanına sokuldum. Denizin olağan sallantısına uymuş, omuz omuza gidip geliyorduk. Ben de gökyüzüne bakıyordum. Gökyüzünü hiç bunca yakın, bunca içimden görmemiştim. Belki de onu hiç görmemiştim. Gökyüzüne aşkımı söylemek geldi içimden. Ve en önemlisi, en şaşırtıcı olanı, kendimi ölümsüz duydum birden; sonsuz, sürekli bir devinim içinde, suyun ve gökyüzünün ölümsüzlüğüne katılmıştım. Bir tansıktı bu, yalnız benim tanık olduğum.

Bu ölümsüzlük düşü içinde gözlerimi biran için kapamak isterken kendimi son hızla suların içine batmış buluverdim. Ne olduğunu anlayamamıştım. Gözlerimi açınca, gökyüzünün çubuklar ve beneklerle yansıdığı lacivert sular içinde Vedia ile yüzyüze buldum kendimi. Kanatlı balıklar gibi dengeleniyor, ışınlar gibi kırılıp,

beyazlıklar gibi açılıp kapanıyorduk. Vedia gülümsüyordu, bunda haklıydı, çünkü gereksiz konuşmaların dünyasından beni alıp kendi dünyasına, gülümsemelerin dünyasına çekmişti. Öpüşüyorduk, sarılıyor, öpüşüyor, ritmik bir devinimle yaylanıyor, ayrılıyor, sonra yine sarılıyor, yine öpüşüyorduk.

Bir ara Vedia —bana hep gülümsüyor gibi geliyordu— benden ayrıldı, uzaklaştı, derinlere indi. Onu aramaya başladım. Kaçıyordu benden. Suyun üstüne doğru çıktığını görünce ben de yükseldim. Başımı çıkarınca onu hemen iki kulaç ötemde gördüm. Bakışmamız bir an bile sürmedi. Vedia yeniden daldı, ben de daldım ve onu suyun içinde yakalayıp sıkı sıkı kendime çektim, dudaklarımı dudaklarına yapıştırdım. Kollarını göğsünün üstüne, yumrukları yukarı gelecek biçimde yan yana koymuştu. Başını sallıyor, kurtulmak için çırpınıyordu. Ayrılıp su yüzüne çıktık. Bu kez onu hemen göremedim çevremde. Arkama dönünce... yüz yüze gelir gelmez daldı, ben de arkasından.

Böyle, belki de yüzlerce kez dalıp denizin altında öpüştük ve yüzlerce kez dışarı çıktığımızda, sanki birbirimize deniz dışında bakmamız yasaklanmış gibi, ama utanarak değil, deniz yaratıklarının soylu bakışları ile bakarak göz göze geldik.

Bir ara onu denizin altında da, su üstünde de bulamaz oldum. Yorgunluktan sırtüstü uzandım sulara ve gene gökyüzüne, deminki yakın gökyüzüne bakarak düşündüm. Aşkımı söylemek geçti içimden. Vedia'ya olan aşkımı. Gökyüzü artık eskisi gibi yakın değildi, genişlemişti, yükselmişti sanki, evrenimiz eskisinden daha büyüktü şimdi.

Dönüp kıyıya baktım, Vedia havlu ile saçlarını kurutarak eve doğru gidiyordu. Gitsin... Ben daha kalacağım denizde, yeni yalnızlığımın kimliğini tanımaya çalışacağım. Vedia'nın bir parçası olduğumu bilerek, ama bunu yatsıyarak kendimi tanıtlayacağım. Onu öptüğümü asıl şimdi anlayacağım, düşünerek bulacağım bunu. Göğsünde yanyana getirdiği kollarını kendi göğsümde duyacağım, sonra çözeceğim bu kolları, açacağım.

Türkü söylüyordum, vücuduma çeşitli biçimler veriyordum, dönüyordum, dalıyordum, her biçimde ve her durumda kendimi tümden bırakıyordum, korunmasız,

kaygısız... Çünkü bana hiçbir şey olmazdı, olmuyordu da işte, yüzükoyunken bakıyordum ki yan dönmüşüm, sonra yüzüm sulara gömülmüş, başım batıyor, gene çıkıyor, hafifim, çok hafif elimi biraz vurunca öte yanıma dönebiliyorum, kendimi yormadan yol alıyorum, bir ayağımı hafifçe oynatarak. Başıma çakıl taşlarının değmesinden kıyıya geldiğimi anladım.

Denizden çıkınca bir ara sallandım, güneşten mi, yüzmekten mi bilmiyorum, başım dönüyordu. Kumlar tabanlarımı yakıyordu. Havlumu başımın üzerine attım. Görebileceğim en iyi yer (çünkü aydınlık kör ediciydi) ayaklarımı bastığım yer olduğu için, daha denizin tuzlu lacivertini taşıyan gözlerimi önüme dikmiştim, kum tanelerinin cam gibi parladıklarını görüyordum. Sandallarımı geçirdim ayağıma. Derimdeki su damlalarını elimle silip atarak eve doğru yürümeye başladım. Dünyada hiç kimse yoktu.

Ormancıların oradan bir balta sesi geliyordu yalnız, bu da olmasa zamanın bütün bütün ortadan kalktığına inanacaktım. Güneşin altında birbirlerine sokulmuş izlenimi uyandıran ağaçların tekilikten bütüne geçişi, çizgi iken gölgeleşmesi de, zamanın durmasına uygun bir erimeyi esinliyordu.

Birden sevincimin yarıda kaldığını anladım. Gerçekte sevinçli miydim de yitirmiştim onu? Böyle olduğunu tam söyleyemeyeceğim. Ne var ki, kumların parıltısından yanan gözlerim uzağı da görmeye alışınca, içime bir korku düşer gibi oldu. Şimdi Vedia'yı nasıl görecektim? Ona bakışımı nasıl düzenleyecektim? Su altında öpüşmemiz, su üstüne çıkınca, hele karaya ayak basınca unutulup gitmeli miydi? Başka dünyalara ilişkin bir olay mıydı bu? Onu tümden yok saymamız daha mı doğru olurdu?

Ben bu soruların hiçbirine karşılık verecek durumda değildim. Gerçeği ancak Vedia ile karşılaştığım zaman bulabilirdim. Demek her şey ona bağlıydı, ben onun gösterdiği yolda yürümek zorundaydım. Bundan başka bir özgürlüğüm olamazdı.

Eve yaklaşınca başımı kaldırıp pencerelere baktım. Vedia görünürlerde yoktu. Kuyudan su çekip yıkandım. Bu beni biraz kendime getirdi. Sonra merdivenlerden çıkıp eve girdim. Sofra hazırlanmıştı, ama Vedia'nın yemek

hazırlığında olduğu, mutfaktan gelen seslerden anlaşılıyordu. Onunla içeri girer girmez karşılaşmamamız çok işime geldi.

Odama girdim, kurulandım, soyundum, giyindim. Biraz da yatağıma uzanıp dinlendim.

İyi etmişim, kapım vuruldu, Vedia beni yemeğe bekliyordu. Denizde hiçbir şey olmamış gibi davranmaya karar verdim ve o kararla dışarı çıktım. Vedia sofraya öteberi yerleştiriyordu. Kısa etek, çiçekli bir entari geçirmişti üstüne. Ayakları çıplaktı. İşi ile uğraşırken gülümsüyor gibiydi. Benim sofaya çıktığımı farketmemişti sanki, bir koşu mutfağa gidiyor, yemekleri getiriyor, sonra gene mutfağa dönüyordu. Bir tek sözcük söylese rahat edecektim.

Sonunda o da oldu, içeriden seslendi.

- Otur sofraya, geliyorum, dedi.

Mutfağa arkam dönük oturdum. Kulağım ondaydı, gelecek, yanımdan geçecek, karşıma oturacak, bakışacağız... O zaman ne olacak?

Sofraya bakıyorum, bir şarap şişesi duruyor ortada, bir an önce içmek istiyorum ve çarçabuk dolduruyorum bardağımı, yarısına kadar içiyorum. İşte o sırada yanımdan geçiyor, masaya yemek tabağını koyuyor, düşündüğüm gibi karşıma geçip oturuyor ve yumruklarını çenesine dayayıp bana bakmaya başlıyor.

Bu kez gülümsemiyor, hayır. Beni ilk görüyormuş gibi bakıyor. Ben de onu ilk görüyorum sanki. Ne garip! Bir öpüşme her şeyi değiştirdi. O sadece Vedia iken, şimdi öptüğüm Vedia oldu... Başka biri... Gözlerimi önüme indirsem, biliyorum ki yeniden baktığım zaman, bu öptüğüm Vedia'yı göreceğim. Demek boyuna öpüyorum onu, düşüncemde. Ve anlıyorum ki, ben de başkasıyım artık, ben iken, onu öpmüş olanım artık.

O yaz sürdü gitti işte bu duygum, gitgide güçlenerek, çoğalarak, tutkulaşarak, sevişmenin binbir yanı ile zenginleşerek... Ve aklım biran bile ondan kopmadı.

Uzanıp şarap şişesini alıyor, bardağını dolduruyor, şişeyi yerine koyduktan sonra bardağını kaldırıyor, iki eliyle tutuyor, gözleri bende, çay içer gibi küçük küçük yudumlarla içiyor. Ben tabağıma yemek alıyorum, yemeğe başlıyorum, sonra bardağımda kalan şarabı dikiyorum.

Söze kim başlayacak?

O başlıyor.

- Sahiden dayın mı? diye sordu.

Az kalsın "kim?" diye soracaktım. Onun konuşurken hep yaptığı gibi. Hiçbir konu sürekli değildir onun için, her kez yeniden başlar. Ya da böyle, şimdi olduğu gibi, birdenbire yarıdan başlar. Ben de onun gibi konuşmaya alışıyorum demek.

- Sahiden değil, dedim. Anneannemin üvey kardeşi... Daha doğrusu üvey kardeşi değil, baba ana ayrı kardeşi... Demek anneannemin ilk kocasının ilk karısından oğlu... Şehbender Nazmi bey var ya... İkisi evlenmiş, anneannem gibi...

Şarap şişesine uzanıyorum, bardağımı yeniden dolduruyorum. Konuşmanın başlaması bendeki gerginliği dağıtıyor, ama çok garip bir şey de oluyor o ara, öpüşme olayı biran için ortadan kalkıyor. Buna üzülüyorum ve yeniden öpüşmemiz olasılığının çok uzaklaştığını düşünüyorum. Belki de hiç öpüşmeyeceğiz, bir daha hiç öpüşmeyeceğiz, diyorum kendi kendime. Denizin içindeki oynak aydınlıklarla sallana sallana dibe çöktü o anı, dalıp arasak da bulamayız artık onu, vazgeçmekten başka çare yok. Unutmalı!

- Yemek yemiyorsun, dedim.

"Hayır" anlamına başını yukarı kaldırdı, ama benim sorumdan aklına gelmiş gibi, bir turp alıp kütür kütür yemeye başladı.

- İstanbul'u ondan önce görmemiş miydin? diye sordum.

- Neden önce?

- Okula gitmeden önce.

- Nereden göreyim, dedi.

- Demek hep Anadolu'da kaldınız.

- Kim?

- Sen ve allen.

Daldı bir süre. Sonra:

- Sen hep İstanbul'da mı oturdun? diye sordu.

Şarabımı içerek:

- Yoo, dedim, İstanbul'dan çıktığım oldu, ama öyle gezmek için hani. Dağlara filân giderdik.

İçti.

- Biz de, dedi, biz de dağlara giderdik, ama yalnız dağlara değil.
- Nereye giderdiniz başka?
- Her yere. Ama ben çocuktum o zaman.
- Yani iyi hatırlamıyorsun, öyle mi?
- Yo, hatırlıyorum.
- Peki, neleri biliyorsun?
- Ben mi?
- Evet.
- Her yeri biliyorum, dağları, ormanları, yolları.

Kendisini kendiliğinden anlatmadığı ya da anlatmak istemediği için, ben öğrenmek istediklerimi ondan zar zor koparıyordum. Ama şunu söylemeliyim ki yaşam öyküsünü saklıyor gibi de değildi. Doğa ve yaşam basit bir şeydi onun için, her yerde birdi ve serüvensizdi.

- Dayım, dedim, çok övdü anneni, babanı.

İşte o zaman şaşırtıcı bir söz söyledi Vedia.

- Nereden biliyormuş, dedi.

Şarap bardağımı masaya bıraktım. Vedia ise kaldırdı bardağını.

- Dayım tanımaz mı demek istiyorsun anneni babanı?

Vedia şarabını sonuna dek içtikten sonra:

-Tanımaz olur mu hiç? dedi.

-Öyle ise?

Şarabın ısısı, dalga dalga, kurşuni yeşil gözlerine vurup uzaklaşıyordu.

-Tanımasa beni nerden bulacaktı? dedi.

Konuyu değiştirmekten başka çıkar yol yoktu. Ama şunu anlıyordum ki, konuştukça karşımdaki kız bir bilmece olup çıkıyor. Ben dayımın Vedia üstüne anlattıkları ile yetinebilirdim, yetinmiştim de, ama lâf olsun diye açtığım her konuda kız, kafamın sorularla doimasına yolaçan bir davranış içine giriyordu. Basit karşılıkları olması gereken sorularım ortada kalınca, ben yenilerini hazırlamaya başlıyordum. Vedia'nın soylu anası babası kimlerdi? Dayım onları nerede, nasıl tanımıştı? Kız niçin anasını babasını suskunlukla geçiştiriyordu?

Bana gereksiz meraklandığımı düşündüren bir şey varsa, o da Vedia'nın her konuda böylesine bir boş verirlik içinde bulunmasıydı. Benim onu kapalı kutu gibi görmemdi yanlış olan.

Ama kendimi tutamıyordum.

-Annemi babamı anlatsana bana, dedim.

-Nasıl yani? diye sordu.

-Nasıl insanlardı ? Sever miydin? Başka kardeşlerin var mı? Çocukluğun nasıl geçti? Annen baban ne zaman öldü? O zaman sen kaç yaşındaydın? Dayımı nasıl tanıdınız?

Vedia:

-Dur dur dur..dedi, ellerini saçlarının arasına sokarak. Aklım karıştı. Neyi öğrenmek istiyorsun sen?

Sarhoş olmuştum.

-Bir şeyi öğrenmek istediğim yok, dedim. Yanlış anlama. İçtenliğimden soruyorum bunları, daha doğrusu yakınlığımızdan. Ama hoşlanmıyorsan sormam bir şey.

-Sen hep böyle soru sorarak mı konuşursun?

-Hayır, dedim, ama sen sorularımdan hiç birine anlaşılır bir karşılık vermediğin için merakım artıyor elbet.

Gülmeye başladı, bardağına şarap doldurup içti. Bir şey yemiyordu gene.

-Yemeden içme, dedim, sarhoş olacaksın.

-Sen de oldun sarhoş, dedi.

-Ama ben yiyorum bir şeyler.

-Madem istiyorsun, ben de yiyeyim.

Ve masada ne varsa, hepsinden kaşık kaşık alıp tabağını doldurdu, hızlı hızlı yemeye başladı. Biri görse, günlerce aç kalmış sanırdı onu.

Bu kez:

-Hızlı yeme, demek zorunda kaldım.

Vedia:

-Peki öyleyse, dedi ve çatalını bırakarak arkaya yaslandı, kesti yemeği.

Deli olacaktım.

-Anladım, dedi Vedia, tanışmak istiyorsun.

Ve böyle diyerek kahkahalarla gülmeye başladı. Benim ciddi durduğumu görünce, yumuşak, sevecen bir sesle:

-Darıldın mı? diye sordu.

-Niye darılayım, dedim. Seni tanımak istiyorsam bunda ne var?

-Geleli bu kadar gün oldu, daha nesini tanışacağız kuzum. İşte ben burada, karşında oturmuyor muyum? Birlikte şarap içip yemek yemiyor muyuz?

-Doğru, dedim.

Aklımı başıma toplamalıydım, bunun için de yapılacak tek şey ona uymaktı.

Vedla kalkıp yeni bir şarap şişesi getirdi, açtı, bardaklarımızı doldurdu. Sonra da gidip pikaba bir plâk koydu. Yabancı bir halk türküsüydü bu, bilmediğim bir dilde, Sırpça, ya da Rumca, Romence bir kadınlar korosu. Vedla ayakta ellerini beline koymuş, kısık ve sözgün gözlerle müziği dinliyor, "hey", "ah" gibi sesler çıkarıyordu türküye uyarak.

O böyle yapa dursun, ben de içkiye vurdum işi, içtikçe hafifliyor, aklımı kurcalayan sorulardan kurtuluyor, geçmişi geleceği unutmuş, içinde bulunduğum anı yaşıyordum sadece. Bilmediğim bu türküye katılmak, dahası kalkıp oynamak isteğini duyuyordum.

Vedla bunu anlamış gibi tatlı tatlı gülerek baktı yüzüme ve birden şarap bardağını alarak yanıma sokuldu.

-Benim bardağımdan iç, dedi.

Ve elinde tuttuğu bardaktan şarabı lıkır lıkır ağzıma akıttı. Son yudumlar ağzımın iki yanından çeneme, göğsüme indi.

Vedla:

-Ben de senin bardağından, dedi.

Ve benim bardağımdaki şarabı aldığı gibi bir anda içiverdi.

Halk türküsü bitmiş, plâk son çizgisi üzerinde biteviye dönüp duruyordu. İkimiz de adamakıllı sarhoş olmuştuk. Bu kez Vedla başladı türkü söylemeye. Sadece şu söz kalmış aklımda söylediği türküden:"Anne oğlun beni kalaylamıyor." Hem söylüyor, hem dönüyordu ortada. Böyle döne döne kapıya doğru gitti, orada durup dışarı, ağaçlara, denize baktı ve sonra koşarak çıktı. Merdivenlerin gıcırtısını duydum, inerken var gücü ile basıyordu anlaşılan sallantılı merdivene.

Yerimden kalktım, balkona çıktım. Vedla çoktan yitmişti.

Başım dönüyordu. Bir an, arkasından gidip onu bulmayı düşündüm. Gerçi bunu yapacak gücü bulmuyordum kendimde, ama gene bahçeye indim, dört bir yana baktım. Kimsecikler yoktu görünürde. Gölgeler ağaç altlarına tünemişlerdi.

Yukarı döndüm. Sofrayı toplasam diye geçirdim

aklımdan, şarap şişesiyle bardakları aldım elime. Mutfağa doğru ilk adımımı attığımda, yerde buldum kendimi. Şişe devrilmiş, içindeki az bir şarap yere dökülmüştü, bardağın biri de kırılmıştı.

Orada her şeyi olduğu gibi bırakarak, yıkıla yıkıla odama girdim, üstümdekileri tümden atıp yatağa uzandım. Sızmışım.

Düşümde denizlere dalıp çıktım boyuna. Işık çubukları, beyaz, mavi lâcivert lekeler içinde yüzüyordum. Sonra Vedia çıkıyordu karşıma suyun içinde, saçları iki yana ve yukarıya doğru açılmış, ağzı yarı açık, büyümüş gözlerle bana bakıyordu. Onu tutmak, tutup öpmek istiyordum, gülerek uzaklaşıyordu benden. Daha dipte elden kayıp gitmiş öpüşlerin deniz minareleri gibi helezon biçiminde üstüste kımıldayıp durduğunu görüyordum. Soluksuz kaldığım için makas vurup su yüzüne çıkıyordum, ferahlıkla yastığımın beyaz örtüsünde gözlerimi açıyordum. Ama gözlerimi açmamla kendimden geçmem bir oluyordu; bu kez dayımı görüyordum, midilliisine binmiş, elinde ikide bir ateşlediği tüfekle çingeneleri kovalıyordu ormanda. Sonra jandarmalar yakalıyorlardı beni, ellerime kelepçe vuruyorlardı, bir minibüse atıyorlardı ite kaka, minibüsün şoförü çiklet çiğneyerek dikiz aynasından bana bakıyordu. Derdemez, yara bere içinde bir bayırdan aşağı yuvarlanıyordum, bir sandal hafifçe sallanıyordu önümde, genç bir balıkçı Vedia'yı kolları arasına almış öpüyordu, eteklerini kaldırıyordu onun, eğilip bacaklarını öpmeye başlıyordu. Bağırmak istiyordum, ama sesim çıkmıyordu. Kollarımı uzatıp Vedia'yı kurtarmak istiyordum.

Dayanılmaz bir sıkıntı içinde gözlerimi açtım, yatağımda olduğumu anlayınca içim sevinçle doldu, artık rahat rahat uyuyabilirdim. Gözlerimi kapadım.

Fakat gülmeye, öksürmeye benzer bir ses duydum odamda; uykudan zorla sıyrılarak başımı kaldırdım. Vedia yatağımın ayak ucunda yere oturmuş, dizlerini çenesine dayamış bana bakıyordu. Bacakları tümden açıktaydı. Sarhoşluk, uyku ve bacaklar birbirine karışarak beni gerçek olmayan bir dünyaya sürüklemişlerdi. Konuşmasa düş gördüğümü sanabilirdim. Düşümde onu altıma çekerdim.

-Uyu istersen daha, dedi.

-Çok mu uyudum? diye sordum.

-Bilmem, üç saat var.

Birden anımsadım çıplak olduğumu.

Çıplaktım, ama bu bende en ufak bir irkilme uyandırmıyordu. Çıplaklığın doğal olduğu bir ilkel toplumun üyesiydim sanki. Daha da tuhafı. Vedia'nın da tıpkı bu durumda olması, çıplaklığıma şaşmaması idi. Vücudumun her yerine ayrı ayrı, uzun uzun bakıyor, dizlerinin üstünü kaşıyor burnunu çekiyordu.

Uzandım, dizlerini okşadım.

Sanki bunu bekliyormuş. Vedia beni korkutan bir çevikilkle yerinden fırladı ve bir iki saniye içinde soyunuverdi. Üstünden ya bir ya iki parça şey attı yere. Bunlardan biri kırmızı idi.

Kısa bir süre durdu ayakta, kuşkusuz onu iyice görmem için, bunu biliyorum, çünkü bakışlarının vücudunda gezindiği yerleri izliyordu. Sevişmeye başladığımız zaman, onu böylesine tüm olarak göremeyecektim, yüzü dudakları, ya da vücudunun herhangi bir parçası olacaktı gözümün önünde, işte o zaman bu tümü düşünebilecektim.

"İyice bak" demek istiyordu Vedia, "az sonra seveceğin bu işte." Ve geldi, nedense ayaklarının ucuna basarak geldi, yanımda dizlerinin üzerine çöktü önce, sonra yumuşakça uzanıverdi yüzükoyun, kollarını uzattı, yüzünü yastığa gömdü kaldı öyle.

Her zaman yarı çıplaktı evin içinde, mayosu ile görülmedik pek az yerini bırakıyordu elbet, ama şimdi anlıyorum ki bir güzelliğin küçücük bir parçası saklıysa, bütünü saklı demektir. İçimde kopmuş olan sevişme kasırgasının şiddetine karşın, onu seyretme olanağını bulabildim gene de. Kollarını ileri uzattığı için omuz başlarında çukurlar belirmişti, kürek kemiklerinin arasında sırtı ta beline değin bir oluk gibi iniyor ve kaba etlerinin başladığı yerde öylesine derinleşiyordu ki, oraya dokunmaktan kendimi alamadım ve ona ilk değmem böyle oldu toprağın üstünde ve çünkü artık denizde değildik.

Sonra kaba etlerini okşamaya başladım. Elimi değdi değmedi denebilecek bir hafiflikte gezdirmeyi büyük bir başarı ile becerebiliyordum, çünkü kendimi böylesine tutmasam parmaklarım bıçak gibi kesebilirdi bir yerini. Ayrıca bu hafif değmeden ötürü onun huylandığını, etinin titremesinden anlıyordum; öyle ki, elim kaba etlerinden

aşağı doğru kayarken, arkasını biraz yükseltiyodu değmeyi iyi duyabilmek için. Benide onun temposuna uyarak hafifçe kaldırdım elimi. Böyle başlattık inip çıkmayı işte ve şiddetini gitgide arttırarak sürdürdük.

Bu değmelerden gözeneklerinin pütür pütür olduğunu görüyordum; kasları gerilip gevşiyordu. Belinin üstü altı bükülüyordu. Ellerimi bastırmaya, parmaklarımı etlerine geçirmeye başladım. Bir yandan da omuz başlarını öpüyordum. Etin canlılığı ne demektir, o zaman anladım. Değdiğim, öptüğüm her yeri sanki onun bilincinden bağımsız olarak ses veriyordu. Et konuşuyordu ve yapısının olağanüstü çekiciliği ile bu vücut beni kendi biriliğine çağırıyordu artık, görünen parçaların kurduğu görülmeyen biriliğine ancak kapalı gözle duyulacak, aklı aşan biriliğine.

O zaman onu alt üst ettim yüzü ateş parçası gibiydi, kollarını omuzlarımdan sararak beni kendine doğru çekti, ağzımı kaptı nerdeyse, dili ile yumuşattı, dişlerinin arasında çiğnedi, soluksuz bırakıncaya kadar emdi. Başı boyuna bir sağa bir sola oynuyordu. Karnının altının ıslak ıslak bacaklarıma değip ayrıldığını duyuyordum. Göğüslerini göğsümde ezmek istediğini anlayınca ona yardım ettim. Ellerimi de kattım araya, öylesine sıktım ki, bağıracak sandım, başımı ayırıp yüzüne baktım. "Acıma, hiç acıma" dedi yavaşça. Dudaklarını bırakıp, boynunu, saç diplerini öpmeye başladım, ofluyordu, sonra göğüslerine indim, çocuk emzirir gibi elleriyle yardım etti ve ne yaptığıma baktı çenesini boynuna dayayarak, kabarttı kendisini, iyice sunmak için.

Öpmedik, durmadık yerini bırakmadım; sonra ter, ıslaklık içinde, açık gözle, bağıra çağıra birbirimizin olduk. Bayram sevinci gibi bir şeydi bu, savaş narası gibi bir şey. En şaşırtıcı olanı da, bitip tükenmemesi idi. Sevişmenin, en heyecanlı dönemi... Bir ara yeniden başlamış olabileceğimizi düşündüm ve öyle oldu. Vedia bunu anlayınca "Deli...deli.." diyerek dudaklarıma atıldı, benimle yarışa girişti. Saçlarının yastıkta yayılmış, dağınık görünümü, bana denizin altındaki öpüşmelerimizi anımsattı. Tıpkı öyle, yüz, yüze, bacaklarımızı açıp kapatarak, sular içinde sevişiyorduk.

Öyle kalmışım üstünde, ne sürem bilmiyorum, içim geçmiş. Onun okşamaları ile kendime geldiğim zaman

dudaklarım burnunun üstündeydi. Burnunu, ağzını, gözlerini, çenesini öptüm ve sağ yana kayarak kolumu onun boynunun altından geçirdim. Vedia da bana dönerek başını çenemin altına soktu, dizlerini karnında topladı, kolları göğsünde, toparlacık oluverdi, ana rahmindeki çocuk gibi. Ben de bacaklarımla, kollarımla onu iyice sarıp sarmaladım. "Çok iyi" anlamına ya da yorgunluğunu çıkardığını gösteren bir takım sesler geldi burnundan. Başımı kaldırıp kaldırıp onun yukardan görüşünü arıyordum, kollarımının arasında olması yetmiyordu bana.

Bir süre öyle kaldık, belki daldı Vedia. Burnundan alıp verdiği derin soluklardan çıkardım bunu. Üstümüzden alev alev bir arı geçiyordu. Anatimya başlamıştı. Arının ardı sıra, bahçenin daha başka renkleri de küçük beneklerle odanın duvarında oynaşmaya başladı. Kuru ot ve tuzlu hava kokusu birbirine karışarak bir yangın sonrası havası estirdi pencerelerin hafifçe oynayan kanatlarında. Uzakta bir eşek anırdı.

Uyuyor sandığım Vedia, kolları ile göğsümün arasından, ta derinlerden:

-Düşmüşün yere, diye mırıldandı.
-Bardak da kırıldı, dedim, sonra şarap da döküldü.
Kıkır kıkır güldü.
-Çok mu sarhoştun?
-Eh, sanırım.
-Ben de.
-Sen nereye gittin?
-Tepede bir kaynak vardır, oraya kadar koştum.
-Uçtun gittin sanki. Baktım arkandan, göremedim.
-Görecektin de ne olacaktı...Delinin biri koşuyor işte.
-Arkandan gelirdim.
-Ne yapmaya?
-Birlikte koşmaya.
-Birlikte koşup da ne olacak?
-Ne bileyim, sarhoşluk işte.
-Gördün mü?
-Ne demek?
-Başka bir şey yapmaz mıydın?
-Ne gibi?
-Beni orda, toprağın üstünde sevmez miydin?
-Toprağın üstünde mi?

-Ya...

-Onun için mi koştun gittin?

-Onun için ya.

-Demek sevişeceğimizi biliyordun sen.

-Sen bilmiyor muydun?

Duraladım, Vedia:

-Hiç sevişmeden olur mu? dedi.

Sevişmiş olduğunu, sevişmeyi bildiğini anlamıştım elbet; ama bunu düşünmeye vaktim olmamıştı daha, belki de aklımda yeni sorular biriktirir diye korkarak uzaklaştırmıştım o konuyu kafamdan. Soruları sevmeyen, daha önemli olarak daha hiç bir soruma tam gerekli yanıtı vermeyen ve bunu geçiştirmesini çok iyi bilen Vedia, kimlerle nerede sevişmiş olduğu konusundaki ufak bir sorgulamadan kimbilir nasıl sıkılırdı!... Doğrusu bundan bütün bütün vazgeçmiş değildim, sadece ileriye bırakmıştım bu konuyu, yaşadığım saatin tadını bozmamak için. Eziyet etmeyi, tadımızın kaçmayacağı zamana saklarız.

Ama Vedia'nın söylediği söz, "Hiç sevişmeden olur mu?" sözü, o konuyu bir anda önemsiz kılmaya yetmişti. Sevişmeden duramayan bu kız, burada, bu köylük yerde, isteklerini nasıl gerçekleştirebiliyordu? Şaşırmıştım.

Göğsüme dayalı kollarını, bileklerinden tutup açtım, başını yukarı kaldırdım, yüzüne baktım.

Ürkek bir sesle:

-Gene ne var? dedi.

Benim ağzımı açmadığımı görünce de:

-Gene ne soracaksın? diye ekledi.

Saçlarını okşayarak gözlerinin içine daldım gittim. Saflık içindeki, acınacak kadar güzel yüzünü görmek büyülüyordu beni. Seviyordum onu. Anlamak, tanımak başka şeydi demek, sevmek başka. Yaşam gibiydi o, son soluğumuzda bile anlıyamayacağımız, fakat kanımızla, canımızla bağlı olduğumuz.

Gerçi onu, kısa bir süre sonra, kafamdaki soruların tümünü olmasa da, çoğunu çözümleyecek denli tanıma olanağını bulmuştum. Vedia bir gız olmaktan çıkmıştı artık benim için, ama onunla ilgili olayları tutarlı bir düzene koyabildikten sonra da kişiliğinin belki de yüzyıllar geriye inen yapıcı etmenlerini bir türlü kavrayamadığım için, karşısında âciz kalmıştım.

Sonunda kendimi şununla avutabildim ki, yaşamak onda bir işlevdi, ödev değil. Dahası da var, ben zamana inanıyordum, bana öğretilmiş olan geçmiş, şimdiki zaman, gelecek bölümlemesi benim için gerçekti. Oysa Vedia, yaşamın bir zamanı olduğuna inanmadığı için, bu bölümleme içinde sadece şimdiki zamanı biliyor, bu yüzden de her an, her şeyi unutuyordu. Bizim aklımızı çelen geçmişle ilintili sorunları anlayamadığı gibi, sonraları benim ona dirençle önerdiğim, gelecek ile de hiç ilgilenmiyordu. Bana sadece "İstersen sen benimle gel" demişti bir gün. Ben ona şaşıyordum, o bana şaşıyordu.

Vedia beni değiştirdi mi? Hiç sanmıyorum. Ben anlamak, bilmek üzere yetiştirilmiştim. Bu alışkanlığımdan vazgeçemezdim. Oysa anlamak, bilmek istediğimiz bir şeyi durdurmamız gerekir. İşte burada idi bizi birbirimizden ayıran duvar. Onun bilme, tanıma, anlama gereksemesi yoktu. Çünkü zamanın geçtiğine ilişkin bir düşüncesi yoktu. Hep düşünmüşümdür. Vedia yaşamayı seviyor da, üst yanına boş mu veriyor diye; hayır, yanlış, geçen bir zaman olduğu düşüncesi ona tümden yabancıydı.

-Hiç bir şey sormayacağım, dedim.

-Boyuna bir şeyler soruyorsun da gene soracaksın sandım, dedi.

-Seni seviyorum, dedim.

Biraz düşündükten sonra:

-Elbette ya, dedi.

Bunu öylesine olağan bir sesle söyledi ki, ürperdim. Benim ona âşık olmamı bir yana bırakalım, her şeyi basitleştiren bir tavır, aramızda cinsel ilişki olduğunu bile kuskulu duruma düşürüyordu.

Oysa ben aşkımın olağanüstü bir şey olduğunu anlatmak istemiştim. Baktım ki, anlaşamayacağız, susmayı yeğledim.

-Neden sustun? dedi.

-Sevdiğim için, dedim.

Yataktan fırlayıverdi. Ötesini berisini oynata oynata giyindi. Düğmelerini iliklerken:

-Ben de seni, dedi hiç önemsemeden.

Nezaket değildi bu, içtenlikle söylenmişti. Ama benim söylediğime hiç benzemiyordu. Benim kafamda büyüttüğüm şey, onun için olağan bir şeydi besbelli ve söyleyip

geçilecek bir şey, üzerinde durulmaya değmeyecek.

Ezlyordu beni onun bu davranışı. Önemsenmek istiyordum. Sevdiğimi söyleyince, heyecanlanması gerekirdi, çünkü sevmek az bulunur bir şeydi. Ben sevmekle kahramanca bir işe girişmiş olmalıydım, bunu anlamalı ve beni gururlandırmalıydı.

Nerdeee!..

Vedia arkasına bakmadan çıktı dışarı, beni tutulmuş yakalanmış, kolu kanadı kesik bıraktı orda. Oysa ben tutulmamak, yakalanmamak için kaçıp gelmiştim buraya, gençlik örgütümüz darmadağın olmuştu, daha toparlamadan içine düştüğüm bu durum benim için hiç beklenmeyen bir olaydı. Kıvrım kıvrım kıvranmaya başlamıştım.

Hep düşünmüşümdür, üzüntü, keder, kaygu gibi sürekli olunca sinirleri çöktüren duygular, aşkın özünde mi vardı, yoksa Vedia'nın çıkmazlı, umursamaz, kendini vermez kişiliği mi yaratıyordu bunları bende?

Gözlerimi kapadım, az önce Vedia'nın her yanı ile eze ezé yer bırakmış olduğu yatağın sol yanına yüzükoyun uzandım. Onun kokusunu arıyordum, terini, soluğunu, iniltilerini; etini arıyordum yeniden. İşte o andan başlayarak sürüp giden bu her zaman onunla sevişme isteği, bende tutku biçimini aldı. Şunu söylemem gerekir ki, sadece bir kadın arama duygusu ile hiç bir ilintisi yoktu bunun: kadınsız kalabilirdim, uzun zaman sevişmesem de olabilirdi, ama Vedia'yı sadece düşünmek bile beni yerinde duramaz biri yapıp çıkarmaya yetiyordu.

O ilk sevişmemizde, tükenmenin hemen ardından, durup dinlenmeden bir daha başlayabilmenin inanılmaz gücü buradaydı. Vedia bana her an sevişmeye hazır bulunmamı sağlayan bir yeti aşılamıştı sanki, yoksa güç bende değildi. Dahasını da söylemem gerekirse, bana, kendi isteği sürece arasız çalışmak üzere verdiği bu olağanüstü yeti, onun görülmemiş güzelliğinden geliyor değildi, olamazdı. Vedia'nın aracılığı ile doğa kıskırak bağlamıştı beni. Ondan üzerime sürekli olarak milyonlarca, milyarlarca cinsellik atomu yağıyordu da, ben bu bombardıman altında yalnızca onunla sevişmek, hep sevişmek için bekliyordum sanki, başka bir görevim yoktu dünyada.

Elbette bunların tümünü o gün yatakta, yüzükoyun

uzanmış, Vedia'yı düşlerken düşünmedim; ama bu gerçeğin ilk o gün, o saatte farkına vardığımı kesin olarak söyleyebilirim. Sonra sürdü gitti bu durum. Vedia, ilk sevişmemizde ara vermeden ikinciye başladığım zaman, omuzuma vurarak "Deli... Deli" demişti; yoksa bilmiyor muydu bu gücün ondaki inanılmaz doğadan geldiğini? O anda bilmiyor idiyse bile sonraları inanmış olmalıdır buna. Çünkü olur olmaz zamanlarda, olur olmaz yerlerde benimle sevişmeye kalkarken alacağı sonuca çok güvenliydi. Ne zaman elini uzatsa, beni hazır bulurdu, habersiz yakaladığı hiç olmadı.

Birden başımı kaldırdım, dışarıya kulak verdim, dayım konuşuyordu. Bu beni yalnızca şaşırtmadı, heyecanlandırdı da. Çünkü Vedia'nın odamdan çıkışı üzerinden dört beş dakika geçmiş geçmemişti. Acaba dayım daha önce gelmişti de dışarda oturuyor muydu? Böyle ise, Vedia'nın odamdan çıkışını görmüş olacaktı. Yok, Vedia dışarı çıktıktan sonra geldiyse, yakalanmaktan kıl payı kurtulmuş sayılırdık.

Bunu düşünmek beni çok rahatsız etti. Gerçi dayım kapıyı açıp bizi bastırmaya değin vardırmazdı işi, ama yatakta yakalamasa bile Vedia'yı odamdan çıkarken görmesi onu sadece kuşkuya düşürmez, kesin bir kanıya vardırırdı elbet. Tuhaf bir durum olurdu bu. Belki dayım ona da bana da bir şey sormaz, konuyu kendi kendine çözmeye çalışırdı. Nasıl bir yöntem izlerdi ? Bunu aşağı yukarı kestirebiliyordum.

Önce kararını verirdi, sonra bunun nedeni üzerinde sağlam bir kanı edindiğini sanırdı. En sonunda da eyleme geçerdi. Ve biz belki onun yaptıklarının gizini bir türlü çözemezdik.

Dayımın sözlerini tam duymuyordum, ama sesinin tonunda bir olağanüstülük bulunmadığını da anlıyordum. Kasabadaki işlerini konu edindiği belliydi, gerçi heyecanla anlatıyordu, ama bu onun her zamanki tutumuydu.

Biraz daha kulak verince, dayımın kısık bir kahkaha attığını duydum. İçim rahatlamıştı. Kalkıp çarçabuk giyindim. Dışarı çıktım.

Ama dayım ortalıkta yoktu. Sofraya baktım, ben yemekten sonra odama gidip sızınca, Kayalıburun'a yaptığı gezintiden dönen Vedia, tabağı, çanağı, çatalı bıçağı

kaldırmıştı demek. Çünkü bu işleri son beş dakika içinde görüp bitirmesi olacak şey değildi.

Acaba benim kulağıma gelen sesler bir yanılsama mıydı?

Ben böyle düşünürken, odasından Vedia çıktı. Üstünü değiştirmişti, bana bakmadı bile, çok meşguldü sanki. Az önce sevistiğimiz kız o değildi.

-Dayım mı geldi? diye sordum.

-Evet, dedi.

-Nerede şimdi?

-Bahçeye inmiştir.

Dayımın birden çıkagelmesi üzerine duyduğum rahatsızlık yok olup gitmişti de, bunun yerini Vedia'nın bana karşı takındığı umursamaz davranıştan duyduğum üzüntü almıştı.

Hızla yanına gittim, kolundan tutup kendime doğru çevirdim onu. Hiç şaşırmadı. İçleri boş gözlerle baktı bana. Sakin bir sesle:

-Ne var? dedi.

-Demin yüzüme neden bakmıyordun? diye sordum.

Şimdi bakıyordu da sevinçli miydim sanki!

Gene o sakin tavrı ve sesi ile:

-Bakıyorum ya, dedi.

-Öyle değil, diye fısıltı ile bağırdım. Sanki birden ilgin koptu benimle, ha varmışım, ha yokmuşum.

-Neden yok olacak mışım? Hiç öyle şey olur mu?

Anlatamıyordum, ama o anlamak için iyi niyetle dinliyordu beni.

-O değil, dedim, biz demin sevişmemiş gibi davranıyorsun.

-Sevistik bitti.

-Yani ben unutuldum mu?

-Hiç olur mu öyle şey! İnsan hemen unutur mu?

-Ne bileyim!

Gülümsedi Vedia, kolumu tuttu.

Birden üzüntüm dağılıverdi. Kendime geldim, ben de gülümsedim ona.

-Dayım geldi demek, dedim.

-Geldi ya.. Biliyorsun demin sordundu bana, duymuşsun içerden. Ben de hep derim ki duymuş, çıkmaz gene.

-Sen benim odamdan çıktığında o burada mıydı?

Mahkemeye çıkmış bilgisiz ve telâşlı bir tanık gibi heyecanla anlatmaya başladı, eliyle de orayı burayı gösteriyordu.

-Ben çıktım girdim bu odaya şurdan o geldi sonra burdan şimdi o orda ben burda dururken bir de ne göreyim gelmemiş mi...İşte böyle oldu.

-Yâni sen benim odamdan çıktığında burada mıydı?

-Kim?

-Dayım.

-Yok,/vallahi sonra geldi.

-Demek biraz önce gelseydi bizi yakalayacaktı.

-Nasıl yani?

-Seni görecekti benim odamdan çıkarken.

Şaştı Vedia, anlamadı ne demek istediğimi, soran gözlerle:

-Görecekti elbet, dedi.

-Ne derdi buna?

-Bilmem.

-Aklına fena şeyler gelmez miydi?

-Fena şeyler mi?

-Öyle ya.

-Nasıl yâni?

-Bizim sevişti̇ğimizden kuşkulanmaz mıydı demek istiyorum.

-Bilmem.

Baktım, hiç oralı değildi. Konuyu sükûnetle karşılayışına hem hayran oldum, hem de üzüldüm. Gerçi paniğe kapılmaması iyi bir şeydi, beni de telaşlanmaktan kurtarıyordu böylece, ama yakalanmamıza boş verecek denli umursamaz oluşunda yadırgatıcı bir yan vardı. Benimle yatması, onun için sıradan bir iş olup çıkıyordu.

-Seni sordu babam, dedi.

-Gideyim bahçeye göreyim, dedim.

Ve böyle diyerek balkona doğru yürüdüm. Uyur-gezer gibi bir halim vardı, kaptırmıştım kendimi. Aklım da dağınıktı, yürürken dönüp dönüp Vedia'ya bakıyordum.

Vedia yanıma gelip kolumu tuttu.

-Sen bilmiyorsun ki, dedi.

-Neyi? dedim.

-Ben gene gelecektim odana.

-Dayım gelmese miydi?

-Ya...

Durdum, bekledim ne diyeceğini. Sözünün o anda niçin anlaşılmadığına şaşmış da, onları aklından bir daha geçiriyormuş gibi düşünüyor.

-Beni gene sever miydin? diye sordu.

-Severdim, dedim.

Bir buyruğa uyarcasına, aklım bahçede.

-Yorulmadın mı?

-Hayır.

Vedia sevinçle:

-A ne güzel, diyor.

Sonra bırakıyor beni, tam olarak değil de o anlık.

Ama ben, dayımın o geceyi kasabada geçireceğini söylediği halde köye dönüvermesi üzerinde Vedia'nın ne düşündüğünü öğrenmeye vakit bulamamıştım. Onun için böylesi bir vakit hiç bir zaman olmadığından, bunu sonraya bıraktım.

Bir daha durdurdu beni.

-Gece odama gel, dedi.

-Peki, dedim.

İçimdeki sevinç ve üzüntü denizin gelgiti gibiydi.

Dayım çiçeklere su veriyordu. Beni görünce:

-Ben de seni çağıracaktım, diye seslendi.

Yanına gittim.

-Şimdi seninle köye gideceğiz, dedi.

-Bir iş mi var? diye sordum.

-Evet, çok önemli bir iş. Şimdi kahveye gideceğiz. Ermiş Yusuf'u çağırtacağız oraya. Uçacağını söyleyip duruyor, gününü kararlaştıracağız.

Güldüm.

-Siz buna inanıyor musunuz dayı? diye sordum.

-Sen inanıyor musun? dedi.

-İnanmamı beklemezsiniz her halde, dedim.

-Ama köylü inanıyor.

-Sanmam.

-Şimdi göreceksin.

Böyle dedikten sonra sulama işini bıraktı, kovayı attı elinden.

-Vedia, diye yukarı seslendi.

Vedia çıktı balkona, kısık gözlerle bakıyor, saçının bir lülesi ağzına girmiş. Dayım ona:

-Biz köye gidiyoruz, dedi, bir saate kadar geliriz.

Sonra bana dönerek:

-Bu akşam yemeğe konuklarımız var, dedi.

Güneş çoktan köyün ardındaki dağların öte yanına indiği için, ortalığı tatlı bir gölgelik kaplamıştı. Günün savaşı bitmişti. Yaşamın akşama doğru bu saatlerde canlanması ruha bir yeniden doğuş sevinci veriyordu.Günün yapamadığını gölge gerçekleştiriyor, çocuklar ve keçiler, zeytin ağaçları, çamlar, limonlar, portakallar, narlar harekete geçiyordu. Sessiz bir konuşma başlıyordu taşların ve otların arasında. Günün inmesi ile toprakta açılan çukurun ağırlığınca yeryüzü biraz yükselliyordu, deniz gibi. İnsanlar da kendilerini hafiflemiş buluyorlardı.

Dayım bir adım önde gidiyordu ve konuşuyordu boyuna.

-Çingenelerin geldiğini duydun mu? diyordu. Bu kez kuzey batıdan inmişler. Bunların yürüyüşü on birinci yüzyıldan beri durmak bilmiyor. Deli olacağım. Çingene demek, soruların ortadan kalkması demektir. Çingene soru sormaz, ona sorulunca yanıt vermez. Çünkü çingene için yaşam da, dünya da sorusuzdur. Peki ama, sorusuzluk, sorumsuzluğa varmaz mı? Ben bütün yaşamım boyunca hep sorularımın ardında konuşmuşumdur. Biraz sonra göreceksin, Ermiş Yusuf'a birtakım sorular yöneltecegim, onun yanıtlarını alacağım. Ve zorlayacağım onu uçmağa. Ya uçacak, ya düşecek. Ama soru yanıt böylece yerini bulmuş olacak.

-Siz, dedim, onun uçabileceğine inanıyor musunuz?

Dayım durdu, bana baktı.

-Demin de sordum, sen inanıyor musun?

Gülümsedim gene.

-Bunu bana mı soruyorsunuz?

Sanki Ermiş Yusuf'u değil, beni sınava götürüyor.

-Evet, sana soruyorum, dedi. Niçin ciddiye almıyorsun sorumu?

-Söyleyeyim dedim, inanmıyorum.

Dayım:

-Ama köylü inanıyor, dedi gene. Bir yerde bir şeye, ne olursa olsun, inanan varsa, o şey ciddidir artık. Yerinden oynatılmalı ve zorunlu sonucuna vardırılmalı. Anlıyor musun? Bizlere düşen budur.Adam ruha inanıyorsa, ruhun

hızını ölçmek gerekir. Bunun için de ruhu durduğu yerden iteceksin. Nereye değin gidecek, gözlemleyeceksin. Oysa bir çingene, ruhun olduğuna inanmaz, olmadığına da. Bu yüzden ermiş de çıkmaz aralarından...

O daha sözünü bitirmeden:

-Siz Ermiş Yusuf'u övüyorsunuz, diye araya girdim.

-Övüyorum elbet, dedi. İnsan sivrilliktir. Böyle yükselir. Şimdi bize düşen, Ermiş Yusuf'un sivrilliğini aşmaktır. Uçamazsa ben de domuzu yedirirım köyüye, Anlıyor musun? Yarışma burada. Bak şu ağaçlara, şu dağlara bak, her gün bunlara baka baka insanın nasıl koşullandığını görebiliyor musun? Ben ağaçların ve dağların değiştirilmesinden yana değilim, doğrudan doğruya insanı değiştirmektir inandığım. İşe çevreden başlamak, bana sonucu belli olmayan boşuna bir davranış gibi gelir. Konuyu bırakıp onun çevresinde, ortaya çıkış nedenleri üzerinde durmak bana göre iş değil. Kestirmeden gitmeli.

Başından geçenleri biliyor, biliyor da beni rahatsız etmek için böyle konuşuyor diye geçiriyorum aklımdan.

Onunla tartışmaya girmemeyi kararlaştırdığım halde kendimi tutamadım:

-İnsanın bir ürün, bir sonuç olduğuna inanmıyor musunuz? diye sordum.

-Bit de bir sonuçtur, dedi, ama biti görünce hemen öldürürsün, yoksa onu saçlarında, ensende bırakıp nedenlerini düşünmeye başlamazsın.

-Yo, dedim, nedenlerini de düşünürüm. Sözgelişi temizliğime özen göstermemişimdir, yıkanırım ve bitin üremesini önlerim.

Dayım,

-İnsan esasında pistir, dedi. Sana bir gün Schweitzer' den söz etmiştim. Schweitzer Avrupa'nın en iyi orgcusuydu, böyle iken niçin kendini Afrika'ya attı?

-Ha, o konu, dedim.

-Evet, o konu, diye sürdürdü sözünü dayım. Avrupa'daki misyoner örgütleri onun böyle işe tek başına atılmasını doğru bulmuyorlardı. Schwietzer'e örgütlü çalışmayı öğütlüyorlardı. Peki, Kara Afrika'da bizim bilmediğimiz bir takım hastalıkların pençesinde kıvranan zencileri kurtarmak için, oradaki yaşam koşullarının değişmesini mi bekleyecekti Schwietzer? Gitti, hastanesini

kurdu ve kestirme yoldan hastaları iyileştirdi.

-Bunlar bireysel atılımlar, dedim.

-Elbette, dedi dayım, insan başka türlü tanıtlayamaz kendini. Yapılan işin büyüklüğü, küçüklüğü değildir önemli olan. Benim için en büyük havacı Lindberg'dir. Onun çürük çarık uçağı, bugünkü dev uçaklardan çok daha değerlidir benim için, çünkü tek insanın başarısını simgeler.

Sonra birden bana, evet bana kızıyor besbelli, nerdeyse bağırmaya başlıyor.

-Ben hiç olmazsa başarısızlığımı kabullenirim. Koşullardan ötürü sıyrılmaya kalkmam. "Ben"i pohpohlama denilen şeyi bulamazsın bu yolda. Kimse beni tanımıyor.

-Ama siz de kendini doyurmak için... diye bir söze başladım. Dayım kesti sözümü.

-Onu kendinde ara, dedi.

Sustum.

Düşünüyor, pişmanlık duyuyor, beni darıltmış olabileceğinden korkuyor ve kısık bir sesle, belki de özür diler gibi.

-En azından ikimiz de biriz, diye söyleniyor.

Böyle diyor ama, bunun daha çok gönlümü almak niyetiyle söylenmiş olduğunu da belli etmek için yüzünü gözünü oynatıyor. Ben büyük kentte eylemlere kendimi doyurmak için mi katıldım? Ne bakımdan ? Bir idealist değil miyim ben? İnsan düşününce her sorunun karşılığı vardır;sözgelişi bu soruya "Gururumu doyurmak için" diyebilirim. Ama tam bir bireyci doyum olmaz mı bu? Ben ki bireyciliğe karşıyım, ben ki dayımı üstü kapalı olarak bireycilikle suçlamaya kalkmışım, ben ki...

Dayım birden durdu, uçan bir kuşu bana parmağı ile göstererek:

-Bu ne kuşu bu? diye sordu.

Kargadan biraz küçük, koyu renkli bir kuştu. İyi ki "Karga" demedim.

-Bilmiyorum, diye karşılık verdim.

Dayım eğilip yerden bodur bir ot kopardı.

-Bunun adı ne? dedi.

Boş bulunup:

-İşte bir ot...:deyiverdim.

Keyifli keyifli güldü dayım.

-Ölü dalga neye derler bilir misin? dedi.

Bilmiyordum.

-Bilmiyorum, ama bunları neden sorduğunuzu da anlayamıyorum, dedim.

Başını kaşıyarak baktı yüzüme.

-Bilgini şeylerin bilgisinden başlatmayı dene bir, dedi. İnsan o vakit inançlarında daha güvenli olur. Filozofların bilim dallarından birinde, ikisinde uzman olmaları nedendir? Kendi bulacakları sözde haklı olabilmek için. Matematik, ya da fizik bilmeyen bir filozofa kimse inanmaz.

Sonra birden konuyu değiştirerek parmağı ile köyün kahvesini işaret etti.

-Şimdi orda dananın kuyruğu kopacak, dedi.

Kahve kalabalıktı, dayımı görünce köylüler şöyle bir kımıldadılar. Anladığıma göre dayım, Ermiş Yusuf'a daha önce Hacı ile haber salmıştı, kahveye gelmesi için. Nitekim kapının önünde duran Hacı'ya:

-Geliyor mu? diye sordu.

Hacı:

-Direndi önce biraz ama sonra yumuşadı, diyor ağzının içinde, sözlerinin tam olarak anlaşılmasını istemiyor gibi.

Ve biraz daha yüksek sesle, sanki köylülere duyuracak,

-Bir de zayıfladı ki.. diye ekliyor. Külle beslendiği için bilmem ama külün iyiliği nedir ki...uçmak için...

Hacı kendi kendine mırıldanır duruma geçti ve öyle kaldı. Dinlemeseniz de olur. İnsan her sözünü anlaşılsın diye söylemez ki... Kimi yerde sadece ses çıkartmaktır gerekli olan. Üst yanına karışamayız. Böyle düşünüyor sanki.

Dayım gürledi, köylülere bakarak, sağ elinin işaret parmağı yukarda, ringe çıkmaya hazırlanan bir boksör gibi meydan okuyor:

-Nerde o ermiş? diye soruyor. Bu işin sonu gelmedi. Ben yerini buldum. Kayalıburun'dan uçacak.

Oysa, bildiğime göre, Kayalıburun'u bulan Ermiş Yusuf.

Dayım:

-Söz namus, diyor, uçarsa ben de bu köyden pılıyı pırtıyı toplayıp gideceğim. Hodri meydan!

Köylülerden biri, seyrek sakallı, çiçek bozuğu, zayıf, yaşlı biri:

-Uçar uçar, diyor, siz ne diye bırakacaksınız köyü...

Sesinde sevince benzer bir titreme.

Yanında oturanlara bakıyor. Bir giz üzerinde anlaşmışlar gibi.

-Öyle değil mi? diye soruyor.

Onlar da bir ağızdan:

-Öyle öyle diyorlar. Bizim bunda ne suçumuz var!

Dayım:

-Ben kimseyi suçlamıyorum, dedi sakalını yukarı doğru iterek. Yusuf'a da kızdığım yok. Uçsun görelim diyorum. O kadar. Ama uçarsa ben de giderim.

Geçti, bir masaya oturdu. Hacı'ya:

-Geldiğimi haber ver, dedi.

Hacı davranırken, kuyunun yanından göründü Yusuf. Üstünde o cübbeye benzeyen bol, uzun ceket ve bol pantolon. Ardında çocuklar. Başı önüne düşmüş, bitkin.

Kahvede bir kapırdama daha oldu. Bir heyecan dalgası bu. Köylülerin yüzlerine bakıyorum, saklanan bir sevinç var bu yüzlerde, Ermiş Yusuf'a inandıklarını ya da inanmak istediklerini saklamaktan gelen bir sevinç. Ama bunu dayıma belli etmekten sakınıyorlar. Kumar oynamayı sevmezler.

Yusuf içeri girdi, öyle zavallı, öyle yorgun ki, derin bir soluk bırakarak kapı yanındaki iskemlelerden birine çöküyor.

Dayım:

-Böyle gel Yusuf, diye ona karşısındaki yeri gösterdi.

Yusuf kısık sesle:

Burası iyi, diye mırıldandı.

Dayım:

-Olmaz olmaz oğlum, buraya gel, şöyle ortaya, diye direniyor.

Yusuf halsiz halsiz yerinden kalktı, dayımın karşısına gelip oturdu. Önüne bakıyor, ama köylülere baktığı belli. Bunu öteki ler de anlıyorlar. O duyulur duyulmaz sesi ile:

-Bey, diyor Yusuf, benden ne istiyorsunuz?

Dayım:

-Uçmanı, diye yanıtladı onu.

Yusuf dizlerini oğuyor.

-Uçmuşum uçmamışım, size ne bundan? diye sordu.

Köylülerde gene bir kımıldanma. Birbirlerine bakıyor-

lar. Birinin uçmak istemesi başkasını ilgilendirmez.

-Bana ne olur mu? Sen söylemiyor musun aylardır uçacağını?

-Söyüyorum ya...

-E..bu işi uzatmayalım diyorum ben de. Hazır mısın?

Yusuf:

-Ben kaç kez uçtum, deyiverdi.

Köylüler dönüp dayıma bakıyorlar. Öyle bir bakış ki bu, onun inanıp inanmadığını merak ediyorlar.

Dayım:

-Ama kimse görmedi uçtuğunu, dedi. Bak, bütün köy burada, senden rica ediyoruz, bir de bizim gözümüzün önünde uç. Olur mu oğlum?

Sesinde yalvarmaya benzer bir yumuşaklık var.

Yusuf, boynu bükük ağlamaklı bir sesle:

-Madem istiyorsunuz, uçayım, diyor.

Önüne baktı, inançlı, bıkkın.

Dayım:

-Bravo, diye bağırdı. Dinle beni, sen kendin için mi uçtun? Hayır, uçmakla bir şeyi tanıtlamak istiyorsun. (Kimsenin anlamadığını düşündü) Anladın, değil mi? Yoksa oğlum seni sınava çekiyoruz sanma. Köylü inanıyor uçacağına.

Çevresine bakıyor. Herkesin başı önünde.

Yusuf:

-E öyleyse, diye mırıldandı, ne gereği var?

-Ne gereği var olur mu? Göreceğiz.

Dayımın zayıf düştüğü belli oluyor. Bu yüzden belki de yükseltiyor sesini.

-Alkışlayacağız seni. Demin de söyledim, uçtuğunu görür görmez ben buradan gideceğim. Bilesin bunu.

Yusuf:

-Bana ne düşmanlığınız var? diye sordu ağlar gibi.

-Yok düşmanlığım, diyor dayım. Ama sen düş görünce kamyonun balatası yanıyor, mal ortada kalıyor. Daha kötüsü, yalnız kül yemekten ölüp gideceksin. Uçarsan uçarsın, uçmazsan oturur, adam gibi yemek yersin. Anladın mı?

Elini yukarı kaldırıyor.

-Benim kooperatiften, seradan bir çıkarım mı var sanıyorsunuz? diye bağırdı. Bunu düşünen varsa çıksın

ortaya.

Köylüler:

-Estağfurullah, estağfurullah, diye mırıldandılar.

-Öyleyse, dedi dayım, gününü saatını kararlaştıralım.

Köylüler yerlerinden doğrulup oturuyorlar, altlarına aldıkları ayaklarını değiştiriyorlar. "Oğlum bir çay yap, beye bir kahve" sesleri. Heyecan gitgide arttı.

Dayım:

-Çarşamba, tamam mı ? diyor.

Deminki seyrek sakallı yaşlı:

-Kendi bilir, diye mırıldandı.

Dayım:

-Olmazsa perşembe, o da olmazsa cuma, diye direniyor.

Ermiş Yusuf, başı önünde:

-Siz nasıl isterseniz, dedi.

Kendine güveni belli, sesinin kısıklığı, bitkin durumu da bu güveni büyütüyor sanki, zaferi için değil, hatır için uçacak, kırmak istemiyor dayımı da, köylüleri de.

-Çarşamba nasıl? diye sordu dayım.

Yusuf duyulur duyulmaz bir sesle:

-Peki, dedi.

Dayım:

-Sabah mı olsun? diye soruyor.

Ermiş Yusuf başını sallıyor.

-Sabahleyin erken.

-Peki, diyor dayım, sabah altıda. Oldu mu?

Heyecan dalgası son kertesine varmıştı. Bakkal, şişmanca, anlamsız yüzlü bir adam:

-İyi düşün oğlum, diyor Yusuf'a. Daha bir vakit istiyorsan verelim. Öyle ya, hazırlığın vardır, yapacak işlerin vardır belki.

Yusuf:

-Siz bilirsiniz, nasıl isterseniz, diyor.

Dayım:

-Ne hazırlığı bu? diye soruyor. Uçakla uçacak değil ya benzin ikmali yapsın! Bırakacak yukardan kendini uçacak, işte bu kadar.

Dönüp köylülere bakıyor.

-Öyle değil mi?

-Öyle öyle, diyorlar.

Ama sonucun başarılı olması için Yusuf'un hazırlanmasını istedikleri belli. Ancak bu düşüncelerini dayıma belli etmek istemiyorlar. Birbirlerine bakıyorlar.

Dayım:

-Tamam, dedi. Bu iş bitti. Çarşamba sabahı orada buluşuruz erken erken.

Ve böyle diyerek yerinden kalktı. Yusuf da doğrulmak istedi, ama gücü yetmedi ayağa kalkmaya.

Dayım:

-Yorma kendini, dedi ona, çarşamba sabahına kadar iyice bir dinlen.

Bana başı ile işaret etti. Birlikte kahveden çıktık. Kuyunun yanından geçerken:

-Dayı, dedim, siz bu zavallının ille düşüp ölmesini, ya da yaralanmasını mı istiyorsunuz?

Dayım kurnaz kurnaz gülümsedi.

-Merak etme, dedi. Tedbir alınmıştır. Düşerse denize düşecek.

-Yüzme biliyor mu bari?

-Yok canım, ne gezer.

-Boğulursa?

-Kurtarırız.

Önüm sıra hızlı hızlı yürüyordu. Konuşmuyor, düşünüyor, ama sevinçli. Sıçrar gibi gidiyor.

Bu uçma olayı hiç de eğlenceli gelmiyordu bana. Gülünüp geçilecek bir söylentiden dayımın bir savaşım sorunu çıkarması hoşuma gidemezdi. Dahası var, Yusuf'un Kayalıburun'dan denize düşmesi, köylünün ona inancını sarsacak mıydı bakalım? Sanmıyorum. Belki onlar da güleceklerdi buna, ama dayıma gene eskisi gibi uzak duracaklardı. Bundan kuşkum yoktu. Dayım boşuna bir zafere bel bağlamıştı.

Gerçi bunları düşünüyordum ama kahvede de, yolda da aklım tümden Vedia'daydı. Şaşarak görüyordum ki, Vedia bir an bile aklımdan çıkmıyordu. Hele şimdi, eve dönerken, onunla karşılaşacağımı bilmem, beni öylesine heyecanlandırıyordu ki, dayımın bunu farkedip kuşkulara düşeceğinden korkuyordum.

Az sonra Hacı koşarak yetişti arkamızdan.

Dayım:

-Ne var? diye sordu.

-Ağlıyor, dedi Hacı. Köylü de acır zavallıya.

Dayım:

-Ne diye ağlıyor? Korktu mu yoksa? diye sordu.

Hacı onu duymamış gibi:

-Derler ki, bey vazgeçerse...

Dayım kızıyor.

-Bırakırım ama, diyor, kül yemekten vazgeçerse. Gelir kahveye, herkesin içinde söyler uçamayacağını.

-Yo, dedi Hacı, korkusundan değil de, köyün başına felâket gelecek diye üzülüyormuş. Ağlaması o. Benimle uğraşıyorlar diyor. Uğraşan eden yok elbet, bilmez miyiz?

Dayım durdu:

-Sen git ona,kahvede herkesin içinde,de ki, evime gelip vazgeçtiğini söylesin, bırakayım. Yoksa çarşamba sabahı Kayalıburun'da. İşte bu kadar.

Hacı:

-İyi ya..diye söylenerek geriye döndü,kahveye yollandı.

Dağlar ara renklerini yitirmişler, köpeklerin bakıp bakıp korku ile havladığı koyu bir loşluğa bürünmüşlerdi. Saçları ağarmış bir kadındı akşam. Alçak bir rüzgâr otların arasında yılanlar gibi dolaşıyordu. Damı uçmuş günün sahipsiz yeri içime gariplik çöktürdü. O anda düşündüm ki, Vedia olmasaydı çekip giderdim buradan. Ama nereye gitsem, onu arayacağımı biliyordum. Onsuz olunca her yerde evsiz barksız bulacaktım kendimi. Yeni değil, çok daha önce sevdalanmıştım sanki, ya da yaşamım onu sevmekle başlamıştı. Burada onunla karşılaşmam, bilinmez bir gücün bizden habersizce uyguladığı bir tasarımın gereğiydi, buna inanıyordum. Bize seçme, düşünme fırsatı tanımamıştı o güç.

Ama Vedia'nın buna kayıtsız oluşu beni umutsuzluğa düşürüyor, benzeri bulunmaz bir yalnızlığa koyuyordu.

Dayımla kahveye gidiş, Kayalıburun'dan yapılacak uçuş, bir yıldır yürüyen çingeneler...İster eylem olsun, ister söz, beni yüreğimden çekecek, ilgimi tümden kavrayacak güçte değildi hiç biri. Biraz masal, biraz oyun gibi geliyordu bana bunlar. Benim eylem diye bellediğim başka olmuştu bence her şey benim eylemim diye bellediğimdi. Onun dışında kalanlar önemsizdi. Nitekim buraya gelişim, sadece gözden uzak olmak için değil, eylemsiz bir çevreden dinlenme umuşumdandı. Kenarda köşede kalmış,

dünyadan habersiz bir bucak diye düşünmüştüm anlaşılan, burada kimsenin bir şeyden haberi yoktur. Burada insan sorunları basittir, benim uğraşmamı gerektirecek önemde değildir. Oysa yaşanan her yerde, başka biçimlerde de olsa, her sorun, her eylem vardır. Bunu görmektir güç olan. Ama şimdi düşünüyorum da, bunlar dayımın bana söylediklerinden aklımda yer eden sözlerdir. İlerde anlatacağım.

Dayımın arkası sıra giderken, o akşam ben yalnızca geceyi bekliyordum. Sofradan kalkılacak, ne kadar oturulursa oturulacak, sonra herkes yatmaya gidecek. Ben de gideceğim. Köpeklerin kuyruk sallayışlarının ve küçük çığlıklarının duyulduğu, yere düşen olmuş zeytinlerle, silkelenen çam iğnelerinin sessizliği tıkırdattığı, kırmızı ceviz yaprağını andıran kocaman ayın saat sarkacı gibi sallandığı bitip tükenmez bekleme süresi içinde, kulağım kirişte, gecenin zemberekli kapısını dinleyecektim.

Fakat burada masal yalnız benim için kurulmuştu; ay ışığı gibiydi bu masal ve toprağın gözü görünmeyen deliklerinde, kapanmış bir taç yaprağının altında, bir dalın boğumlu kabuğunda, burunlarını oynatan, antenlerini sallayan, tırtıllarını büzen gevşeten binlerce ufak yaratık her günkü eylemlerini sürdürüyorlardı.

Dayım eve giden izleği bırakıp sola sapmıştı. Ses çıkarmadan ardınca yürüdüm. Yolumuzun seraya çıktığını anlamıştım. Dayımın bu saatte orada ne aradığını bilemezdim elbet. Ayışığı gözlerimi karanlık gibi etkilemişti, önümü göremiyordum, bu yüzden ayaklarımı taşlara çarpıyordum boyuna. Yere değil, gökyüzüne bakmak gerekiyordu çünkü. Ama dayım av köpeği gibi sıçraya sıçraya ve nerdeyse hiç ses çıkarmadan hızlı hızlı ilerliyordu.

Sera uzaktan görününce, dayım birden yere çömeldi. Ben de öyle yaptım.

Bir evin bahçesinden bir kadın keçiye sövdü.

Bir yıldız aktı.

Bir evin bahçesinden bir kadın keçiye sövdü.

Yakınımda iki kaplumbağa çarpıştı.

Bir yıldız aktı.

Derken dayım birden fırladı, Sera'ya doğru atıldı. Biraz ötede, Sera'nın yanında oturan bir adam kalkıp kaçmaya

başlamıştı. Ben durdum. Kovalamanın sürmeyeceğini anlamıştım, çünkü adam var hızı ile çalıların, ağaçların arasında yitip gitmişti. Dayım tabancasını çekip birkaç el ateş etti. Uzaktaki evlerden birinde, her halde tabanca sesini duyan biri, "Ho..ho..!" diye bağırdı. Sonra derin bir sessizlik. Ay yükseliyordu denizi altına boğarak.

Dayım bu kez taşları tekmeleyerek, otları hışırdatarak, sövüp sayarak döndü. İkide bir arkasına bakıyordu. Barut kokusu geldi burnuma.

-Beretta'mı yeseydi anlardı gününü, dedi yanımdan geçerken.

Benim merak edeceğimi umursamamıştı bile.

-Ne oldu? diye soruyorum. Kimdi o kaçan adam?

-Köpeğin biri, diyor dayım. Evet, oraya diktikleri bir köpek. Son günlerde nöbet bekliyorlar artık. Bakalım ne gelecek Sera'ya? Domuzlar gelecek mi? Yok mu yal

-Domuz mu gelecek? diye soruyorum.

-Daha değil, diyor dayım. Ama önümüzdeki hafta, olmazsa bir ay içinde o işe başlıyoruz. Vurup getirdiklerimizi buraya koyacağız, buradan kasabaya, ordan büyük kente. Anlaşma hazır. Kamyonlarla gelip alacaklar. Eğer bana madık atmazlarsa. Zenginlik akacak köye. Bu işi bir kaç köy birlikte yapacak olursak, o zaman orta yerde bir de fabrika kurmayı düşünüyorum. Fabrika çalışanların, katılan köyler ortak. Anlıyor musun?

Şoseye çıkmıştık. Dayım kaçan adamı unutmuş, tasarısının coşkunluğuna kaptırmıştı kendini.

-Bir uygarlık merkezi doğacak nah şuracıkta. Fabrikanın çevresinde okullar, konser salonu, tiyatro, sergievi. Halk bunu bekliyor. Yeter ki omuzundaki yükleri atsın, önüne konulan engellerin temizlendiğini görsün. Aklın egemenliği var gücü ile yaşamı yüceltecek. Sabahları beş köy birden İsveç jimnastiği ile başlayacak işe, öğle paydosundan sonra yarım saat Motzart, yarım saat folklorik müzik. Öğleden sonra bir saat araştırmalar merkezinde teorik ve pratik bilim toplantısı. Büyük kentlerden uzmanlar çağıracağız, her konuda köylüye aydınlık, bilinç getirmeleri için.

-Dayı, dedim, o adamı oraya diken kim peki?

Dayım,

-Yakında anlayacaksın, dedi kısaca.

-Köylü domuz işini istiyor mu sizce?

-İstemez olur mu? Başındakileri at, telkinleri yok et, elbet ister.

-Ama oraya diktikleri adam?

Dayım bu sözü duymamış, ya da tam o sırada aklına başka bir konu gelmiş gibi:

-Yoksa? diye bağırdı.

Ve bir geriye, Sera'ya doğru, bir de evden yana baktı.

-Yoksa?

Neden kuşkulanmıştı? Ve ben ne olduğunu anlayamadan eve doğru koşmaya başladı. "Uyanış Konağı" ışıklar içindeydi. Holde yanan büyük lüks lâmbasının aydınlığı pencerelerden dışarı vuruyordu. Demek oda kapıları açıktı. Bahçeye vuran bu aydınlıkta ağaçlar, düğün evi çevresinde toplanmış neşeli bir kalabalık gibi dalgalanıyordu. Uzaktan müzik sesi geliyordu.

Bu görünüm onu çok rahatlatmış olacak ki, dayım ta kökünden devrilmiş bir ağacın üzerinden atlarken durdu, gözleri "Uyanış Konağı"nda çöktü yere, oturdu, derin bir soluk verdi. Demek Vedia evdeydi. Onu kaçıran eden yoktu.

-Otur, otur, dedi bana.

Yanında yere oturdum.

Dayım kısık bir sesle:

-Vedia'nın evlenmesi konusunda ne düşünürsün? diye sordu.

Öyle şaşırdım ki, az kalsın "Hangi Vedia?" deyiverecektim. Kendimi topladım.

-Evleniyor mu? dedim.

-Yok canım, dedi dayım, evlendiği filân yok. Ama ilerisi için ne dersin diye sordum. Ona nasıl bir kocayı uygun bulursun?

-Siz daha iyi bilirsiniz?

-Köylülerin konuştuğu gibi konuşma benimle, dedi. Elbette ben daha iyi bilirim, çünkü onu tanıyorum, ailesini biliyorum. Bana kalırsa onu olgun biri ile evlendirmeli. Yaşını başını almış, aklı başında, gözü pek biriyle. Gençlere yapılacak en büyük iyilik, aşktan kurtarmaktır onları. Bu da öyle güç bir iş değildir. Çünkü aşkın mevsimi vardır, onu geçiştirdin mi, tehlike atladı demektir. Ben Vedia'yı kurtardım, gene de kurtarırım. Bütün yaşantımın ürününü görmek istiyorum onda, güçlü, kuruntusuz,

düşmanlarının tutsağı olmayan bir insan. Ama evde bu konuyu açmağa vakit var daha. Sonucu aldığım zaman görürsün.

Bunlar anlamı açık seçik sözler değildi; dayımın aklından neyi geçirdiğini anlayamamıştım. Söylediklerinden bana karşı, kuşkusunu önsezden alan bir uyarma olduğu izlenimi uyanıyordu. "Sakın umutlanma" demek istiyordu sanki, yoksa dayım böyle bir konuda benim düşüncemi almak gereğini duymazdı.

Kalktık, konuşmadan yürümeye başladık.

Daha merdivene gelmeden kolumdan tuttu, gözlerinde yaprakların düşerken güneşe çarpıp bir an içinde parlayıvermeleri gibi bir ışık çaktı, kısık bir sesle:

-Hiç evlenmedim, dedi. Gençliğimde gereksiz bulduğumdan, sonra da vakit olmadı. Doğrusunu istersen, evlilik, kolunu kanadını bağlar adamın, ama kol kanat dediğin de nedir ki? Zavallıların düşmemesi, meleklerin uçması için verilmiş güzünç bir şey.

Gözlerini faltaşı gibi açarak:

-Adam dediğin önce kolundan kanadından kurtulur, diye sürdürdü sözünü. İşte kadının gerekli olduğu zamanda da o dönemde başlar. Anlıyor musun?

Sağ elini yukarı kaldırıp işaretparmağını göklere uzatarak;

-Bir lokomotif ateşçisi, dedi kazanın parçası değildir, doldurur onu, o kadar. Sonra başını yandan dışarı uzatıp dirsek keyfi yapar. Koyuverir gitsin!

Sonra konuyu birden değiştirerek kolumdan tuttu.

-Konuklarımız nerdeyse gelirler, dedi.

Bahçeden içeri girerken gördük ki, konuklar gelmiş, balkonda oturuyorlar.

Ne olaylı geceydi o!

Ay ışığının çıldırması ile insanların da akılları başlarından gitmiş, gözden saklamayı çok iyi bilen cinler ortaya dökülmüş, tansıklar görülmeye başlanmış ve aşk, kaynağı olan toprağa kavuşmuştu. Mevsimler de dalgalar gibiydi, nasıl dalgaların doruk noktası varsa, koca bir yaz da tıpkı öyle, belli bir gecede, çıkabileceği en yüksek yere çıkıyor, kendisi ile birlikte bütün canlıları ve cansızları dengelerinden oynatıp birbirine katıyordu.

Konuklarımızdan biri, köyün yaşlı ve varlıklı bir

kişisiydi, damadı ile gelmişti. Göze çarpan yanı, gür kaşlı, uzun kirpikli, küçük kara gözlü oluşuydu: gözleri bu gür kaşların, kirpiklerin arasında kısmet böceği gibi oradan oraya konuyordu. Hep gülümsüyor gibiydi. Benekli kravatı, gözlerini boyuna çoğaltıyordu; öyle ki, yorulup da biraz gözlerini kapadığı zaman, kravatından dört bir yana bakıyordu. Acaba bizi ziyarete geleceği için mi giyinişine önem vermişti? Yoksa her günkü kılığı mıydı bu? Mendil cebinden koca bir mendil nerdeyse göbeğine değin sarkıyordu. Kösteği vardı. Oturduğu koltuğun önünde duran alçak masaya gözlüğünü koymuştu. Gözlüğün yanında bir kitap duruyordu.

Damat benden bir kaç yaş daha büyük görünüyordu. Onun ilk göze çarpan yanı ise ciddiliği idi. Az sonra cenaze namazına duracakmış gibi hazırlıklı bir tutumu vardı. Ellerini karnının üstüne kavuşturmuştu. Ağırbaşlılığını konuşmamakla sağladığını anlamakta gecikmedim.

Dayım beni onlara tanıttıktan sonra Vedia'ya:

-Hiç böyle ayışığı gördün mü? diye sordu.

Vedia:

-Evet. dedi kısaca.

Ne anlama, bilemem.

Dayım.

-Biz yokken dışarı çıktın mı? diye yeni bir soru yöneltti ona.

Belki deminki sorusu "giriş"ti sadece.

Vedia:

-Ben mi? dedi.

Sonra:

-Hayır diye ekledi.

Bu kez dayım, konuklarına:

-Buyurun sofraya geçelim, diyerek yol gösterdi.

Bu arada yaşlı olan, bana bakarak:

-Maşallah, bir şeyciği yok, dedi.

Dayım üstünde durmadı bu sözün. Konuk benim hastalığıma inanmadığını söylemek istiyordu.

Sofra kurulmuştu ve çok iştah açıcı bir görünümü vardı. Öğleyin az yemiş, çok içmiştim, sonra uyudum ve sevişttim. Açlıktan içim eziliyordu.

Dayım sofraya otururken:

-Halit Bey, diye seslendi yaşlı konuğuna, Yusuf

çarşamba günü uçuyor. Demin kahvede bütün köylünün yanında kararlaştırdık. Sabah erken. Kayalıburun'da buluşuyoruz. Geliyorsunuz değil mi?

Halit Bey ağır ağır ve alçak bir sesle,(önüne bakıyordu bu sırada):

-Belki de çarşambadan önce uçar, diye söylendi.

Söylediği alay mı, ciddi mi, anlıyamamıştım.

Dayım bardaklarımıza şarap koyarken, Halit Beye yan gözle baktı, Halit Bey bu bakışın şarapla ilgili olduğunu varsayarak elini bardağının üzerine kapadı. Oysa dayımın bakışı, Ermiş Yusuf'la ilintili geldi bana, ama bunun üzerinde durmayarak dayım bu kez damada dönüp şarap şişesini salladı. Damat başını hafifçe arkaya atarak belirtti içmeyeceğini, hem de içemeyeceğini kayınpederin yanında. Böylece düşünceler, sözler ve şarap birbiri içine girmiş oldu.

Halit Bey:

-Neden derseniz, diye sürdürdü sözünü, öylesine zayıfladı ki, böcek kadar bile ağırlığı kalmadı. Şöyle güçlü bir esinti, alıp önüne yaprak gibi uçurur onu, âma der ki, ben bedenimden kurtuldum, ruh oldum der, desin o başka da bizim ruhtan alıp veremediğimiz nel Uçar uçar, lâle biz de üfliyecek miyiz ya...Başkası uçsa onun yerine...

Göbeğini oynata oynata gülüyordu bunları söylerken. Yusuf'un uçması öyküsünü ciddiye almamışa benziyordu. Ama bunun yanında başka bir düşüncesi daha var gibiydi. Benim anladığım kadarı lle "Uğraşma Yusuf'la" demek istiyordu dayıma, tartışmaya kalkmadan, yumuşakça ve bir sofranın tatlı dili gerektirdiği alışkanlığına uyarak.

Damat lse, başını önüne eğmiş, sadece diniliyordu konuşulanları, kayınpederin gülümsemelerine katılmadan.

Vedia yemekleri getirip sofraya oturmuştu, gözlerini bana dikmişti, hiç ayırmadan uzun uzun bakıyordu.

Dayım:

-Ne demek, diye parladı Halit Beye, beni bir insanla değil de, bir ruhla mı uğraşır durumunda görüyorsun Halit Bey? Önce şunu bil ki...

Halit Bey gülümseyerek onun sözünü kesti:

-Bizimki lâtife...diye mırıldandı.

O sırada ne göreyim. Vedia gözlerini damada dikmemiş mi? Unutmuş beni.

Dayım.

-Lâtifeyi bir yana bırakalım, diyor, önce şunu bil ki, ben Yusuf'la uğraşmıyorum. Elin fıkarası ile neden uğraşayım! Çıkarın bunu kafanızdan. Ama koca bir köy aylardır "Yusuf uçtu.. Yusuf uçacak" söylentisi ile çalkalanıp duruyor. Sanırsın ki, kuyruklu yıldız çarpacak. Kimsede çalışma hevesi, kimsede huzur kalmadı. Bu kadarına müsaade edemem Halit Bey, Halit Bey!

Vedia, gözleri damatta şarabını içiyor, ama damat görmüyor bunu. Belki de görmek istemiyor.

Dayım sağ elinin işaretparmağını yukarı kaldırdı:

-Uçacaksa uçsun, kalacaksa kalsın. Çingenelerin dolaştığı yetmiyormuş gibi, şimdi bir de havalarda mı gezgin olacağız. Ruhları ile de, kıçları ile de oturtmalı insanları efendim!

Halit Bey gülüyor.

-Çok doğru söylüyorsunuz, çok doğru diyor.

Söyleyeceğini söylemişti, başka sözü yoktu, belki onun için tartışma diye bir şey de yoktu, çünkü gereksizdi. İnsanın bir düşüncesi olursa, elbet küçük bir düşüncesi (böyle diyordu içinden Halit Bey), bundan ötürü küçük bir sözü de olurdu. Bir yığın sözcüğü gerektirecek hiç bir düşünce tasarlanamazdı (belki Halit Beyin böyle düşündüğünü Vedia da içinden onaylıyordu). Bu yüzden de ona ancak dayımı dinlemek ve onaylamak kalıyordu. Çarşamba günü ne olacağı sorunu ise, bu sözlerin, konuşmaların dışında, kendi işleyiş kurallarına bağlı, başka bir sorundu. Vedia damada bakıyor, damat ağır ağır yiyordu.

Dayım daha bir süre konudan konuya atlayarak konuştu. Ermiş Yusuf bir yana bırakılmıştı.

Biz üçümüz içiyorduk, konuklarımız içmiyorlardı. Damada baktım.

-Şarap içmiyorsunuz, dedim.

-İçmem, dedi.

Ve gözucu ile Vedia'ya baktı.

Dayım bana:

-Babasının yanında içmez, diye açıkladı durumu.

Damat gülümsedi.

Dayım:

-Oysa bu köyde elli yıl önce içmeyen yokmuş, diyor. Meyhanelerden biri şimdi postahane, içki depolarından biri

ise genel tuvalet. Köyümüzde ne saz çalmasını bilen var, ne türkü söylemesini. Uçmaya özenliyoruz onun için.

Ben Halit Beye:

-Soysop buralı mısınız? diye sordum.

Halit Bey:

-Elbette, dedi.

-Demek, binlerce yıldır, diye ekledim.

Bunu söylerken,dayımın az önceki"Elli yıl önce"sözünü düşünmüştüm. Halit Bey bunu anlamış gibi, sofra örtüsü üzerinde ekmek ufalayarak;

-Yok canım, diye düzeltti, binlerce yıl olur mu hiç?

-Ya kaç zamandır?

-Onu da iyi bilemem, ama vardır bir iki yüz yıl belki de.

Damat, terbiyeli terbiyeli su içti, onunla aynı zamanda Vedia şarabını dikti.

Ben, bunu görmezlikten gelerek Halit Beye:

-Nerden gelmişsiniz buraya? diye sordum.

-Dayımın, oturduğu yerde sinirlendiğini anlıyordum.

Halit Bey:

-Biz Yörükten azmayız, dedi.

İşte burada, dayım, içmekte olduğu şarap boğazına kaçtığı için mi, yoksa lâfı bir an önce kendine geçirmek için acele ettiğinden mi, ağzından burnundan şarap püskürterek bardağını sertçe masaya koydu.

-Biz dolaşırken, eloğlu burada şarap içiyordu, diye bağırdı. Hâlâ alışamadınız oturmaya, kıçınız otursa, ruhunuz uçmak istiyor.

Halit Beyin gözlerinden yaşlar boşanmaya başlamıştı, ama onunki boğazına şarap kaçmasından değil, gülmektendi düpedüz, dayımın son sözünden çok hoşlanmıştı.

Doğrusu bu uygarlık örneği beni çok duygulandırmıştı. Dayımın, konuklarına, ikram edeceği yerde bağıra bağıra ders vermesi, ilk başta yadırganacak bir davranış gibi görünüyorsa da, Halit Bey ile damadının buna karşı bunca doğal ve giderek tatlı olan tutumları, ortada bir uygunsuzluk bulunmadığını anlamaya yeterdi. Dahası da vardı, bütün çalışkanlığına yardımseverliğine, özgeçişine karşın, dayım, gülmecel bir kişilik görünüyordu burada. Bu yüzden de sözleri kimseyi kızdırmıyordu,kızdırmadığı için etkilemiyordu. Her şey dayım yokmuşçasına olup geçiyordu. Bunun Vedia için de böyle olduğunu anladığım

zaman nasıl şaşırdığımı ileride anlatacağım. Ama bakalım başarabilecek miyim?

Dayım:

-Çingeneler, diye sürdürüyordu sözünü, köyünüze dayandı, siz hiç oralı değilsiniz. Oysa köyün gençlerinden bir mangayı üzerlerine sürebilirsiniz pekâlâ. Ben çingenelerle tek başıma uğraşabilirim, öyle de yapıyorum, sokmuyorum köye hiç birini.

Teker teker hepimizin gözlerine baktı.

-Yoksa giren var mı, diye bağırdı.

Bekledi bir süre, sonra kimseden ses çıkmayınca:

-Yasaktır, dedi, çingenelere yasaktır, işte bu kadar.

Köylünün Yörük'ten azma olduğu sözünden çingenelere gelinmesi, elbette göçebelik ortak temelinden birbirlerine bağlanıyordu. Fakat konuklarımız bundan da bir alınganlık konusu çıkarmamışlardı. Gerçekte dayım da bu ilişki üzerine basmamıştı.

Bir ara Halit Bey yerinden kalkıp dışarı çıktı, balkondan dönüşünde elinde bir kitap vardı,demin dışarıda gördüğüm kitap, cam masanın üstüne koydu onu. Ciltli, arasına bir basılı şey daha sıkıştırılmış orta büyüklükte bir kitaptı bu. Dayım:

-Getirmişin, kitabını, dedi Halit Beye. Haritan da burada mı?

Halit Bey:

-Oğlumuza göstermek için getirdim, dedi bana bakarak.

Oysa o sırada ben Vedia'ya bakmaktaydım. Adam, bu bakışı tam yerinde yakalamış ve ondan alacağını almıştı. Üst yanını Hacı'ya sorabilirdi artık. Önce Vedia'ya, sonra dayıma, sonra damadına baktı. Damat çok ciddi, gerdanını çıkardı.

-Başlayın, dedi dayım.

Halit Bey:

-Yemek bitsin, öyle, dedi.

Merak etmiştim.

-Ne kitabı? diye sordum.

Halit Bey, bilmiş bilmiş gülümsüyordu. "Yemekten sonra her şeyi göreceğiz" demek istiyordu.

Aydınlık gece ikide bir balkondan içeri giriyor ve lüks lâmbasını soluksuz bırakıyordu. O zaman yüzler aklaşıyor,

anlamsızlaşıyor, en kötüsü, oda bütünüyle eski bir fotoğrafı andırıyordu duvarlara asılı duranların yanında. Biz de olduğumuz yerden duvarlara doğru çekiliyorduk. Vedia'ya bakıyordum, ona içinden, "Seninle sevişmiştik, biliyor musun?" diyordum, ama soluk fotoğrafın içinden onun sessiz yanıtını alıyordum sadece, geçmiş yıllardan uzanan. Aynı o idi, hiç değişmemişti. Güzel değil, güzellikti o; bir kavramın göstergesiydi, duygu ile alışverişi yoktu. Bunda yanılmış olmayı istiyordum, gözlerini arıyordum, fotoğrafta değil artık, masada, buluyordum, gözlerimle tutuyordum onları, öylesine derin ve düşündürücüydüler ki, yitiyordum içlerinde.

Dayım sona ermekte olan sofra zamanının son dakikalarından yararlanarak seraya, oradan domuzlara, oradan gene domuzlara ve elbet hiç unutmadığı çingenelere gelerek sürekli konuşuyor, damat terbiyeli terbiyeli, aklında şarap bardaklarını birbiri arkasına devirliyor, belki Vedia'ya sarılıyor ve sürekli susuyordu.

O akşam seranın dibinde yatan, sonra bizi görünce fırlayıp kaçan adam konusu açıldığında Halit Beyin yüzünde meraka, şaşmaya benzer bir anlatım belirmedi, olağan karşıladı bunu. Kuşkulanılacak bir durum vardı ortada. Köylü seraya nöbetçi dikmekte birleşmiş miydi? Vurulan domuzların getirilip oraya konmasını önlemek için mi böyle davranıyorlardı? Fakat dayım ayrıntılar üzerinde durmuyor, doğruca, ileri, amaç edindiği işe bakıyordu. Onca, köylünün baştan karşı koması olağandı, asıl sorun bu karşı koymayı kırıp işi gerçekleştirmekti. Diyordu ki:

-Kıracağım bu direnişi, domuz işi başlayacak burda, anlıyor musun Halit Bey? Bu akşam vurabilirdim o köpeği, sizin oraya diktiğiniz köpeği. Korkutup kaçırmakla yetindim. İkincide acımam, anlıyor musun Halit Bey? Berattarnı gördün mü sen benim? Nah bak, şurada duranı?

Üstüne üstüne gidiyordu konuğunun. Damat, sanki dayıma yer açıyor gibi geri çekiliyordu oturduğu yerde, hiç gereği yokken. Belki de kavgaya hazırlanıyordu. Daha ne kadar dayanabilirlerdi buna? Bilgim yoktu, denememiştim.

-Öldüreceğim, anlıyor musun Halit Bey?

Halit Beye gelince, bütün bunlara dayımın gereksiz çırpınmaları gözü ile bakıyordu, ne amaca önem verdiği vardı, ne ayrıntılara. Damadını da ona göre yetiştirmişti.

Ermiş Yusuf ne ise, Dayım da o idi onun gözünde, biri uçmak istiyor, biri domuzu sokmağa çalışıyordu köye, ikisine de kimsenin inandığı yoktu. Dayımın niyeti sadece şözde kalsa, iki masal pekâlâ bir arada yaşayıp giderdi. Portakallar, limonlar, narlar yetişip duruyordu kendiliğinden masallar eğlendiriyordu, sıcak ve ay ışığı, düşsel bir dünyayı sürükleyip götürüyordu gece gündüz. Yemekler yeniyor, uyunuyor, sonra yemekler yeniyor ve köye bir yabancı geldiyse, albüm ve harita açılıyordu.

Bu ziyarette özel bir niyet olup olmadığını düşünmedim değil, ama bir yargıya varamadım. Arkasından da niçin öyle düşündüğümü düşünüp kızdım kendime, sadece bir ziyaret bana neden olanaksız geliyordu. Ama dayımın köydeki durumunu biraz olsun kavradığım, ayrıca onun kişiliğini de bildiğim için, amacı ziyaret olan bir ziyaret ona çok yabancıdır gibi geliyordu bana.

O olaylı gecenin gerginliği, işte böyle, adım adım çoğalıyordu.

Dayımın, işaretparmağını yukarı kaldırması gibi, Halit bey de ikide bir sağ elinin işaretparmağını şakağına götürüyor, aklının bulunduğu yeri gösteriyordu. Fakat bunu kendi sözleri için değil de, dayımın sözleri için yapıyordu daha çok çünkü konuşan hep o idi. Halit bey onun sözlerini onaylamadan önce, hayranlığını belirtmek için parmağı ile şakağını gösteriyordu.

Gerginliği belki azaltabilirim düşüncesiyle, yerimden kalkıp Halit Beyin kitabına uzandım. O sırada herkes yemeği bırakmıştı, dayım ise ayaktaydı düpedüz.

-Kalkabiliriz, dedi.

Halit Beyin kitabı, İlk Meclis'teki milletvekillerinin fotoğraflarını içeren bir albümdü. Konuğumuz bu albümdeki resimleri bana bir bir göstermeğe başladı. Sevdiği, büyük saydığı, önemli bulduğu milletvekillerinde elini şakağına götürdü. Kim bilir ne kadar sürmüş olan albüme bakma işi sıkıntılarla sona erince konuğumuz, öteki basılı belgeye geçti. Bu ise bir haritaydı, yurt haritası. Fakat haritanın üzerinde, eskiden yurdumuzdan koparılmak istenmiş bölgeler ayrı renklerle iyice belirtilmişti. Halit Bey bu bölgeleri de bana bir bir gösterip adlarını okuttuktan sonra gene elini şakağına götürdü, yüzüme bakıp başını salladı.

-Bunları unutmamalı, dedi.

Dayım ayağa kalkmıştı, konuşmağa başlamak üzereydi ki, çıngıraklar çaldı arkası arkasına, biri gelmişti. Vedia davrandı, balkona çıktı, bir süre konuşmadan durdu orada. İkimizin de yaşamında çok önemli bir yer tuttuğunu (elbet dayım da içinde olmak üzere) sandığım o anların ayrıntıları belleğime kazınmıştır. Dayım gerçi çıngıraklar çaldığı için konuşmasına başlayamamıştı, başını hafifçe sola eğerek, yan yan balkona bakmış, bir an düşünmüş, fakat sonra Halit Beye dönerek söylevine başlama davranışı içine girmişti.

-Unutulmayacak şeyler diyorsunuz, doğrudur, ama, unutmamakla yetinilebilir mi? Bunun üzerinde neden hiç düşünülmüyor? Halit Bey, elinde iki kitap, dolaşıp duruyorsun, diyerek konuşurken duruverdi. Çünkü balkona çıkıp kimin geldiğine bakan Vedia, gereğinden çok kalmıştı dışarda. Bundan önemlisi, dışarıdaki sessizlik, dilsizlikti.

Dayım, az önceki söylevini tümden unutmuş gibi,

-Vedia, diye seslendi.

Onun seslenmesiyle Vedia'nın dönmesi bir oldu. Yüzüne baktım. Hiç bir olağanüstülük yoktu yüzünde. Ama bana biraz titrek gibi gelen bir sesle:

-Biri arıyor, dedi.

O kadar. Dayım:

-Kimmiş o? diye sordu.

Sorması ile birlikte fırlaması bir oldu balkona. Ay ışığında gündüz gibiydi ortalık. Halit Bey haritasını kapatıyor, kitabının arasına yerleştiriyor, damadı saygısından gerdanını şişirmiş, önüne bakıyor. Ben Vedia'ya bakıyordum.

Her şey o akşam kopuvermedi, hayır, sürdü gitti daha, ama koptuğu yer o akşama bağlıydı. Vedia'nın aşağıda, o akşam gelenle konuşmasına, bunu biliyorum artık.

Dayımın merdivenden aşağı koşar gibi indiği duyuldu. Arkasından bir sessizlik. Bekliyorduk.

Merdiven gene sert sesler verdi, dayım göründü. Bitik, perişan bir yüzle bizlere baktı. Onu böyle hiç görmediğim gibi, görebileceğimi aklımdan da geçirmezdim. Korkmuş bir çocuk gibiydi, yalvarırcasına bakıyordu ve susuyor bakarak, Vedia'ya:

-Çantamı ver, diyebildi sonunda.

Ne yapacağını şaşırmış bir adam sendeliyordu ortada.

Vedia, her zamanki sadeliği ile kalktı, dayımın cam masa üstünde duran para çantasını alıp ona uzattı. Dayımın elleri titriyordu çantayı alırken. Bir an bir tereddüt geçirdiğini farkettim. Ama çok kısa sürdü bu ve dayım dönüp gitti.

Konuklar da farketmişlerdi beklenmedik bir şey olduğunu. Bu kez merdiven daha az sarsıldı, daha az ses verdi. Yalnız çok garip bir şey, kapıya gelenin buradan koşarak uzaklaştığı duyuldu.

Halit Bey bana:

-Çingeneler her mevsim gelir, dedi, az kalır giderler. Köye bir kötülükleri yok. Ama dayın istemez onları. Korkutur boyuna. Bizi de itiliyor, sürün bunları diyor. Ama elimizden ne gelir bizim... İşte şimdi dağlarda otururlar. Tanrının dağı!

Ve dayımın gecikmesinden yararlanarak:

-Bıraksın canım Yusuf'u, diye ekledi gülümseyerek. İlle uçuracak ne var fakirl? Öyle değil mi?

Belki de o gece bütün söylemek istediği buydu.

Dayım göründü, baktım, kendini toplamış, ya da toplaması gerektiğini düşünmüş, çünkü hâlâ derin soluklar alıp veriyor. Canlı olmasına canlı ve güçlü.

Bizim soran bakışlarımız altında:

-Bak şu işe, diye konuşuyor. On beş yıl önce kaldığım köyden biri. Nasıl bulmuş burayı, nerden gelmiş? Şaşılacak şeyl

Sonra dönüp Vedia'ya bakıyor, gözleri yerinden oynamış.

-Gördün mü adamı? diye soruyor.

Vedia:

-Evet, diyor.

Dayım:

-Gördün demek diye yineliyor sorusunu. Tanıyor musun adamı?

Oturduğu yerde ellerini bacaklarının arasına sokan Vedia yüzüne ay ışığı vurmuş:

-Ne bileyim, diyor.

Sofrayı toplamaya başladı kalkıp, korkmuş gibi değil, dalgın gibi biraz, aklı başka yerde. Ben hele hiç yokum.

Dayım:

-Nerden bileceksin, çok küçüktün o zaman, dedi.

Halit bey:

-Gittin mi? diye sordu.

Dayım duymuyor onu, şaşırmışlığını atmak istiyor üstünden, yakamadığı için piposunu atıyor camın üzerine bizlere bakıyor ama görmediği belli bir kuruntunun içine düşmüş, kendi başına yenmek istiyor onu. Dolaşmaya başlıyor, yeni bir pipo yakıyor, yakması ile de sıkıntısı artıyor, sonra balkona çıkıp dışarıyı gözlüyor, ay ışığında sakallarının titrediği belli oluyor sanki. Halit Beye dönüp "gitmiş" demek istiyor. Sonra.

-Ahlâk kalmadı, diye bağırıyor birden.

Neden? Kimse bir şey anlamadı. Ama hiç birimiz bunu sormayı geçirmiyoruz aklımızdan. Ahlâk kalmadı ise kalmadı demektir. Buna ancak dayım karar verebilir.

O akşamdan aklımda kalan bence önemli anılardan biri de, dayımın ikide bir durup bana bakmasıdır. Onu hiç bu bakışlarındaki kadar kendime yakın görmemiştim. Benimle konuşmak istiyordu, başına gelenin ne olduğunu anlatmak, belki de yardım istemekti niyeti. Ama olmadı, yalnızca konuklarımız yüzünden değil, az sonra patlak veren yeni bir olay yüzünden. Dedim ya, o gece bir olaylar gecesiydi.

Dayım ahlâkın kalmadığını söyledikten sonra durup birden:

-Vedia'yı yollayacağım buradan, dedi. Kız benim yüzümden okumasını yarıda bıraktı. Yaşamımda gerçi bana büyük destek oluyor, ama onun geleceğini sağlama bağlamam gerekir.

Kızına:

-Gideceksin, diye sürdürüyor sözünü. Belki bundan önce gittiğin okul olmaz, yenisini, daha iyisini bulacağız. Ama sen hemen hazırlığa başla. Mevsim sonunda yerin hazır olmalı. Anladın mı?

Kız:

-Anladım, dedi ve bana baktı.

Halit Bey:

Acelen ne bey? diye sordu. Böyle birden bire...

Dayım onu aramaya gelenden hemen sonra böyle bir karar almasının garip karşılandığını anlamış gibi:

-Aylardan beri düşünüyorum bunu, dedi. Yeni bir şey

değil. Beni aramaya gelen adam ise yardım istedi sadece, o kadar. Bununla bir ilgisi yok elbet. Köyünde işleri iyi gitmemiş. Hangi köyde işler iyi gidiyor ki...Beni düşünmüş sıkılınca. Sıkıntısını giderdim, döndü.

Yalan söylediği öylesine belli ki, çantası gösteriyor bunları söylerken.

Halit Bey:

-Gece vakti...diye mırıldandı.

Köpek havlamaları geliyordu dışardan.

Dayım:

-Gece vakti olsun, dedi.

-Nerde yatar?

-Kalmak istemedi, işi acele imiş.

"Daha ne soruyorsun" gibilerden bakıyor dayım konuğuna, ama kaçmak da istemiyor.

Öteki:

-Ne ile gelmiş bu saatta? diye sordu.

Gerçekten de o saatta köye gelen bir araç yoktur.

-Geçiyormuş, işi acele, dedi dayım, konuyu kapatmak istediğini anlatmak niyetiyle.

Seranın önünde nöbet bekleyen ve bizden kaçan bir köylü, sonra dayımın yıllar önce oturduğu köyden gelen ve yardım isteyen başka bir köylü, bu köylünün kapıdan savulması, Vedia'nın okula gönderilmesi konusu... birbiri arkasına, çözülmedik, ama gene de kimsenin üzerinde durmayı gereksemediği bir takım sorular doğuruyordu kafamda. Bu kadarla bitseydi, konuklar çekilip gittikten ve evdekiler odalarına girdikten sonra, Vedia ile buluşacağımı düşünmek, bu soruları bir yana atmama yeterdi. Fakat öyle olmadı.

Köy yanından uğultu halinde bağrışmalar yükseldi. Kulak kabarttım. Dayım piposunu masaya bırakıp balkona fırladı, arkasından Vedia ile ben seğirttik. Halit Bey ile damadı da, bizim kadar telâşla olmasa da, ne olduğunu merak ederek ardımız sıra geldiler.

Uğultu gitgide yaklaşıyor, beyaz gecenin sanki uyandırıp görülmemiş bir duyarlığa kavuşturduğu, yerinde duramayan bahçelerden ayak sesleri geliyordu, öyle sandımki, daha uykusunu almamış horozlar, sabah oldu yanılgısı içinde ortalığı velveleye veriyorlar, hayvanlar ahırlarında tepiniyor, çocuklar sokağa fırlayan analarının

babalarının ardından bağıra çağıra koşuyorlar.

Dayım ilk iş olarak başta tabancasını, Smith Wesson'unu alıp beline taktı ve:

-Çingeneler bastı köyü, dedi.

Zavallı dayım!

Oysa bana gelip "Ayışığı köyü ayaklandırdı" deselerdi hiç şaşmazdım. Dünyanın böylesine ateş aldığı bir gecede insanların deli olmasını olağan karşılamak gerekirdi. Bir olay yoksa bile yaratılırdı. Bilinmez bir gücün düzenlediği bir oyun, bir şölen başlayacaktı besbelli.

Birlikte bahçeye indik. Ayışığında evin aydınlığı sönük kalmıştı. Heyecan içindeydik. Ayak sesleri ve bağırışmalar, iki yüz metre kadar ötedeki köy yolunu doldurmuştu. Dayım o yana doğru koşmaya başladı. Ama o sırada yoldaki kalabalığın bir bölümü de bize doğru yöneldi. Mıdıllının ahırının biraz ötesinde bunlarla karşılaştık.

Bağırıyorlardı:

-Görmüyor musunuz? Görmüyor musunuz?

Dayım gürledi.

-Neyi? Ne oluyor?

Kalabalıktan:

-Uçuyor, uçuyor, sesleri yükseldi.

Başka bir kümeden:

-Nur indi, diye bağırdılar.

Tümünün yüzü, kuzeydeki Kayalıburun'a çevrildi. Şaşkın şaşkın o yana baktık. Arkasını bodur çamların örtüğü Kayalıburun pırıl pırıldı.

Dayım:

-Nereye nur indi? diye gürledi.

-Kayalıburun'a, Kayalıburun'a...

-Yusuf uçtu.. Yusuf uçtu.

Bize bu olağanüstü durumu bildirdikten sonra, ilk işlerinin sona erdiğini düşünmüş gibi, kalabalık itişe kakışa koşarak o yana yöneldi. Biz de arkalarına takıldık.

Dayım:

-Belki de çingeneler ormanı yakıyorlar, diye bağırdı.

-Ama gürültü arasında duyulmadı ne dediği.

Birden Vedia'yı yanı başımda gördüm. Tanrım, onun yüzünde hiç bir heyecan belirtisi yoktu. İstek dolu, konuşan gözlerle bana bakıyordu.

Yola çıktık. Kalabalığın koşuşmasından toz kalkmıştı

havaya. Kuru derenin taşlığı içinden geçerken yere yuvarlananlar oldu. Camide ezan okunuyordu. "Kıyamet" diye bağıranlar oldu.

Kuru dereden yokuşa doğru sardığımızda kalabalığın arasında, nedense tabancasını çekmiş olarak koşan dayım birden durup bana:

-Sen Vedia'yı al, eve dön, dedi.

Bu sözü duyar duymaz Vedia elimden tutuverdi. Kenara çekildik.

Dayım, Halit beyin damadına.

-Sen koş, Yusuf'un evine git, diye buyurdu.

Damat, yanında bir iki kişi ile geri döndü. Yusuf Kayalıburun'da mıydı, yoksa evinde mi? Bütün sorunu çözecek düğüm noktası işte buydu. Ama ben gerçekte bunu merak etmiyordum, avucumdaki elini sıkıyordum Vedia'nın. Köyün kıyamet gecesi içinde biz unutulacaktık, ve dünyanın gözünden kaçarak sevişecektik. Ama nerede? Evde mi? Ben onu eve doğru çekiyordum, ama onun eli buna karşı koyuyor, beni başka yöne, ormanın içine süreklemek istiyordu.

Nitekim öyle oldu. Yukarı yoldan, kimseye görünmeden sola döndük, ormancıların oraya giden orman yoluna saptık. Uğultuyu, koşuşmaları arkamızda bıraktık. Ama ben bir iki kez dönüp Kayalıburun'a bakmaktan kendimi alamadım. Gerçekten de bir parıltı yansıyordu orada. Ay ışığının yoğunlaşıp odak kurduğu bir nokta gibiydi.

Ormanın içinde, el ele, ağaçların arasına daldık. Vedia toprağı yatak odasının içi gibi biliyordu. Nereye gideceğine alışmış, nerede duracağı belli birinin kararlılığı içindeydi. Küçük bir tepeyi aştık, çam pürlerinden ayaklarımız kayarak aşağı inmeye başladık. Ağaçların arasından koyun ucu göründü. Ay dalmıştı suların içine, ağzı açık, dipte sallanıyordu. Yanı başımızdan küçük bir su, şırıltılarla denize iniyordu. Derken sular ikileşti. Biz oradan oraya atlayarak, aşağıda, iki akarsuyun arasında kalmış bir adacığa vardık. Adacık sazlarla örtülüydü. Oraya gelince Vedia elini bıraktı, bir zeytin ağacının altına sırtüstü uzandı, eteklerini açtı.

Onun çıplaklığını ilk kez görüyordum duygusuna kapıldım ve hemen yanına uzanacağıma, ayakta onu bir süre seyretmeyi yeğledim.

-Ne bakıyorsun? dedi.

-Sana bakıyorum, dedim.

-Ne var bakacak? Gelsene, dedi.

Diz çöktüm, üstüne çıktım, bacaklarını açtı.

-Yüzümü iyi görebiliyor musun? diye sordu.

-Görüyorum, dedim.

-Sonra gene soracağım, unutma, dedi.

İki şu şırıltısının ve iki ayın arasında onu öpmeye başladım. Bir yandan da:

-Gidecek misin? diye soruyordum.

Vedia:

-Hayır, diyor.

Önce anlamıyor neyi sorduğumu, ne için sorduğumu; sözler belki de çalgı gibi geliyor ona, işimize engel olmayan bir çalgı, oradan buradan gelen, kimi zaman ezgisine katıldığımız, kimi zaman unuttuğumuz, varla yok arası bir şey.

Sonra birden soruyor:

-Nereye?

Bunu öyle soruyor ki, bu kez ben kendime gelmek için zaman kazanmak zorunda kalıyorum. Üstelik çok güç oluyor bu benim için çünkü dudaklarımla onun ağzını kapatmışım, ağzının içinde konuşuyor, dili oynayıp duruyor, sesi dilimden dudaklarıma, dudaklarımdan kulaklarıma oradan duyma merkezine ulaşıyor, ama orası şimdi görev bakımından çok gerilerde kaldığı için anlayamıyorum. Neden sonra dudaklarımı ayırıp:

-Okula, diyorum.

Çünkü bunu merak etmiştim, dayım onu okula yollayacağını söylemişti. Belki de olur olmaz bir sözdü o, ama doğanın ve köyün çıldırdığı bu gece, beni en çok ilgilendiren de bu söz olmuştu demek. İlgilerimin böylesine bir odak noktasında toplanabileceğini hiç sanmazdım. Dünyanın bütün geri kalan yanına metelik verdirmeyecek böylesine bir ilgi, sadece bana özgü bir duyguya, belki herkesin paylaştıklarını sandıkları, ama bireyin kendi deneyimi ile varlığını anlayabildiği bir duyguya bağlı olsun! Böyle bir şeyi bana daha önce söyleseler di anlamazdım, kızardım da.

Kapatıyor dudaklarımı ve göğüslerini gömleğinin içinden dışarı çıkarıyor, ay ışığına sokuyor ve ayın çekimi

ile yukarı doğru kabarıyor göğüsleri. Bir ay adamıyım artık ben. Soluyorum, yıldızların, ayların arasından geçiyorum. Aklım da buna göre başka bir akıl oluyor. Ne olabilirdi ki, diye düşünüyorum ve gizli gizli doğruluyorum kendimi. Otlar içinde kıpırdanan bacaklarını buluyorum ellerimle. Bacakları ile ellerim arasına otlar giriyor. Toprakla öylesine iç içeyiz ki, evlerin, odaların, yatakların şimdiye değin bizi aldattığını, oyaladığını, sevişmekten, asıl sevişmekten alıkoyduğunu düşünüyorum. Bir toprak yaratığı benim sevgilim. Bunu çok iyi anlıyorum. Onun yurdundayız şimdi.

Ama bende de o yurdun insanı olduğumu anlatan bir şey var. Ne iyi olurdu! Ne var ki çok güvenli değilim. Ne yaparsa o yapacak.

-Sen, diyorum, busun işte.

Başımı elleriyle aşağı doğru itiyor, göğüslerinin arasına gömülüyorum. Bağırmalar geliyor köyden. Tabancalar patlıyor. Ama o daha da itiyor, yukarı kaldırdığı entarisine sürünerek geçiyor yüzüm, toprağın kokusunu duyuyorum, çeneme otlar batıyor, yüzümü gözümü ıslak duyuyorum, elleriyle kendine doğru bastırıyor başımı, soluğum kesiliyor ikide bir.

Köyün en heyecanlı gecesi.

Ne zaman sonra, bilmiyorum.

-Gel artık yukarı, dedi.

Başımı kaldırıyorum, altına uzandığımız delicenin meme başları büyüklüğündeki yemişlerinde ayışığından mumlar yanıyor. Yanı başımızda akan suların çağıltısı ile, dünyada sevişmekten başka ne varsa, sürüklenip denize, oradan uzak deryalara, bilinmeyen yerlere kayıp gidiyor. Üstümüzde bir kuş cennetî kurulmuşcasına, kabına sığamayan mutluluğun binlerce kanadı çırpınıyor. Ona bir daha kavuşuyorum. Nerdeyse bir burgaç gibi çekerek, baş dönmeleri arasında, en derindeki yosunlu, açılıp kapanan, düşle gerçek arası kabuğu içine gömüyor beni.

Uzaklardan gelen sesler çalınıyor kulağıma.

-Kıyamet geceleri.

-Yusuf, Yusuf...

Tabancalar atılıyor gene. Bu kurşunlar dayımın tabancasından çıkıyordur diye düşünüyorum, ama unutuyorum bunu.

Vedia ile ben de katılıyoruz bu hayhuya, bağıra çağıra koşuyoruz, koşuyoruz oradan oraya, olduğumuz yerde, ay yanıbaşımıza düşüverliyor, iki yanımızdan akan sular çoğalıyor, bizi sarıyor, sallamağa başlıyor, denize inmenin ölümsüz soluğuna dek sürüyor bu çalkantı.

-Seni seviyorum, dedim. Duyuyor musun beni?

Gözleri inanılmaz büyüklükte.

-Güzelleştim mi? diye soruyor.

Yüzüne bakıyorum. "Sonra gene soracağım" demişti. Gerçekten de Vedia değil bu sanki, toprağı oyup çıkardığım yıldızlı bir gök.

Sırt üstü devrilip zeytine bakıyorum. O da bize bakıyor, hiç utanmıyorum, aynı topraktan olmanın bildikliği var çünkü.

Ne gece!

Öyle yorgun, kımıldamadan, konuşmadan ne kadar yattığımızı bilmiyorum. Neden sonra:

-Okul nerden çıktı birdenbire? diye sordum, içimde saklanmış bir merakla.

Eteklerini indirmenin gereğini duymadan, yarı çıplak yatıyor yanımda, göğüsleri dışarda kalmış, yıldızlara bakıyor, yalnız başına.

-Bizimkiler geldi ya, diyor.

-Kim sizinkiler?

Sustuğuna göre kendi kendine konuştu demek. "Bizimkiler"in kim olduklarını bilmiyorum, sorsam da öğrenemem. Vedia ne kadar söylerse onunla yetinmek zorundayım. Dalmış gitmişim bir bilinmezler dünyasına, zar zor tutunuyorum orada, kendimi yitirmememin tek nedeni, ona olan bağlılığımdır. Beni bırakırsa, boşlukta kayan bir yıldız olurum ben, nereye akacağım bilinemez. Böyle kaldığı halde onu alıp götüremiyorum. Niçin? Burada başka biri, büyük kentte başka biri olduğum için mi? Belki de ondan. Buradaki dünyamın kızı o, ben de burada kaldıkça benim olacak.. sonra... sonra ben gideceğim.

Birden gerginlikle:

-Sen bir gün gidersin, deyiverliyorum.

Bunu düşünmeden söyledim, daha doğrusu bu düşünce birdenbire geldi aklıma.

Vedia gülümseyerek - ya da ayışığında bana öyle geldi -yüzüme bakıyor, diyor ki:

-Nerden çıkardın bunu?
Ama "Nerden anladın" anlamına soruyor bunu.
Diyorum ki:
-Birileriyle gidecekmişin gibi geliyor bana.
Tanrım, nasıl da doğmuş içime.
Vedia:
İstersen sen de benimle gel, diyor.

İKİNCİ BÖLÜM

I

Zamanın da çukurları, kabarıklıkları vardır; bizi toprak gibi indirir, çıkarır; kimi zaman öyle yükseliriz ki, geçmiş ve gelecek, bastığımız yerin çok aşağılarında, küçük yaratıkların bir aldanışı durumuna bürünür.

Sade orada geçirdiğim yazı değil, kimbilir, belki de bütün yaşamımın doruğuna o gece çıktım. Çok sürmedi, kısa bir süre, her şeye o tepeden bakabildim. Kendimi yitirdim, tanıyamaz duruma düştüm diyemiyeceğim, çünkü aklım nabız gibi atıyordu, kulaklarım köy yanından gelen seslerle dolup taşıyordu, gözlerimin önünde ay, zeytin ağacı ve Vedia, bir iki üç diye sanlyelerimi sayıyorlardı. Ama ben, ben ki o güne değin yaşamımın anlamını aramıştım, bulmuştum da, dünyaya yeni gelmiş gibi değil, dünya ile ilk karşılaşmış sayıyordum kendimi.

Tanımadığım biriydi Vedia.

-Kim sizinkiler? diye sordum.

Beklenmez bir hızla fırladı yerinden, biri yanımıza yaklaşıyormuş da, korkmuş gibi. Elimde olmadan sağıma soluma bakındım. Sazlıktan uykusu kaçmış birkaç yaban ördeği homurdandı. Ama sessizlik yeniden bastırınca, topraktan gümlemelere benzer seslerin geldiğini duyar gibi oldum. Anladım sonra bunların köy yolunda koşanların ayak sesleri olduğunu. Vedia'ya sorduğum soruyu unuttum. Doğrusu unutan oydu. Aklından geçeni daima tam olarak söylediği kanısında olduğu için hiçbir sözünü açmak gereğini duymazdı. Ayrıca hiçbir düşünce, hiçbir konu da onu öylesine tutmazdı kendinde. Nitekim işte şimdi de, kulaklarını ormandan gelen seslere dikmiş bir ceylan

gibi kendi dünyasının ilk bakışta çok sade görünen, fakat böyle olmasına hiçbir yerde olanak bulunmadığı için sadeliklerin daha da karmaşıklığı gizlemesi gibi merak uyandırıcı, nerdeyse korku verici akışı içinde, kim olduklarını anlamadığım, belki de artık anlamanın bir gereği kalmamış olan "onunkiler" düşüncesinden başka bir düşünceye ya da düşe, ya da ona en yakışanı sayılabilecek "hiçbir şeye" atlamış, geçmiş bulunuyordu. Bu bakımdan dayımla benzeşiyorlardı. Sorumu yinelesem, biliyorum, anlamadan yüzüme bakacaktı.

Gerçi onu, kafasından artık uzaklaşmış bulunan bir konuya döndürmek pek de olanak dışı sayılmazdı, ama köyün yaşadığı gece, başka her türlü merakı bastıracak güçteydi. Sorumu unutmamda, bunun da etkisi olmadı değil. Sonra direnseni, ille bir yanıt almaya kalksam, bakarsın, öylesine basit bir durumla karşılaşabilirdim ki, meraka değmez. "Bizimkiler" dediği "Köylüler" olabilirdi sözgelişi. Belki de köyden bir isteyen, isteyenler vardı Vedia'yı, onlar gelmişlerdi eve, dayım da kızmıştı, kızı bu köyde evlendirmek istemediği için İstanbul'a bir okula göndermeye..

Ne boş şeyler düşünmüştüm! Çok sonra bir gece bana gerçeği anlattığı zaman, Vedia'ya bunu anımsatmıştım; önce bilememişti, arkasından bulmuştu sözünü, bulmuştu ama benim nasıl olup da anlamadığıma, böylesine yanlış düşüncelere saptığıma şaşmıştı. Ona göre her şey ortadaydı, bunu bilmeyen yoktu, ona göre, ben de biliyordum elbet, dayımın anlatmaya kalkışmasına karşın. "Kim sizinkiler?" sorumu yanıtlamaması, bilinen her şeyin yinelenmemesinden başka bir nedenle açıklanamazdı.

Oysa ben biliyordum. Dayımın etkisinde kalmıştım. Dayımın eğitimine yararlı olur umudu ile, Vedia'yı etkilemek için tutturduğu davranışın başarısını yalnızca bende kazanmış oluyordu. Böylece ben, olayların akışında bilmeden bir rol oynuyordum.

O geceye değin, elbette gitgide azalmakla birlikte yabancılığımın bilincindeydim; köyle, köylülerle ilgilerimin hiçbir sağlam temeli yoktu; ben buraya bir süre gizlenmek üzere gelmiş biriydim. Ülkülerim vardı ve ülkülerimin uygulama alanı nedense buralardan çok ötedeydi (bunu sonraları şaşarak düşünmüşümdür), giderek önce bir sanı,

sonra bir inanç olan sevdam bile, bu toprağın bu daracık bölgenin bitkileri ya da güneşin, denizin ve nar taneleriyle içilen beyaz şarabın, değişen uyku saatlerinin ve uykunun, birdenbire başka bir havaya geçmenin bilmem karaciğerde yaptığı değişiklikten doğmuş bir tür deri hastalığı gibi bir şeydi.

Gerçi kişinin kendisini başka bir yerde bırakıp bir başka kişiliğe bürünerek ya da daha kısası ikiye bölünerek, hem ötelerde, hem burada yaşaması olasılığının bulunabileceği akıl alacak bir şey değildi. Ama ne denli yadsırsam yadsıyayım, gerçek buydu ve bu beni yüreğimden sıkıyordu da, sıkıntımı görmezlikten gelmeye çabalıyordum. Bir mahkeme kapısında içeri girme sırası beklenirken, başka kapıların üstünde asılı levhalardaki yazıların okunması, otobüs duraklarında, istasyonlarda, tanımadık kişilerle saçma sapan konuşulması gibi, hareketle hareketsizlik, yaşamın hızlanması ile durağanlaşması arasında, vakit geçirici ve aldatıcı bir oyalanma mıydı? Böyle ise nasıl olur da sürekilikten daha önemlisi kişilikten söz edilebilirdi?

İşte o gece bu ikilikten kurtulduğum duygusunun bütün ruhumu sarıverdiğini sezdim. Ama bu kez bir başka şaşırtıcı düşün beni oldukça güç bir durumda bıraktı. Gerçekliğin sarsıntıya uğramasıydı bu. Sonraları daha çok düşünmek fırsatını buldum bu konuyu. Sırası gelince anlatacağım.

Vedia:

-Gitsek artık, dedi.

Geldiğimiz yoldan mı, yoksa başka bir yerden mi, iyi bilemiyorum, geri döndük, çam ormanından geçtik ve köyü tepeden gören yola çıktık. Gözüm Kayalıburun'u aradı nedense, orası gene öyle pırıl pırıl bir aydınlık içindeydi, ama köylünün artık köye indiği anlaşılıyordu. Köy yolundan sesler, bağırmalar, çağırmalar geliyordu. Kimi yerde ateşler yanıyordu. Köy ayışığında yükselmiş, göğe ağmış gibi duruyordu. Ormancıların iskelesinde birileri, ellerindeki gemici fenerlerini sallıyorlardı. Ermiş Yusuf kendini Kayalıburun'dan aşağı bırakmışsa, belki de sulara gömülmüştü, bu telâş onun aranmasındandı. Ne olup bittiğini az sonra anlayacaktık elbet.

Ama o an beni acele davranmaya iten başka bir neden vardı, dayımın eve dönüp bizi orada bulamaması, ortaya

güç bir durum çıkarabilirdi. Vedia'yı eve götürmemi söylemişti bana.

Dönüş sırasında daha yakın tepelere gelip çadır kurduklarını duyduğumuz çingeneler olacağını kestirdiğim bir takım kimselerin çok yakından gelen konuşma seslerini duydum. Vedia'ya:

-Çingeneler bu yanda mı? diye sordum.

Ses çıkarmadı, önüm sıra hızlı hızlı yürüyordu. Turistler için ayrılmış olan yerin yukarısından geçtik. Yol kayalık ve kaygandı. Vedia hem ayışığının ortalığı gündüz gibi aydınlatmasından, hem de bildik yerlerde yürüdüğünden hiç bir zorluk çekmiyordu, ama ben onun gibi değildim, tökezliyordum ikide bir,ona yetişmeye çabalıyordum.

Dayımın serasının biraz üstünde köy yoluna çıktık. Daha önce düşündüğüm gibi, Kayalıburun'dan yana kimse kalmamıştı ortalıkta, ama köy yolunun kalabalık olduğu anlaşılıyordu. Biraz daha yaklaşınca konuşmaları açık saçık duymaya başladık.

-Uçtu, diyordu biri, gözümle gördüm. Şurdan şöyle uçup gitti.

Bir başkası:

-Uçtu, peki ama nereye gitti? diye soruyordu.

Onların arasında dayımla karşılaşırsak ne derim düşüncesi birden kafamı kurcaladı. Önümde yürümekte olan Vedia birden durunca, onun da aynı kaygıya düştüğünü sandım.

Oysa Vedia:

-Senin gitmene daha var, değil mi? diye sordu.

Kalabalığa yaklaştığımızın farkında değilmişçesine, yarı dönmüş bana bakıyordu. Saçları dağınıktı. Bir elini beline dayamıştı. Bu duruş ve benim iki adım arkada oluşum, düşündüklerimizin kim bilir ne denli ayrı bulunmasına karşın ilişkimize bir alt üst görünümü veriyordu. Bunun sadece bir görünüm olması başlıca benim dileğimdi elbet, çünkü Vedia'nın istem gücü her akşam havanın azar azar kararması gibi, kendini belli etmeden bendeki yerini almıştı. Onunla konuşulacak hemen hiçbir şey olmuyordu aramızda, ama her şey onun istediğince yürüyordu. Bunu yalnız ona değil, kendime de söylemekten korkuyordum. Seviden korkuyordum asıl. İnsan bununla küçülür sanıyordum, kendini yitirir, işe yaramaz olur. Olmaz mı

hiç? Sevi kişiden her şeyini istemez mi?

Yanma yaklaştım.

-Benim gitmemi şimdi nereden çıkarıyorsun? dedim.

Düşüncelİ hali beni şaşırtıyordu.Ama ne de az sürdü!

Vedia hızla dönerek:

-Ben herşeyi biliyorum, dedi.

O sırada ay, bir zeytin dalının ucuna takılmıştı. Uykusu kaçmış bir horoz bağırdı yanıbaşımızda. Gece bir çocuğun düşündüğü gibi, evlerin çevresinde dolaşıyordu.

Üstelemedim. Kimden neyi duymuş olabilirdi? O konuyu dayımla bile açık konuşmadığımıza göre, evde kulağına bir söz çalınmış olamazdı. Dayımın ise, kalkıp da Vedia'ya benim durumumu anlatması olasılık dışı idi. Burada herşey arılık içinde ayrı bir önem kazanıyor, gözde büyüyordu. Öylesine ki, insan en küçük hareketlerinin bile hesabına varıyordu. Sessizliğe bozulan gece bir denetimci gibi başlarımızın üzerine dikilmişti.

Dayım, Vedia'nın umurunda değildi.

Yanlarına yaklaştığımız kümede, dayımın bulunmadığını anlamıştım. Köylüler, alçak sesle konuşuyorlardı aralarında, ama çıt çıkarsa onu alıp ormana kaçıran gece, köyün bahçeleri, evleri üstünde bir orkestra kurmuş gibiydi; pes sesleri, daha ötelerden kaptığı bağırmalarla dengeleniyordu.

Vedia duramamıştı, yoluna gidiyordu. Bense onu gözden yitirmeksizin, şu birkaç kişiden kurulu kümede neler konuşulduğunu öğrenmek isteğine düşmüştüm. Önce hiçbirini tanımadığımı sandım, fakat az sonra avucunun içinde cigarasının ateşini üfleyen Hasan'ı seçtim. Ben yanlarına varınca sustular.

-Ne oldu? diye sordum. Bir haber var mı?

Hasan:

-Kimden haber soruyorsun bey? dedi. Daha gelmedi.

-Kimdi o gelmeyen?

-Dayını derim... Oradan oraya koşup durur, herkese de tembih eder ki, yerinizden kıpırdamayın, buradan geçerse bana haber verin diye oysa biz ta akşamdan beri Kayalıburun'a bakıyoruz burdan, ne oluyor, ne bitiyor, gerçi Ermiş Yusuf'un buradan geçtiğini ben şu gözlerimle gördüm, ama nereye gidiyordu, neydi niyeti çünkü biz ne bilelim ne için gidiyor şunun gibi.

Kestim onun sözünü.

-Dur dur Hasan, dedim, Ağır ağır konuş, anlayamadım ben. Dayım köye mi gitti?

-Bey dedi, demin tabancayı patlatmıştı ya, o sıra köyden bu yana geliyordu. Köye gitmesi de hani ya Ermiş Yusuf nerdedir onu anlayacak ama Ermiş Yusuf ondan önce uçtu deyorlar, doğrusunu istersen ben Ermiş'i uçarken gördüm diyemem ne de Kayalıburun'da gördüm derim, çünkü ben evdeydim, hani bizim çocuklar hastaydı ya gözümü kapamamıştım derken, bu yandan bir konuşma oldu nah bu yandan geldiler bizim çocuklar uyandırır belki beni kalk der ya şimdi Ermiş o yana gitti desem de yalan bu yana gitti desem de. Ben yola vardığımda Kayalıburun'a nur iniyordu onu bu gözlerimle gördüm ama ermiş o zaman köydemiydi desen bana demin dayın da sıkılar nerdeydin diye oysa nur inerken Ermiş belkim de uçuyordu nah şöyle kuş gibi...

Bu benzetmeyi yaparken adam kollarını açıp iki yana salladı. Ötekiler gülüştüler. Ama kuş taklidine mi, dayıma mı, anlayamadım.

Ben lafın uzayacağını anladığımdan can kulağı ile dinleyemiyor, köy yolu üzerindeki düzlüğe yaklaşan Vedia'nın görüntüsünü yitirmemek için gözlerimi kısmış bakıyordum.

Hasan, nereye baktığımı anlayınca:

-Sen onu merak etme ağam, dedi bulur yolunu o kendiliğinden, keçi gibi gider eve. Neden dersen yalnız burayı değil ha, ormanı da bilir karış karış.

Anlayamamıştım.

-Kim bu dediğin? diye sordum.

Hasan:

-Vedia Hanım, diye sürdürdü sözünü. Bir gözün onda da, için rahat etsin diye söyledim. Hani yalnız olsa çingenelerin oraya gider derim ama beraberdinjz, ya demin, o da işte tutmuş evin yolunu. Dayın bilmez şimdi sizin ormandan geldiğinizi ya, bir kızgın ki sorma.

-Dayım nerede? diye sordum.

Ben onlardan ayrılmak üzere yarım sola dönmüş durumda iken söylemişti bunları Hasan, dayımın benimle Vedia'yı ormandan gelirken görmesinden korktuğum sanısı içinde bulunduğunu düşündüğümden olacak, yeniden yarım sağa aldım, Vedia'yı boş vermiş gibi yaptım. Bir

bakıma doğrusu da buydu.

Hasan:

- Demin diyordum ya dayın belki on kez geçti bir bu yana bir o yana... Ateş püskürüyor, uçmadı diyor da başka bir şey demiyor. Elbet o daha iyi bilir. Biz fukara takımı anlamayız her şeyden. Ben dayının yanında bulunduğum - dan bu yana yediğim ekmek çarpsın bir gün bile bir kötü sözünü duymadım. Neden dersen kibar bir adam, var elbet bir bildiği.

Ateş böceği yakalamış gibi avucunda cigarayı kapalı tutuyor hep. Saatın kaç olduğunu bilmiyordum ama Hasan'ın artık uyumaya niyetli olmadığını anlıyordum. Göz ucu ile ileri, Vedia'nın artık görünmez olduğu yola bakıyordum. Neredeyse düzlüğe varmış olmalıydı.

Benim ne zaman döneceğimi sorması, gitmemi istememesinden mi, yoksa birlikte gidebileceğimizi düşünmesinden mi idi? Ne de sertti sorarken? Neredeyse kaba idi diyeceğim. Dayım onu gönderirse ben de arkası sıra giderim ve o zaman buraya gözden uzak bulunmak için gelişimin hiç bir anlamı kalmamış olurdu. Bu düşünce ile ürperdim.

Hasan'ın öte yanında duran öksürüklü bir köylü,kesik. kesik şöyle anlatıyordu:

- Dayın önce Halit Bey'in damadını yolladı köye baksın diye Ermiş Yusuf evinde mi değil mi hani.. Damat döner ne der bilmem ama, o sıra dayın Kayalıburun'dan dönüyordu zaten ne derse desin.. Olan olmuş, uçan uçmuş.. Kimi der şo yandan bu yana gitti, kimi der şo yandan bu yana gitti... Ben kahvenin yanındaki bostanda yatıyorken, nah şu yandan bir ışık parladı parladı geldi geldi geldi Kayalıburun'a indi. Kelime-i şehadet getirdim. Öyle ya verilecek bir can var içimizde...

Hasan'ın öteki yanındaki:

- Bizim çocuklar görmüşler o ışığı, diye sözünü kesti öksürüklünün, o yandan değil, bu yandan parlıyor ışık, sonra dönüyor, köyün tepesinden şu yana doğru yatıyor...

Onların yanında gereğinden çok oyalandığımı anlayarak "Eyvallah" dedim. Benim böyle birdenbire ayrılışım sanki şaşırtmıştı köylüleri, bunca önemli bir konu yarıda kesilir mi diye sorarcasına,karanlıkta birbirlerine baktılar.Neden sonra Hasan:

- Hayırlı geceler, diyebildi arkamdan.

Sonra mırıltılarını gitgide azalarak duydum.

Şu yandan değil, bu yandan... Ermiş Yusuf'un uçtuğunu... Ne zamandan beri...

Öksürükler arasında duyulmaz oldu konuşmaları.

Yol üstündeki evlerin bahçelerinde de köylüler üçer beşer toplanmışlardı. Ya konuşmalarını ben yaklaştıkça kesiyorlardı ya da konuşmadan duruyorlardı. Boyuna gökyüzüne bakıyorlar gibi geldi bana. Kadınlar, çocuklar ağlaşıyorlardı. Arada bir erkeklerden biri onlara sövüp sayıyordu.

Köyün yaşadığı bu önemli geceyi bir bakıma, kaçırmış sayılabilirdim. Ermiş Yusuf'un uçtuğu söylentileri ile dolup taşan bu ayışıklı, görülmemiş gecenin en canlı saatlerini, ormanın dibinde iki akarsu arasındaki bir adacıkta sevişerek geçirmiştim. Hayır, sevişmeye karşı değildim, Ama toplum nice sıkışık ve karışık günlerinde sevişmeyi sağır bir bireycilik durumuna sokuyordu bence, ona vakit bırakmıyordu. Dahası olayların önem sırasında onun yeri bulunmaz bile oluyordu. Bunun bir zorunluluk mu, yoksa çağımızın değer yargılarından çıkan bir sonuç mu olduğu konusu ara sıra kafamı yorardı. Ara sıra diyorum, çünkü bunu bir düşünme sorunu yapmaktaki ciddiyet beni çoğu kez yadırgatıyordu bile. Gene de kimi örnekler üzerinde durmaktan kendimi alamamışımdır.

Sevdalanmış, sevdasından başka bir şey düşünmeyen bir tanıdığımın çalıştığı yerde bir hırsızlık ortaya çıkarılmıştı. O tanıdığım, hırsızlığın çıktığı yerde, az önce sorumlu bir göreve getirilmişti. Olay patlak verince, daha o gün, hırsızlıkla hiç bir ilgisi bulunmadığı halde, yalnızca korkudan ve belki de bunun kendisine bulaşacağı olasılığını düşünmesinden, duygularında beklenmeyen bir değişiklik oldu, unutuverdi sevdiğini. Kendini yokluyor, içinde o sevgiye ilişkin hiç bir şey bulamıyordu.

Kimi bu örneği yadsıyabilir, "Demek, o adamın sevdası entipüftenmiş, ilk sillede yıkıldı gitti" diye düşünebilir, ama en güçlü sevdanın bile nelere, ne kerte dayanacağını kestirmek, ölçmek kolay değildir. Hastalıklar, yokluklar türlü sıkıntılar, onu yüceltildiği anlamdan, yükseldiği yerden alaşağı edebilir. Bu anlayış belki de çağın mantığı durumuna gelmiştir. Artık sevi çağında yaşamıyoruz. Gerçekte bütün çağlar, dönmeler içinde, sevinin baştacı

edildiği sürem pek de uzun değildir. Burjuvaların düş kurabilecek duruma geldikleri döneme rastlar o. Bir duyguyu içinden çıktığı koşullardan soyutlayarak ele almak yanlıştır.

İşte düşüncemin burasına geldiğimde, içim de bir kuşku uyandığını sezdim. Hiçbir şeyi tanıtlamak istemiyordum; fakat, benim gizlenmek için geldiğim bu uzak köyde birdenbire, kendimi bir sevi fırtınası içinde buluvermem, ya doğamın gene de sevi için hazır olduğunu ya da yaşamın koşulları değişince, bende benden çok az şey kaldığını gösterir diye düşünüyordum. Aşağı yukarı altı yüz kilometre içindeki bir yer değiştirmede, nasıl olur da mantığımın yönettiği ruhumu böylesine karşıt bir duruma getirebilirdi? Benim koşullar dediğim şeyler, bölgesel ögelerden mi oluşmuştu? Ben kendimde sürekli olanı buldum sanırken, boşlukta mı kalıveriyordum birden? Çağ her yerde yargısını yürütmüyor muydu?

Durumun başka bir korkunç yanı da bir bireyci olduğu için küçümsediğim dayımla bu konuda ortaya çıkan rastlaşmamızdı. Onun için de aşk bir hastalıktı. "Gençleri bundan korumak" gerekirdi. Dayımın başında bir gözetici gibi bekleyerek, Vedia'yı korumak istediği bu hastalığa karşı, demek ben kendi bekçiliğimi yapmıştım. Başka başka yerlerden gelerek onunla buluşmuştuk. Ne çıkar! Ama dayımla kendimi karşılaştırmamın daha inanılmaz sonuçları da olabileceği sezgisi bir gölge gibi ruhumun orasında burasında dolaşıyordu. Bu konuya sonra gene gelirim diyerek kendimden kurtulma yolunu tuttum.

Az sonra dayımın evine giden izleğe vardım. Uzakta evin ışıkları göze çarpıyordu. Ay ışığında donuk donuk görünen bu ışıklar,sönmek üzere olan bir ocağı andırıyordu.

O sırada arkamdan bir kaç kişinin geldiğini farkettim. Aralarında dayım da vardı yüksek sesle, söylev verir gibi konuşuyordu.

Bekledim onları, Dayımın yanında Hacı Halit Beyin damadı ve tanımadığım biri vardı.

Yanıma geldiklerinde dayım:

- Vedia nerede? diye sordu.

Kızın o vakte kadar eve gitmiş olacağını düşenerek:

- Evde dedim.

Buna ayrıca sevinmiştim. Dayım Vedia'yı evde karşıla-

saydı, ona nereden geldiğini soracaktı. Gerçi benim kuşkum yersizdi; daha doğrusu onu kendim yaratıyor ve dayımın kızla aramdaki ilişkiden ötürü sürekli bir dikkat içinde bulunduğu varsayımına dayıyordum. Elbette boşunaydı bu kuşkum, çünkü o güne değin dayımın sözlerinde olsun, bakışlarında olsun bunu doğrulayacak bir belirti sezinlememiştim. Fakat o sırada bana Vedia'yı soruşu, sesinin tonu bir başka türlüydü. Bana öyle geldi. Nitekim benim, "Evde" dememden sonra, büyük bir rahatlığa kavuşmuş gibi:

- Çok iyi,dedi.

Daha sorsaydı, "Hep evde mi kaldınız? Sen ne zaman çıktın dışarı? Birlikte eve dönmediniz mi?" gibi sorularla işi soruşturmaya vursaydı, ne yapardım bilmiyordum.

Dayım her zamanki gibi o konudan gecenin olayına hızla geçerek:

- Gördün mü? dedi bana tutturmuşlar Yusuf uçtu diye, Nereden uçtu? Ne zaman uçtu? Onu söyleyen yok. (Sağ elinin işaretparmağını göklere doğru uzatarak) Ben yutmam, kimse bana yutturamaz. Uçtu diyorlar, ama niçin yalnız başına, yanında kimse yokken uçuyor? Bunu bana açıklayan var mı? Yok. İşte senin yanında (Halit Beyin damadını gösteriyordu) bunu köye yolladım, baksın Yusuf evde mi değil mi? Ben de Halit Beyle birlikte Kayalıburun'a doğru yürüdüm. Yolda kime rastladıksa sorduk: Yusuf'u gördünüz mü? Gören olsa söylemez mi?

Sert sert yanındakilere baktı.

Halit Beyin damadı, akşam yemeğindeki gibi gene başı önde:

- Bizim peder diyor ki diye söze başladı.

Fakat dayım köpürdü.

- Ne diyor? Ne diyebilir?

Adam gene terbiyeli, terbiyeli:

- Diyor ki, diye sürdürdü sözünü, daha önce geçmiş o yoldan. Köylülerin dediğine göre...

Dayım:

- Sen şimdi köylüleri bırak, diye kesti onun sözünü. Sen köye gittiğin zaman ne oldu?

Adam:

- Söylüyorum ya, dedi, ben köye gittiğimde, evet Ermiş Yusuf evindeydi...

Dayım:

- Ne demek "Ermiş" Yusuf? diye bağırdı. Hâlâ değiştirmeyecek misiniz bu kafayı?

Halit Beyin damadı bir süre sustu, sonra:

- Evindeydi ama üstübaşı ıslaktı, dedi.

- Dayım:

- Denizden mi çıkmıştı demek istiyorsun? diye sordu.

Halit Beyin damadı:

- Denizden çıkıp çıkmadığını bilemem, diye sürdürdü sözünü.Sordum, sorunca "Allah bilir" diye mırıldandı o sırada Hacı da ya gelmişti ya gelmek üzere oraya çünkü daha ben...

Hacı:

- Yo, ben daha önce varmıştım Ermiş Yusuf'un evine, diye kesti onun sözünü. (Bir süre birarada konuştular.) Ben beyin burada, nah bu yolda bağırdığını duyunca senden önce vardım Yusuf'a. Yusuf evde yoktu, oysa komşuları Rıza evdeydi diyor. Ben görmedim, göremeyince koşa koşa bu yana düzüldüm. Ama sonra ehalinin Kayalıburun'dan döndüğünü görünce gene bu yana döndüm. Çünkü Hasan bana dedi ki, Yusuf Kayalıburun'dan uçtu dedi, sonra dedi kıyıya indi kıyıya inmiş yürüyerek, denizden evine doğru yönelmiş, dedi Hasan. Daha önce de çingeneler geçmişler...

Elleri arkasında sinirli sinirli gidip gelerek anlatılanları dinleyen, dayım bu sırada durdu, sert sert baktı Hacı'nın yüzüne. Hacı korktu. Dayım:

- Çingeneler ne zaman geçmişler köyün içinden? diye sordu.

Bakışları deli bakışı.

Hacı:

- Buraya da gelmiş ya... deyiveriyor.

Dayım var gücü ile bağırarak kesiyor onun sözünü.

- Her şeyi birbirine karıştırıyorsun Hacı, diyor, ağzından çıkanı kulakların işitsin. Bir konuya başladın, götür onu sonuna kadar.Bir lâftan başka lâfa atlama.

- Hacı, "Bir daha yapmam" gibilerden başını sallıyor ve ucuz kurtulduğu kanısı içinde sürdürüyor sözünü.

- Ben denizden çıktığını görmedim Yusuf'un Allah var. O da demedi bir şey, ben eve geldiğimde...

Dayım:

- Deli ederler bunlar insanı, dedi bana bakarak ve evine doğru yürümeye başladı.

Halit Beyin damadı dayımın arkasından giderek:

- Kayalıburun'dan dönüyorum dedi bana Yusuf, diye mırıldandı. Oysa Kayalıburun'a gidenler onu görmediklerine göre, demek denizden geldi Yusuf. Üstü başı ıslaktı da sordum, denizden mi çıktın diye...Sessiz çocuktur Yusuf hem de alçak gönüllüdür bir şey demedi...

Hacı:

Öyledir, diyerek yavaş sesle onadı Halit Beyin damadını.

Dayım, onların söylemek istediklerini dinlemek istermiş gibi arada bir duruyor, fakat dinlemiyor o an aklından çok başka şeylerin geçtiği belli. Çünkü, bağırmıyor, şaşmıyor, çenesini öne doğru uzatıp sakallarını dikleştirmek istiyor. İkide bir Kayalıburun'a daha yukarılara, ormanın bir şeyleri saklamak ister gibi örttüğü dağlara bakıyordu.

Evin bahçesinde Halit Bey ile Hamdi Ağayı bizi bekler bulduk. Dayım onları görür görmez:

- Tamam, dedi. Yukarı çıkalım.

Sağ elinin işaretparmağını yukarı doğru uzatıyor, fakat bu işarette yukarıyı göstermek değil de alınacak önemli kararların saati geldiğini anlatan başka bir anlam var. "Yusuf uçamazsa ben de o domuzu yediririm köylüye" dediğini anımsadım nedense. Bütün sorun Yusuf'un uçup uçmadığındaydı. Kör inançlarla bunca uğraşacak ne vardı diye düşünüyordum, bunlar daha başka temel sorunların çözümü ile ortadan kalkacak nitelikte şeylerdi. Dayımın davranışını yanlış buluyordum. Yusuf'la uğraşmasını ve köylüye domuz yedirmeye kalkmasını boşuna ve hatta züppelik sayıyordum. Kuşkum yoktu ki, dayımın bu yanlışlıklara, bu boş çabalara düşmesinin başlıca nedeni "Tek başına çalışma" ilkesinden doğuyordu. Bireyciliğin, eğlenceli görünürleri. Çok sonraları bir gün, tam değil de aşağı yukarı bu konuya değindiğimizde bana şöyle demişti:

- Evet, ben tek başınayım ve bunu biliyorum, yaptığımı da bunun böyle olduğunu bilerek yapıyorum, sorumluluğu yalnız bana aittir. Ama sen bir topluluğu belki içinde bulunduğun bir topluluğu gerçekte ne sanıyorsun? Kalabalık ama bir kişi diyemez miyiz ona? Hem sorumluluk da kimsenin olamaz o vakit. (Sonra bağıra bağıra şunları

eklemişti.) Yeğen, yeğen! Sen burada niçin ilgisiz, eylemsiz oturuyorsun? Şunu anlatsana bana? Köy sana küçük mü geldi yoksa? Unutma ki, hiç bir yer küçük değildir bir şeyler yapmak, bir şeyleri değiştirmek isteyen için.

Sallantılı merdivenden arka arkaya yukarı doğru çıkarken, Vedia balkonda göründü. Işık arkasından geldiği için yüzünü iyice seçemiyordum. Bir elini beline koymuştu. Saçlarını toplamıştı. Demin sevistiğim kız işte bu , diye geçirdim içimden, inanmayarak, inanmak isteyerek ve yaşamın bilincini onda bulduğum kuruntusu içinde.

Dayım:

-Sen hiç dışarı çıkmadın değil mi? diye sordu Vedia'ya. Yukarı varınca, sakallarını tutarak, önemli bir sorun karşısında düşünüyormuş gibi. Onun bu hali bizden yana hiç bir kuşkusu olmadığı kanısını verdi bana. Nerden çıkarıyordum bu kuruntuyu, o da ayrı bir konu. Dayım, benim anlamadığım başka kuruntular içinde kendini yiyordu. Neydi bu? Ah, daha sonraları her şeyi öğrenip anladığım zaman, nasıl olup da bunun farkına varamadığıma şaşmıştım. Ancak şunu söylemem gerek ki. bugün Raziye'den de, dayımdan da uzak bulunduğum bugün işin gerçeğini tümden bildiğimi gene gene de söyleyemem.

Vedia:

- Ben mi?

Diyerek gene bir soru ile karşıladı dayımın sorusunu, her zamanki gibi.

Hepimiz balkona varmıştık. Şapkasını çıkarıp yeniden başına geçiren Hacı:

- Eh o da merak etmiştir ya... gibilerinden bir şeyler mırıldandı.

Gece, denizle balkon arasında sıkışıp kalmıştı da bu yüzden ikide bir yüzümüze vururcasına, yukarı kalkıyordu. Köyden gelen sesler azalmış gibiydi. Yalnız köpekler boyuna havlayıp duruyorlardı.

Dayım, Hacı'nın söylediğini duymadı mı, yoksa duymamazlıktan mı geldi, iyi anlayamadım, Kızına bakıyordu heyecan içinde.

-Elbette sen, dedi, başka kim olacak? Sana soruyorum.

Kız:

Çıkmaz olur muyum? dedi. Çıktık ya.

Dayım dönüp bana baktı.

Yarı yoldan döndük dedim.

Fakat, o an Hacı'nın belli belirsiz gülümsediğini fark ettim. Bizim ormana saptığımızı görmüş olacaktı. Çünkü biz eve dönmeyip ormancılardan aşağı doğru yöneldiğimizde, yoldaki kalabalığın içinde Hacı da bulunmuş olabilirdi.

Dayım:

- Eve döndünüz değil mi? dedi kendi kendine.

Sonra, sanki asıl konusu Ermiş Yusuf'un uçup uçmadığı değilmiş gibi, her zamanki çevik şaşırtıcı geçişi ile:

- Köylü hazır ayaklanmışken, dağdaki çingeneleri sürüp atabilirdik, dedi.

Bu kez Halit Bey, açık açık gülümsedi. Dayım bunu görmedi.

İçerde bir küçük kurultay toplanmıştı sanki. Halit Beyle Hamdi Ağa, oturdular, dayım da karşılarına geçti, bir iskemle çekti altına, yeni bir pipo doldurmaya başladı. Hacı ile Halit Beyin damadı ayakta duruyorlardı.

Durum yargılaması başladı. Hamdi Ağa, Ermiş Yusuf'u bakkal Kâzım'ın önündeki çardakta otururken görmüştü. O sıra bakkal, uykusu kaçmış olduğu için evinden aşağı inmiş, küçük akarsuyun yanında cigara içiyormuş. Bir de gazoz açmış, genişlik verir diye. Daha köy uykuda imiş, ama sanki bir depremden önceki sıkıntı varmış havada, kümeslerdeki, ahırdaki hayvanlar huysuzluk içindeymişler, hatta bakkal durup dururken, "Hayırdır inşallah" demiş de Hamdi Ağa korkmuş. Tabancasını yanına almadığı için de kaygılanmış, gerçekte o da bilmiyormuş neden bakkalın ordan geçtiğini, hele onu uyanık bulacağını hiç sanmıyormuş. Ermiş Yusuf'u sonradan fark etmiş bir ağacın altında, yere çömelik derin derin solukluyormuş... "Nasılsın Yusuf?" diye sormuş, Yusuf, "İyi iyi" demiş arka arkaya. Bunun üzerine bakkal Kâzım, gene "Hayırdır inşallah" demiş.

Dayım, arada bir, "Sonra sonra?" diyerek, Hamdi Ağa'nın sonuca gelmesini çabuklaştırmak istiyor; öğrendiklerine, duyduklarına göre bir karar vermek için dinlediği belli. Herkes konuşacak, inandığı ne ise ortaya dökecek, ama sonunda onun dediği benimsenecek

Demokratik bir plan uyguladığının bilincinde olan

dayım, bu yüzden gülümseyerek diniliyor söylenenleri.

"Sonra? Sonra"

O böyle dedikçe, Hamdi Ağa, kanıyor, aldanıyor, dayımı karşı komaktan vazgeçireceği umudu içinde.

Ama Hamdi Ağa'nın bütün anlattıkları içinde, Yusuf'un uçtuğunu kanıtlayan hiç bir kanıt yok. Kendisi de biliyor bunu, bence. Peki, niçin konuşuyor, neden bunca çaba?

Bunu merak ediyorum.

Halit Beye gelince, dayımla Kayalıburun'a doğru halkın bağrışmasından sonra ilk gidenlerden o. Ama Hamdi Ağa ile bakkal dükkânı önünde berabermiş gibi başı onu onaylıyor.

- O sırada ben diyor, yoldaydım. Ehalinin yarısı köye dönüyordu, yarısı gidiyordu. Bey benden ayrılıp köye yollandıktan sonra, ağır ağır yürüdüm. Çünkü kalbim var, biliyorsunuz...Yokuşu çıkarken, Yörük Hüseyin'in karısını gördüm, hâlâ şalvarını çıkarmadı, ağlıyordu, "Uçtu, uçtu gözümle gördüm" diyordu. Bir ağacın dibine çömelmişti. Sonra kocası indi tepeden. "Ayakkabılarını bırakmış atlamadan önce" diyor. Sonra gene karısına her zamanki gibi sulanmalar, şekerim, mekerim, ah civanım...

Dayım yerinden kalktı.

- Sen gördün mü ayakkabıları Halit Bey? diye sordu.

Halit Bey:

- Hayır, görmedim, diye sürdürdü sözünü. Ben yukarı vardığımda ayakkabı filan yoktu. Sordum, Yusuf'un komşusu sığırtmaç Mustafa almış ayakkabıları, götürmüş köye, Yusuf'un evine kendi elleriyle geçirmiş ayağına çocuğun. O da demiş ki, "Ayakları ıslaktı" demiş.

Dayım:

-Yüzme bilmiyor ki, diye bağırıyor çevresindekilere bakarak.

Halit Bey yumuşak yumuşak:

- Canım bey, diyor ne biliyoruz suya indiğini? Belki de kumluğa düştü, oradan...

Dayım:

- Yusuf Kayalıburun'dan kumluğa düştüyse bacakları kırılmıştır, diye gülüyor. Sonra? Sonra?

- Ben gittiğimde evine dönmüştü, dedi. Soluk soluğa idi. Ağlıyordu. "Oğlum Yusuf" dedim. "Doğru söyle, uçtun mu?" O da bana dedi ki: "Aman bey bunu duymasın"

dedi. Senden çok korkuyor beyim. Benim bildiğim bu.

Dayım "Korku" üzerine söyleneni başı ile onayladı.

Konuşma böyle sürüp gidiyordu. Halit Bey, Hamdi Ağa, damat, Hacı birbirlerinin sözünü keserek, kendi bildiklerini anlatmak için ortaya atılıyorlardı.Aına hiç biri de gerçekten konu üzerinde durmuyordu, tümünün amacı dayımı inandırmaktı. Giderek inandırmak bile değil, sakinleştirmek o kadar.

Kendileri inanıyorlar mıydı? Yusuf'un uçtuğuna? Hiç sanmıyorum. Hele Halit Bey, konu tam Yusuf'un uçtuğu noktasına gelince, baktım gülmekten kendini alamıyor. Ötekilerde de böylesine önemli bir olaydan, "Mucize"den ötürü hiç bir heyecan belirtisi yok. Peki niçin çabalıyorlar?

O zaman anladım ki, onlar için önemli olan Yusuf'un uçması, uçmaması değil, bir masaldır bu, her masal gibi dinlenir geçilir Ama masalı doğrulamak ya da yalanlamak diye bir şey olamayacağı için, dayımın akılcılığından tedirgin oluyorlar. "Bırak" demek istiyorlar ona, "üstüne düşme, çocuk uçtum diyorsa uçtu deriz. Ehali öyle istiyorsa öyledir."

Çok garip bir şey, o sırada köylülerle aramda bir benzerlik buldum: Dayımın bu masala bunca önem vermesi, benim için de yetersizdi. Yaşamın dışında belki de ona koşut, her gün binlerce örneğini gördüğümüz saçmalıklardan biri idi bu. Üzerinde durulmaya değmezdi. Böyle düşündüğüm için dayıma destek olmadığımı anladım. Dayımın bu gibi olayları bir çatışma durumuna getirmesi bana, olayın kendisinden daha saçma görünüyordu. Çünkü saçmalık üstüne düşüldükçe, daha da saçmalaşır.

Ama böyle düşünmem beni içten içe rahatsız etti. Belki de dedim, kendi kendime dayımla saçmalıkların çeşidi üzerinde anlaşamıyoruz. Benim sorunlarımın da bu kez ona saçma görüneceği korkusunu içeriyordu bu düşünce. Kendi başına,tek başına çevresini değiştirmeye kalkan bu garip adamı, gerçi bir bencil sayamazdım, kendisi için hiçbir şey istemiyordu; ama herkesi kendine benzetmek, kendi gibi düşündürmek isteyiş de bencillik sayılmaz mıydı? Mantığımı yürütmek istemiyordum, bundan çekiniyordum. Sorunları önem sırasına koymaktan başka çare olmadığı düşüncesine sığınıyordum. Ama her şeye

karşın burada, bu olayda bir yan tutmak olanağını bulamayışım beni rahatsız ediyordu.

Dayım bir süre daha onları dinledikten sonra, piposunu hızlı hızlı cigara tablasına vurarak boşalttı. Sanki kurultay başkanı susmağa çağırıyordu konuşanları.

Sustular.

- Hepsi saçma bu anlattıklarınızın, dedi. Her iki yana da adam saldım. Gelen haberlere göre, Yusuf aynı anda hem Kayalıburun'da hem bakkal Kazım'ın yanında, hem kendi evinde çıkıyor. Buna kimin aklı yatar? Bana Yusuf'un uçtuğunu gören bir kişiyi gösteremiyorsunuz. "Yusuf uçtu" diye bir laf atılıyor ortaya. Herkes buna inanıyor. Çıldıracağım. Yusuf'un ayakkabılarını Kayalıburun'da bulmaları ise düpedüz yalan. Kim bulmuş? Çağırın gelsin buraya. Yörük Hüseyin, "Ayakkabılarını bırakmış" diyor. Peki nerede ayakkabılar? Yusuf'un ayağında. Gittim gördüm. Üstü başı ıslakmış... (Dayım yerinden kalkıyor, sürahiden bir bardak su doldurup üstüne döküyor.) Buyurun işte benim üstüm başımda ıslandı. (Davayı kazanmış gibi gözleri parlayarak bana bakıyor.) Uçtum mu ben şimdi?

Halit Bey güierek:

- Sen başka bey, diyor, sen...

Dayım:

Yooo... Olmaz böyle saçmalık, diye sürdürüyor sözünü. Gittim Yusuf'un evinde buldum kendisini. "Söyle bana" dedim. "Dayım gözlerini açıyor bağırarak, sağ elinin işaret parmağını yukarı doğru kaldırıyor.) "Söyle? Uçtum de kabul edeceğim..."

Herkesin yüzüne bakıyor uzun uzun, sonra diyor ki:

- Ağlamaya başladı. "Hayır hayır uçmadım" dedi. İşte bu kadar. Biz kahvede Çarşamba dememiş miydik? Çarşamba günü hepimizin yanında uçmayacak mıydı? Aradan kaç Çarşamba geçti. Oyaladınız beni. Niçin bizim yanımızda uçmuyor?

Halit Bey gene gülümseyerek:

- Onun da bir bildiği var elbet, dedi.

Dayım ona sert sert:

- Sen de inanıyor musun Halit Bey? diye sordu. Sen ki bu yerin geçmişini bilirsin, miskinliği, köleliği bilirsin, yanından Meclis albümünü eksik etmezsin, haritanı açıp

açıp, topraklarımızın seyrine doyamazsın, Mucizeler mi çizdi o haritayı Halit Bey?

Halit Bey:

- Canım bey, dedi alçak sesle, o başka, bu başka. İnanıp inanmamak değil ki konumuz. Bir köye ermiş de gerek elbet. Ama sen diyeceksin ki, ermiş değil, bu deli. Olsun! Bir köye elbet bir deli de gerek. Hiç delisiz köy gördün mü sen? Köylü çalışıp ekmeğini kazanıyor, namusu ile ya, iş burada.

Dayım:

- Size son sözümü söylüyorum, dedi. Yusuf gözlerimizin önünde uçarsa uçar. Yoksa size katılamam, bu saçmalığı sessizce geçiştiremem. Benim bu köyü kalkındırmak için tasarılarım var, biliyorsunuz. Kooperatif gelişecek, yakında domuz satımına da başlıyoruz. Gidip kentte anlaşmayı imzalayacağım. Etini yemezseniz yemeyin. O da şimdilik ha! Satacağız domuzları. İşte açıkça söylüyorum Yusuf benim yanımda uçarsa gideceğim bu köyden. Yoksa tasarılarımı uygularım. Gık diyemezsiniz.

Küçük kurultaydaki konuşmalar sona ermişti. Konuklar gitmeye davrandılar. Damat ile Hacı yan gözle bana bakıyorlar, beni kendilerinden saydıkları anlaşılıyor. Belki de, "Sen yatıştır dayını" demek istiyorlar. Ben de gözlerimde hafif bir gülümseme ile onların bu yakınlığını iyi karşıladığımı belirtiyorum, belki de istemeden.

Vedia da bütün bu konuşmalar sırasında yanımızda duruyordu, ama dinlemiyordu, düşünceliydi. Bana bakmıyordu. Belki de konu ile ilgilenmemi gereksiz bulduğu için böyle yapıyordu. Gerçekte hep onunla dolu olan kafamın içi, eve dönüp de böyle bir toplantı içine girince ilgi yönünü değiştirmişti. Bir oyalanma idi benimkisi, bir ara verme. Konuklar gidip yalnız kalınca, gene Vedia'yı bulacaktım içimde. Ama kendimi? Kendimi bulabilecek miydim? İlk kez karşılaşıyordum kendimi arama düşüncesiyle.

Dayım önden, konukları arkadan, bahçeye indiler. Hacı şapkasını çıkarıp giyerek, "Bak şu işe!" diye mırıldanıyordu. Halit Bey, haritasını, albümünü koltuğunun altına sıkıştırmıştı. Damat bir adım arkasından onu izliyordu. Geriden gidenler birbirlerine bakıp susuyorlardı. Halit Bey, "Teşekkür ederiz" diyordu dayıma. Dayım ise, bu teşekküre aldırmıyor, seranın şimdilik domuz yollama istasyonu

olarak kullanılacağını anlatıyordu.

Ben aşağı inmedim. Sofada Vedia ile karşı karşıya kaldık.

- Sen ne diyorsun bu işlere? diye sordum.

Omuz silkti.

- Yusuf'un uçtuğuna inandın mı? diyerek açtım sorumu.

Bu kez:

- Bana ne dedi. Belki uçmuştur.

- Dayım böyle dediğini duyarsa kızar.

- Neden kızsın?

-Baksana, köylülere kızıyor ya!

Vedia:

- Kızıyor mu? diye sordu.

- Öyle ya, dedim, konuşmaları dinlemedin mi?

- Hayır.

- Ama buradaydın ya, yanımızda?

- Nereye gidecektim?

- Bir yere gitseydin demiyorum, ama...

Vedia sözümü kesti.

- Babam sen çekil odana demedi ki...

- Odana gitseydin ne yapardın?

- Ne bileyim.

- Beni düşünür müydün?

- Nasıl yani?

- Bu akşamki sevişmemizi.

- Seviştik ya.

- O kadarla bitti mi?

- Gene mi sevişelim diyorsun? İyi olur ama, dayın evde.

- Bu gece odana geleyim mi?

Vedia'nın bir şey söylemesine vakit kalmadı, dayımın merdivenlerden gelen ayak seslerini duyduk.

Yaşlı adam bir atlet çevikliği ile içeri daldı, doğru gidip belindeki tabancasını duvara astı. Bize hiç bakmıyordu. Masanın üzerinde duran şarap şişesinden bir bardak şarap doldurdu, bir dikişte içti. Sonra derin bir soluk vererek:

- Bu iş burada bitti, dedi. Ben yendim.

Bana döndü:

- Yeğen, dedi, bu oyun gerçek bir düzendi. Beni alt etmek için hazırlanmış. Anlıyorsun ya? Oysa ben de o göz yok. Perişan ettim hepsini. Bana düpedüz karşı gelmeye cesaret edemiyorlar, karşıma bir deliyi bir zavallıyı

çıkarıyorlar. Onunla uğraşmayacağımı sanarak. Belki de uğraşamayacağımı: Beni ya ermişin ya da budalanın karşısında yenik düşürmek istediler. Senin yanında, kahvede anlaşmamış.mıydık? Baktılar ki, o yoldan paçaları sıkışıyor, bir gece yarısı olayı yarattılar. Yusuf'u uçurdular Kayalıburun'dan.

Kahkahalarla gülmeye başladı,

Hiç de konuşmaya niyetli olmadığım halde:

- Dayı, dedim, istediklerinizi yapmanıza Yusuf engel değil ki...

Sakallarını tutarak:

- Nasıl? diye sordu.

-Anladığım kadarı ile köylü bu olaya, olayın dar anlamı içinde bakıyor. Diyebilirim ki, bir çeşit merak, hatta eğlence konusu olarak. Siz, bununla hiç ilgilenmeseniz, gülüp geçseniz ne değişir?

Sakalını bıraktı, alnına düşmüş olan kıvırcık saçlarını yukarı kaldırarak:

- Bunu sen mi söylüyorsun? dedi.

Gözlerimin içine bakıyordu. Kendimi birden sınava çekilmiş durumda buldum. Benim halk anlayışım, mücadele ve devrim anlayışımdı söz konusu olan. Çok acele gözden geçirdim kendimi, güçlü ve zayıf yanlarım vardı. Ama bundan da kötüsü, o anda eylem dışı bulunuşumdu. Konuya girmek istemedim. Bu bakışma kendiliğinden her şeyi ortaya koyuyordu.Ben, halkın kör inançlarına boş vererek, halk için çalışma yanlısı çıkıyordum. Bunu açıklamaya yanaşsam, dayımdan alacağım karşılığı çok iyi biliyordum. Suçlayacaktı beni. Bunun üzerine ben de onu düşçülükle suçlayacaktım... Ve çekip gitmem gerekirdi.

Dayım bütün bunları, yüzümden okumuş gibi gülümsedi sonra:

Ben mi halkın eğlencesi olayım istiyorsun? diye ekledi. Ben kuyruk olamam ben (bağırıyor, bir eliyle masaya vuruyordu),ben kendimi her an kendine tanıtlamakla görevliyim. Anlıyor musun? Üst yanı vız gelir. Başaramazsam çeker giderim. Dünya'da savaşım konusu mu yok! Daha olmazsa Schweitzer gibi Afrika'ya giderim. Bütün sorun, ışığı bir yerlerden parlatmaktır, o kadar. Sonrası ne olur, hatta olur mu, olmaz mı, orası önemli değildir.

Hiç istemeden:

- Ama zamanı değilse, zamanı gelmediyse... diyiverdim.

Dayım:

- O senin kuruntun, dedi. Zaman dediğin şeyi gene insanlar getirirler. Koşullar da içinde olmak üzere her şeyi yaratan insandır. Zaman, hem başarının, hem de başarısızlığın ölçüsüdür. Başarırsam zamanı imiş derler, başaramazsam değilmiş. Ancak şunu da bilmeni isterim ki, ne diyecekleri önemli değildir. Yaratıcılığın kendisi güzeldir.

Orada geçirdiğim günler, aylar içinde ilk kez:

- Siz ne istiyorsunuz? diye sordum.

Dayım:

- Bekliyordum bana böyle bir soru yönelteceğini, dedi.

Sonra da balkondan dışarı, ayışıklı geceye bakarak:

- İnsan olduğumu anlamak diye ekledi. Yaşamak, yiyip içmek, hatta sevişmek. (Bunu söylerken göz ucu ile Vedia'ya baktı) yetmez insan olmaya. Bir şeyleri değiştirebilmektir bizim için gerekli olan.

Sözünü kestim.

- Ne olursa olsun, değiştirmek mi?

Dayım sert ve kesin:

- Evet dedi. Eğer bu köyde Ermiş Yusuf olmasaydı ben uçardım Kayalıburun'dan.

Nasıl oldu bilmiyorum, tartışmaya girmek ne demek, konuşmak bile istemezken, birden sinirli sinirli dalıverdim konunun içine. günlerden beri dayım üstüne birikmiş olan düşüncelerimi döküverdim.

- Anlaşılan, dedim, sizin için yurdun o yana ya da bu yana doğru değişmesinin hiçbir önemi yok. Yeter ki değiştiren siz olun! Sizin istediğiniz olsun! Halkı ve toplumu bilimsel açıdan görmeye önem vermezsiniz. Çünkü sizler için öyle bir açı sözkonusu değildir. Siz, heveslerini toplumun gereksemesi sayan kişilerdensiniz. Evet, sizin kişiliğinizi çözümlemek, yurdumuzun geri kalmış nedenlerini açık seçik ortaya koyar. Siz, kendini halktan ayrı görmenin tipik örneğisiniz. Neredense gelip halkın üstüne oturuyorsunuz, okumuşunuz, yabancı dil biliyorsunuz, yabancı ülkeler görmüşünüz, halkınızdan köpük olarak uygarlığı tanımışınız, ama onun da nasıl bir uygarlık olduğunu düşünmek gereğini duymadan dönüp hal-

baktığınız zaman, bilisiz, kaba, geri, kör inançlara gömülü, tembel, aptal bir yığın görüyorsunuz. Memnun oluyorsunuz. Çünkü size geri, kaba, tembel, akılsız, bilisiz bir halk gerek. O olmasa "ben"inizi nasıl doyurabilirdiniz?

Dayım birdenbire başlayan bu söylev karşısında önce şaşırır gibi oldu, ama çabuk toparladı kendini, kavgaya her an hazır ruhunun çevikliğinden yararlanarak bu duruma uyarlandı. Öyle uyarlandı ki, istediği bir müzik başlamışçasına, keyifle dinlemek için bir iskemle çekti altına, içinde hoşnutluğun kıvılcımları yanan gözlerini gözlerime dikti. Vedia'ya bakamamıştım, onun ne durumda olduğunu bilmiyordum. Ancak gözucu ile gördüğüm, o da dayıma bakarak bir iskemleye oturmuştu.

- Sizin için gerekli o, diye yineledim sözümü. Sizin oyuncağınız da diyebiliriz ona; özgeçinizin, özverinizin oyuncağı. Siz halkı hiçbir zaman anlamamış, hiçbir zaman saymamışsınızdır. Bunu yalnızca size söylemiyorum dayı, hatta yalnızca sizin kuşağınızdakiler için de söylemiyorum; bu ulusun tarihi boyunca bütün başa geçenleri düşünerek konuşuyorum. Padişahlar, vezirler için halk demek köle demekti, bu köle çalışacak, sırası geldiğinde savaşta ölecekti. Birtakım reform gösterişleri ile değişti mi sanki bu durum? Yooo... Efendilerin sayısı arttı sadece, buna uygun olarak da yeni bir sahtecilik doğdu. Eskiden ismi bile ağıza alınmayan "millet, vatan" sözcükleri moda oldu. Artık "millet, vatan" için keyif sürülüyor, zengin olunuyor, vergi alınıyor ve savaşılıyordu. Ortalık durulunca ne görüyorduk? O "millet" dedikleri eskisinden daha yoksul düşmüş, "vatan" dedikleri biraz daha haraplaşmış. Eğer halk, ulus gerçekten düşünülseydi, gerçekten sayılsa, sevilseydi, bunca zamandır bir kalkınma görülmez miydi. Bakın, bayramların sayısı gitgide artıyor, bunların her biri bir egemen sınıf ya da zümrenin başa geçişinin bayramıdır, halkın, ulusun değil. Her kurtarıcı yalnız paydaşlarını toplayıp keyfine dalmıştır. Ama bununla yetinmezler, kendi bayramlarına halkın da katılmasını isterler. Hani zengin evlerinde düğünler olur ya, zenginlerin mutlu günleridir onlar; zavallı hizmetçiler, uşaklar da katılırlar o mutluluğa, onların da yüzleri güler. Nefret ederim eşekleşmiş halktan. Ne gülüyorsun be! Senin düğünün değil ki bu. Bir savaş olur, köylüleri ile kaka

cepheye sürerler, lüks döşeli odalarda hazırlanır bunun planı; biri eline kalemi alır, harita üzerinde bir birliğin yerini değiştirir... Oysa bu harita üzerindeki değişiklik birkaç bin kişinin ölümü demektir. Öldüğüne göre bari çoluk çocuğu refaha kavuşsa... Ne gezer! Eskiden halk adına yeniliğe içilmiyordu, sonraki yenilik buradadır işte. zaferin, toplanan zenginliğin en büyük payını yöneticiler bu kez halk adına tıkınmaya başladılar. Bu halkı kendi başına bıraksalardı, yemin ederim, yöneticilere hiç gerek duymadan daha mutlu yaşamanın yolunu bulurdu o.

Boş durmaktan hoşlanmayan dayım, Vedia'ya eliyle işaret ederek kendisine şarap vermesini istedi. Vedia bu işi yapadursun, o da gülümseyerek bana döndü:

- Eee..., dedi, dinliyorum. Bakalım bu giriş nereye varacak?

- Giriş değil ki bu, dedim, bizim dönemimizle günümüz birbirinin aynıdır, değişen bir şey yok ortada. Asıl belirtmek istediğim bu. Ama daha somut olarak sözü size getirmemi bekliyorsanız, onu da yapacağım. Sabredin. Ulusal gelirin en büyük parçasını hep mutlu azınlık aldı. Bu yüzden okuyup yazma, bilgi edinme, güzel sanatlar eğitimi görme gibi uygarlık için gerekli olan bütün şeyler onların tekelinde idi. Avrupa'lara gidiyorlar, yabancı diller öğreniyorlar, görgü ediniyorlar, yurda dönünce de halkımızı geri, dar katalı görüyorlardı. Yetişmelerine uygun olan yüksek mevkilere de kolayca geçiyorlardı elbet. Eski bir nazırın oğlu vekil oluyor, vekilin oğlu da bakanlığa atanıyordu. Ve bunların tümü halka hizmet ettikleri savını ileri sürüyorlardı; hem de özgeçide bulunarak, rahatını tepmiş, keyfinden vazgeçmiş gibi yaparak... Hadi canım sen de, ne özgeçisi, ne özverisi! Devlet işi, hükümet işi bile giz gibi aralarında konuşuluyordu ancak, bilerek, evet, bilerek saklıyorlardı halktan devletin girdisini çıktısını. Halk sadece söylevlerde övülecek, fakat yönetimden uzak tutulacaktı. Kural buydu. Yöneticilerin arasında bir geçimsizlik oldu, bir rezalet çıktı diyelim, en başta halktan saklanıyordu bunlar. Demek yöneticiler, birbirleriyle ne denli yarışa, mevki kapma yarışına girseler de sınıfsal çıkarları gerektirdiğinde birbirleriyle kenetleniyorlardı. Fakat sürüp gidemezdi bu, ipleri gevşetmenin zorununu duydular sonunda. Sanıyor musunuz ki, halk, kendisine

sadaka gibi verilen birtakım haklardan ötürü yöneticilere kendini borçlu sayacaktır. Yok canım, halk eskiden olduğu gibi yine nefret ediyordu başındakilerden. Etmiyorsa onu dürtmek gerekir, kafasına vura vura uyandırmak gerekir onu.

Dayım şarabını yudumlayarak beni dinliyor, arada bir gülümsüyor, sonra kaşlarını çatıyor, dikkat kesiliyor, başını sağa sola sallıyordu.

- Bitti mi? diye sordu, benim bir ara susmamdan yararlanarak.

- Bitmedi daha, dedim, çünkü daha size gelmedim.

Dayım:

- Ben de onu bekliyorum, dedi. Ama sanıyorum ki, bu söylediklerini bir de benim için yineleyeceksin.

Sonra benim söze başlamama fırsat vermeden Vedia'ya döndü:

- Sen çekil, dedi.

Vedia kalktı, sallana sallana odasına gitti. Alınganlığa kapılmadığını yürüyüşünden anlamıştım. Hareketlerinde, konuşmalarımızdan sıkıldığını gösteren bir belirti de yoktu. Ya da bütün bunlar benim kuruntularımdır. Onun için bir konuşmayı dinlemekle dinlememek arasında bir ayırım olamaz. Dinliyorsa duyduğu için dinliyordur.

Dayıma:

- Evet, dedim, bir de sizin için yineleyeceğim söylediklerimi. Ama genelden somuta geçeceğim. Biz somut düşünürüz.

Dayım açıkça alay ederek:

- Ya! dedi.

Artık hızımı almıştım.

- Ne o? dedim, beğenmediniz mi?

- Ayol, dedi, somut düşünmek ilkellerin işidir. İlkel kafa soyutlama yapamaz çünkü. Sana gelince, ben senin asıl somutlama yapabileceğini sanmam.

- Siz düşçülükten fırsat bulamadığınız için somut gerçekleri anlayamazsınız.

- Ne imiş o somut gerçekler. Sadece "sözler" olmasın sakın?

Gülümsedim.

- Bekleyin biraz, görürsünüz. Siz şehbender Nazmi beyin oğlusunuz, babanız Avrupa'larda bulunmuş, para

biriktirmiş, sizi İngiltere'de okutmuş, size "paşalar gibi yaşatacak" bir para bırakmış. Evet, paşalar gibi... Bunu annem söylemişti bana. Ama ne öğretici bir söz! Sizce görünüşte bu parayı rahatınız, keyfiniz için harcamadınız, kendinize göre birtakım amaçlarınız vardı, onlar için sarfettiniz. Geri kalmış bir bölgede bir görev alıyor, ora halkının kafa düzenini, yaşayış biçimini değiştirmek için birtakım savaşımlara girişiyordunuz. Ama kesin olan yenilgiden sonra da baba evine dönüyordunuz. Paranız olmasaydı yapabilir miydiniz bunu? Sizin keyfiniz değil miydi bu? Evet, keyfiniz... Siz halkla oynamaktan keyif alan bir paşazadesiniz. Buraya da yine böyle bir amaçla geldiniz, belki köylü için yararlı kimi işlerde ona öncülük de ettiniz, ama durum bu ölçüde kaldıkça rahat edemiyordunuz, dille huzurunu kaçırmanız gerekiyordu halkın. Ona domuz yedirmeye, ya da domuz ticareti yaptırmaya kalktınız. Çünkü onun inançlarına saygınız yoktu. Ayrıca şunu da söyleyeyim ki, sizin burada sera kurmanız, kooperatif kurmanız da tutarsız işlerdir. Çünkü belli koşullar içinde bulunan bir toplumun yalnızca bir parçası, bir köşesi, o koşullardan bağımsız olarak düzeltilemez. Siz bunu bilmiyor, bunu anlamıyorsunuz. Siz bir yabancı, bir Doktor Schweitzer'siniz burada. Gittiğiniz gün, bir parçası bile kalmayacak kurduğunuz, kurmak istediğiniz şeylerin. Toplumu kökten değiştirmektir gerekli olan. Kurulu düzen yıkılmalıdır ki, yenisinin temeli atılabilsin. Biz bu idealin insanlarıyız işte.

Daha böyle sürdürebilirdim sözümü, fakat birdenbire anladım ki, sürdürdükçe yinelemeye düşecektim, buna zorunlu idim, çünkü kendimi kapıp koyverdim mi, sözü Vedia'ya getirmeden duramayacaktım. Dayımın Vedia'yı evlat edinmesi de onun düşçülüğünün bir parçasıydı. "Soylu aile" masallarını bir yana bırakıyordum, ortada düpedüz yoksul bir kızı kurtarma amacı idi görülen. Köylülere yaptığı iyilikler, bir kız çocuğunu alıp kurtarması, onu alkışlamamıza yeter nedenler olacaktı aklınca. Gerçekte Vedia sorunu belki bunca basit olmayabilirdi, içimde belli belirsiz bir kuşku hep sürüp gidiyordu bu konuda, fakat ben onu aydınlığa çıkarıp çözümleyemiyordum. Dokunulmaz olarak kalacaktı o konu ve hep öyle kaldı.

Ben durur durmaz dayım kalktı, bana şarap getirdi. Yüzüne baktım, bu yüzde benim konuşmamın hiçbir etkisi görülmüyordu; sözlerime hak verip vermemesini bir yana bırakıyorum, onu darıltıp darıltmadığım da belli değildi.

Sözü dayıma kaptırmak istemiyordum, şarap bardağını biraz öteye iterek:

Biz, dedim, halka iyilik etmek isteyen tuzu kurulardan değiliz; biz ona iyilik etme gücünde olduğumuzu bile söyleyemeyiz; biz belki onu sevmiyoruz da, çünkü sevmek de bayağı bir duygusallıktır, onu sevmekten ötürü bir eyleme girişmiş değiliz demek istiyorum; biz onu ezenleri yok etmek istiyoruz, biz tarihin ona açtığı kapıyı itiyoruz, o kadar... Çünkü böyle bir kapının açılacağını belki o da bilmiyor, biz sarsmalıyız onu, ortalığı yıkarak, karıştırarak aklını başına getirmeliyiz onun. Biz romantik değiliz, biz acıma bilmeyiz, biz...

Dayım birden kesti sözümü, sinsi sinsi gülerek:

- Sen yüzyıl gecikmiş bir Bazarov'sun oğlum, dedi. Benim romantikliğim yanında seninkisi daha gülünç kalır. Neden mi? Anlatayım: Ben tek başıma çalışıyorum, yengimin de, yenilgimin de sorumlusu benim, kimseye iyiliğimin dokunmadığını kabul etsem de, kimse de benim zararlı olduğumu ileri süremez. Benim paramı pulumu, bütün zamanımı böylesine romantikçe hevesler uğrunda harcadığıma gelince, bundan bir beklediğim olmadığına göre nasıl suçlayabilirler beni? İleride yonutumu dikeceklerini, yaşamımla ilgili kitaplar yazacaklarını düşünmediğimi biliyorsun. Böyle bir şey düşünseydim düpedüz aptal denirdi bana. Ben sadece böyle bir yaşam yolunu tutturmuş bir deliyim, evet deliyim. Çünkü böyle berbat bir dünyada akıllı yaşamanın olanağı yoktur. Kendimi oyalıyorum, azıcık da olsa, bir yararlı olma niyeti var içimde. Ben sana göre bir bireyciyim, kendime göre ise bir devrimci. Evet, gülme, bir devrimci... Ama kitaplarda yazılmayan türden bir devrimci. Kenttekilerin bencilliğinden, aptallığından, yozlaşmışlığından, hatta hatta hiyanetinden tiksinmiş biri. Ama anlıyorum ki senin için asıl düşman onlar değil, benim. Çünkü ben halkla, köylü ile ilişki kuruyorum, sizin düşündüğünüzden çok başka biçimde bir ilişki... Seni çıldırtan bu işte! Eğer ben de kentte bir kentsoylu gibi yaşayıp gitseydim, seni hiç

rahatsız etmeyecektim, çünkü notumu kolayca verecektin benim. Şimdi ise ezberlediğin durumlar dışında bir durumla karşılaştığın için rahatsız oluyorsun benden. Aklını çalıştırmaktan yorulacağını düşünüyorsun. Bir türlü sezemiyorsun ki, ben de sana bakarken rahatsızlık içindeyim. Hem "rahatsızlık"tan da çok bir şey bu, seni yadırgıyorum, bir insanın kendinden nasıl bunca habersiz olabileceğini anlayamıyorum. Sen bir yerden kalkıp bir yere gelmedin yeğen, iyi dinle beni, sen çevrenden çıkıp bir boşluğa düştün. Çevrenin içindeyken her şey yolunda gidiyordu; amaçlar, eylemler, sonuçlar, kaçmalar, saklanmalar... ve bütün bunlar belli kuramlara göre yürüyordu ve siz o kuramları özümsemiş kahramanlardınız. Ama buraya düşüverince ne oldu? Ne eylem kaldı, ne kuram. Burada artık bir toplum içinde değilsin sen. Toplum, içine girilir ve içinden çıkılır bir şey senin için. Burada seni hiçbir şey ilgilendirmez, çünkü burası toplumdan sayılmaz. Sen "çevre" ile "toplum"u birbirine karıştırmışın. Arkadaşlarından ayrı düşünce bir hiç oluverdin burada. Anlıyor musun, bir hiç. Oysa ben senin gibi değilim, bak, nereye gitsem, nereye yerleşsem, orada savaşacak bir şey buluyorum. Benim için dünyanın her yanı birdir. Oysa sen bir "çevre"yi dünya sandın. Romantiklik değil de nedir bu? Toplumu kökünden değiştirmek sorununa gelince, düpedüz bir tembellik bu. Çünkü gözünün önündeki birçok işi küçük görmeni sonuçluyor, çünkü onlar küçük işlerdir, sen büyük işler için gelmişin dünyaya.

Şarap bardağını sonuna dek dikti.

Ben bu fırsattan yararlanarak, burada gizlenmemin savunusuna geçtim.

- Biz darbe vuracağımız zamanı da, çekileceğimiz zamanı da biliriz, dedim.

Aldırmadı ne dediğime, ayağa kalktı, dolaşmaya başlayarak sürdürdü sözünü:

- Sen her şeyi değiştirmek istediğin için hiçbir şeyi değiştiremeyeceksin. Tümü aradığından parçayı unutuyorsun. Bir yapı, taş taş üstüne konarak yapılır. Sense sadece yapıyı görüyorsun. Sana hangi somut işi önersem küçümseyecek, bana "genel"i aradığını söyleyeceksin, biliyorum. Tembellik dediğim bu işte. Toplum değişmedikçe hiçbir şey değişmez... Peki, doğru, ama toplum dediğin de nedir

ki? Ben domuzu sokmak istiyorum köye. "Domuz en büyük gübre fabrikasıdır" sözü kimin biliyor musun?

- Hayır, dedim kayıtsız.

- Mao Tse Tung'un, dedi. Halkın tüm alışkanlıklarına saygılı olmak halk sevgisi, ya da sen onu sevmediğine göre, halk saygısı değildir. Senin için geçmişten kalma değerli, saygın bir şey var mı? Yıkmak istediğin düzenin ahlâkı, alışkanlıkları değil mi sürüp giden?

Sonra yanıma geldi:

- Gerçeği öğrenmek ister misin? dedi.

Yüzünde o güne değin görmediğim bir yumuşaklık, bir yorgunluk, bir candanlık vardı. İçtendi.

- Sen de, ben de masalıyız bu ülkenin. Sana da, bana da gülümseyerek bakacaklar ilerde. Bana bireyci diyorsun ya, sen de bireycisin. İkimiz biriz. Ama doğrusunu istersen, ikimiz de bireyin ne demek olduğunu bilmiyoruz. Birey ilerde gelecek belki. Ne bileyim? Herhalde kurtarıcılara gerek kalmayacak. Ama o günler gelinceye dek çok acı çekilecek, çok şey yok olup yeniden kurulacak...

Başını arkaya attı, gözlerini kapattı. Ben susmuş, onu dinliyordum. Bir şey daha söyleyecekti, vazgeçti. Tam karşıma gelip sevgi ile yüzüme baktı. Bu öyle bir bakıştı ki, az önce onunla tartıştığımı unuttum.

- Umutlusun demek, dedi.

Sağ elinin içini bütün yüzünde bastıra bastıra dolaştırdı. Arkasından da:

- Vedia, diye seslendi içeri.

Vedia hemen çıktı odadan.

Şaşırıp kaldım.

Dayım belki de bu şaşkınlığımdan yararlanarak kızına döndü.

- Hadi artık yatalım, dedi.

Fakat bana öyle geldi ki, kızına "Sen yatma" diyor, "Beni bekle".

Bu bir kuruntudur diye düşünerek, ikisine de iyi geceler diledim ve odama girdim.

Dayımla aramızda geçen tartışma, ruhumda çok daha önce tohumları atılmış bulunan bir düşüncenin iyice belirginlik kazanmasını sonuçlamıştı. Gerçeklik duygusunun sarsıntıya uğramasıydı bu. Kendimden saklamaya çalıştığım korkunç bir duygu. Hiçbir şey yok dünyada. Gerçi

dayıma ilişkin görüşlerimin sağlamlığından hiçbir kuşkum olamazdı, o vardı, ama ona söylediklerimden başka olarak bir düşçü bile değildi, gönlünü eğlendiren, bunun için de kendine uydurma bir dünyada sözüm ona ülkücü seçmiş görünen bir zengin çocuğu. Kısaca söylenmesi gerekirse, onun durumunu çözmekte, anlamlandırmakta, yorumlamakta hiçbir güçlük yoktu. Bir roman kahramanıydı o. Ama ben öyle değildim, büyük kentte iken hiç şaka götürmeyen birtakım olayların içinde rol oynamış olan ben, siyasa alanında büyük küçük herkesin başına gelebilecek bir zorunlulukla oradan kaçmış, bir köye gizlenmiştim. İşte bu "gizlenmiş adam" durumum burada ilk günlerdeki görünüşü içinde sürseydi, hiçbir sorun çıkmayacaktı ortaya, ben kendi gerçekler dünyamın içinde kalacaktım, kendimden şöyle ya da böyle kuşkuya düşmeme bir neden olmayacaktı, böylece bütün ömrümce ruhum denge içinde kalabilirdi. Yok mudur öyle insanlar! İttihat ve Terakki Partisi'nde çok küçük bir rol oynamış ve sonra ömrü boyunca evine çekilmiş, nerden edinmiş olduğuna hep şaşakaldığım bitmez tükenmez anıları ile mutlu yaşamış bir akrabamız vardı, kendisinin ve partisinin varlığından bir gün bile kuşkuya, ruhunda mutsuzluk rüzgârları estirecek bir özeleştirinin acısına düşmemişti. Ama işte benim durumum onunkinden çok ayrı bir yön almış bulunuyordu şimdi. Burada kendimi bastıramamış, silememiştim, üstelik de büyük kentteki kişiliğimden çok başka bir kişilikte, bir devrimci iken bir âşık olarak ortaya çıkıvermiştim. Dayımın dediği gibi, sadece orada iken bendim, çevremle yaşayan biriydim de, buraya gelince o benliğimden uzaklaşmış, çevreme yabancı düşmüş değildim, keşke öyle olsaydım... Yürürken durmamıştım, bir ikiliğe düşmemiştim, kendi gerçeğini yaşayan bir adamdım, çevremle alışverişimi hiç kesmemiştim (dayımın dediği yanlıştı), ama orada iken bu alışveriş başka biçimde, burada iken başka biçimde göstermişti kendini. Bunlardan hangisi gerçekti? İşte gerçekçilik duygum burada sarsıntıya uğruyordu. Gerçeklik dediğim şey benim değildi, benimle eğlenen, dışımda bir şeydi sanki; dayımla tartışmamız, bende onun istediği etkiyi değil, bambaşka bir kuşku uyandırmıştı.

Elimi yüzümü yıkamam için onların da odalarına

çekilmelerini beklemem gerekiyordu. Odamda, duvarlardaki resimlere bakarak oyalanıyordum. "Ben buraya resim yapmaya geldim" diye düşünüyordum, "Ne kadar süreceğini bilmediğim, belli bir zaman geçirmeye. Oysa, bakıyorum da, olayların içindeyim yavaş yavaş. Hem de pek öyle yavaş değil. Vedia'ya tutuldum, onunla sevişttim. Oysa buraya gelirken sevdalanacağımı aklımdan bile geçiremezdim. Sonra burada her şey bir bilmece olup çıktı benim için. Köylüleri anlayamadım, anlamak için de çabalamadım doğrusu. Ama onlar, ben hiç farkında olmadan, etkileri altına aldılar beni. Edilgen tutumum, konuk durumunda bulunmam buna yardımcı oldu. Dayım bir sorun olarak çıktı karşıma. Dahası, kendimi tartmama, eleştirmeme neden oldu. Olaysız ve sorunsuz bir yerde aklımı, ruhumu dinleyeceğim derken, benim o güne değin düşünmediğim bir takım sorunlarla, olaylarla karşı karşıya geldim. Evet, bunları hâlâ önemsiz, küçük görüyorum, ya da öyle görmeye çalışıyorum. En iyisi, bütün bunları bir yana bırakırım, dedim.

Dışardan gelen sesler sofranın toplandığını anlatıyordu. Dayımın gırtlaktan çıkma boğuk sesini duyuyordum arada bir, ama ne dediği anlaşılmıyordu. Yavaş konuşuyordu.

Bir süre pencereden dışarı baktım, geceyi dolduran olayları düşündüm. O sırada dışarıdan gelen sesler de kesilmişti. Uyumak istemiyordum, ama gene uzandım yatağa üstümü başımı çıkarmadan. Ne tuhaf, dalıvermişim o an. Düşümde Vedia'yı görüyorum, beni elimden tutmuş kaçırıyor... derken uyandım. Giysilerimi çıkarmayı düşündüm. Ev ve çevresi tam bir sessizlik içindeydi.

Ayağa kalktım. Pantolonumu çıkardım... İşte bu sırada bahçeden bir konuşma, belli belirsiz bir konuşma geldi kulağıma. Yavaş yavaş pencereye yaklaştım. Ay, balkon parmaklığının gölgesini benim pencereme düşürdüğü için, kendimi göstermeden bahçeye bakabiliyordum. Fısıltı halinde bir konuşmaydı bu.

Daha yaklaştım, pencerenin pervazına gizledim başımı, oradan görebildiğimce bahçeyi taradım gözlerimle. Önce bir şey göremedim. Az sonra çiçekliğin yanında, evin güneye bakan duvarı ile alçak bahçe duvarı arasında dayımın sakalları oynayıverdi ay ışığında. Karşısındaki Vedia idi. Ama tuhaf olanı şu ki, Vedia dayıma arkasını

dönmüş, denizden yana bakıyordu ve dayım, film çekilirken kamera zorunluluğu ile yapıldığı gibi, kızın arkasında konuşuyordu. Bu durumda beni göremezlerdi. Pencereye rahatça yaklaştım, başımı biraz daha uzattım. İşte o zamanlar konuşmalar daha net gelmeye başladı kulağıma.

Dayım ağlar gibi:

- Ne olur söyle bana, diyordu, ne konuştun onunla? Ne dedi sana? Benden gizleme. Yalvarıyorum Vedia, söyle, ne olur söyle!

Kız bir şey demiyordu, ya da diyordu da ben duymuyordum. Belki de dayımın ağlamaklı sesi, Vedia'nın söylediklerini boğuyordu. Ben sözü edilen adamın kim olduğunu merak ededuraym, dayımın bir sözü daha çarptı kulağıma. "Tanıyor muydun?" dedi. O akşam, köy daha ayağa kalkmadan, biz yemekteyken kapıya gelen, dayımın para yardımı istediğini söylediği köylü müydü bu?

Dayım:

- Hayır, kulağıma bir şey gelmedi, ama çok kaldın. Beni öldürmek mi istiyorsun? Acımıyor musun bana? Sevmiyor musun beni hiç? diyordu.

Sonra biraz daha yüksek sesle:

- Öldürürüm onu, dedi.

O zaman Vedia'nın dayıma doğru döndüğünü gördüm. Fakat başını kaldırsa beni görebilir korkusu ile geri çekildim ve aralarında ne geçtiğini kaçırdım. Vedia'nın sesi de kulağıma çarpmadı.

Az sonra merdiven gıcırdadı, sofada ayak sesleri, Vedia'nın kapanan oda kapısı, asma merdivenin çekilişi, gene sofada ayak sesleri, yukarı katta ufak tefek gürültüler... Ve yine tam sessizlik.

II

Dayım erken kalkardı. Onun uyandığını, yukarıdan gelen seslerden anlardım. Odasının taban tahtaları gıcırdardı, ama bu gıcırdama daha çok sabahları olurdu. Sanki hep aynı tahta, düzenli aralıklarla yaylanırdı ve salıncak sallanırken çıkan sese benzer bir ses verirdi. Kimi zaman da güm diye bir şey düşerdi yere. Derken bas bir sesle bir opera aryası başlardı. Bunu izleyen sessizlikte ben gene dalardım. Çok geçmez, sofadan dayımın ayak sesleri gelirdi. Dayımın yavaşça "Vedia... Vedia... Uyandın mı?" dediğini duyardım. Herhalde bunu Vedia'nın kapısında söylerdi ve karşılık alamayınca bahçeye inerdi. Kuyudan kova kova su çekerdi, yıkanırdı orada çırçıplak. Eğer bu sırada Nine, keçilerini otlatmak için bizim bahçeye yakın geldiyse, hayvanları bahane ederek çığlıklar atardı. Arkasından dayımın koşusu başlardı, dört dönerdi bir süre bahçede. Gürültü ile soluk alır, verirdi.

Dayımın sabah jimnastiği böylece sona ererdi. Bu idmanın odasında nasıl başladığını önceleri ancak kestirme yolu ile biliyordum. Odasını gördükten sonra, bunun gülle kaldırmak ve yay açmak olduğunu anladım. Elbet yerde vücut hareketleri de yapıyordu. Gıcırdamanın nedeni buydu. Odasında çeşitli jimnastik gereçleri vardı. Ayrıntılarını onun odasına ilk çıktığım günün öyküsüne bırakıyorum.

Sonra Vedia uyanırdı. Mırıltı ile söylenen bir türkü gelirdi sofadan. Sonra dayımın gür sesini duyardım. Neşe içinde geçerdi konuşmaları, gülüşmeler, şakalaşmalar arasında. Dayım boyuna anlatırdı. Vedia arada bir tuhaf tuhaf çığlıklar atardı. Dayımın işe erken çıkacağı sabahlardı

bunlar. Ama bir arada kahvaltı etmemiz de öyle pek sık olmazdı.

Ben kimi sabah, dayımın gitmesinden sonra, daha Vedia ile karşılaşmadan, yürüyerek ormana giderdim. Yanıma küçük transistörlü radyoyu alırdım. Haberleri dinlerdim can kulağı ile. Bu sırada garip bir gurura kaptırırdım kendimi. Bu gurur, gizlenmemden geliyordu kuşkusuz. Dağın taşın benden habersiz olması hoşuma giderdi. Hele haberlerde benimle de ilgisi olan konulara değiniliyorsa, duygularım gülümseme halinde yüzüme vururdu. Gerçi içinde bulunduğum durumun ne zaman, nasıl değişeceğini bilmiyordum; ama buraya bunu beklemek üzere geldiğim çok açıktı. Öyle ki, zorunluluk karşısında kalmasam, yazı geçirmek ya da dayımı görmek için kalkıp buraya gelmeyi düşünmezdim bile. O kadar kendi havama dalmıştım. Ama şimdi, radyodaki haberleri bu açıdan da değerlendirerek incelediğim zaman, buradan ayrılacağım günün gelmesi ya da yaklaştığı olasılığı beni tuhaf bir kaygu ile etkiliyordu. Vedia'dan bütün bütün ayrılmak düşüncesi tatsız, hatta sarsıcı geliyordu bana. "Bütün bütün" deyişim boşuna değildi hiç de, dayımın yaşamı düzenli, oturmuş bir yaşam değildi ki, buradan ayrılmak, onu (Vedia'yı) hemen, istediğim an bulabileceğim umudunu yaşatsın bende. Gerçekte dayımla aile ilişkimiz, daha önce de anlattığım gibi, uzaktan, kararsız bir ilişkiydi. Elbette bunda dayımın yaşamının oynaklığı başlıca etmendi. Bakardın, kısa bir zaman sonra buradan ayrılmış, kim bilir hangi tutkusunu gerçekleştirmek üzere dünyanın öbür ucuna gidivermiş... Ara da bul Vedia'yı.

Ayrıca, hep dışında kaldığımı sandığım bu köy günlerinin de beni içten içe sardığını sezmiyor değildim. Olaylar ve kişiler, sanki belli etmeksizin kafamda yerlerini alıyorlar, beni yavaştan ama hiç de gevşek olmayan bağlarla kendilerine bağlıyorlardı. Öyle ki, sabah gezintilerimde kimi zaman, kendimi buradan saymaya başladığımı sezip şaşıyordum. Gerçi bu duygudan çabuk kurtuluyordum, ama Vedia ile olan ilişkimi ne yapacağımı bir türlü bilemiyordum. Durumumun bir çıkmaz içinde bulunduğunu açık seçik görüyordum: İlişkimizin bende yarattığı bağlılık duygusu, yaşamımın başka hiçbir yanı ile değişilmiyordu; ayrı, gizli, başka, tek başına bir şeydi o, hem benim

olduğum her yerdeydi, hem de beni o güne değin ben yapan ne kadar düşün ve olay varsa, onlardan bağımsızdı, dahası hiçbir yeri yoktu. Bu bakımdan, onu yakın ve uzak tasarılarımdan hiçbirinin içine yerleştiremiyordum. Bu durumumu paylaşacak kimse yoktu, olamazdı da. Böylesi ilk kez başıma geliyordu ve daha garibi, bunun bir benzerine kimsenin rastlamadığını da düşünüyordum. Başka kulu olmayan gizli bir tapınım bulmuş gibiydim. Buradaki insanlar yanında saklılığım nasıl yalnızlığımı yapıyorsa, yarın başkaları ile beraber olduğum zaman da Vedia'dan ötürü böyle bir sürekli yalnızlık içinde kalabilecektim

Hemen her gün resim yapıyordum gene, ama çalışma saatlerim çok değişik oluyordu. Daha çok, boş kaldığım saatleri seçiyordum bunun için. Düşünce yalın olarak sıkıyordu beni, onu bir işle örtmek, çalışma sırasında düşünmek daha rahat ettirici oluyordu. Böylece zamanın geçişine sığınıyordum. Bir gün dayım yanıma gelip. "Tamam, özgürsün" deyiverirse, ne yapacağımı, neye karar vereceğimi bilememenin verdiği sıkıntıyı başka türlü uzağa atmanın olanağını bulamamıştım. Ben de elbet "Hadi Allahaısmarladık" diyecektim. Sonra?

Sonrası bir bakıma gülünç bir durumdu benim için. Gidip Vedia'ya bakacaktım, ona veda edecektim, çantamı hazırlayacaktım. Dayım belki de "Ne bu acele?" diyecekti, "kal daha!" Ve ben yüzde yüz kalacaktım.

İşte o zaman durum bütün güçlüğü ile karşıma dikilecekti. Kimse bilmese bile, burada Vedia için kaldığım düşüncesi beni şaşkına çevirecekti. Bunu kendimde doğrulamanın kandırıcı gerekçesini bulamayacaktım.

Resim yaparken bu düşünceler, sıcağın altında gevşemiş, yayvanlaşmış, gökyüzünde dağılıp toplanan hafif bulutlar gibi ruhumun içinde oradan oraya dolaşıp duruyordu. O zaman, çizmek, boyamak üzere baktığım nesneleri de dağıtıyordum. Geldiğim günler, diyelim ağacın kendisini mi, yoksa görünümünü mü seçmem düşüncesi içinde seçenekli kaldığımı anımsıyorum; bu kez, nesnenin kendisi ile boyuna değişen görünümü arasındaki ayrıma, benim bu bir türlü bir yere bağlanamayıp somutlaşamayan kaygılarımın başıboşluğu da ekleniyordu. Nesnelere bakan ben de bir nesne olup çıkıyordum. Doğa,

ben ve öteki ben bir üçlü oyuna girmiş gibiydik. Resim serüveninin yaşama girip çıktığını, daha da önemlisi, bir yaşam serüveni olduğunu düşünmeye dek vardırdım işi. Yaprağın tek başınaki gerçekçiliği ile, başka yapraklar içinde aldığı biçim ve renk arasındaki ilişki neyse, kendime bir nesne olarak baktığımda, tek başınalığım ve ilişkilerim arasındaki yerim de bana o izlenimi verir gibiydi. Dışarıdan bakan için yoruma göreliğimi düşündükçe rahatım kaçıyordu. Dayım üstüne olan kanılarımı, görüşlerimi yeni baştan ele almak gereğini duyuyordum.

Yaptığım resimleri, bir anı defteri gibi saklıyordum. Onlarda ağaçlar kimi gün kendileri oluyor, saatine göre başka ağaçlarla kaynaşmış duruma düşmekle birlikte bana tanıdık olduklarını anımsatıyorlar, kimi gün gövdeleri, dalları, yaprakları ile tümden değişik biçimlere giriyorlardı. Bu değişiklik, nerdeyse onlara bir birey olma niteliği kazandırıyordu diyeceğim, tür olmaktan çıkıyorlardı.

Artık hep evin bahçesinde çalışmıyordum; ormanda, deniz kıyısına, köy yoluna gidip resim yaptığım da oluyordu. Böyle zamanlarda bu topraklara bağlandığım duygusuna kapılıyordum. Bakmak, alıcı gözü ile bakmak, insanı bakılan nesnenin bir parçası durumuna getirebiliyor. Görerek, gerçekten görerek yaşamanın çoğaltıcı etkisi ile, kendi yerimin bir çeşit devingenliğin içinde yüzer duruma geldiğini anlar gibi oluyordum. Bu bana kaygularımdan kurtulduğum sanısını veriyordu. Daha doğrusu, kaygılarım dediğim şeylerin, ruhumun bir oyunu olduğu düşüne kaptırıyordum kendimi. Aydınlık, sessizlik ve tek başınalık, bir yalgın yaratıyordu kafamın içinde de, ben onu gerçek sanıyordum belki. Dayım, "Hadi bitti senin iş" dese, sevinçle çeker giderdim... Bilmem ki!

Sonra defterlerimi, kağıtlarımı topluyor, boya kutumu alıp eve dönüyordum. Ev bana birdenbire çok acaip görünüyordu. Sallantılı asma merdiven, direkteki bayrak, boyalı tahta sütunlar, allı pullu minderler gülümsetiyordu beni; içeri girerken ayakkabılarımı çıkarmak, kolayca alışıverdiğim bir adet olarak, buraya sanki yıllar önce gelmişim duygusunu uyandırıyordu bende. O gülümseme ile, bu duygunun çarpışmasından kendimi bir düş içinde buluveriyordum. Bir düş hiçbir zaman tam olarak aldatamaz kişiyi. Ama Vedia ile karşılaşır karşılaşmaz,

bütün bunlar yok olup gidiyordu. Nerdeyse hiç konuşmadan sevişmeye dalıyorduk hemen. Güzel kızın bedeni o sırada nerde bulunmuş olursak olalım, beni tümden kendine alıveriyordu. Öyle ki, onunla sevişmenin dışında bütün yaptıklarım avarelikten başka bir şey değildi.

Ermiş Yusuf'un o ayışıklı gece yarattığı olay ise, diyebilirim ki, daha ertesi sabahtan unutuldu. Köy, her günkü yaşamına hiçbir güçlük çekmeden girdi. Herkes işinde gücündeydi, kimsenin yüzünde, olağanüstü bir gece yaşandığını düşündürecek bir iz görünmüyordu. Bizim evde olay sırasında toplanmış olan küçük kurultay sırasında düşündüğüm gibi, buralıların asıl çabası, dayımı yatıştırmak kaygusunda kendini gösteriyordu. Onlar ermişleri, keçileri, limonlarının, portakallarının baygın kokuları içinde, sıcağın bitip tükenmek bilmeyen tek sözcükü sıfatları, öğleden sonra çıkacak anatlmyayı beklemeleri arasında, dayıma gülümsemeler ve gizlenmiş kızgınlıklarla bakarak günlerini geçirlyorlardı. Yusuf uçardı uçarsa, dayım çekip giderdi olmazsa, ama Hamdi Ağa yaylaya bir türlü gidemediğini söyler, bakkal Kâzım yalın ayak gazoz patlatır ve Hacı uykusunu alamadığından yakınırdı.

Dayım her zamankinden daha meşguldü. Gündüzleri onu evde pek az görüyordum. Sık sık ava ya da kasabaya gidiyordu. Akşamları evde birtakım yazılar yazıyordu. Kimi gece de hatta biraz uyuduktan sonra, odasından paldır küldür aşağı iniyor, giyiniyor, tabancasını alıp dışarı çıkıyordu. Ermiş Yusuf'un uçması masalı üzerinde onca titizlikle duran adam sanki o değildi. Gerçi arada bir sofrada şöyle konuştuğu oluyordu:

- İpin ucunu bıraktım sanıyorsanız yanılıyorsunuz diyordu bize. Biraz güçlensin, uçacak duruma gelsin. Hevesi uyanşın. Kuzular çevireceğiz Kayalıburun'da. Fakat bu kendinden geçmiş, bitkin oğlanda beni şaşırtan bir istem gücü var. Savaşımını öyle ustaca yürütüyor ki, yaptığı şu: Benim karşıma gelince ağlıyor, "Peki, uçmadım efendim" diyor, ama böyle dediği için de köylüde uçtuğu kanısını uyandırıyor. Çünkü ermiş olan kendini tanıtlamayı gereksemez, ancak inanılır ona. Piç kurusu, inanmayacağımı bildiği için beni araç olarak kullanıyordu. Oysa köylü biliyor ki, asıl ben Yusuf'u araç gibi görüyorum.

Vedia ilk tanıdığım günkü gibiydi. Benimle ilişkisi onda hiçbir değişikliğe neden olmamıştı. Ayrıca, benim için birer bilmece olan kimi olaylardan ötürü aklımda uyanan soruları merak etmiyordu, çünkü sezmiyordu benim birtakım kuşkular içinde olduğumu, ya da sezmemiş görünüyordu. Ben de ona bir şey açmıyordum. O gece, ikisinin, beni yattı sanarak bahçeye inmeleri, orada yavaş sesle konuşmaları ise, öylece kalmıştı. Yeni bir şey öğrenememiştim. Gene o akşam, kapıya gelen köylü üstüne de kimseye bir şey sormamıştım. Ne sorabilirdim kil... Bir köylü geldi, dayımdan para yardımı istedi ve gitti. Oysa ben çok iyi biliyordum ki, o köylünün gelmesi, dayımı, Yusuf'un uçma masalından daha çok etkilemişti. Bütün bunlar benim içinden çıkamadığım tuhaf şeylerdi. Hele dayımın "öldürürün", ya da "öldüreceğim" dediği adamın kim olduğunu hiç kestirememiştim.

Bir sabah, dayımın nedense sessiz sedasız gidivermesinden sonra bahçeye inmiş, eski yerimde resim yapmaya başlamıştım. Vedia daha kalkmamıştı. Keçileri ile nine göründü. Her zamanki gibi beni görmezlikten gelerek bir süre çevremde dolaştıktan sonra, yakınımda bir ağacın altına çöktü.

- Kolay gelsin oğlum, dedi.

- Hoş geldin nine, dedim.

- Gene boyuna çizip duruyorsun. Bitmedi mi çizdiklerin?

- Biter mi hiç, dedim, niye bitsin?

- Şaşarım ben, dedi, ne var burada bitmeyecek çize çize.

- Buraların resmini yapıyorum ya, dedim.

Keçilerine seslenip taş attıktan sonra:

- Sen nasılsın? İyileştin mi? diye sordu.

- İyiyim çok şükür, dedim.

- Aman iyi ol, dedi nine. Bak maşallah dayın aslan gibidir. Kızı da öyle, nazar değmesin diye dua ederim ikisine de.

Yaşlı kadın, kendi kendine söylenir gibi:

- Babasının burnundan düşmüş, deyiverdi.

Resmi bırakıp:

- Kim? diye sordum.

Nine:

- Kim olacak, Vedia hanım, dedi.

Sonra da:

- Babası değil mi, elbet benzer, diye sürdürdü sözünü. Kandır çeker demişler.

Evlât edinilmiş bir çocuğun, babasına benzetilmesi duyulmamış bir şey değildi; hatta asıl duyulmuş olanı budur diyebilirim. Öz evlât için ise, babaya yahut anaya "çektiği" konuşulur da, edinilmiş çocuğun benzerliğinden şaşılacak bir olay diye söz edilir. Eğer nine bunu amaçlıyor idiyse, anlamak kolaydı. Fakat sözlerinin sonundaki o "Kandır çeker" lâfı beni irkiltmişti. Köyde Vedia'nın evlât edinilmiş bir kız olduğunu bilmeyen yoktu. Acaba bu resmî bilgi miydi, bundan başka bir gerçek mi vardı?

Başımı evden yana kaldırıp pencerelere baktıktan sonra;

- Kandır çeker, ha, diye takıldım ninenin sözüne

- Nine;

- Sen bana bakma evlât, dedi. Bunak işte, söylenir durur. Benimki sevdiğimden, başka bir şeyden değil.

Ağızdan kaçırılmış sözün geri alınmasına benzeyen bu çaba, gerçekte yapmacıktı. Bunu ninenin sesinden anlamıştım. Söylediğini düzeltmek değil, pekiştirmek istiyordu böylece.

Aklımın ucundan bile geçmeyen bir şey ! Vedia, dayımın gerçek kızı olsun !

Ama onun ağzından daha fazlasını alamayacağımı anlamıştım. Artık ne yapsam boştu, söyleyeceğini söylemiş ve susmuştu. Bundan ötesi bana kalıyordu.

O anda, köyde dayım üstüne yoğun bir dekikodunun varlığını düşünmekten kendimi alamadım. Evlât edinilmiş bir çocuğu, babasının yasa dışı evlâdı sayma alışkanlığı çok yaygındır. Burada da dedikoduya yol açan neden, bu alışkanlık olabilirdi. Köyü bakmış bakmış, "Yok canım" demişti kendi kendine, "Asıl kızıdır o."

Üzerinde durmaya değmezdi. Ama ninenin bunu bana çıtlatmaya kalkması da ayrı bir önem taşıyordu. Böyle bir olasılığın aklımdan geçmemiş olduğu sanısına dayanılıyordu demek. Belki de.. belki de bir evde iki gencin baş başa kalmalarından doğacak sonuçlara dikkati çekmek isteğiydi bu.

Doğrusu aranırsa, Vedia'yı dayımın yasa dışı evlâdı bilmek, kafamı kurcalayan kimi soruları aydınlatmaya yarar

nitelikteydi. Bunca düşkünlük, eksiksiz yetiştirme çabası başka türlü açıklanamazdı çünkü. Hele dayımın, kızı bana ilk gün tanıtmak için, onun soyca üstünlüğünden söz etmesi, kendine olan hayranlığının bir belirtisi olarak görülemez miydi.?

Fakat, bütün bunlara karşı gene de bir bit yeniği var gibi geliyordu bana işin içinde. O da dayımın kızına karşı bir babanın olabileceğinden daha kıskanç olmasıydı. Ayrıca, Yusuf'un uçma gecesi, bahçedeki sessiz konuşma, düpedüz açıklamasız kalıyordu. Kimi öldüreceğinden söz etmişti o gece dayım? Ve niçin?

Nine, bir yarısını ancak anlayabildiğim, sözleri ağzının içinde saklayan konuşması ile diyordu ki:

- Benimki sevdiğimden.. Hani herkes de bilir ya bunu, kimse söylemez açık.. Neden diyeceksin, dayın kızar belki diye düşünür köylü. Vedia hanım gibi iyisi yoktur, hastalığımda bir gün bile ayrılmadı başımdan bana baktı.

Gözlerini, ben ona bakmadığım zamanlarda yüzüme dikiyor. Hem bir takım bilgiler vermek istiyor bana, hem de benzerine az rastlanır bir kurnazlıkla kendini çekiveriyor. Beni meraklandırmak istediği belli, ama üstüme de düşmüyor. Atıverdiği oltayı gevşetiyor, balığı aramaz gibi yapıyor, konuyu değiştiriyor.

Kızını öldürmüş damadı, yakmış. Nine o zaman aklını oynatmış. Günlerce uyumamış. Yoksul kadını köylü kendi başına bırakmış. Bir Vedia arıyormuş onu. Sabah gelirmiş yanına, yemek getirirmiş, getirdiklerini yedirirmiş. Dayım da para verirmiş, ama nine paraya el sürmezmiş. Sonra torununu getirmişler yanına. Küçük bir kız. Onunla avunmaya başlamış.

- Hep anlatırdı, diyor Vedia için.

- Ne anlatırdı? diye sordum, boyalarımla uğraşarak.

Geri alıyor nine, keçilerine bağırıp taş atarak.

- Ne anlatacak? diyor. Annesini bilmez. Kardeşlerini de bilmez..

Gene pencerelere bakıyorum.

- Kardeşleri mi varmış?

Nine:

- Domuz, çekil ordan...diye bağırıyor, bahçe duvarına çıkan keçisine.

Sonra:

- Bilmem ki oğlum, diyor. Benim küçük kızı kardeşi gibi sever. Onunla ormana gider kimi gün. Türkü öğretir, oyun oynamayı öğretir ona. Bir de güzel oynar ki hani... Babam görmesin der oynadığımı.

Nine, giysisinin içinden küçük bir çıkın çıkardı, açtı, yemeğini almış yanına, yemeye başladı.

- Afiyet olsun, dedim. Nedir o yediğin?

- Yufga, diyor. Ne olsun!

- Bizimle yeseydin nine, diyorum, biz de kahvaltı etmedik daha. Vedia nerdeyse uyanır, geç kaldı bu sabah.

Telâşla eve baktı, lokmasını yutup çıkınını kapadı, koynuna soktu.

Arada bir atarım bir lokmacık, diyor.

Sonra yerinden kalkarak:

- Ermiş Yusuf'un uçtuğu gece sen neredeydin? diye soruyor.

- Ben mi? diyorum.

- Sen ya...Gördün mü uçtuğunu fakirin?

- Uçtu mu ki?

- Hiç uçmaz olur mu?

Konuşma biçiminin değiştiğini görüp şaşıyorum. Ama şuna da dikkat ediyorum ki, burada köylüler, yabancıya başlangıçta boşuna söylenmiş sözler gibi gelen sözleri, belli bir amaçla ve o amacı çok ustaca gizlemesini bilerek bir düzene sokmakta olağanüstü bir başarı gösteriyorlardı. İşte o gün de nine, önce Vedia üstüne çok önemli bir açıklamayı üstü kapalı olarak başlatmış ve sonra konuyu oradan alıp Ermiş Yusuf'un uçmasına getirmişti.

- Sen gördün mü nine? diye sordum.

- Görmem mi? diyor. Nur indi Kayalıburun'a, Ermiş'in hatırına elbet. Dayın yakalatmak istemiş Ermiş'i ama yakalatamamış. Dayınlar Kayalıburun'a gittiklerinde, Ermiş Yusuf evine uçarmış, evine gittiklerinde Kayalıburun'a. Yolda da gören var ya...Demem şu ki, Ermiş Yusuf o gece her yerde birden göründü. İki gözüm tanrım. Keçimin biri doğurdu ya o gece... Sonra kızım Vedia hanım oturur karşımda, konuşur, avutur beni... Çoğu gün hani Vedia hanım içerde, Ermiş Yusuf dışarda ağlar...Bir gün de bana dedi ki bana Vedia hanımı iste dedi. Ben dertliyim, yüreğim yanıyor benden ne istersin oğlum dedim... Yüreğimdeki ateş hep yanar, hiç dinmedi. Ama ömür

Tanrının biçtiği ömür, gideceği kadar gider...

Sözünü kestim:

- Ermiş Yusuf Vedia'yı mı istedi?

Nine yerinden kalktı, taşlar atarak keçilerinin ardı sıra yürümeye başladı. Belki sorumu yanıtlamayacak. Öyle ya, söyleyeceği kadarını söyledi. Benimki bunları yineletmekten başka nedir ki!

Ama tutamıyorum kendimi, bodur mərsinlerin arasında nerdeyse gözden yitecek nine. Ben de yerimden kalkıyorum, arkası sıra gidiyorum. İlk kez çok yakından görüyorum onu, yüz yüze duruyoruz. Derin çizgilerle dolu alnı, dudaklar büzülmüş, ama yanaklarının sivri yerinde deri pırıl pırıl, etli. Bir de gözler eskiden kalma.

Şaşarak bakıyor.

- Neden sustun gidiyorsun? diye sordum.

- Sustum mu?

- Sustun ya.

- Benim gibi bunaklar çok konuşursa iyi olmaz evlâdım.

- Demek Yusuf istedi Vedia'yı, öyle mi?

Nine korkmuş gibi gülümseyerek:

- Tanrının garibi o canım, diyor. Aklına eseni söyler işte. Kendimi Kayalıburun'dan atacağım der dururdu başta. Canına kıymak için sevdadan. Sonra düşündü taşındı her halde, uçarım daha iyi, dedi. Uçtu. Erdi de ondan uçtu. Ermese düşerdi suların içine.

- Dayım duydu mu, diye sordum, Vedia'yı istediğini?

Nine ufak bir çığlık attı. Neresinden çıkardı o sesi, anlayamadım.

- Duysa öldürür beni...Çok kıskançtır...Ama ben böyle işde araya girmem ki...Söylemedim de bir şey...Başkası söylediyse, bilmem...

Bu kez ben başlamıştım keçileri kovalamaya, eğlenir gibi öyle.

- Vedia ne dedi?

- Vedia hanım mı ? Ne desin? Huyu iyidir onun, kimseye kızmaz, her şeyi güler yüzle karşılar.

- Demek razı olacaktı eğer dayım...

- Yo..onu demedim. Bilmem. Vedia hanıma kalsa herkesle evlenir, kimseyi kırmaz.

Daha çoğunu öğrenemezdim artık. Alacağımı almıştım nineden. O da anladı konuşmanın bu kadarla bittiğini,

"Domuzlar, hınzırlar!" diye keçilere bağıra bağıra, bodur mersinlerin arkasından gözden yitti. Onu bir süre sonra ta ötede, kavak korusunun başladığı yerde giderken gördüm. Ne çabuk almıştı bu yolu?

Konuştuklarımız yükselen sıcakta yassıldı, uzadı, biçim değiştirdi ve toprağa düştü.

Resim yaptığım yere döndüğümde, Vedia'yı merdivenin başında dikilmiş buldum. Ellerini beline dayamıştı, saçları darmadağın omuzlarına inmişti. Kaşlarını çatmış dikkatli dikkatli bana bakıyordu. Üstünde sabahlığı, bacakları aralık.

- Günaydın, dedim.
- Günaydın, dedi.

Sonra:

- Nine ile gezmeye mi gittin? diye sordu.
- Gezmeye, dedim.
- Gel de kahvaltı edelim, dedi.
- Geliyorum.
- İstersen bahçeye indireyim sofrayı.
- Yo, zahmet olmasın, ben gelirim yukarı.
- Gel öyleyse.

Sonra da:

- Ama çabuk ol, diye ekledi.
- Ne o? dedim, süt mü taştı?

Sustu.

Acelesinin neden olduğunu o zaman anladım ve geç anladığım için kendime kızdım.

Boyalarımı, kâğıtlarımı, fırçalarımı bahçede bırakıp merdivenlere koştum. O hep o durumda bana bakıyordu.

Yanına varınca biraz tereddüt geçirdim ve sonra kucakladığım gibi içeri götürdüm. Sofrada kahvaltı için yer sofrası hazırlamıştı. Ortada büyük bir tepsinin içinde yiyecek öteberi, çay, süt kapları duruyordu. Tepsinin çevresine kabarık minderler atılmıştı. İşte ben de Vedia'yı bu minderlerin üzerine atıverdim. Üstündeki sabahlığı açıldı, çıplaktı. İstekle bana bakıyordu, soyunmağa başladım.

- Bırak şimdi soyunmayı, dedi Vedia.

Süt taşmıştı. Vedia, o güne değin görmediğim bir coşkunlukla bana sarıldı, ellerini gömleğimin içine soktu. Ateş içindeydi. Değdiği her yerimi yakıyordu. Güçlükle

soluk alır gibiydi, iniltiye benzer sesler çıkarıyordu, sonra utanıyormuş, sıkılıyormuş gibi başını sağdan sola, soldan sağa atıyordu. Arada bir:

- Sakın bırakma. sakın bırakma, diye mırıldanıyordu.

Ağzının içine uzattığım dilimi acımadan ısırıyordu. Öyleki, onu korkarak öpüyordum artık. Kurtulamayacağımı anlayınca ben de onun gibi saldırıya geçtim. Fakat Vedia bu saldıradan öyle bir doygunluğa yürüdü ki, gözleri ile beni onaylıyor, acımaktan vazgeçmemi söylüyordu sanki. Bu vücudun sevişmeye daha önceden hazırlanmış olması beni her zamankinden çok hevesli ve güçlü kıldı. Bahçede nine ile konuşarak, resim yaparak geçirdiğim zamandan dolayı kendime lânet ediyordum, hele onu merdiven başında gördükten sonraki ağır hareketlerimden ötürü utanıyordum düpedüz. Hazırlanmış bir kadını anlamamak bağışlanır suç değildi. Bu yüzden atılganlığım suçlarımı bağışlatmaya yönelik bir çaba da sayılabilirdi.

Vedia başını sağa sola atarak:

- Sen nesin sen, diyordu.

- Ya sen...

Diyordum ağzımın içi dili ile dolmuş.

Sabahlığı ile sırtı arasına sokuyorum elimi, bel kemiğinden aşağı doğru indiriyorum. Her yeni hareketimden titriyor, gözlerini kapıyor, açıyor, başını kaldırıyor, yukardan aşağı süzüyor ikimizi, beraberliğimizi, içiçeliğimizi, sonra bayılmış gibi başını arkaya bırakıyor, gözlerini kapıyor. Gözü ile gördü ya, artık içi rahat, güvenliğe kavuşmuş, Ama bu da çok sürmüyor, yeni bir çoşku dalgası onu yerinden sıçratıyor, gene geliyor, inanamıyor, başını kaldırıp bakıyor.

Yanına devrilmeyi bile düşünmeden üstünde kalıvermiştim öyle. Gözlerim kapalı, deniz geçiyor aklımdan.

- Ağırlığımı üstüne koydum, diyorum. İneyim mi?

Çok derinden gelen uykulu bir sesle:

- Yo yo, diyor acele, ağırlık filân yok.

- Hah böyle işte, diyorum.

- Nasıl yani?

- Böyle konuşsana her zaman.

-Ben her zaman konuşmuyor muyum?

- Konuşuyorsun ama tüm değil, kısa kısa.

- Şimdi nasıl konuşuyorum ? Uzun mu oldu?

- Korkma, diyorum, uzun oldu diye korkma. Böyle konuş uzun uzun konuş. Sesini duymak, seni dinlemek istiyorum Vedia. Seni seviyorum, biliyor musun?

Dalgın gibi:

- A elbette, diyor. Bilmez olur muyum?

- Öyle değil, diyorum.

- Ya nasıl?

- Ben seni aşkla seviyorum.

Bir süre susuyor. Düşünüyor anlaşılan. Bunu anlamak için başımı kaldırıp doyamadığım güzellikteki yüzüne bakıyorum. ama yakalayamıyorum onu kendi halindeyken. Baktığımı görünce gülümseyiveriyor ve az önceki dalgın, düşünceli yüzü dağılıveriyor.

Diyor ki:

- Ben de seni öyle seviyorum.

Ama bunu beni darıltmamak için söylediği, konuşma olsun, sessizlik kapansın diye düşünerek söylediği öyle belli ki, kendisi de anlıyor bunu sesinin tonundan, belki bilmeden öksürüyor.

Bu kez gözlerim, gözlerinin içinde:

- Sen sevmek ne demek biliyor musun? diye sordum.

Korku ile, dünyayı anlayamadığını bilmesinden, ya da dünyanın basitliğini, sadeliğini kimsenin anlayamadığını bilmesinden gelen korku ile:

- Bilmem mi, diyor.

- Peki ne demek?

Düşünüyor, yüzüme bakıyor, sonra diyor ki:

- Titremek demek.

- Sen beni görünce titriyor musun?

- Hayır.

- Beni düşününce?

- Nasıl yâni?

- Yatağında gece beni düşününce... Ama önce onu sorayım. Yatağında gece beni düşündüğün oluyor mu?

- Olmaz mı?

- Evet, şimdi söyle gece yatağında beni düşünürken titriyor musun?

-İçimden gelir, ben bilemem.

- Yâni kimi zaman içinden titremek gelir, öyle mi?

- Öyle.

Ne demek istediğini iyice anlayamamıştım, ama

uzatmadım lâfı. Uzatsam da işin içinden çıkamıyacaktık. Vedia konuyu büsbütün arap saçına döndürecekti o benzeri az bulunur mantığı ile.

Ama Vedia bana aşkın ne olduğunu sorsaydı, ben ne derdim? Bunu düşününce güçlüğün nedenini anladım. Bilinir sandığım şeyleri konuşmaya alışmıştım ben. Belki Vedia cinsel ilişkinin verdiği titremeyi söylemek istiyordu. Böyle ise, sözleri aydınlığa kavuşuyordu. Bunu doğrulamak için:

- Sen demin beni sevdin mi? diye sordum.
- Beni seni hep sevdim, dedi.

Çıldırtacak bu kız beni diye düşünüyorum. Üstünden yavaşça yana, sağa devriliverdim. Göğüslerine, bacaklarına, karnına bakıyorum. Benim baktığım yere o da bakıyor, çenesini boynuna dayayarak ve alt dudağını dışarı çıkarıyor. Uzanıp öpüyorum alt dudağını. Gözlerini kısarak, tuhaf tuhaf bakıyor bana.

- Sen dayımın asıl kızı imişsin, diyorum.
- Ben mi?
- Sen ya.
- Bilmem.
- Nasıl bilmezsin?
- Kim söyledi sana?
- Nine söyledi.
- Ne zaman?
- Demin.
- Bahçede?
- Bahçede.
- O nerden biliyormuş?
- Her halde sen söylemiş olacaksın.
- Ben nerden bileyim?
- Canım insan bilmez mi, sonradan mı, yoksa..,

Sözümü tamamlamadım, saçmalamağa başlamıştım çünkü.

Vedia sordu bu kez:

- Sen annenin babanın sahici çocuğu musun?
- Evet, dedim.
- Nerden biliyorsun?
- Ben mi?
- Sen.
- Benim annemin, babamın kim olduğunu gösteren

nüfus kâğıdım var.

Bunu söyledim ve pişman oldum. Evlât edinilmiş ya da yasa dışı bir çocukla terbiyesizce yarışa kalkmıştım istemeden.

- Özür dilerim Vedia, dedim.

Sabahlığının bir yanını şöyle savurarak bacaklarının arasına soktu ve benden yana döndü.

- Niye?

- Hani nüfus kâğıdı dedim de...Gerçekte bunların hepsi uydurma şeyler. Biliyorum, ama sen beni yanlış anlayıp da...

Sözümü kesti:

- Yanlış anlamadım, dedi.

- Doğru mu anladın?

- Doğru anladım.

- Yani nasıl?

- İkimizin de var nüfus kâğıdı.

- Var elbette, olmaz mı?

- E sonra?

Duraladım.

- İşte bu kadar, dedim.

Vedia:

- Neden sabahları uyanır uyanmaz benim odama gelmiyorsun, dedi.

- Dayım gittikten sonra mı demek istiyorsun ?

- Evet.

- Sen uyuyorsun.

- İyi ya, uyandırırsın.

- Yatağına girerim, sana sarılırım, uyandırırım. Değil mi?

- Öyle ya.

- Kollarımın arasında uyanırsın.

- Evet.

Biraz düşündükten sonra:

- Sen beni her gün sevmiyorsun, dedi.

- Bir an bile aklımdan çıkmıyorsun, dedim.

Vedia sıkıntı çeker gibi dudaklarını büzdü.

- Yoruluyorsun diye korkuyorum, dedi.

- Neden yorulayım, dedim.

- Ondan gelmiyorsun sabahları.

- Hayır, ondan değil.

- Ben hiç yorulmam.
- Boyuna sevişsek yâni...
- Evet, ne zaman olursa.
- Her zaman mı?
- İstersen.

Bunu söylerken birden aklına geldi.

- A..kahvaltı edelim, dedi.

Ve doğrulup tepsiye döndü, bağdaş kurdu. Bende onun gibi bağdaş kurup yanına oturdum. Açıkmıştım.

Vedia'nın çok garip bir yemek ylyişl vardı. Önce şunu söyleyeyim, lokmasını çiğnerken başını yana eğip saf saf yüzüme bakıyordu. Bu bakışta sevi, tutku gibi duygular okunmazdı; daha çok kardeşliğe, evcilik oynamaya, yaşamın basitliğine doyup onu severek karşılamak gerektiği inancına, şükretmeye, oruç bozmaya, benzer melekçe bir iyilik havası vardı. Nerdeyse "Bana bakacağına yemeğini ye" diyeceğim gelirdi.

Bundan başka, Vedia, önce ve katıksız olarak ekmeğini yerdi; dilini ağzına götürür, kabuk yanından dişine takar çekerdi. Bu sırada öbür eli, ayucunun içi dua eder gibi gökyüzüne dönük dururdu kucağın a.Ekmeğini çiğneyip yuttuktan sonra dört beş tane zeytin atardı ağzına ve bunları ağzının içinde şöyle dolaştırır, çekirdeklerini topluca çıkarıverirdi. Sonra diyelim bir dilim kaşar peynir alır, dikiş makinesinde elle kumaşın itilmesi gibi, bu dilimi dişlerinin arasına sürekli olarak iterdi. Arkasından yemişlere uzanırdı. İşte o zaman keyfine diyecek olmazdı; elmayı ya da armudu ısırır ısırmaz gülerdi. portakalı yutarken gözlerini kapardı. gözlerini açtıktan sonra da düşünürdü bir an. Ekmeğin üzerine yağ, reçel sürmeyi pek sevmezdi. Ben, "Yağlı ekmek yesene" dersem, uzanır, benim yağlı ekmeğimden ısırıverirdi. Ben de ekmeğin geri kalan yanını ona yedirirdim.

-Ben ısırdım diye iğrendin mi? derdi.

Bu söz çok canımı sıktığı için, bir dilim ekmeğin üzerine yeniden yağ sürer, ona ısırtır, üst yanını ben yerdim. Vedia:

-Niçin böyle yaptın, ben alınmam ki, derdi.

Alınmadığı doğruydu.

-Öyleyse ne diye iğrenip iğrenmediğini merak ettin?

-Ne bileyim!

-İğrenseydim kızmaz mıydın?

-Neden kızayım?
-Ben senden iğrenir miyim hiç?
-Bilmiyorum.
-Sevdiğimi biliyor musun?
-Biliyorum.
-İnsan sevdiğinden iğrenir mi?
-İğrenmez.
-Gördün mü?
-Neyi?
-Sevgilim, ben senin her şeyini seviyorum. Anlıyor musun? Dudağını seviyorum, öpüyorum. Parmaklarının ucunu seviyorum, öpüyorum...
Böyle söyliyerek dudağını, parmaklarının ucunu öpüyordum.
Vedia şaşkın şaşkın:
-Sonra? diye soruyordu.
Ben kahkahadan ölüyordum.
-Sonra diyordum, gözlerini, göz kapaklarını...
Der demez göz kapaklarını kapatıveriyordu öpeyim diye.
Ah benim canım Vedia!
O gün kahvaltıda, onu ağzından başka bir konuda lâf almayı denedim. Nine, Ermiş Yusuf'un onu istediğinden söz etmişti ve bunu dayımın duyacağından korktuğunu söylemişti. Yoksa bu konu dayımın kulağına gitmişti de, dayım o yüzden mi Ermiş Yusuf'a kancayı takmıştı? Bunu pek de gözümde büyütmediğim halde, gene bir araştırmaya kalkıyordum.
Durup dururken:
-Ermiş Yusuf'a varır mıydın? diye sordum.
Vedia, ikide bir yaptığı gibi, kaşlarını çatarak:
-Kime, kime? dedi.
-Ermiş Yusuf'a.
Daldı, düşündü, yüzüme baktı.
-Bu da mı bahçeden? diye sordu.
-Hangi bahçeden?
-Canım sabahleyin nine ile konuşuyordun ya...
-Ha...dedim. Evet...öyle...
-O mu söyledi?
-O söyledi.
-Ne dedi?
-Seni istemiş Ermiş Yusuf.

-E, istemiş de ne olmuş?
-Ne bileyim.
Vedia:
-Öyleyse niye soruyorsun? dedi.
Bu kez ben şaşırdım. Dedim ki:
-O seni istemiş, nineye söylemiş demek bunu, nine de sana söylemiştir.
-E?
-Sen o zaman ne dedin?
-Bana bir şey soran olmadı ki...
-Sorsalardı ne derdin?
-Kim sorsaydı?
-Dayım sorsaydı.
-Ne diyeyim istiyorsun?
-Canım, varır mıydın Ermiş Yusuf'a?
Vedia sakın sakın:
-Neden varmıyayım, dedi.
Ve gözlerini açarak bana baktı, aldığım yanıttan hoşlanıp hoşlanmadığımı anlamak ister gibi.
Şaşakalmıştım. Zayıflıktan yürürken düşecekmiş gibi sallanan, ince ağlamaklı sesiyle Ermiş Yusuf'u, Vedia'nın kocası olarak düşünemezdim.
-Ermiş Yusuf'a ha? dedim şaşkınlığımı belirterek.
Bu kez Vedia şaşırdı.
-Erkek değil mi Yusuf? diye sordu, saf saf.
-Erkek elbet...
-E? dedi.
Artık söylenecek söz kalmamıştı. Erkek olmak yeterliydi. Daha başka özellikler aramanın gereği yoktu.
Önce şaşırıp kaldığım bu basit düşüncelerin, çok geçmeden doğru olduklarını kabul etmek zorunda kalıyordum. Öyle ki, tümden boş sorunlar içinde bunca yıl nasıl anlamadan yaşadığımı düşünüp kızıyordum kendime. Vedia'nın "titreme" diye tanımladığı aşk, benim için masal gibi kuşaktan kuşağa geçmiş bir duygu idi ki, uzak da durulsa, içine de girilse yüce, saygın, fakat tanımına pek gidilmeyen bir ilişkiydi. Aşkın özünde bulunması gereken "beğenme" ise, sadece erkek ya da kadın olmakla çözümlenir bir şey değildi her halde. Ama Vedia, bilinemez nasıl ve nereden kalma bir kültürle, bu sorunları şaşılacak bir kolaylıkla çözüyordu. Ermiş Yusuf mu? Neden olmasın?

Erkek ya.

Artık, "Beni mi seçerdin, onu mu?" diye sormadım.

Gerçekte başka olan kafa yapımızdı. Demek ben o güne değin, akıl, zekâ yakışıklılık.. gibi değer yargıları ile dizilen özellikleri, belki üzerinde durmadan, özümsemiştim, insanları da buna göre sıralıyordum. Bundan ötürü de, diyelim Vedia beni sevince, bendeki bu özellikleri, başkalarında bulunandan daha üstün gördüğünü açıklamış oluyordu. Kıskançlık denilen duyguya da bu sıralama, bu yapay ayrımlar yol açmıyor muydu? Şimdi aklıma rastgele düşen genç balıkçıyı alalım, eğer Vedia o delikanlıdan hoşlanıyorsa, demek kimi özellikleri bakımından onu bana üstün bulduğundan bu. Aşktan doğma üzüntülerin, acıların kaynağını başka yerde aramak saçmaydı.

Ama bu mantık Vedia'ya uygulanınca sonuç, bildiğimizden çok başka oluyordu. Onun için erkek ve kadın vardı, o kadar. Ha ben olmuşum, ha Ermiş Yusuf, ha o genç balıkçı...fark etmezdi.

Böyle düşünürken, birden, aşkımın yok olup gittiği kanısına kapıldım. Çünkü ben, birşey olarak ortadan silinmişim, bir cins adı, genel ad olarak kalmıştım ortada: Bir insan, bir erkek... İsterseniz şunları da ekleyebilirlz; Daha genç ve talihli. Evet, böyle bir kızla, uzak bir köyün, bir evinde başbaşa kalabilmek talihi kolay bulunur şey miydi? Ama benim yerime, aşağı yukarı benim yaşımda birini koydunuz mu, hiç bir değişiklik olmuyordu. Kız bu kez onu seviyor, onunla yatıyordu. Masal yok oluyordu ve kendisi ile birlikte "ben"i de siliyordu. "Ben" silinince "aşk"ın sığınacağı bir yer de kalmaz elbet.

Çekip gitmek hevesi geldi içime, hemen o gün bineyim otobüse, ne olursa olsun, çıkayım yollara, vakalarlarsa yakalasınlar, napse atacaklarmış atsınlar. Ben yokum ki ortada

Böyle düşündüm ama çarçabuk kurtulmayı da başardım bu düşünceden. Çünkü kendime olan saygımı yitirmek tehlikesi ile karşı karşıyaydım.

Eğer ruhumda aşka benzer biraz bir şey daha kaldıysa, onu da yok edip büsbütün kurtulmak istiyordum. İşi alaya dökmekten başka çarem yoktu.

-Vedia, dedim, Ermiş Yusuf'la benim aramda bir seçme yapman gerekse...

Durdum, yüzüne bakmadım bu kez, aklıma nedense boyuna takılıp duran genç balıkçıyı da araya katmayı kararlaştırdım.

-Ya da, dedim, üç kişi arasında bir seçme yapman gerekse...

Vedia, nar taneleri dolu tabağını eline aldı, öteki eline küçük bir kaşık, alt çenesini sağa sola oynatarak yemeğe başladı. Bense sormasını bekliyordum, "Üçüncüsü kim?" diye. O sormayınca ben sordum:

-Üçüncü kim, biliyor musun?

Vedia, bilmece sorulan bir çocuk gibi başını iki yana salladı.

-Kim?

Sonra birden:

-Babam mı yoksa? deyiverdi.

Bu hiç hesapta yoktu. Ne diyeceğimi bilemedim bir an ve o an bunu atlayıp geçmekten başka bir yol tutulamayacağını anladım.

-Yanlış anladın beni, dedim. Üçüncü adam diye balıkçıyı düşünmüştüm ben. Hani diyorum ki, üçümüzden birini seçmen gerekse, koca diye, hangimizi seçerdin?

Nar çekirdeklerini eline çıkardı, tabağına koydu.

-Hanginizi mi?

-Evet, evlenmek için.

-Üçünüzle de evlenemem ya...

-Evet, evlenemeyeceğine göre...

Vedia:

-Kuzum, dedi, niye soruyorsun bunu bana?

-Hiç, dedim.

-Lâzım mı oldu? dedi.

-Hayır, dedim, niye lâzım olsun... Küçük koydaki balıkçı geldi de aklıma...Yakışıklı bir genç değil mi?

-Yakışıklı.

-Çok mu yakışıklı?

-Bilmem.

-Yâni beni mi beğenirsin, onu mu?

Vedia gülmeye başladı.

-Ha şimdi anladım, dedi. Ne diye uzatıyorsun lâfın ucunu bu kadar... Kıskandın mı yoksa onu?

Sustum.

-Bütün erkekler kıskanç olur, değil mi?

-Sen kıskanmaz mısın Vedia? diye sordum.

-Neden kıskanayım?

-Ne bileyim, bana öyle geldi de...Diyelim beni kıskanmaz mısın?

Vedia:

-Kimden? diye sordu.

-Bilmem.

Bütün konuşmalar böyle bir yere gelip duruyordu.

-Yakışıklı bulduğun o balıkçı ile ahbaplığı ilerlettin mi? diye sordum.

-Nasıl yâni?

-Ne bileyim, işi pişirdiniz mi?

Sakin sakin:

-Hayır, dedi.

-Yalan söylüyorsun, diye bağırdım.

Ve ayağa fırladım. Kendimi tanıyamadım birden.

Vedia da korkup ayağa kalktı.

-Yalan söylediımse affet, dedi yalvararak.

-Söyledin ama, değil mi? dedim. Yalan söyledin. İşi pişirdin balıkçı ile.

Susuyordu.

Ben onun balıkçı ile işi pişirdiğine inanmış, sinirden deliye dönmüştüm. İçimde azıcık bir parçası kaldığına inanıp onu da yok etmeye kalktığım sevdam, olanca gücü ile ayaklanmıştı. Vedia eğer beni aldatiyorduysa buna katlanamazdım.

Üstüne yürüdüm:

- Doğru söyle, dedim. Beni aldattın mı?

Ağlamaya başladı, ama ağlarken yüzü buruşmamıştı, çizgilenmemişti hiç, yalnızca gözlerinden yaşlar iniyordu ve... en garibi, bir elini, korunmak için yüzüne kaldırması idi. Dayak yiyeceğinden mi korkuyordu?

- İndir elini de söyle, diye bağırdım.

Vedia:

- Peki, dedi.

- Balıkçı ile yattın mı?

Sâkin bir sesle:

- Hayır, dedi.

- Ama oraya sık sık gidiyorsun değil mi?

- Gidiyorum.

- Balıkçı seni seviyor, değil mi?

- Bilmem.
- Yani senden hoşlanıyor.
- Evet.
- Okşuyor seni, değil mi?
- Yani nasıl?

O sırada kapının çıngırağı ötmeye başladı. Biri gelmişti aşağıya. Zorunlu olarak konuşmayı yarıda bıraktım. Sert sert:

- Git bak bakalım, kim gelmiş, dedim.

Vedia sükûm pükûm:

- Peki, dedi.

Yüzüme bakıp gülümseyerek toparlandı, göğsünü, bacaklarını filan örttü sabahlığı ile. Bu sırada her yerini bir daha gördüm ve güzelliği karşısında büyülendim bir daha. Kolundan tutup yavaş sesle:

- Seni seviyorum, dedim.

Kaşlarını kaldırarak çok doğal bir sesle:

- Ben de seni, dedi ve yürüdü.

Beni içimde gene bin türlü kuruntu ile bırakıp balkona çıktı.

Seslendiğini duydum.

- Babam mı gönderdi seni? diyordu.

Bağırmamın yarattığı ses dalgaları hafifiemiş bir halde onun sesinde titriyordu, bunun gibi, balkona sabahlığını iyi örtmeden çıktığı izlenimi uyanıyordu bende; sıcaklığımı, kıskançlığımı, sevdamın en kuytu köşelerini götürmüştü dışarı. Sevişmeye başladığımızdan o güne, sanki ilk kez, bu kızgınlık ve çılgınlık anında, (çünkü birdenbire patlak vermişti) kalplerimizin atışı garip bir rastantı ile buluşuvermiş ve buluşmadan doğan yeni enerji havadaki ışın gücünü arttırmıştı. Bizse, o ve ben, bunun yarattığı gerginlik içinde çırpınıyorduk.

Geçen adamın sesini duymuyordum, Vedia da iyi duymuyordu ki, ikide bir:

- Ne dedi, ne dedi? diye soruyordu.

Balkona çıkmadım, çıkamadım, Vedia'nın içeri girmesini bekliyordum bir an önce konuşmasını bitirip ve onunla kaldığım yerden sürdürmek istiyordum konuşmamı. Belki o da bunu istemiş olacaktı ki, geri döndüğünde, kiminle ne konuştuğunu bir süre söyleyemedi, öylece baktı yüzüme. Kolları, vücudu ile örgensel bağlantısını koparmış gibi iki

yandan, hafif ve bitkin, sarkıyordu. Sabahlığının önü yarı açıktı, göğüslerinin yarıları ve her şeyi bu açılmış, uzun şerit içinde sıraya girmişlerdi.

Az önce sesimin yükselen tonundaki gerginlik, yer değiştirip kollarıma geçmişti sanki, bir atılımda kollarıma aldım Vedia'yı, öpüşlere boğdum ve bir elimle sabahlığını sırtından çıkardım.

- Odama gidelim, dedi kulağıma, çok hafif bir sesle ve titrek.

O zaman onu kaldırdım, odasının kapısını ayağımla ittim, böylece karyolanın yanına geldik ve orada ikimizi beklediği sanılabilecek çukurca yere gömülmemizle birleşmemiz bir oldu. Vedia, ben bahçeden geldiğim zamanki gibiydi, bekleyemeyecek durumda ve çoktan başlamış.

Başımı kaldırıp Vedia'nın yüzüne baktım:

- Kim bu? diye sordum.

Vedia:

- Gene o işte, dedi.

- Kim?

- Hacı gelmişti ya...

Gözlerini kapadı, bana daha sıkı sarıldı.

- Sen işine bak, dedi.

Çıngırak çalıyordu boyuna, ama Hacı'nın ipi lik çekişinden ötürü azala azala değil, yeniden, yeniden çeklerek, acele acele.

Ben sürdüremiyordum.

O zaman Vedia umutsuz, hüzünlü ve bırakılmış:

- Dayın istiyormuş seni, dedi.

Gözleri yarı açık, başını sağa bıraktı. Solukları, büyük akarsuların kıyılara vuran rüzgârı gibi, her yanımı yalayıp geçiyordu. Ve çıngırak.

Doğruldum.

O zaman Vedia birden beni iterek yerinden fırladı. Üstüne acele bir entari giyerken (kalçasını sağa sola sallayarak) dedi ki:

- Babam acele seni istiyormuş.

- Beni mi?

- Evet.

- Daha önce niçin söylemedin?

Vedia, "Ne bileyim ben?" ya da "İşte öyle" anlamına dudak büktü. Sonra benim bu dudak büküşten darılabilece-

ğim olasılığını hesaba katarak gülümsedi. Saçlarını tarıyordu. Kilotunu giymediğine dikkat ettim.

Odadan hızla çıkıp balkona yürüdüm. Dışarı çıktığımda çıngırak boyuna çalmaktaydı. Aşağı baktım, Hacı bir körüğün ipini çeker gibi, elini çıngırakta unutmuş, çalıp duruyordu. Kendi kendine konuşuyordu, ama ne dediği duyulmuyordu.

Beni görünce bıraktı ipi.

- Kızmıştır ki kızmıştır dayın, dedi. Koşturdu beni buraya arkamdan da şu gidişe bak diye söylenir ne varmış benim gidişimde! Taş bile attı koş diyor bir yandan, nedir acelen be adam... Kahvaltı ediyorlardır işte, uzamıştır, lokması boğazında kalacak değil ya adamın...

Kestim onun sözünü:

- Ne diyorsun Hacı? dedim. Karıştırdın gene sözü.

Hacı:

- Ne karıştırayım, dedi. Karıştırdığım filan yok. Dayın acele seni bekler. Sen de yukarıda yemeğini yiyorsun. Ben ne yapayım? Şunun gibi. Gelip zorla götüremem ya.

- Geliyorum Hacı, dedim.

İçeri döndüğümde Vedia'yı, kahvaltı sofrasını toplarken buldum. Türkü söylüyordu hafiften. Bir süre onu seyrettim. Özür dilemek istiyordum. Ama söylenecek sözü bulamıyordum. Ona bağırmamla, onu yatakta bırakıp kaikmam, iki ayrı sorun olarak, aklımın içinde birbirine karışıyordu. Hangisini önce ele almam gerektiğini bilemiyordum. Ama genç balıkçıyı kıskanışımdan doğmuş olan (buna patlamış olan demek daha doğru olur) kızgınlığım şimdi tümden yok olup gitmiş ve beni yarı aptal durumda bırakmıştı. O konuya bir daha, hele şimdi dönemezdim. Yataktan kalkışımı ise Vedia'nın anlayışla karşılayacağını umuyordum. Üstelik kapıda bekleyenin Hacı olduğunu, dayımın beni acele istediğini bildiği halde Vedia'nın o ara benimle sevişmeye kalkması, bunu ben istemiş olsam da, tuhaftı.

Kız, her zaman olduğu gibi, bir durumdan başka bir duruma son hızla geçmiş, şimdi içinde bulunduğu havanın türkülerini çağırıyor, düş kurmasını bilmeyen aklında, benim anlayamayacağım bir dünyanın gereklerini yerine getiriyordu, mutlulukla. Her zaman kendine alt bir dünya idi bu. Varılamaz. Çünkü bizim dünyamız gibi, durmuş oturmuş, yasaların düzeni içinde dönen, bugünden yarına ne olacağı

belli, alışılmış bir şey değildi. Onun sabah uyanışlarını, yüzmesini, orman gezintisini, kahvaltı edişini, gece uyumak üzere odasına çekilmesini, her gün yazsam başka başka betimlemeler çıkardı ortaya. Bu bakıma, onu ansıdığım zaman, belli bir kişiliği değil, günlerin içinde gelişigüzel bir günün anılarını bulurum hep; bir gece, yatmaya gittikten az sonra derinden bir ah çektiğini duymuştum örneğin, sonra sofaya fırlamış, balkona çıkmış, dört dönmüştü balkonda. Başka bir gece ise hemencecik uyuyuverdiğini anlardım, küçük bir köpek yavrusu gibi, iniltiye benzer sesler çıkarırdı uykusunda. Gidip onu okşamak gelirdi içimden. Kimi zaman da sofraya oturmazdı, çoğun öğle yemeklerinde olurdu bu. Gider, balkona açılan kapının eşiğine çömelir, başını dizlerine dayar, ileri geri sallanırdı. Sonra durup dururken güimeye başlamak huyu da vardı. Bir şey mi düşünürdü o sırada, anlaşılmazdı. Sorarsam, "Dişlerin hoşuma gitti" derdi sözgelişi; ya da balkondan yakındaki çam ağacına sıçramayı aklından geçirdiğini söylerdi. Genellikle soru sormayı hiç sevmediği halde, bir akşam birdenbire:

- Senin başka adın yok mu? deyiverdi bana.
- Var.
- Neden gizliyorsun?
- Gizlemiyorum, dedim, nüfus kağıdımda yazılı o, kullanılmıyor.

Soruları birbiri arkasına geldi artık.

- Neden kullanılmıyor?
- Göbek adı kullanılmaz da ondan.
- Göbek adı mı?
- Evet.
- Ne demek göbek adı?
- Çocuk doğduğu zaman konan ad.
- Sonra bir ad daha mı koyarlar?

Benimle alay ettiğinden kuşkuya düştüm.

- Senin öyle değil mi Vedia? dedim.
- Öyle öyle, dedi.
- Gördün mü, dedim.

Vedia:

- Boyuna neden ad koyarlar insanlara? diye sordu.

Güç durumda kalmıştım.

- Her insana bir ad gerek de ondan.

- Ama bir tane koymuyorlar ki, dedi.

Bir gün de, gene bu konu açıldığında bana:

- Aç bakalım göbeğini, demişti.

Onun bu çeşit çocukça isteklerini yerine getirmeye alışmıştım. Açıp göbeğimi gösterdim. Kırıldı gülmekten.

O gün de, işte böyle, onu sevmeye kalkıp da yarıda bırakmamdan sonra, sanki biraz önce koyun koyuna olduğumuz o değilmiş gibi, öyle değişik bir hava içine girdi ki, hiç tanımadığım bir insanla karşı karşıya geldiğim sanısına kapıldım. Gene hafifçe bir türkü tutturmuştu, eskiden olduğu gibi, türkünün sözlerini anlamıyordum.

- Vedia, ben gidiyorum, dedim.

Bir an yüzüme dalgın dalgın baktı:

- Gidiyor musun?

- Evet.

- Nereye?

- Dayım çağırmış ya.

Döndü arkasını, mutfağa gitti.

Beni onunla bıraksalardı, başka hiç kimse olmasaydı, kimse beni çağırmasaydı, hiçbir habercl gelmeseydl, ondan başka hiçbir işim olmasaydı dünyada... Düşünüyordum ki, çeşitli yanları bulunan bir yaşam içinde, Vedia'yı sevmek, tam olarak sevmek, olacak işlerden değildi. Vedia ile, bütün başka işlerden, başka kaygulardan, amaçlardan sıyrılmış olarak buluşabilirdi insan; onunla hiçbir şey pay edilemezdi, ortaklaştırılamazdı. Hem Vedia olsun, hem onun dışında, ondan başka çabalar, istekler... Bağdaştırılabilir gibi değildi. Doğrusunu söylemek gerekirse, benim kafam bulamıyordu bu uygunluğu. Vedia'yı dışta tutan bendim. Bir yandan büyük kent, büyük kentteki olaylarım, o olayların getirdiği ilişkiler olacak, fakat bir yanda da Vedia olacak, onu seveceğim, onunla yatacağım... Kendimi parça parça eden bendim.

Bunu tam olarak anladı mı, anlamadı mı, kesin söyleyemem, ama bir gün bana baktı baktı da:

- Ben senin ötelerindeyim, deyiverdi.

"Sen benden uzaksın" anlamına. Yemin ettim, öptüm her yerini, ondan başka kimsem olmadığını söyledim, evet, böyle dedim. Ama bir yandan da düşünüyordum ki, benim aşkım yalnızca bana bağlıydı, aşkımla öteki ilişkilerim arasında bir bağ kuramıyordum. Bütün mutsuzluğum

buradan geliyordu.

Çok sonra, oradan ayrılıp da artık Vedia'yı da, dayımı da bir daha göremeyeceğimi düşündüğüm günlerde buna tam benzeyen, ama bunun tersi gibi görünen bir mantık gelip kafama takıldı: Ülkülerim de böyleydi belki, ortak olunamayacak kadar benim. Onların içinde de kimsenin bilmediği içtenliklerim gizliydi. Sanki sevdamı açsam, kim benimle onu paylaşabilirdi ki? O zaman, zorunlu olarak, her insanın parça parça yaşadığına inanacak oluyordum.

Gerçi sonra bunları yadsıyordum. Ama Vedia'yı hiçbir kuşku bırakmayan bir aşkla sevdiğimi anlayınca, bunca içtenliğimle dünyada tek başıma kaldığımı görüp şaşırıyordum. Yapabileceğim tek şey, bu düşüncelerden kurtulmayı istemek oluyordu. Çünkü, Vedia da içinde olmak üzere, bütün dünya benim dışımdaydı. Atılmalarım, çabalarım hep hep bu "ben"le, onu saran çevre arasında, hiçbir zaman gerçeğini tanıtlayamayacağım bir karşılaşma olup çıkıyordu.

Merdivenden indim. Hemen oradaki limon ağacından bir yaprak koparıp kokladım. Vedia gibi kokuyordu. Onu elimin üstüne sürdüm.

Hacı'ya:

- Hadi, dedim, gidelim.

Hacı, oturduğu taş duvardan kalkıp şapkası ile pantolonunun arkasını temizledi, yola koyulmam için bir süre ayakta bekledi.

- Ne olmuş? diye sordum. Acele bir iş mi var?

Hacı, dayımı da, beni de boşladığını anlatan bir bakışla gözlerini toprağa indirmişti.

- Öyle olacak, dedi. Biz nereden bilelim ne olduğunu?

Arkam sıra yürüyordu.

- Hep aceledir dayının işleri. Ben de şaşar dururum, ne var bu aceleye diye. Uyumaz, dinlenmez hiç, boyuna yer durur kendini. O da böyle işte, ne diyeceksin... İnsan çeşit çeşit. Gene de Vedia hanım çekip çevirir onu. Çünkü neden, en çok Vedia hanımı sever dayı beyin. Onu gözünün önünden ayırmaz.

- Hacı, dedim, kızı elbet. Başka nasıl olur?

Hacı:

- Kızı olmasına kızı ya, dedi, herkesin kızı var. Dayı beyin başka türlü sever Vedia hanımı.

Hazır bu konu açılmışken, Hacı'nın da ağzından belki bir laf alabilirim diye düşündüm.

- Belki de kendi kızı olsa bu kadar sevmezdi, dedim.

Hacı, şapkasını çıkarıp saçlarını kaşıdı, sonra:

- Doğrudur, dedi.

Nasıl olur? Nine'nin bana çıtlattığı şey, Hacı'nın kulağına gitmez olur mu? Konuyu daha da açmadan çekinerek:

- Vedia'yı onun gerçek kızı bilenler de var, dedim.

Yüzüne baktım. Hacı ses çıkarmadı, bununla kalmayıp susmak zorunda olduğunu anlatan bir bakışla baktı bana. İki arı dolaşıyordu yüzünün önünde, şapkası ile kovuyordu onları. Düşünceler, sese dönüşmedikçe düşünce değildi belki de onun için. Bunu bilmenin rahatlığı içinde, fakat bakışları için hiçbir önlem bulamadan yürüyordu. "Dayı beyin başka türlü sever Vedia hanımı." Birden aklıma geldi, Vedia'ya, Ermiş Yusuf'u, balıkçıyı ve kendimi düşünerek hangimizi seçeceğini sorduğum zaman, kız işin içine dayımı da karıştırmıştı. Onunla evlenmeleri söz konusu kişiler arasına. Meraka kaptırmak istemiyordum kendimi, ama yavaş yavaş yükselen sıcağın altında, aklımı değiştirmek de elimden gelmiyordu. Burada bir şey nerede ise, orada kalırdı. İnsana ancak beklemek düşerdi.

Sonunda:

- Ne derlerse derler, deyiverdi Hacı.

İyi ki beklemişim! Sıramı kaçırmak istemeyerek, ama bunu da belli etmemeye çalışarak:

- Yani nasıl? dedim.

- Hiç yani, Vedia hanımı... dedi.

- Ne olmuş Vedia hanıma?

- Kızıdır diyorlarmış ya...

- Sen duymadın mı?

Hacı:

- Her duyduğuna ne bakarsın, dedi. Öyle diyen de var, böyle diyen de. Kendi kızı olsa birine vermez mi?

Sabırsızlanıyorum.

- Peki, neden vermiyor sence?

- Kızı değil de ondan.

- Hacı dedim.

O da durdu, yan gözle baktı bana.

- Kızı da olsa, evlat da edinse, verecek olduktan sonra

verir, dedim.

Hacı:

- Öyle öyle... dedi.

Sonra da:

- Eli sıkıdır dayının, diye ekledi. Kendi malından vazgeçmez.

Ne yaptığımı bilmiyorum, birden yakasına yapıştım, sarstım onu.

- Ne diyorsun sen, dedim. Kızı değil, evlat da edinmemiş, öyle mi?

Hacı:

- Ben bir şey demedim, diye mırıldandı.

Korkuyla yüzüme bakıyordu.

- Sen sordun da söyledim, diye ekledi. Yoksa ben ne bileyim... Ben bir yoksul köylüyüm, şurada çoluk çocuğumu geçindirmeye uğraşıyorum. Çok şükür dayı beyinden de rızıklanırım az çok. Hem sonra...

Yakasını bırakmasam bu biçimde konuşup gidecekti.

Tuhafı şuradaki, ben yaptığımdan pişman olmuştum da, aramızda olağanüstü bir olay geçtiğini gösteren hiçbir belirti yoktu onun yüzünde. Üstüne düşsem ne olacaktı sanki? Biz Vedia'yı evlat edinilmiş bir kız biliyorduk, niye dayımın gerçek kızı ve Hacı dayımın... belki de sevgilisi, kapatması. Bunun içinden konuşmakla çıkamazdım.

Dayımı seranın önünde bulduk. Kafese kapatılmış yabani bir hayvan gibi sinirli sinirli dolaşıyordu. Biraz ötesinde, camın dibine çökmüş iki köylü vardı.

Dayım beni görünce elini kaldırdı. Yanına vardım.

- Beni istemişsiniz, dedim.

Dayım:

- Evet, dedi. Gel şöyle oturalım.

Beni bir çamın altına konmuş tahta bir sıraya götürdü. Yan yana oturduk. Hacı köylülerin yanına çöktü, sigara yaktı. Belli belirsiz bana bakıyordu. Fakat aramızdaki olayın süreceğine ilişkin en ufak bir telaş yoktu halinde. Konuyu dayıma açmayacağımı biliyordu. Bunu benim bildiğimi de biliyordu. İçi rahattı. Asıl bundan öteydi ilginç olan; Hacı isteyerek açmıştı o konuyu, onu konuşturan ben olmamıştım. Sanki ben açmasaydım da kulağımı bükecekti benim. Neden? Bunu anlamak güçtür.

Dayım:

- Yeğen, dedi, ben şimdi kasabaya gidiyorum. Domuz ticareti işini oldukça yoluna koydum. Bu köyden, yakın köylerden adam tutuyorum, vurular domuzlar sıraya getirilecek ve günü gününe kasabaya, oradan İstanbul'a yollanacak. Anlaşma hazır. Başlangıçta köylünün karşı çıkacağını biliyorum, fakat çok ileri gidemezler, karşı komalarını kıracağım. Benden korkarlar. Benim taktığım vakit kazanmak. (Sağ elinin işaret parmağını yukarı kaldırdı.) Eylemin bamteli buradadır. İşe girişenden yana çalışır zaman. Hele para gelmeye başlasın, durumum kolaylaşır. Dağdaki domuz vurulup gâvurlara gidiyor, köylüye ne bundan?

Kıs kıs güldü:

- Ama gâvurun parası gelmeye başladı mı, kafalar değişir. Ermiş Yusuf'un uçmadığını hepsi biliyor. Ben hiçbir işimi yarıda bırakmamışımdır. Kendime karşı sorumluluğumdur önemli olan, benim için.

Yandan konuşuyordu, arada bir seranın önünde oturan köylülere bakıyordu. Yüzü, hem sevinçli, hem kaygulu bir izlenim bırakıyordu. Dayımı gerçekten tanımanın olanağını bulamadığım için, yüzündeki bu anlatımın kaynağını kestiremiyordum.

Birden bana döndü. Başını kulağıma uzattı, kısık, tok bir sesle:

- Ben burada yokken çok dikkatli ol, dedi.

Yüzüne baktım:

- Dinle dinle, diye sürdürdü sözünü. Anlıyorum, hangi konuda dikkatli olacağını öğrenmek istiyorsun. Sabırlı ol. Hepsini söyleyeceğim. Evin merdivenini akşamları erken kaldır.

- Bu kadar mı? diye sordum.

Dayım:

- Erken kaldır, diye bıraktığı yerden başladı. Sonra Vedia'yı gözünün önünden ayırma. Hiç yalnız bırakma yeğen, nereye giderse sen de onunla gideceksin. Anladın mı?

- Anladım, dedim.

- Sonra köyden pek uzaklaşmayacaksınız...

Durumumdan hiç memnun değildim.

- Nedenini öğrenebilir miyim dayı? dedim.

Dayım:

- Nedenini... dedi kısık sesle ve köyüdere bir göz attı.

Ben:

- Öyle ya, dedim, bilmediğim bir nedenden ötürü yapacağım her şey...

Kesti sözümü:

- Anlıyorum, anlıyorum, dedi. Benim burada bulunmamamdan yararlanmayı düşünecekler çıkabilir.

- Ne yaparlar, ne yapabilirler?

Dayım:

- Kızı kaçırırlar, dedi.

Şaşırdım:

- Kim kaçıracak dayı?

Yüzü karardı sanki.

- Çingeneler, dedi.

Ve benim tepkimi merak ederek faltaşı gibi açılmış gözlerle yüzüme baktı. Benimse ellerim hâlâ Hacı'nın yakasında ve yüreğim çarpıntı içindeydi. Dirseklerimi dizlerime, iki yumruğumu yanaklarıma dayamıştım. Hacı beni korkusuzca, hem de merakla izliyordu. Bunu yan gözle görüyordum. Sıkılıyordum korkusuzluğundan. Sonra dayım kulağıma eğilince, yumruklarımı yanağımdan çekip başımı ondan yana çevirdim. Sakalları neredeyse kulaklarıma değecekti. Kıvırcık saç lüleleri alnında, tırtıllar gibi sallanıyordu. Saçlarının tepesine güneş vurmuştu.

Köyde artık bir dakika bile kalmak istemediğimi düşündüm.

- Çingeneler mi? dedim. Ne zamandan beri kız kaçırıyor çingeneler?

Dirseklerimi dizlerimden çektim, şöyle hafifçe gerindim.

Bu hareketimin biraz alaylı, biraz yukarıdan olan anlamı dayımın gözünden kaçmadı elbet. Sinirlendi, ama bunu belli etmemeye karar verdi birden.

- Sen benim dediğimi yap yeğen, dedi. Çingeneleri bilir misin? Nereden bileceksin?

Ayağa kalktım:

- Dayı, biraz öteye gidelim, dedim.

Dediğimi yaptı. Şaşırarak, dönüp köyüdere bakarak. Anlamıyor ne olduğunu.

Seranın güneye bakan yanından yürümeye başladık.

- Ne oldu, dedi sert sert.

- Ne olup bittiğini anlayamıyorum ki, dedim, uzun

süredir buradayım, benden saklanan bir çok şey var.

- Ne gibi? diye sordu.

- Bilmiyorum ki, dedim. Herkes başka türlü konuşuyor.

- Seninle kim, ne konuştu?

- Kimse bir şey konuşmadı, dedim. İşte anlayamadığım bu. Benden başka herkes, her şeyi biliyor.

Dayım:

- Olamaz, dedi kısık sesle.

Demek gizli bir şey var.

Durdu, kolumdan tuttu.

- Bana bak, dedi. Neyi öğrenmek istediğini anlayamadım. Niçin merak ettiğin ise büsbütün şaşırtıcı. Burada seni kimse rahatsız etmiyor. Keyfine bakıyorsun ve döneceğin günü bekliyorsun. Yetmiyor mu bu sana?

Kendimi akıntıya kaptırmaktan, olaylara, dedikodulara seyirci kalmaktan bıkmıştım.

- Vedia'yı çingenelerden koruyacağım... ama niçin diye sordum. Bunu öğrenmek istersem suç mu? Geldiğim günden beri bir çingene lafıdır gidiyor. Bunu da yalnız siz dilinize dolamışsınız. Köylünün çingenelerden bir şikayeti yok. Hatta sizin çingenelere karşı bu anlaşılmaz tutumunuzla alay bile ediyorlar.

Dayım:

- Yanılıyorsun yeğen, dedi tehdit eder gibi bakarak. Benimle alay edilmez. Bunlar senin kuruntun. Sen köylüyü anlayacak yetenekte değilsin. Onların ne zaman, kiminle alay ettiklerini, benden niçin korktuklarını anlayamazsın. Sen yeğen sen, aklının içindekileri bile anlayacak duruma gelmemişin daha.

- Orası belli olmaz, dedim, herkes kendi bildiğini gerçek sayıyor burada. Oysa benim anladığıma göre, daha çok düşlere dalınıyor.

- Evet, orasını sen benden daha iyi bilirsin, bunu kabul ederim.

Bir susma oldu. Ben onun son sözlerini nasıl yorumlamak gerektiğini düşüne durayım, dayım birden:

- Her şeyi öğrenmek istiyorsan biraz sabret, dedi.

Deminki kavga eden adam o değildi, yumuşamıştı. Bu kez ben pişman oldum öyle konuştuğuma. Kabalığımdan üzüntüye kapıldım. Hırçınlığımın Vedia'yı sevmemden ileri geldiğini tam olarak anlayamıyordum. Ama benden

gizlendiğini sandığım şeyin onunla ilgili olduğuna inanıyordum. Dayımın kızı mıydı, yoksa sevgilisi mi? Çingeneler niçin kızın ardına düşsünlerdi?

Dayım:

- Şimdilik bu kadar, diye kapadı konuyu. Ben dönünceye kadar kızı gözünün önünden ayırma. Oldu mu?

Çaresiz:

- Oldu, dedim.

O zaman dayım benim tartışmayı kesmek zorunda kaldığımı anlayarak, yüzünde kurnazca bir gülümseme ile ve yenilgimi unutturmak ister gibi:

- Seni ilgliendirecek iyi haberlerim var, dedi. Belki de buradaki günlerinin sonu geliyor.

Merakla yüzüne baktım. Dayım, bir çocuğa bayram armağanı verir gibi gülümsüyordu.

- Geçen gün kasabada duydum, bir yasa çıkıyormuş. Hem çok yakınmış. Özgürlüğüne kavuşacaksın.

"Senin işin burada biter" demek istiyordu sanki. Konuşmamızı tümden kapadığı için memnundu.

Sonra şu sözleri ekledi:

- Sen köyden bıktın, dedi. O yüzden bu hırçınlığın. Kentte yaşamaya alışmışsın, seni ancak büyük kentler oyalar. Dön bakalım yuvana. Orada anlayamayacağın hiçbir şey yoktur, çünkü her şey yazıldığı gibi geçer.

Ben susmuş, bu sözleri karşılık vermeden dinliyordum.

Dayım:

- Bugünlük bu kadar yeter, dedi. Hadi Allahaısmarladık.

- Güle güle.

O, köylülerin yanına döndü, ben de aşağı doğru yürüyerek evin yolunu tuttum.

Anlamını kavrayamadığım bir koruma görevi ile eve dönmüştüm. Koruyacağım kızı sevlyordum. Dayımın dediği doğru idi. Bu kadarı bana yeterdi. Ve koruyuculuk görevimden ötürü kıza daha da sahip çıktığımı anlıyordum. Ama artık ne kadar sürer!

Dayımın dediği çıkarsa ayrılıyorum buradan. Vedia'yı dayıma, balıkçıya, çingenelere bırakacağım. Daha şimdiden kopmuş gibiyim. Neşem kaçmış!

Eve geldim. Damdaki bayrağa, sallantılı merdivene bakıp gülümsedim. Aylar ne çabuk geçti! Hem de ne dolu!? Ben bu sessizliği anımsayacağım en çok. Ve sessizce.

Kalsam olmaz mı? Ama ne işim var burada? Ve en güç olanı: Kalmamın bir gerekçesi yok. Sevi, dünyamızda hiçbir şeyin gerekçesi olamaz. Geçmiş o çağlar.

Merdivenlerden çıktım. Sofada, yerdeki kahvaltı sofrası kaldırılmıştı. Ortalık derli topluydu. Vedia'nın mutfakta olacağını düşündüm. Baktım mutfağa. Yok. Odası kapalıydı. Kendi odama girdim. Bir süre dolaştım odada. Kentlerde her şey yazıldığı gibi geçer. Ama burada? Sonra çıktım dışarı. Doğru Vedia'nın odasına yürüdüm. Kapısını açtım, biraz duraksadıktan sonra. Odasında da yoktu.

Seslendim:'

- Vedia!

İşte o zaman önüne geçilmez bir merakla, yukarı kata çıkan merdivenlere doğru koştum. O güne değin görmediğim yeri, dayımın odasını görecektim.

Çıktım yukarı dar ve dönen merdivenden. Merdivenin bitiminde kapı çıkıyordu karşıya, anahtar üzerindeydi.

Dayımın bu odayı hep kilitli tuttuğuna ilişkin bir bilgim yoktu. Bunu bana dayım söyleyemezdi elbet, ama Vedia da açmamıştı böyle bir konuyu. Dayımın anahtarı kapının üstünde unutmuş olacağını düşündüm. Niçin? Niçin kilitli dursun bu oda?

Kilitliydi gerçekten. Anahtarı çevirip kapıyı açtım. Kapının arkasına asılı birtakım şeyler sallanıp tahtaya vurarak ses çıkardı.

Daha ilk bakışımda şaşkına döndüm. Bu şaşkınlığımın nedenini söylemeden önce, kısaca anlatayım odayı: Dar ve uzun bir odaydı bu, sağda, duvara bitişik bir yer yatağı vardı. Üç dört şilteli, yüksek. Yastık yoktu. Duvar diplerine bir yığın kitap dizilmişti. Kapının arkasına baktım, az önce sallanıp da ses çıkaran şeyleri göreyim diye. Beş yaylı çekme jimnastik aracı. Kapıya çarpan buydu. Yerde iki lobut, üç güile vardı. Bir adım atınca tahta taban gıcırdadı, yaylandı. Yatağın baş ucundaki kitapların üstünde büyük bir tabanca duruyordu. Gene yerdeki bir tepsinin üstünde ise, pipolar ve tespihler vardı.

Duvarlara bakınca. Üç duvarda da Vedia'nın büyük boy fotoğrafları asılıydı. İşte beni şaşırtan bu fotoğraflar olmuştu. Belki de yirmi kadar. O gün bana çok sayıda geldiyse bilmem, bir daha çıkmadım dayımın odasına çünkü. Hepsini ayrı ayrı, uzun uzun inceledim. Baktıkça

şaşkınlığım daha da artıyordu. Önünde ilk durduğum fotoğraf, bugünkü Vedia'nındı, saçları dağılmış, gözleri kısık, dudaklar aralık. Bir portre. Onun yanındaki daha genç bir Vedia, ama bir az eskiden çekilmiş, iki üç yıl kadar önce. Onun yanındaki Vedia ise yaşlıydı. Şimdiki Vedia'dan dört beş ay büyük belki. İyice baktım, açık havada, toprak bir yolda, bir arabanın önünde çekilmiş, yüzüne gölge düşmüş bir yerden. Bu gölgeden ötürü mü bana yaşlı göründü? Anlayamadım. Öteki fotoğraflara geçtikçe, iş büsbütün karışıyordu. Vedia bir gençleşiyor, bir yaşlanıyor. Ama bakış, duruş, yüzdeki anlam, hep hep Vedia. Karışıklık şundan doğuyor gibiydi: Bana bugünkü gibi görünmeyen fotoğraflarında Vedia, hep çatık kaşlı ve nasıl söyleyeyim... bakımsızdı. Hele ayakta çekilmiş olan birinde, boy fotoğrafında üstü başı da eskiydi. Böylece birden iki oluyor, iki iken bir oluyordu Vedia. Vedialar.

Bütün bildiklerimi (dedikoduları) kafamda toplayıp öyle düşündüm. Eğer bu duvardaki resimler iki kişinin ise, biri Vedia'dır, öteki de annesi. Bir olasılık da şuydu: Vedia'nın eski ve yeni resimleri. Garip olanı, eski resimlerde yaşlı görünmesi.

Orada ne kadar kaldığımı bilmiyorum. Fotoğraflara son bir kez toptan bir bakış fırlattıktan sonra dışarı çıktım. Kapıyı kilitledim gene. Merdivenden aşağı indim.

- Vedia!

Ses yok. Denize gitmiş olmalıydı. Odamda çarçabuk mayomu giydim, üstüne de pantolonumu çektikten sonra evden çıktım. Güneş, sabahları gölge olan yan bahçeye geçmişti. Kestirme olan çamlık yoldan koşar gibi deniz kıyısına gittim. Kimseler yoktu ortalıkta. Denize uzun uzun göz gezdirdim. Sonra birden karar verdim, küçük koya gidecektim. İçime bir kuruntu düşmüştü, Vedia'nın balıkçı ile buluşmaya gittiğini düşünüyordum.

Yarı bataklık, sazlık olan doğu kıyısından ormancıların rıhtımına yürümeye başladım. Gözlerimle çevreyi tarıyordum boyuna. Tahta iskelenin arkasındaki kayalığa tırmandım, tepedeki ilk çardağa vardığımda yorulmuştum. Bekçiliği bana bırakılan kızı daha ilk saatlerde elden kaçırmıştım. Büyük körfezin görünümünü seyrederek biraz soluk aldım. Sonra gene hızlı hızlı, turistler için ayrılmış olan park yerini, çocuk bahçesini geçtim. İnişte ayağım

kaydı, yuvarlandım. Düşerken yere dayadığım avucum kanamıştı. Heyecan içindeydim. Sonunda vardım küçük koyun tepesine.

Koyda sandal, o sandal duruyordu. İçinde kimse yoktu. Bir süre çevreyi dinledim. Sessizlik. Denizin üstü kıpırtısızdı, güneşin yansıması ile pırıl pırıl parlıyordu. Gözümü aldı aydınlık bir süre.

Sonra genç balıkçının, aşağıda, kıyıda, ağaçların ve sık çalılıkların arasından çıktığını gördüm. O da beni görmüştü. Daha doğrusu çalılıktan çıkar çıkmaz bana bakmıştı.

Bir an tereddüt geçirdim. Vedia'nın buraya gelip gelmediğini yukarıdan soramazdım. Olmazdı bu. Dar, kaygan yoldan aşağı indim. Balıkçı, teknesine atlamıştı. Gülümseyerek bana bakıyordu.

- Merhaba, dedim.

Aşağıda durdum. Aramızda sandalın ipi.

Ayaktaydı, tekneyi mahsus sallıyormuş gibi geldi bana.

- Merhaba!

Bakıştık. "Sor" demek istiyor, "hadi sorsana!"

- Şeyi arıyordum, dedim, bizim Vedia'yı.

Geldiği yere, çalılığın oraya bakıyor.

- Gitti, dedi.

- Buradaydı, öyle mi?

Sırıtıyor, bir şey söylemiyor.

- Sana soruyorum, dedim sertçe.

Alaycı:

- Kayıp mı ettin? diyor.

Kan tepeme çıktı birden. Sandala doğru, kenara, ta denizin kenarına yürüdüm. Tekne biraz açıktaydı.

- Ne demek istiyorsun? diyorum.

Tekneyi sallıyor sağa sola. Bu kez yüzde yüz o sallıyor. Yoksa güneşte kalmış tahtalardan ayakları yandığı için mi?

- Gitti dedik ya...

Aklım başımda değil sanki.

- Ne sırıtıyorsun? diyorum.

Bir şey söylüyor, anlamıyorum, duymuyorum.

- Ne dedin? Ne dedin?

Hiç istifini bozmadan:

- Ara bulursun, diyor.

Sonra ağzının içinde bir şey geveliyor gene. "Babana

sor" gibi bir şey.

- Babama mı sorayım? diyorum.
- Sen bilirsin, diyor.
- Sen adam gibi konuşmasını bilmez misin?

Başını yukarı yukarı kaldırıyor, sırıtarak.

Sonra sandalın ipini çözüp kenara atıyor. Bereket atıyor, çünkü benim bu durumda yapacak hiçbir işim yok. Bari gitsin, def olup gitsin!

Motoru çalıştırıyor, artık bakmıyor bana. Sanki ben orada yokum. Sırtını bana dönüyor, motorun dümenine ayağını takmış, denize bakıyor. Motor suları köpürterek çalışıyor ve tekne birden ayrılıyor kıyıdan.

Biraz uzaklaştıktan sonra döndü, baktı. Gülüyor. El sallayacak diye ödüm koptu.

Genç balıkçının az önce içinden çıktığı çalılığa doğru yürüdüm. Avucum kanıyordu bir yandan. Öteki elimle çalıları açtım, küçük bir yol buldum. Sonra bir düzlük. Ezilmiş otlar. Küçücük bir yatak sanki. Yattıkları yer burası.

Oradan yol aradım kendime. Madem Vedia buradan çıktı, bir yol vardır elbet. Kayaların arasından tırmanmaya başladım. Dönüp denize baktım bir ara, balıkçının teknesi açık denize doğru yol alıyordu güneşin altında. Küçülmüştü. İçindeki adam nokta gibi kalmıştı.

Çocuk bahçesinin yanına çıkmıştım. Vedia'yı yolda yakalamak için koşmaya başladım. Görünürlerde yoktu. Çardakta da yoktu. Oradan koya, ormancıların iskelesine baktım. Dünyada kimsecikler kalmamış sanki. Uzaktaki kavak korusunun üstünde, sıcak, bir uçurtma gibi dallara takılmış sallanıyordu. Kayaların arasından kendime yol arayarak, artık uzaklara bakmıyorum, başım önümde, aşağıya inmeye çalışıyorum. Ter içindeyim. Denizi özlüyorum. Yanına varır varmaz kendimi giysimle atacağım içine. Dibe ineceğim, ben içerdeyken yeryüzü değişecek, yeni bir yüzle karşılayacak beni. Sonra aklımın içindekiler de tuzlu suda, ne olduğu söylenemez acalp biçimlere bürünecek tortular gibi. Onları, kırılıp dökülmüş uçlarını koruyarak, kanlı avucumda eve götüreceğim.

İskelenin ta öbür başında kıyıya çıktığım zaman, ortada ormancılardan birini gördüm.

- Buradan biri geçti mi? diye sordum.
- Kim? dedi iyi anlayamamış gibi.

- Kardeşim, dedim, onu arıyorum da... Hani canım...,
- Anladım, diyor, geçmedi buradan.

Sazlığın yanından dolanıp evin yolunu tutuyorum. Kimbilir saat kaç oldu?

Vedia'yı gene bulamadım evde. Artık seslenmedim, odasına da bakmadım. Biliyordum, yoktu. Çünkü o, girdiği yeri o anda değiştirirdi; orada bulunduğunu belli etmek için yerlere işaretler koyardı sanki. Oysa evde ondan hiçbir işaret yoktu. Yoktu yok.

Birden çingeneler geldi aklıma. Bilmediğim bir öykünün bölümlerini çevirir gibiydim, okumadan. Bahçede, kuyudan su çekip başımdan aşağıya döktüm. Öyle sırılsıklam gene yollara düştüm.

Seranın bulunduğu yandan değil, kıyıdan Kayalıburun'a yöneldim. Dar bir izlekten yukarı çıktım. Arasam, ermiş Yusuf'un orada bıraktığı ayakkabılarını bulacağım. Gece olsa, ayışığı olsa, buradan kendimi bırakacağım uçmağa.

Çam ormanına daldığım zaman çıktı karşıma Vedia. Sevindi beni görünce, koşuyor, el sallıyor, gelip boynuma sarılacak. Ah gelip boynuma sarılsa!

Ama yüzüm kim bilir ne halde ki, altı yedi adım kala duruyor, kaşlarını çatıyor, öyle bakıyor bana.

Ben de durdum. Yanıma gelmesini bekledim. Başka ne yapabilirdim ki!

Vedia yanıma gelince:
- Ne oldu? diye sordu.
- Hiç, dedim.

Islak giysilerime, karmakarışık olmuş saçlarıma, güneşten ve kızgınlıktan kim bilir ne duruma gelmiş yüzüme bakıyor.
- Babam gitti mi?
- Gitti.
- Ne dedi sana?
- Vedia'yı gözünün önünden ayırma, dedi.
- Ayırma mı dedi?
- Dedi ya.
- Ben ne olmuşum ki?

Kolundan tutup çektim:
- Ne olacaksın, yoksun ortada.
- Ortada yok muyum?
- Seni arıyorum saatlerdir.

- Beni mi?
- Seni.
- Nerede arıyorsun!
- Gittiğin yerlerde.
Sonra o susunca, acaip acaip yüzüme bakarken:
- Balıkçının koynunda, diye ekledim.
Ses yok.
- Orada değil miydin?
Sakin:
- Hayır, diyor.
Kolunu bu kez acıtarak çektim, büktüm de.
- Yalan söyleme, oraya gitmişin işte.
Düşecekmiş gibi öne doğru birkaç adım atıp durdu.
- Yürü eve, dedim.
- Peki, dedi.
Bıraktım bileğini. Tuttuğum yeri eliyle uğuşturdu, gözleri parlayarak baktı bana.
- Ben de eve gidiyorum, başka yere değil ki, dedi.
- Yürü, diye bağırdım.
Kuzu kuzu düştü önüme. Arkasından yürüyorum. Bir yaprak koparıp çiğnemeye başladı, sonra tükürdü. Başka bir yaprak kopardı. Eğilip baldırına bir tokat yapıştırıyor, böcek konmuş. Sonra ayakkabısını çıkarıp topuğunu kaşıyor. İçinde bir şey düşüyormuş gibi, entarisini belinden biraz yukarı kaldırıp bırakıyor. Oysa biliyorum, içinde hiçbir şey yok. Çok seyrek olarak bana bakıyor, başını çevirip. O sırada ayağı bir taşa çarpıyor. Gülüyor bana.
- Nereden geliyorsun? diye sordum.
- Hıllç, dedi uzatarak.
- Burada ne işin var?
Bakıyorum da, dayımın bana verdiği görevi titizlikle yerine getiriyorum. Hiç ummazdım kendimden.
- Ne işim mi? Gezmeye geldim.
- Çingenelere mi gittin yoksa?
Durdu, şaşkın şaşkın yüzüme baktı.
- Yürü, diye bağırdım gene.
Yürümeye başladı, ama başı bende.
- Düşeceksin, önüne bak, diyorum.
- Sen çingeneleri nereden biliyorsun? diyor.
- Kaçıracakiarmış seni.

Büsbütün şaşırıyor:

- Beni mi?

- Seni ya!

Bu kez önüne bakarak konuşuyor.

- Babam mı söyledi sana?

Sorusunu karşılıksız bırakıyorum. Yanına o güne değin hiç görmediği biri gelmiş gibi, dönüp dönüp bakıyor. Gülümsemiyor artık.

Birden koşmaya başlıyor yokuş aşağı. Ben koşmuyorum, hızlanıyorum sadece. Arada bir de, koşuya başlamadan önce ısınan atletler gibi, öne doğru atılıp yavaşlıyorum. Gözüm onda.

Niçin bağırdım? Niçin sert davrandım? En önemlisi, bunu sürdürebilecek miyim? Onu evde sorguya çekeceğimi biliyorum. Balıkçıya gittiğini ağzı ile söylesin bana. Yattığını da söylesin, orada, çalılığın içindeki küçücük yatakta. Sonra? Sonrasını bilmiyorum.

Bu kez köy yoluna çıkıyoruz. Böyle Vedia önde, beri arkada, koşarak, neredeyse ben onu kovalayarak gittiğimizi köylüler görsün istemiyorum. Bereket, seranın önünde kimse yok. Yavaşlıyorum, ne olur ne olmaz diye. Köy uyuyor, düşünde pis domuzlar ve dayımın alnında sallanan bukleler ve Vedia'nın bacakları belki, belki de mıdilinin üzerinde iken açılan bacakları. Kıskanıyorum Vedia'yı herkesten. Dayımdan da. Oysa dayım onu kıskanıyor mu? Seviyor mu ki kıskansın?

Vedia, evin yolunu bırakıp kestirmeden deniz kıyısına yönéldi. İki kolunu yana açmış, uçar gibi gidiyor. Bir an tereddüt ediyorum. Arkası sıra gidip gitmemekte. Evden yana bakıyorum. Hayır, evde oturup bekleyemem onu. Gözümün önünden ayıramam. Dayım böyle buyurduğu için değil. Onsuz yapamam, yalnız kalamam. Ben de denize doğru gidiyorum.

Ama Vedia çoktan kayboldu, zeytin ağaçlarının buğusu içinde sanki eridi.

Birden durdum. Deniz kıyısına gidip de ne yapacaktım? Oturup çıkmasını mı bekleyecektim, yoksa ben de onunla birlikte yüzecek miydim? İkisi de, o andaki durumuma uygun değildi. Sorguya çekmek üzere aramıştım onu. Beklemek ya da yüzmek konusunun ciddiliğini sarsacaktı. Bir ağacın altına oturdum.

Buradan ayrılacağım gün yaklaşıyordu demek. Neydi Vedia ile alıp veremediğim öyleyse?

Ama içimden "Olmaz" diyordum, "böyle ayrılamam, itiraf etsin bana balıkçı ile yattığını. Bununla da bitmez, dayımın yasa dışı kızı mı, yoksa evlat edindiği bir kız mı? Gerçi bunların tümünü ondan öğrenemem, dayıma da sormam gerekir. Ama nasıl sorabilirim? Meraklarımı tümden bir yana bırakmanın yolunu bulamaz mıyım? Hayır, bulamıyorum."

Orada öyle zavallı zavallı oturmuş, çevreme bakıyorum, otları koparıyor, öteye beriye taşlar atıyorum.

"Ben Hacı ile evden ayrılır ayrılmaz, demek Vedia kalkmış doğru balıkçının oraya gitmişti. Anlıyorum, çünkü yarıda bırakmıştım onu. Gitmiş, balıkçı ile yatmıştı. Herifçiğinun bana alaylı alaylı bakışından belliydi böyle olduğu. Belki de söylemişti Vedia. Söyleyince de herif güimüştü..."

Köyden yana baktım; sıcağın yeşiller üzerine abanması ile damlar bitişmiş, birbirine kaynamıştı sanki, evlerin toprakla bağlantısı kesilmişti de, bu birlik gökten aşağı sarkmış gibi anlamsız bir görünüm içindeydi. O anda içimde uyanan yabancılık duygusu neredeyse ağlatacaktı beni. İnsan her şeye katlanabilirdi, yeter ki bildik bir çevre içinde bulunsun. Dayıma ne denli uzak olduğumu da acı acı düşünüyordum.

"Dayımın odasının duvarlarında asılı duran fotoğrafların bir takımı Vedia'nın, bir takımı da annesinindi belki. Dayım asıl Vedia'nın annesini sevmiş olacaktı. Benim Vedia'yı sevdiğim gibi, büyük bir aşkla. Sonra kadın ölmüştü ve dayıma yasa dışı çocuğunu bırakmıştı. Yıllar önce olmuştu bu. Sonra dayım, büyüyünce Vedia'nın fotoğraflarını çekmiş, annesininkilerin yanına asmıştı. Duvarları ana kızın fotoğrafları ile kaplı bu oda, dayımın tapınağı idi. Oraya kapanıyordu her gece... Bütün teselisini, kızı yetiştirmekle arıyordu."

Ama niçin aşağı yukarı aynı yaştaydı duvardakiler? Dayım niçin kıskanıyordu Vedia'yı? Köylünün ağzından geveleyerek bana anlatmak istediği gerçek neydi?

"Dayım evlat edindiği kıza âşık olmuştu. Bunu kimseye açamıyordu. Hatta kendine bile. Bu gizle kendini yiyip bitiriyor, kooperatifle, sera ile, Ermiş Yusuf'la, domuz

ticareti düşü ile oyalanıyordu. Belki beni de kıskanmıştı kızdan, bunu ona söylemiş, beni öldüreceğinden söz etmişti."

Sıcak artıyordu. Acıkmıştım. Yerimden kalktım, Vedla'yı beklemekten vazgeçtim. Aradan ne kadar zaman geçtiğini bilmiyorum. Eve döndüm.

Vedla balkonda saçlarını kurutuyordu. Beni görünce:

- Sofra hazır, dedi.

Çöküк bir durumda merdivenleri çıktım.

- Ben yemiyeceğim bir şey, dedim.

- Nasıl olur, dedi.

- Odama gidip yatacağım, yorgunum.

Odama doğru yürürken önüme geçti. Demin yolda "Yürü!" diye kovaladığım, önüm sıra kuzu kuzu giden o değildi sanki. Bambaşka biri.

- Ne istersen sor, dedi, söyleyeyim de bitsin.

Duraladım. Konuyu tazelemeye gücüm yetecek miydi? Ama Vedla itiraf etmeye hazır olduğunu söylüyordu.

Oracıkta, sesim kısık, boynum bükülmüş, yorgun:

- Söyle, dedim.

- Sor, dedi.

Heyecansız olarak:

- Balıkçı ile yattın, dedim.

Kolumdan tutup çekerek beni sofraya oturttu. Bardağıma beyaz şarap koydu, uzattı.

- İçmem, dedim.

- İç, iç, diye direndi.

İçtim.

O da şarap aldı, içti.

- Ben oraya her gün giderim, diye anlatmaya başladı. O koyun suyu çok soğuktur, canlılık verir.Bu sabah da işte o suya girmek için gittim.

Durdu.

Ben:

- Bu kadar mı? diye sordum.

Sonra şarabımı içtim.

Vedla da içti.

- Bu kadar, dedi masaya oturarak.

- Ama, dedim, balıkçı bana söyledi.

Şaşırdı Vedla.

- Ne söyledi?

- Seninle yattığını... Orada, çalıların arasındaki dar yerde...

Düşündü, sonra:

- O mu söyledi? dedi.

"Yalan" deseydi, bırakacaktım artık konuşmayı, içmeye, yemeye vuracaktım işi.

Fakat Vedia yerinden kalktı, ayakta:

- Peki, öyle olsun, dedi.

Bahçeye bakıyordu.

- Öyle mi, değil mi? diye sordum.

- Öyle, dedi, söylemiş işte.

Kızgın değildim:

- Utanmıyor musun? dedim.

Sustu.

- Sen burada herkesle yatmışsındır, diye sürdürdüm sözümü.

Başını yukarı kaldırdı, "hayır" anlamına. Burnunu çekti.

- Ama balıkçı ile? dedim.

Başını öne doğru salladı.

- Niçin yatıyorsun onunla?

"Bilmiyorum" anlamına omuzlarını silkti.

Artık her şey bitmişti. Şarabımı doldurup içtim.

Vedia yerine oturdu, çenesini avuçlarının içine aldı, bana bakmaya başladı.

- Ben yakında gidiyorum, dedim.

"Biliyorum" anlamına başını salladı.

- Nerden biliyorsun? diye sordum.

- Bir haber almışındır, dedi.

- Ne haberi?

- Hep haber bekliyordun ya...

- Dayım mı söyledi? diye sordum.

- Hayır, dedi.

- Sen düşündün, öyle mi?

- Evet.

- Bana hep bugün yarın gidecek diye mi bakıyordun?

- Evet.

- O yüzden mi bana bağlanmadın?

- Bilmem.

- Hep bilmem, bilmem... Bıktım senden.

Vedia:

- Biliyorum, dedi.

- Sen hiçbir şey bilmiyorsun.
- Biliyorum.
- Ne biliyorsun?
- Sen okumuş birisin.
- Ne olacak okudumsa?
Omuzlarını silkti. Sonra:
- Dayın gibi, diye ekledi.
O zaman biraz canlandım.
- Vedia, dedim, ne demek istediğini anlıyorum. Ama başta söyleyeyim ki, aramızda her şey bitti. Beni aldatmanı, benim burada geçici olduğuma bağlamak istiyorsun. Nasıl olsa çok sürmezdi diye düşünüyorsun. Böyle düşündüğün için de, buradaki ilişkilerini kesmek istemedin. Ama şunu iyi bil ki, ben seni geçici olarak sevmemiştim. Ne olacağını bilmiyordum, bilemezdim elbet. Ama senden ayrılacağımı düşündükçe deli gibi oluyordum. Oysa sen, kendini benden hep biraz uzak tuttun. İşine öyle geldiği için.
Durdum.
- Değil mi? diye sordum.
Vedia:
- Ben böyle şeyler düşünmem bile, dedi.
Kızdım:
- Sen hiçbir şey düşünmüyorsun, dedim.
- Evet, dedi.
- Gidip düşünmeden yatıyorsun balıkçı ile.
Hüzünlendi galiba:
- Sen beni seviyorsan, ben de seni seviyorum, dedi.
Balıkçı ile düşünmeden yattığını söylemem içinde, biraz da onu bu yüzden bağışladığım anlamı vardı elbet. Düşünmeden yapılan işler bağışlanmaz mı? Oysa ben onu bağışlamak gücünü bulamazdım kendimde. Bitmişti bu iş. Ancak Vedia'nın kimseye benzemeyen kişiliği mantığımı sarsıyordu. Yargılarımızda ortaklık yoktu. Elbet bunun içine sevgi anlayışlarımız da giriyordu. O başka türlü seviyordu... İşte düşüncemin burasında yüreğim burkuldu. Vedia beni seviyordu belki de. Ama kendi anlayışı içinde imiş... Ne olursa olsun!
Dayım kasabaya gitmemiş olsa da gelse eve... Çekip giderdim buradan. O kadar sıkılmıştım.
Yerimden kalktım. Vedia'ya hiçbir şey demeden odama

gittim. Kapıyı kilitledim içerden.Attım kendimi yatağa.

Uyuyamayacağımı sanıyordum. Oysa uyumuşum.

Ter içinde uyandım. "Sen beni seviyorsan, ben de seni seviyorum." Aklıma geliverdi birden. Ne demekti bu? "Sen beni sevmiyorsan, ben de seni sevmiyorum" mu? Her şey benim sevmeme mi bağlıydı? Yoksa Vedia, "Senin beni sevdiğin gibi, ben de seni seviyorum" mu demek istemişti? Sorayım mı kendisine? Ya omuzlarını silker de "Bilmem" derse?

Düş görmüştüm uyurken. Bilincimin kendini korumasından olacak, balıkçıyı düşlerime bile sokmamıştı. Belki de bu işi aklım başımdayken düşünmem gerekiyordu da ondan. "Balıkçı söyledi seviştiğinizi" demekle düğümü çözüvermiştim. Balıkçının bana böyle bir itirafta bulunmasına hiç şaşmamıştı Vedia. Bu onun safiığını gösteriyordu.

Ya ben? Ben ne yapmak istiyordum? Neydi Vedia için kurduğum tasarılar?

Belki de bu köyde geçirdiğim günlerin anısını, balıkçı yüzünden koruyamayacağım için üzüntülü idim. Benim kızgınlığım bu yüzdendi. Kısa bir süre sonra İstanbul'a gidecektim; evimi, arkadaşlarımı, sorunlarımı bulacaktım; Vedia'yı unutacaktım, düşündüğüm zaman da kafamdan uzaklaştıracaktım. Bir masal bile olmayacaktı bu, masal bozulmuştu.

Yatağımda oturdum. Epey uyumuşum herhalde, gölgeler bir duvarı kaplamıştı. Hafif bir esinti vardı odada. Saatime baktım, artık akşam. Denize giderim diye düşündüm; sırt üstü yatarım denizde, koyuluk açıklık ayırımları içinde üst üste yığılan batıdaki dağlara bakarım. Gölgeler içinde canlanan, yaşama saati geldiğini anlayan köyün, kısa süreli, insanı dünyaya geldiğine sevindiren sesini dinlerim. Benim de kısa sürdü buradaki yaşamım. Tıpkı bu mutlu akşam saatleri gibi.

Mayom üstümdeydi. Havlumu aldım. Sofaya çıktım. Vedia yoktu ortalarda. Belki biri ile yatmaya gitmiştir. Dayım buradayken gitmiyor muydu sanki? Dayımın, onu gözünün önünden ayırmamamı tembih etmesi herhalde bundan olamazdı. Çingeneleri söylemişti o. Çingeneler Vedia'yı kaçıracaklarmış... Uydurma! Dayım da gizlemiyordu benden, gerçeği, bilmediğim o gerçeği saklıyordu.

Ama o akşam her şeyi öğrendim.

III

Her şeyi mi? Şimdi onlardan uzakta düşünüyordum da, "her şey" dediğim nedir? Elbette kafamda bir takım sorular eskisi gibi duruyor. Ama Vedia'nın o akşamki açıklamaları, coşkunca anlattıkları yeter bana. Neyi sonuna dek öğrenebilmişizdir kil

Merdivenden inip bahçeye çıktım. Ben ayrılmak üzere olduğum yerlerden soğurum. Koparım çarçabuk da ondan. Ama o akşam, bahçeye indiğimde, inanılmaz bir mutluluk duydum. Zeytinlere, çamlara, bodur mersinlere, toprağın soluk alan derisine içten bir sevgi ile baktım. Ben belki de doğa ile sevişmiştim burada. Vedia da bu doğanın bir parçası idi.

Canlılık ve çevikilkle duvardan atlayıp kıra vurdum, denize yürüdüm.

Dayımın bir sözü geldi o sıra aklıma. Vedia'nın evlenmesi konusunu açtığında, ona olgun birini layık gördüğünü söylemişti. Kimdi bu olgun kişi?

İnsanın aklına olmadık şeyler geliyor.

Denizde buldum Vedia'yı, yüzüyordu. Bana el salladı, karşılık vermedim. Bunun üzerine kıyıya doğru yüzdü ve çıktı dışarı.

O çıkar çıkmaz ben daldım denize, yüzdüm, yüzdüm, yüzdüm, başımı döndürüp baktığımda, kıyıda oturmuş, beni gözlüyordu. Yoksa dayım ona da beni gözden yitirmemesini mi tembih etmişti?

Bekledi beni. Çaresiz çıktım.

- Ben seni kurulayayım mı? diye sordu çekingen.

Sakin bir sesle:

- İstemem, dedim.

Kendim kurulandım. Sonra eve doğru yürümeye başladım. Vedia arkam sıra geliyordu.

- Çok uyudun bugün, diyor.

Ses vermiyorum.

- Kapını da kilitlemişin...

- Yokladın mı?

- Merak ettim de...

Gülümsedim... O da gülümsedi. Tanrım!

Sonra bir iki sık adım atıp hizama geldi.

- Sana bu akşam ziyafet çekeceğim, dedi.

Yüzüne baktım. Bakışmayı, itişmek gibi, çekişmek gibi bir duruma getiriyor, hemen kapıyor gözlerimi.

Konuşmasam olmayacak.

- Neden gerekiyor ziyafet çekmek? diye sordum.

Alışkanlıkla omuz silkiyor, sonra:

- Hiç işte, diye ekliyor, belki ayrılırız diye düşündüm de...

- Belki değil, diyorum.

- İşte öyle, diyor. Ayrılmak yani.

- Ayrılmamızı kutlamak için mi?

- Ha.

- Bu ziyafetin her akşamki yemekten ne farkı olacak bakalım?

Vedia seviniyor birden, önümde geri geri yürüyerek, yüzü bana dönük, arkası yola, anlatıyor.

- Balık buldum... Çeşitli... İrili ufaklı... Sonra kasabadan incir gelmişti... Nah böyle (eliyle gösteriyor büyüklüğünü)... Sonra işte şarap var, rakı da var... Hangisini istersen... Bir de Hallt Beylerden biber dolması geldi...Bol yemiş var...

Yüzüme bakıyor merakla.

- İyi değil mi? diye soruyor.

Başımla onaylıyorum. Sonra da:

- Her zamanki gibi, diye ekliyorum. Dayımın sofrası her zaman zengindir.

Umutsuzluğa düşmüyor Vedia.

- Ama, diyor, ben de varım bu akşam.

- Ne demek o?

- Ya.... diyor memnun.

- Sen hep buradasın.

- Ama bu akşam anlatacağım sana.
- Neyi?
- Bir çok, diyor.

Sonra bundan hoşlanıp hoşlanmadığımı merak ederek eğilip yüzüme bakıyor.

- Başından geçenleri anlatacaksın, ha?
- Evet.
- Balıkçı ile olan gibi mi?

Susuyor, sonra:

- Hepsini, diye ekliyor.

Ben:

- Dinlemek istemiyorum, dedim.

Boynunu büktü.

- Öyleyse anlatmam, dedi.

Eve geldik. Ben yukarı çıkmadım, kuyudan su çekip bahçeyi sulamaya başladım. Vedia benim havlumu alıp eve götürdü. Yukarıda hazırlık yaptığını biliyorum. İşinden hoşnut bir kadın gibi, arada bir balkona çıkıyor türkü söyleyerek, bir şey silkeliyor, ya da ipte asılı bir bezi alıyor.

Yürüyüp bir cigara yaktım, bahçenin köyü gören duvarına oturdum. Tatlı tatlı akşam oluyordu. Yorgunluğumun verdiği mutlulukla çevremi seyrediyordum. Çiçekler canlanmış, çam dallarında hafif sallantılar, gölgenin neşeli bir köpek gibi oyalayan gelgiti, yukarıda türküler söyleniyor.

- Vedia, diye seslendim.

O an balkonda belirdi.

- Efendim!
- Bana bir kadeh rakı getir.
- Şimdi, dedi.

Az sonra da küçük bir tepsinin içinde bir kadeh rakı, bir bardak su, iki turp, beyaz peynir, taze soğan ve erik getirdi. Yanıma, taşın üzerine koydu. Geri çekildi.

Rakı kadehine su kattım, yarısına kadar içtim. Bir turp yedim.

- Ne zaman istersen gel, sofra hazır, dedi.

O akşam rakısının keyfini bir daha hiç duymadım diyebilirim.

Sonra başlayan o büyük gecenin sofrasına oturmak üzere yukarı çıktım. Merdiveni kaldırdım. O sırada Vedia da bayrağı indirmeye gitti. Her şey dayım evdeymişçesine

sürüp gidiyordu.

Sofra gerçekten göz alıcıydı. Güzel düzenlenmişti. Ama bu düzen hiçbir görgü kitabında yazılı değildi herhalde. Bilgi ile değil, duygu ile hazırlanmıştı.

Vedia yukarıdan inip odasına girmişti. Ben sofrayı incelerken çıktı... Bakakalmışım! Üstünde kırmızı çiçekli bir entari vardı, saçının iki yerine iki tarak, bir yerine de küçük, pembe bir kır çiçeği oturtmuştu. Dudaklarını boyamıştı. Beline beyaz bir kemer takmıştı. Göğüslerini saran esmerlik, bu renkleri daha da öne çıkarıyordu. Gerçekten bir şöiendi Vedia. Gözlerim ona takılı kalmıştı.

Bir iskemleye ilişeyim der demez, gelip kucağıma oturdu, bunu bekliyormuş. Kollarını boynuma doladı, gözlerimin içine bakarak:

- Bana bu akşam Vedia deme artık, dedi.

Beklemediğim bir şey bu.

- Ya ne diyeyim?

- Benim adım Vedia değil ki...

- Neymiş?

- Benim adım Raziye.

- Raziye mi?

- Evet.

- Nereden çıktı bu?

Derin bir soluk aldı. Gülümsüyor mu, düşünüyor mu, anlayamadım. Gözlerimin içine bakıyor ama, orada başka şeyler görüyor sanki.

- Ben seni anlamışındır diye düşündümdü.

- Raziye olduğunu mu?

- Ya...

Artık söyleyecek bir sözüm yoktu benim. Onu dinleyecektim. Bir süre bekledim.

Raziye kaşlarını çattı:

- Benim adımı dayın değiştirdi, diye anlatmaya başladı.

Hızlı hızlı, hırslı hırslı anlatıyordu.

- Benim adım Raziye idi, ama ben de bilmiyordum bunu. Daha çocuktum canım. Sonra bizimkiler geldiler, söylediler bana, sen Raziye'sin diye. Anladın mı?

Birden fırladı kucağımdan, sanki odada yalnız başınaydı, türkü söyler gibi konuşuyordu, dolaşa dolaşa. Ah benim canım!...

- Ama bu çok eskiden oldu. Burada değil canım, biz

öteki köydeyken. Bir gün arabada oturuyorlardı, şişt şişt diye seslendi biri bana, "Raziye" dedi. Onlar hep biliyorlarmış, biz nereye gitsek geliyorlardı bizim olduğumuz yere. Babam kızıyordu, kovuyordu hep, ama ben başlangıçta anlamıyordum neden kızdığını, neden kovduğunu onları. Sonra bizimkiler bana dediler ki...

Durdurdum onu.

- Sizinkiler kim?

- Çingeneler canım.

Çok iyi biliyorum, hiç şaşırmamıştım onun çingene olduğunu öğrenince. Bunu bekliyor muydum? Hayır, ama onda her şey doğaldı. Merakla değil, lafın tadını çıkarmak için sordum:

- Sen çingene misin?

- Çingeneyim ya...

Elime rakı kadehini tutuşturduktan sonra sürdürdü konuşmasını:

- Babam beni çok küçükken almış bizimkilerden. Kızım olsun demiş, siz bunu unutun demiş, onun adını değiştireceğim demiş. Okutacağım onu, hanımefendi yapacağım.

O şarap içiyordu.

- Çok iyi adam, sevmiş beni. Okuttu da, yazdırdı da. Nerde şimdi bizimkilerde benim gibi kız. Hepsi cahildir bizimkilerin. Sevmezler okul. Ama işte gelirlerdi peşimizden. Beni yalnız bulunca anlatırlardı. Annemi de anlatırlardı. Öyle güzelmiş ki annem...

Dayımın odasındaki fotoğrafları düşünüyordum, fakat o konuyu açmaya cesaret edemiyordum. Bekliyordum ki, kendi gelsin oraya.

Vedia (çünkü Raziye'ye daha alışamamıştım) sürdürüyordu sözlerini:

- Sonra ben hepsini öğrendim.

- Neleri? diye sordum.

O duymadı beni.

- Bizimkiler geldiğinde çingenece konuşurlardı benimle. Ben önce anlamazdım hiçbir şey, sonra sonra anlamaya başladım. Çok kolay geldi bana. Fransızca'dan daha kolay. Biliyor musun ne derler bizim dile?..

"Bizim" derken övünüyordu sanki.

- Ne derler?

- Romi derler.

- Romi mi?

- Evet ya... Ben sonra kitaplarda okudum. Babam da çingenelere kızınca konuşurdu. Hep kızardı ya... Ben anlamıyorum, anlamıyorum diye anlatırdı benim yanımda. Bizimkiler onuncu yüzyılda mı, on birinci yüzyılda mı ne, çıkmışlar yola Hindistan'dan. Hani Mısır'dan diyenler de var, ama doğru değil. Birçok yerde bize Romalı da derler...

- Romalı mı?

- Öyle ya... Yugoslavya'da.

Gene durdurdum onu.

- Hani sen, dedim. Roma tarihini okuyordun da... Ben geldiğim gündü. Aradığını bulamadığını söylemiştin.

Razlye:

- Evet, evet ya, dedi. Roma tarihini ben başta bizimkilerin tarihi sanmıştım. Okudum okudum, çingene lafı geçmedi hiç. Ben de sıkıldım okumaktan. Niçin okursunuz, anlamam. Hepsinden sıkıldım ya... Bütün derslerden...

Durdu. Bu kez gözlerime, ama bana baktı. Dalgın değil. Tepkimi arıyor.

- İşte böyle, dedi.

Geldi, gene kucağıma oturdu. Benden bir yanıt bekliyor sanki. Oysa söyleyecek hiçbir söz gelmiyor aklıma. Öptü beni. Sonra ağır ağır kalktı kucağımdan. İki eliyle saçlarını arkaya attı. Şaşkın gibiydi biraz. Sofraya gitti. Bana ve kendisine şarap koydu. Bardağı getirdi. Aldım ve öyle düşünmeden bardağımı onun bardağına vurdum. Bu hareketim onu birden öyle sevindirdi ki,bardağını masaya koyup boynuma sarıldı. Önce ağlıyor sandım, oysa gülüyordu, sevinçten deli gibi gülüyordu. Öpücüklere boğuyordu beni. O akşam hep öyle, beni öpmelerinin ardı arkası kesilmedi. Sanki son gecemiz.

Anlatacağını anlatmış, söyleyeceğini söylemişti. Artık bu konunun üzerinde durmak istemiyordu. Türküler söyüyor, kendi kendine dans ediyordu ortada. Sanıyorum, beni tam olarak inandırmak için, tam olarak çingenelliğine. Nasıl anlatsam, bir yükten, bir baskıdan kurtulmuş gibiydi.

Her davranışı, her sözü ile, her bakışı ile bir çingene, başka bir şey değil.

Bir süre sonra beni de bir neşe sardı. Baktım, onun türkülerine katılıyorum, bilmediğim türkülerine. Sonra

öpüşüyoruz, sıcrıyoruz birlikte, kol kola, karşı karşıya oynuyoruz, göbek atıyoruz. Benim bu halimi görünce kırılıyor gülmekten. Bana da geçiyor gülmesi. Öyle ki, zaman zaman o konuya döndüğümüzde gözlerimizden yaşlar boşanıyor, gülmekten.

Bir ara tutuyorum onu.

- Dur dur Razlye, diyorum.

- Benim adım Vedla, diyor.

Burnumu tutuyor.

Kendimi kurtarıyorum.

- Hani bir akşam kapıya biri gelmişti diyorum. Köyünün biri demişti dayım, yardım istemek için gelmiş... Yoksa o gelen de.

Razlye gözlerini iri iri açarak:

- Bizimkilerdendi, diyor. Bana dedi ki, biz buradayız, dedi. Sen nasılsın, dedi. Selamlar getirdi bana. Ama ben konuşmadım hiç, çünkü korkarım babamdan. Sonra da tanıdığım değildi o gelen. Bizde herkes birbirini hem tanır, hem tanımaz. Durdum öyle.

- Dayım, dedim, o gece çok sinirlenmişti. Demek bundanmış.

Durum aydınlanıyordu, her şey ortaya çıkıyordu. Aylardır kafamı kurcalayan soruların birden silinivermesi ne şaşırtıcıydı! Niçin meraka kapılmıştım o kadar? Bir boşluk duyuyordum, sınavdan çıkmış bir öğrenci gibiydim. Tuhaf bir yorgunluk çökmüştü üstüme. Yalnızca içmek, türkü söylemek, Razlye'yi öpmek istiyordum. Tam onun istediği gibi biri olmuştum. Balıkçı serüveni de silinmişti kafamdan.

Sofraya oturdum.

- Hadi, bir şeyler yiyelim, dedim.

Razlye de karşıma oturdu. Lıkır lıkır içti bir bardak şarabı.

- Yavaş iç, dedim, sarhoş olacaksın.

Elini salladı, "Olursam olurum" anlamına.

Bir süre konuşmadan yedik, içtik.

Sonra ben:

- Ama o gece, dedim, ben sizi bahçede konuşurken gördüm.

Razlye:

- Hangi gece? diye sordu.

- Köyünün geldiği gece, dedim. Siz beni uyudu sanıyordunuz herhalde. Pencereden baktım, gördüm. Aşağıda, duvarın dibinde konuşuyordunuz.

Gözlerini kısmış, öyle diniliyor beni.

- Dayım, "Öldürürüm" diyordu sana. Kimdi o öldüreceği? Gelen köylü mü?

Razıye düşündü, düşündü.

- Bulamadım şimdi, dedi.

Sinirli sinirli yerimden kalktım.

- Nasıl bulamazsın, diye bağırdım. Dayım, ne konuştuğunu soruyordu sana.

Razıye:

- Ben konuşmamıştım ki... dedi. Demin söyledim ya.

İşler gene çatallaşıyordu.

- Anlatacaksan tam anlat, dedim. Dayım madem ki, çingenelik konusundan senin habersiz olduğunu sanıyor, öyleyse niçin sıkıştırıyordu seni konuşup konuşmadığını anlamak için?

Razıye:

- A bilmez misin, dedi. Dayın kıskançtır ya. Kim olsa sorardı.

- Yani gelenin çingene olduğunu senin de bildiğinden kuşkulanmamıştı mı demek istiyorsun?

Razıye düşündü bir süre.

- Kuşkulanmıştır elbet, dedi. Ama benim bildiğimi bilmiyor ki...

- Niçin öldürmeye kalkıyor öyleyse adamı?

- Kıskançlığından.

- Seni herkesten mi kıskanır?

"Evet" anlamında başını salladı.

- Söyle, dedim, benden de kıskandı mı?

"Bilmem" anlamına boynunu büktü.

Buradan çekip gitmezsem kurtulamayacağım bu sıkıntıdan. Her şey bilinmez kalsın isterse, yeter ki kafamı yormayayım artık.

- Öyleyse seni seviyor dayım, dedim.

Razıye çok olağan bir şey duymuş gibi:

- Evet, dedi.

- Nasıl yani? diye sordum.

Gözlerini dikip yüzüme bakakaldı.

İçinden çıkamayacağım.

- Bir türkü söylesene, dedim.

Razlye neşe ile ayağa fırladı.

- A peki, dedi.

Ve oynayarak, gene bilmediğim bir türkü söylemeye başladı.

- Nereden öğrendin bu türküyü? diye soruyorum.

Razlye duymuyor sorduğumu, yalnızca oynuyor ve söylüyor.

Annesi de güzeldi, yukarıda resimlerini gördüm. Evet, annesiydi resimlerin birkaçındaki. Razlye gibi güzel.

- Anneni mi sevdi baban? diye soruyorum.

Duydu mu, duymadı mı bilmem, başını salladı.

Sonra kalktım, yapılacak bir şey yoktu, yanına gidip onu durdurdum, kollarımın arasına aldım. Öpe öpe:

- Seni seviyorum Razlye, dedim.

- Ben de seni, dedi.

Öyle sıcak, öyle içten ki, düşüncelerin, kuruntuların, kaygıların tümünü sürüp götürüyor.

Belki de en güzel sevişti̇ğimiz akşam, o akşamdı. Her şeyi unutmuştum, kendimi bambaşka bir insan olarak görüyordum. Yalnız Razlye ile doluydum. Böylesi bir sevişmenin bir daha yaşanabileceğini sanmıyorum.

Onu kucaklayarak odasına götürmüştüm, yatağına yatırmıştım. Bir gelin yatağı idi bu. Razlye uyuyor gibiydi, hep gözleri kapalı sevişti. Onu ilk kez böyle görüyordum.

Bir ara:

- Seni bir daha bulamam ki, dedi.

- Neden? diye sordum.

Hiçbir zaman unutmayacağım o tatlı kayıtsızlığı ile:

- Ne bileyim, dedi.

Oysa şimdi anlıyorum, bu her zamanki sözünü ilk kez bilerek söylemişti Razlye.

Sonra hiç anlamadığım kimi hareketler de yaptı. Söz gelişi yatağın çarşafını sıyırdığı gibi yere attı, arkasından yastığı fırlattı. Ayağa kalkması gerektiği zaman odayı darmadağın ediyordu. Bunu isteyerek yaptığı izlenimi uyandı bende.

Yerde uyumuşuz.

IV

O gece serayı kırıp döktüler, bütün camlarını paramparça ettiler.

Ben sabahleyin uyandığımda dayım bahçedeydi. Ne zaman geldiğini bilmiyorum. Merdiveni indirmemiz için çıngırağı da çalmamıştı. Bizi uyandırmak istememiş olmalı. Biz bir gemide, deryalar ortasındaydık sanki.

Onun bahçeden gelen sesiyle ilk ben uyandım. Yanımda yatan Razıye'ye baktım. Bir süre onu uyandırmaya kıyamadım. Öyle güzel uyuyordu ki... Yüzükoyun yatıyordu, kollarını yastığın altına sokmuştu, başı duvara dönüktü. Saçları yüzünün yarısını örtüyordu. Çıplaktı. Göğüsleri, omuzlarına doğru taşmıştı. Dudakları aralıktı. Eğilip önce ensesinden, sonra aralık dudaklarının ucundan öptüm. İnlitiye benzer şımarıkça bir ses çıkardı. Yanına uzanmamak için kendimi güç tutuyordum. Hatta bir ara bunda bir sakınca olamayacağını da düşündüm. Dayım çıngırağı çekinceye kadar biz pekâlâ sevişebilirdik. Razıye de bunu istiyormuşçasına sırtüstü dönüp, bir dizini yukarı kaldırdı. Sanki onun duymasını istemiyormuşum gibi, fısıltılı sesle "Canım" dedim.

Sonra sesimi biraz daha yükselterek:

Razıye kalk, dedim, dayım gelmiş.

Omuz silkti.

Eğilip öptüm.

- Olmaz, kalkmalısın, dedim.

Artık odada kalamazdım. Dışarı çıktım. Sofra akşamdan kaldığı gibiydi. Bir iki tabakla, bir iki bardağı alıp mutfağa götürdüm. Niçin? Ortalığa düzen verme kaygusu. Ya da suçu örtbas etme telaşı.

Sonra elimi yüzümü yıkadım. Dayım bahçede Hacı ile konuşuyordu. Gerçi Hacı'nın hiç sesi çıkmıyordu, ama dayım ikide bir ona "Hacı... Hacı..." diye sert sert bağırıyordu.

Balkona çıktığım zaman dayım bana gülerek baktı:

- Gemi yanaştı, merdiveni indirsene, dedi.

- Şimdi, dedim.

Dayımın yüzünde olağanüstü bir olayın heyecan belirtileri okunuyordu. Fakat bana bakışı tatlı, Hacı'ya bakışı ise zalimceydi. Yumruklarını beline vuruyordu ikide bir. Bunu sevince de yorabilirdiniz, kızgınlığa da.

Merdiveni indirirken:

- Geldiğinizi duymadım, diye ekledim. Çıngırağı neden çalmadınız?

Dayım, alnına düşmüş bukleleriniin altında fıldır fıldır oynayan gözlerini bana dikerek:

- Nereden duyacaksın, şarabı içip sızmışındır, dedi.

Merdiven gıcırtılarla aşağı indikten sonra ben de hızla dayımın yanına vardım.

Dayım:

- Sen şarap içmenin günah olduğunu bilmez misin? diye sordu bana.

İşin içinde bir şaka olduğunu anlamıştım elbet. Gülümsedim. Ama bu sözlerin neden gerektiğini bilemezdim. Sera'nın kırılıp dökülduğunu daha öğrenmemiştim. Merakla Hacı'dan yana baktım.

Dayım arkasından:

- Domuz da yersin sen, dedi.

Sonra gülerek Hacı'ya baktı. Hacı yere çömelmiş, geldiğim günkü gibi, elinde bir ağaç dalı, toprakta çizgiler çiziyor. Konuşmuyor.

Bahçeye, ağaçlara bakıyorum, tıpkı geldiğim gün. Tuhaf bir duygu belirliyor içimde, bu görünüyü düşümden ansır gibiyim ve hüzünlü bir duygu bu.

Dayım:

- Vedia nerde? diye soruyor.

Az kaldı "Raziye mi?" diyecektim.

- Uyuyordur herhalde, dedim.

Dayım:

- Uyusun, dedi, uyanınca öğrenir olanı biteni.

Sonra:

- Haberin yok, diye ekledi. Seranın bütün camlarını kırdılar.

Şaşırarak:

- Ne zaman? diye sordum.

Dayım:

- Ne zaman olacak? dedi. Ben burada yokum, siz merdiveni çekip uyumuşunuz. Bundan iyi zaman mı olur, serayı ortadan kaldırmak için.

- Kim yapan? diye soruyorum.

Dayım:

- Kim olacak, diyor ve gülerek Hacı'ya bakıyor.

"Hacı bilir" anlamı var bu bakışta.

Hacı, her zamanki gibi kapalı, renk vermez, düşündüğünü belli etmez durumda, ama şimdi bunlara bir de önemini algılamanın gururu eklenmiş sanki.

Başını hafifçe kaldırarak ve yana eğerek:

- Hiç haberimiz yok bey, diyor. Kim yapar bu işi? Koca sera bu, bir cam, iki cam değil ki, hepsi cam... Şunun gibi...

Gözlerini kırpıştırıyor, mahzunmuş gibi bakıyor. Hatta bu bakışlarda "Uzatma canım" anlamı bile var.

Dayımın da keyifli haline bakınca nerdeyse ortada bir şakanın döndüğüne inanacağım.

- Doğru mu? diye soruyorum.

Hem dayıma, hem Hacı'ya bakarak, Hacı bundan hoşlanıyor. Onu önemsiyoruz çünkü.

Hacı kasketini kaldırıp saçlarını kaşıdı, dayıma:

- Bu işi çingeneler yapmış olmasın, dedi.

İnanmadan söylediği öyle belli ki... Dayım bar bar bağırıyor.

- Hayır, diyor, hayır, çingeneler böyle şey yapmaz. Sen çingeneleri bilmezsin Hacı! Yıllardır siz, hepiniz bana çingeneleri savunmadınız mı? Onlar da Tanrı'nın kulu, otursunlar ormanda, demediniz mi? Şimdi sıkışınca çingeneler aklınıza geliyor? (Bu sırada dayım yan gözle e'ye doğru baktı). Ama bana yutturamazsınız, suçu onların üstüne atamazsınızı. Çingeneler yapmaz böyle şey. Zaten kasabada o işle de uğraştım, çingeneler bugün yarın gidiyor buradan.

Denize bakarak şu sözleri ekledi:

- Evet, sizin için bundan iyi fırsat olamaz. Ben

çingeneleri buradan sürüyorum ya, onlar da bana düşmanlık olsun diye serayı kırdılar... Bu masalı uyduruyorsunuz.

Hacı boynunu bükmüş, susuyor.

- Yalan olur bu, diyor dayım. Çingenelerin üstüne atamazsınız. Ben çingeneleri bilirim, eskiden beri bilirim...

Ben dayımın bu sözlerini heyecanla dinlerken Raziye balkona çıktı, dirsekierini parmaklığa dayayıp dayımı dinlemeye koyuldu.

Dayım onun farkında değildi, fakat konuyu çingenelerden alıp köyüye getirdi:

- Siz yaptınız, diye ekledi. Evet, siz yaptınız. Çünkü bugün yarın domuz sevkiyatı başlayacaktı. Böylece önlemek istediniz işi. Ama ben zorbalığa gelmem, olup bittiye hiç gelmem... Dediğim dedikiir. Göreceğiz bakalım, ne kazandınız?

Sonra Hacı'nın yanına gidiyor, eğilip onu çenesinden tutuyor, kaldırıyor adamın başını, diyor ki:

- Yüzüme bak Hacı, üzüntü var mı bu yüzde, yıkılmış bir adama benziyor muyum ben?

Hacı:

- Estağfurullah, diyor.

Sonra da:

- Benim ne suçum var? diye ekliyor.

Bir itiraf mı bu?

O sırada Raziye seslendi balkondan:

- Ne olmuş, ne olmuş? diye sordu.

Dayım sevecenlikle:

- Nasılsın güzel kızım? dedi ona. İyi uyudun mu? Keyfin yerinde mi? Bugün ne yapmayı düşünüyorsun? Söyle bakayım güzel kızım!

Raziye'ye bağlılığı öylesine belli ki, sesi titriyor.

Raziye ise, kaşlarını çatmış, olanı biteni anlamak istiyor. Dizlerini arada bir birbirine sürtüyor, bir eliyle saçını kulaklarının arkasına atıyor. Bana bakmıyor hiç.

Dayım:

- Üzülecek bir şey yok, dedi. Köyü seranın camını çerçevesini kırmış dün gece.

Raziye:

- Çingeneler diye bir şey işittim de, diyor.

Dayım heyecanlı:

- Yok canım, ne çingeneleri! Hacı'nın uydurması o.

Böyle diyerek kuyuya doğru yürüyor.

- Çingeneler lafı uydurma, diye sürdürüyor sözünü. Sana ne çingenelerden. Gidiyorlar onlar zaten bugün yarın.

Kuyudan su çekerken bana baktı. Acıdım dayıma. Gözlerinin içinde ateşler çakıyor. Ceketini, gömleğini çıkarıp yere bıraktı. Kuyudan çektiği bir koca su ile yüzünü yıkadı, başını ıslattı. Saçları darmadağındı. Bir masal kahramanına benziyor. Yarısı insan, yarısı Tanrı.

Razıye'ye baktım, onu ilk kez bu kadar düşünceli gördüğümü söyleyebilirim. Dalmış gitmişti.

- Ben bir gidip göreyim, dedim.

Dayım, başını sallayıp saçlarındaki suları etrafa saçarak:

- Nereye? diye sordu.

- Serayı görmeye, dedim.

Dayım:

- Git, git de gör olanı biteni, dedi.

Ben yola koyulurken o da merdivenlerden yukarı çıkmaya başlamıştı.

Doğrusu heyecan içindeydim, dayımın sakinliği de beni şaşırtmıştı. Ne adam, Tanrım!

Yanından geçerken Hacı:

- Git de gör rezaleti, dedi bana.

Ama ses kısık. Gerekli olduğu için söylenmiş bir söz.

Neredeyse koşarak gittim seraya. Gördüklerim gerçekten de "rezalet"ti. Seranın bütün camları aşağı indirilmişti. Cam bacalar bile kırılmıştı. Bana öyle geldi ki, bu işi yapmak için hazırlıklı birtakım insan, araçlarla çalışmıştı. Seranın içi cam kırıkları ile doluydu. Donakalmıştım.

Bir iki köylü, az ötede durmuş bana bakıyorlardı. Ne merak, ne korku vardı hallerinde.

- Kim yaptı bunu? diye bağırdım.

Ne gereksiz bir soru. Nitekim onlar da omuz silktiler. Dayım olsa sormazdı böyle bir soru. Benimkisi aptallık, boş bulunma, kendini gösterme isteği.

Ama soruyu sorduktan sonra arkasını da getirmek zorundaydım; sanki bu iş üstüne o an uygulanacak ve birtakım insanları cezalandıracak bir kararım varmış gibi sert adımlarla, hızlı hızlı gerisin geriye döndüm. Ona hiçbir şey demedim artık. Ne diyebilirdim ki! Hacı, izlekten yana

çekilerek bana yol verdi.

Her şey göz açıp kapayıncaya kadar bitiverdi. Ama buna özlemek boşunadır. Uzun uzun biten ne var ki! Bitişin niteliği bu!

Evde dayımı ve Raziye'yi balkonda çay içerlerken buldum. Aşağıdan:

- Yazık, çok yazık, dedim dayıma.

Dayım gülüyor hâlâ, bir şezlonga uzanmış, çıplak ayaklarını sallıyor. Sanki çok başarılı bir gününde.

- Ne dersin? diye bağırdı.

Kollarımı iki yana açtım.

Dayım, Raziye'ye parmağı ile beni göstererek güldü.

- Şaşırdı, dedi.

Sanki şaşırılmayacak bir şeymiş! Sonra da:

- Gel, gel de çayını iç, diye ekledi.

Yukarıya çıktım. Raziye hemen yerinden kalkıp bana çay getirmeye gitti. Çıplak ayaktı. Sabahın güzelliğini sanki o taşıyordu. Bahçemiz gibi koku salıyordu.

Dayıma:

- Neden bu? Nasıl olur? diye sordum.

- Neden mi? Savaşımın bir evresi bu. Normal. Daha her şey bit...edi ki... Karşılarındaki adamın ne güçte olduğunu tanımıyorlar. Ben zaten işlerimin burada bunca kolay gitmesine şaşıyordum. Şimdi oldu işte. Kolaylık öldürücüdür, insan dediğin güçlüklerle karşı karşıya gelince gücünü anlar.

Birden ayağa fırladı, sağ elinin işaretparmağını havalara kaldırarak:

- Cam kırılır bir maddedir, dedi.

Sonra sol eliyle sağ bileğini tutarak:

- Ama bu kırılmaz, diye ekledi. Yarın sera yeniden kurulacak. Ve daha da sağlam olarak, bir daha saldırıya uğramamak üzere. Yapacakları buydu, bitti. Kimseden davacı olmayacağım. (Kurnaz kurnaz gülüyordu). Hepsi suçu içlerinde taşısınlar: Bana karşı boyunları hep bükük kalsın. Bu işi yapanları çalıştıracağım serada. Kendi elleriyle onaracaklar onu. Aniadın mı? Ama diyeceksin ki, nereden biliyorum yıkanların kim olduğunu? Yıkıcılar çalışmayanlar. içinde kalırsa, onları çalıştırmamakla cezalandırdığımı düşünecekler, çalışanlara rastlarsa, çalışmakla.

O sırada Razlye çayımı getirdi. Alıp yere çömeldim. Dayımın üzüntülü olmayışı beni etkilemişti. Gerçi olayın nedeni üzerinde düşünüyordum, dayımın köyüye ille domuz yedirmek için bunca direnmesi bana doğru görünmüyordu. Biz inançlarla mı uğraşacaktık, yoksa ekonomik özgürlükle mi? Burada ise, bunların ikisi biraraya gelmiş bir durumda bulunuyordu. Ancak böyle oluşu köylünün tepkisini de çağırıyordu.

Bunları düşünüyordum, ama düşündüklerimi söylemek hiçbir şeye yaramazdı. Bu çelik gibi adamı etkilemek olanaksızdı.

Doğrusunu söylemek gerekirse, bu düşüncelerimde derinleşmek benim de işime gelmiyordu; çünkü burada "doğru" çok çapraşık biçimde çıkıyordu ortaya. Kendi başına değil de, yapıyı oluşturan bir etmen gibi. Dayımla bu konuda tartışmaya girsem, tutumum pek de sağlam olmaz diye düşünüyordum. Görmezlikten geliyordum bu nedenle. Benim kolayca değerlendirebileceğim bir çevre değildi bu çevre ve ben hazırlıklı değildim.

Razlye alçak bir iskemleye oturmuş, bacaklarının arasına kollarını sokmuştu. Onda da bu olağanüstü olayın hiçbir etkisi görünmüyordu. Bir bana bakıyor, gülümsüyor, bir dayıma dönüp uzun uzun süzüyordu onu. Sonra dağlara dalıp gidiyordu.

Dayım birden:

- Sana iyi haberlerim var, dedi bana.

Başımı kaldırıp yüzüne baktım.

- Artık yerine dönebilirsin, işler düzeldi, dedi.

Benim şaşkınlığımı görünce:

- Demek dün gece radyo dinlemediniz, diye ekledi ve bir beni, bir de Razlye'yi süzdü.

Razlye:

- Dinlemedik, dedi.

Ve çok tuhaf bir şey, dayımın söylediklerini anlamamış gibi davrandı. Ben heyecanlı olup olmadığımı bulmak istiyordum. Bir gün böyle bir sözle karşılaşacağımı hiç düşünmemiş değildim elbet, hatta böyle bir haberi aldıktan sonra o gün ne yapmam gerektiği sorunu da kafamı epey yormuştu. Ama o andaki duygum, üzüntü oldu.

Dayım:

- Erken mi yattınız? diye sordu.

Ben:

- Evet, dedim.

Razlye sustu. Yalana hiç gerek duymuyor, belki de bilmiyor yalanı. Ya da şöyle diyebiliriz, dünyada onu korkutan hiçbir şey yok. Nerde olsa, ne durumda olsa, yaşayacağını yaşar o.

Dayım:

- Hemen mi gideceksin? diye sordu bana.

O zaman Razlye'nin donuk donuk bana baktığını gördüm.

Geldiğim günün ayrıntılarını nasıl aklımda tuttumsa, o günün konuşmaları ve olayları da tıpkı öyle belleğimde kalmıştır. Benim yanıtımı beklerken Razlye burnunu çekiyordu.

- Hemen gitmeyi aklımdan bile geçirmem, dedim.

Bu gerçi bir nezaket sözü idi, ama işin içyüzünü bilen biri, benim buradan neden ayrılamadığımı anlardı. Bu yüzden olacak, bu sözleri söylerken sesim hafifçe titredi.

Dayım:

- Ben de sana hemen gitmeni söyleyecek değilim elbet, dedi. Burası senin evin. İstediğin kadar kalırsın.

Ve kaşları ile oynayarak:

- İstersen bütün bütün, diye ekledi.

Dayımın bu sözünden nasıl mutluluk duyduğumu anlatamam. Kalbim çarptı, belki de yüzüm kızardı. Çünkü içimde bir kuşku var, kuşku gizlenmemden geliyor. Gizli sevişiyorum Razlye ile, dayımdan gizli. O ise bana bütün bütün kalmamı öneriyor! Belki de o sırada yapılacak en iyi hareket, dayıma, Vedia ile evlenmek istediğimi söylemekti.

- Teşekkür ederim, dedim. Hele seranın yıkıldığı böyle bir günde sizden ayrılıp gitmemi aklınızdan bile geçirmemelisiniz. Belki size bir yardımım da dokunur demek istiyorum. Gerçi bugüne değin işlerinizle pek ilgilenmedim, resim yaptım, denize girdim, gezdim... Fakat biliyor musunuz dayı, alıştım buraya zamanla, kolay kolay kopamayacağım buradan.

Dayım bu sırada birden başını çevirip Razlye'ye bakmasaydı, sözlerim tıkırında gidiyordu. Fakat onun bu bakışı beni durduruverdi. Başımı önüme eğdim. Bir esinti balkona birkaç cam pürü bırakıp gitti.

- Evet, sonra? dedi dayım.

Demek sözümün arkasını merak ediyor.

- Sonrası... diye sürdürmeye çabaladım. Acelem yok. Gerekirse yarın anneme bir mektup atarım. Burada olduğumu bildiririm. İçi rahat eder. Ben de...

Raziye kalkıp içeri gitti.

Onun gitmesinden de yararlanarak:

- Ben de birkaç gün daha kalırım, diye bitirdim sözümü.

Bunu söyleyince de pişman oldum. Asıl söylemek istediğim, burada bütün bütün kalmaktı, Raziye'nin yanında.

- İyi, dedi dayım. Ama bana bir yardımın olacağını sanmam. Çünkü ben işlerimi ta baştan yardımcısız olarak ayarlarım. Bunu niçin böyle yaptığımı sana daha önce de anlatmıştım. Sonra da senin tutumunla, benim tutumum arasında epey bir ayırım var, anladığıma göre. (Burada hafifçe gülümsedi, anlamazlıktan geldim) Sözgelişi sen bu olayda, sera'nın taşlanması olayında beni mutlaka yanlış yolda görüyorsundur. Daha doğrusu, benim yanlış yolda yürümemin sonucudur olay. Öyle değil mi?

Hemen yanıtlamadım dayımı, durdum bir süre, düşündüm. Onun açtığı bu konuyu ben de az önce aklımdan geçirmiştim. Üstüne gitmek istemediğim bir konu idi bu.

Dedim ki:

- Sizi tanıdığımı sanmıyorum dayı, yanılmıyorsam sizin için belli bir yerde kalmak ille gerekmez. Çok yer değiştirmiş olmanız da bunu gösteriyor. Üstelik hayranlıkla izlediğim gibi, başarısızlıklar sizi yıldırmıyor, tam tersine, daha da atılgan oluyorsunuz...

Bir an duraklamamdan yararlanan dayım:

- Evet, çabuk bağla sözünü, dedi. Bana bir önerin mi var?

- Bağlayacağım şu, dedim, bura halkına domuz yedirmek uğruna bunca direnme boşuna değil mi? Başka yere gitmeyi düşünmez misin?

Sinirli sinirli güldü dayım:

- Ben sana senin yolunu sordum, sen bana yol önerdin, dedi. Oysa senin gitmenle benim gitmem arasında koca dağlar var. Ben zor olanı seçmişimdir hep yeğen, gitmek kolaydır.

Sonra da ellerini açarak:

- Ama bu kez ortada pek öyle bir güçlük de yok, diye ekledi, benim yerim sağlam. Kimse beni yerimden kıpırdatamaz. Hiçbir olay. Anladın mı?

Bunca güçlü, istemli bir insanın, o günün akşamı nasıl perişan olduğunu düşünmek, yaşamımın en dokunaklı anısıdır.

Dayım konuşmamızı o kadarla bırakarak yerinden kalktı, içeri girdi. Yukarı kata odasına çıktığını duydum. Kulak kabarttım. Az sonra koşarak indi merdivenlerden.

- Vedia, diye bağırdı.

Vedia mutfaktaydı, çıktı sofaya herhalde, bir şeyler konuştular, iyi duyamadım. Bir ara dayım:

- Doğru söyle, dedi.

Arkasından da:

- Yemin et, diye yükseltti sesini.

Konuyu anlamıştım, ilgilenmem de o yüzdendi ya. Dayım oda kapısının anahtarını kapının üstünde bulunca şaşırmıştı. Bu unutkanlığından Raziye'nin yararlanarak yukarı çıkıp çıkmadığını öğrenmek istiyordu. Önce böyle düşündüm.

Fakat az sonra duyduğum başka bir söz durumun hiç de böyle olmadığını anlatıyordu. Dayımın merak ettiği Raziye değildi, bendim.

- Sen görmemiş olabilirsin çıktığını diyordu dayım, kısık bir sesle.

Vedia'nın ne dediğini duymadım.

Bunun üzerine dayım balkona geldi. O sırada ben denize gitmek üzere ayağa kalktım.

- Nereye? diye sordu.

- Belki denize, dedim.

Nasıl olsa onun işleriyle ilgilenmemi istemiyordu.

Ama onun öğrenmek istediği bu değildi. Gözleri yerinden oynamıştı.

- Anahtarı unutmuşum, dedi, dik dik bakarak.

Ben:

- Ne anahtarı, dedim, sakın.

- Yukarıdaki odanın, dedi.

Soğukkanlı:

- Buldunuz mu? diye sordum.

Dayım sakallarını kaşıdı.

- Kapının üstünde unutmuşum, dedi gözlerimin içine

bakarak.

Sonra da:

- Odamı merak etmez misin? dedi.

- Etmez olur muyum?

Dayım arkasını dönüp yürürken:

- Gelip görürsün, dedi.

Ama bu söz, "Hadi şimdi gel" anlamına değildi.

Öyleyse Raziye, yukarı odadaki resimleri biliyordu. Annesinin, ya da kendisinin, ya da hem annesinin, hem kendisinin resimlerini. Bu demektir ki her şeyi biliyordu.

Odama girip mayomu ve havlumu aldım. Dışarı çıktığımda Raziye'yi çok meşgul gördüm. Dayımın yukarıda olmasından yararlanarak onunla birkaç sözcük olsun konuşmaktı niyetim. Fakat o, yüzüme bakmıyor, mutfağa girip çıkıyor, balkona ipler geriyor, içinde birtakım bezler bulunan kovaları oradan oraya götürüyordu. Bugün onun büyük iş günüydü anlaşılan.

Ruhumda bir yalnızlık duygusu kabardı. Raziye ile birlikte olmadan bu duygudan kurtulamayacaktım sanki. Bu evde kimse benimle ilgilenmiyordu demek. Benimle olan ilgi ancak kuşkuya dayanırdı. Anahtar sorununda olduğu gibi.

Raziye'den ayrılmak istemiyor, ama tutumumu açıklıkla belirleyemiyordum.

Canım sıkılıyordu. Köye geldiğim günden beri, belki en sıkıldığım gün. Boşuna değilmiş.

Sallantılı merdivenden aşağı inerken arkamdan Raziye geldi, ama beni şöyle yana iterek, elinde bir kova, bahçeye indi, kuyuya gidiyor.

Sonra ileri baktım, Halit Beyle damadını gördüm. Bize geliyorlardı. Bekledim onları. Yaklaştıklarında, kendimde beklemediğim bir tavırla:

- Ne bu rezalet Halit bey, dedim.

Yukarıdan aşağı bir süzdüm ikisini de.

Halit bey üzgündü, damat önüne bakıyordu.

- Kimdir bu barbarlar kuzum? diye sorularımı sürdürdüm.

Halit bey:

- Biz de şaşırdık kaldık, diye yanıtladı beni. Sabah uyandığım zaman haber verdiklerinde, Allah seni inandırsın, yüreğime inecek sandım. Dayı beyini bütün köy halkı

sever. Sen de gördün ya! Peki, nereden çıkar bu düşmanlık? Anlayamıyorum. Ama er geç öğreneceğiz bu işi, bu küçük yerde suçlu hiç gizli kalır mıymış!

Sonra kısık bir sesle:

- Dayın nasıl? diye sordu. Sinirli mi? Çok mu sinirli?

Ben daha bir şey demeden dayım balkonda görünmüştü. Yüzü gülüyordu gene.

- Rezaleti konuşuyorduk, dedim.

Dayım sert sert:

- Sen sus, sen karışma, dedi bana.

Sonra da Halit beye:

- Olan oldu, serayı yeniden yapacağız, diye seslendi. Buyurun yukarı!

Arkasından da:

- Haritan, albümün yanında mı Halit bey? Belki bugün bize lazım olur, dedi alay ederek.

Konuklar merdivenlere yürürken, ben olduğum yerde hareketsiz kaldım. Dayımın bana karşı böylesine sert davranmasından ötürü kızgınlıkla karışık bir şaşkınlık içindeydim. Ama o hiç oralı değildi, konuklarını karşılamak üzere merdiven başında bekliyordu. Neden sonra bana:

- İstersen sen de gel, dedi.

Başımı "hayır" anlamında sallayıp denizin yolunu tuttum.

Güneşin küçültmediği hiçbir şey yoktur. Az sonra sinirliliğim geçti. Belki de dayım, Halit beye uygulayacağı taktiği benim bozabileceğimden korkmuştu. Onun için susturmuştu beni. Sonra onları bensiz eve çağırışı ise, tutacağı yöntemi görmememi istemesindendi. Beni çocuk yerine koyuyordu kuşkusuz. "Gitmek kolay" demişti. Ne demektir bu? Benimle bir ilişkisi var mı bu sözün? Burada bütün bütün kalmama ilişkin önerisi ise, bana hiç önem vermediğini gösteriyordu. Benim ötede işim varmış, okulum varmış. "Kalıverir" diye düşünüyordu, "Ne olacak, çocuk!"

Bunları düşünüyordum, ama bundan ötürü de hiç sıkılmıyordum. Vücudum güneşin altında kavruluyordu; yakıcı ışınlar ruhumu da eziyordu. Buraya geldiğim gün ne gibi duygular içinde bulunduğumu anımsamaya çalışıyordum. Ne çabuk geçmişti aylar! Demek bugün yarın buradan bir minibüse binecek, kasabanın yolunu tutacaktım, belki de

bir sevinç kaplayıverecekti içimi, durup dururken yanımdakilerle konuşmaya başlayacaktım, sonra kasabanın kahvesinde, çınarın gölgesinde kırmızı bir çay içecektim, köye gittiğim günü düşünüp gülümseyecektim, yolculuk, bu görünüler, yüreğimi neşe ile dolduracaktı. Yolcunun ruhu da, yüzü gibi ileriye dönüktür. Geride kalanları unutacaktım.

Düşüncemin burasında, belki Raziye de denize gelir umudu ile başımı kaldırıp evden yana baktım; güneşin parlak ışığı altında bütün biçimler eriyordu. Gözlerime gölgeler doluyordu aydınlıktan, ışık karanlığa dönüşüyordu. Sırt üstü yatıyorsam, arka üstü dönüverliyordum.

Sonra yerimden sıçrıyordum birden, kendimi denize atıyordum. Derine dalıyordum. Gözlerimi açıp suların içindeki ışık çubuklarının deniz anaları gibi açılıp kapanan gökyüzü gölgelerini görüyordum. Bunlar bana, bir zamanlar denizin içinde öptüğüm Vedia'yı düşündürüyordu. Derken Vedia çıkıyordu denizin içinden karşıma. "Vedia seni bırakmam" diyordum ona. Sonra niçin "Raziye" diye düşünmediğime şaşıyordum. Ben gerçekte Vedia'ya âşık oldum. Ama bırakıp gideceğim kız, artık o değil, Raziye'dir. Denizin etkisi ile canlanıyorum yeniden, Raziye'yi bırakmamaya karar veriyorum. Ben ondan ayrılamam, ayrılamam. Gerekirse kalırım burada bütün bütün. Dayım bu köyden bıkıp da savaşımlarını başka yerlerde sürdürmek için çekip giderse, biz Raziye ile geminin merdivenini çeker, deryalara yelken açarız. Kimse nerede olduğumuzu bilmez.

Sonra utanıyorum böyle düşündüğüm için. Yalnızlık ve sürgün içinde doğmuş bir aşk beni bunca kendine bağlamalı mıydı?

Denizde kaç saat geçirdiğimi bilmiyorum. Eve döndüğümde, Halit bey ile damadı gitmişlerdi. Ama anlaşılan köyün ileri gelenleri, takım takım dayımı ziyarete geliyorlardı. Dayım da bunu bildiğinden, balkonda bir koltuğa oturmuş, geleni karşılıyor, gideni uğurluyordu. Bayram günü gibiydi.

Ben bahçeye girdiğimde bakkal çıkıyordu. Hacı gene kenarda, bir ağacın altında uyukluyordu.

Dayım beni görünce:

- Yemeğe geciktin, diye seslendi. Biz yedik.

Sonra:

- Yemeğin hazır, acıkmışındır, diye ekledi.

Gerçekten de çok acıkmıştım. Önce kuyudan su çekip başıma döktüm, serinledim. Dayıma:

- Konuklar gittiler demek, diye seslendim.

Dayım neşe içinde:

- Biri gelip biri gidiyor, dedi.

Bunu söylerken ellerini uğuşturuyordu.

Yukarı çıktım. Dayım beni merdiven başında karşıladı, anlatmaya başladı:

- Utançlarından yerin dibine girdiler. Ne olacak şimdi? Sera yeniden yapılacak. Demek ben kazandım. Gözümü korkutamadılar.

Kahkahalarla gülüyordu.

- Halit bey ne diyor biliyor musun? Bütün onarım gideri benden diyor. Kooperatifin tüzüğünü baştan yapıyorum ben de. Kimi eksik yerler vardı, onlar tamamlanacak. Bu olaydan yararlanmaz mıyım hiç? Daha güçleniyoruz. Domuz sorununa gelince, bir ikisi, seranın yanında bu iş için ayrı bir yer yapmak koşulu ile domuz sevkiyatına razı. Ancak gâvur işçi bulmamı öneriyorlar. Bu kadarı bile büyük bir başarıdır. Ama ben şimdilik tümden güvenli değilim.

Dayımın ayağında bir şort, üstü ve ayakları çıplak, bir elinde piposu. Gidip gelerek konuşuyor. Beni masaya oturtuyor. Raziye'ye sesleniyor, Raziye yemeğimi getirip önüme koyuyor. Bana hiç bakmıyor. Saçlarını bağlamış, alnında, yüzünde ter damlaları. Onun da ayakları çıplak, göğsü yarım açık, kısa bir etek giymiş.

Yemeğimi yerken dayımı dinliyorum.

Arada bir Raziye elinde, içi yıkanmış çamaşır dolu bir leğenle geçip bahçeye çıkıyor. Bahçede türküler söyleyerek asıyor çamaşırları. Dönüşünde bana bakıyor, yemeğim bittiyse öteki yemekten getiriyor.

Bu sırada dayım diyor ki:

- Vedia bugün yaman vallahi, bir yandan çamaşır yıkıyor, bir yandan akşam için güzel yemekler hazırlıyor. Biliyor musun yeğen, seranın taşlanması bu mevsimde bana zarar vermez. Şimdi cam kırıklarını toplamaya başladılar. Yarına kadar ortalık tertemiz olur.

Sonra kurnaz kurnaz gülümseyerek şunları ekliyor:

- Her gelen, bugün kendisinden şüphelendiğimi sanıp

gitti. Elbette bunlardan biriydi elebaşı. Ama kim? Ben bu gibi durumlarda elebaşının kim olduğunu ille de bulmaya kalkmam. Ya şu olmuş, ya bu olmuş... Önemli olan olaydır. Daha gelecekler var bugün, akşama artık. Hiçbirini yemeğe alıkoymuyorum. Hatta birinin karşısında yemeğimi yedim iştahlı iştahlı. Yutkunup durdu. Taşlatır mısın serayı?

Dayım bir ara Smith Wesson'unu çekip balkondan bodur mersinlere birkaç el ateş etti. Bana anlattığına göre, bunu gören Hacı, oturduğu yerden kalkıp başka ağacın altına geçmiş, kendi kendine okuyup üflemiş.

Öğleden sonra, doğuya doğru gölgeler uzamaya başladığında dayıma köyden birkaç ziyaretçi daha geldi. Ben bu sırada odama çekilip yatağa uzandım. Diyebilirim ki, en çok o gün sevdim odamı. Artık özgür olduğum için mi? Bunun nedenini anlayamadığımı söylemekle yetineyim.

Yalnız şunu iyice ansıyorum ki, dayım da, ben de o gün bir şey bekliyor gibiydik. Yalnızca Raziye gününü, anını yaşıyordu. Çünkü boyuna çalışıyordu. Öyle ki, dayım arada bir "Ne oldu bugün bu kıza?" deyiveriyordu.

İçimde bir rahatsızlık vardı; dayımın kasabadan getirdiği haber üzerine, artık hep benim ne zaman gideceğim düşünülüyor gibi geliyordu bana. Gitmek üzere olan insan, çevresindekileri tedirgin eder. Onları tedirgin durumda bırakacak mıydım? Onları derken, niçin Raziye'yi de araya katıyorum, onu ayrı tutmam gerekmez mi? Ama dayım gibi hareketli bir adam, benim durumumdaki birinin "kararsızlık" diye adlandırabilecek olan bu ikisi ortası kalma haline kızabilirdi. İçinden, "Oğlum gideceksen git, kalacaksan kal!" derdi belki de.

Yatağımda uzanmış düşünürken bir karar verdim;ilk yalnız kalışımızda Raziye'ye danışacaktım durumumu. Açık açık soracaktım ne düşündüğünü.

Benimle gelebilir miydi sözgelişi? Dayım bırakır mıydı onu? Söz buraya gelince, biliyorum, konu gene çıkmaza girecekti.

Böyle düşünürken uyumuşum. Kapıya vurulduğunu duyarak uyandım. Dayım dışarıdan "Hadi yeğen, balkona gel!" diye sesleniyordu.

Odanın ışık durumundan saatin kaç olduğunu anlayıver-

dim. Alışmıştım buna. Güneş çoktan batıdaki dağların ardına çekilmişti. Şimdi gölgenin, serinliğin zamanı başlamıştı. Dayımın beni uyandırması da bundandı.

Dışarı çıktım. Akşam sofrası balkonda kurulmuştu. Yer sofrası idi bu, minderlerde oturacaktık. Dayım bahçeyi sulama işini yeni bitirmişti. Kendi de yıkanmıştı. Onu gördüğümde kurulanıyordu.

Sofrayı göstererek:

- Nasıl? diye sordu.

Baktım, iştahımı kabarttı bu güzel sofra.

- Harika, dedim.

Dayım:

- Güzel bir rakı içeceğiz bu akşam, dedi.

Ve böyle diyerek minderlerden birine geçti, oturdu, bana da karşısında yer gösterdi. Çöktüm oraya. Dünyanın tatlı akşamı içindeydik, çalışanı mutlu kılmak için doğanın onca özenerek yaptığı. Ağaçlar hafif hafif sallanıyorlar, gecikmiş kuşlar sinirli sinirli konuşuyorlardı.

- Vedia nerede? diye sordum.

Dayım kadehlerimize rakı koyarken:

- Denize gitti, dedi. Bugün, biliyor musun, çok yoruldu o. Deniz bütün yorgunluğunu alır şimdi. Ama gitmeden önce soframızı da hazırladı. Dünyanın en yetenekli kızıdır o. Soylu bir ailedendir. Bulunduğu yere hayat verir, umut verir. Onunla olduktan sonra, hiçbir zorluk durduramaz insanı, hiçbir düşman yenemez.

Durdu ve şöyle ekledi:

- Sen de bu kanıda değil misin? Artık yeterince tanıdın Vedia'yı. Öyle değil mi?

- Öyle, dedim.

Dayım:

- Öyle ise senin özgürlüğün şerefine içelim, dedi.

O güne değin durumum üstüne beni hiç sorguya çekmeyen bu soylu adamın inceliğine hayran olmuştum.

- Hayır, dedim. Vedia'nın şerefine içelim.

Dayım güldü.

- Öyle olsun, dedi.

İlk kadehlerimizi Vedia'yı düşünerek diktik.

O sırada o kimbilir neredeydi!

O akşam dayım bana gençlik yıllarından kimi anılar anlattı. Bunların birtakımı eğlenceli, birtakımı hüzünlüydü.

Aşk öyküleri de vardı içinde. Onu hiç bu kadar candan ve kendime yakın görmemiştim. Dayımın anıları yılları izledikçe ben dikkat kesilmiş, Raziye ile ya da annesi ile ilgili olduğu sanılabilecek bir ayrıntı yakalayabilir miyim diye dinliyordum. Fakat böyle bir şey olmadı. Ancak şöyle bir söz takıldı kafama: "Sevmek için yaşlanmayı beklemeli." Dayımın bana daha önce de buna benzer bir söz söylediğini o an ansıdım, ama tam olarak bulamadım o sözü.

Bulunmaz güney akşamı geceye dönüşmeye yaklaşırken biz bir şişe rakıyı bitirmiştik.

Dayım birden:

- Nerde kaldı bu kız? dedi.

Oysa benim aklım hep Raziye'deydi, onu hiç unutmamıştım ki!

- Geç kaldı, dedim.

Dayım ayağa fırladı, denizden yana baktı. Ortalık kararmaya başlamıştı.

Ben ayakkabılarımı giyerek:

- Deniz kıyısına gideyim, dedim.

Dayım kaşları çatık ve biraz dalgın:

- Git git, dedi.

Sonra o da içeri girip hazırlanmaya başladığı sırada, bahçeden ayak sesleri duyuldu. Gençten biri koşa koşa bize doğru geliyordu. Birine benzettim onu, akşam karanlığından iyice ayıramadım.

- Bey, bey; diye bağırıyordu adam.

Dayım içerden geldi.

- Kim o? diye sordu bana.

Sonra genç adamı gördü.

- Ne var Hasan? dedi.

Hasan imiş, tanıdım, Hasan:

- Bey, dedi, Vedia Hanım gitti.

Dayım anlamadı sanki.

- Ne demek? Nereye gitti?

Hasan:

- Çingenelerle gitti, diye anlatmaya başladı. Ben dağdaydım. Çingenelerin arabasına binmiş giderken gördüm, Allahaısmarladık dedi bana. Sonra çekip gittiler yayların öbür yakasına... Nah şu yana çingenelerle...

Dayım bana döndü, sanki görmeyen gözlerle baktı

yüzüme. Bir an sallandığını görür gibi oldum. Hatta tutmaya bile yeltendim, ama durdum.

Çok kısa sürdü şaşkınlığı dayımın.

Birden gürledi adama:

- Bana Hacı'yı bul, diye bağırdı, atımı çıkarsın. Atımı çıkarsın diyorum sana. Duymuyor musun be herif! Koş, koş!

Hasan koşmaya başlamıştı bile köye doğru.

Dayım içeride hızla giyinmeye başlamıştı. Önce tabancasını seçti, ama onun yetmediğini düşünmüş olmalı ki, bir de mavzer hazırladı. Sonra pantolon, ayakkabı, gömlek. Telaşsız gibi giyinlyordu, ama bir ara durup bana, "Ne dedi bu çocuk? diye sorunca, şaşırmadım, korktum.

- Ben ne yapabilirim? diye sordum.

Boş gözlerle baktı. Tabancasını beline sokarken:

- Sen burada kal, dedi.

Sonra koşa koşa merdivenlerden indi, bahçenin karanlığı içinde ahıra doğru yöneldi.

Raziye kaçmıştı.

Az sonra dayımın tüfeğinden çıktığını sandığım sesler duydum. Herhalde atına atladığı gibi dağın yolunu tutmuştu; tetiği çeke çeke.

Saatler geçti.

Asıl ben ardına düşmeliydim Raziye'nin.

Saatler geçti.

Yoksul ve çökmüş, oturuyordum bir iskemlenin üstünde.

Saatler geçti.

Nal sesi. Hayvanın kişnemeleri.

Dayım ağır ağır merdivenlerden çıkıyor.

Boğuk bir ses:

- Sen hayvanı götür, diyor.

Bunu Hacı'ya söylüyor herhalde dayım.

Sonra birden karşımda buluyorum onu.

Bir iskemleye çöküyor, sağ yumruğunu ağzına dayıyor ve ağlıyor, hıçkırıklarla.

Ona bakmakla kalıyorum. Başka bir şey yapılamaz.

Bir ara başını kaldırıyor, bana bakıyor, yumruğunu ısırıyor tutmak için kendini.

- Yarın dön sen, diyor bana. Ben de bu evi soküp yola çıkacağım senden sonra.

Ve başını önüne eğip bir şeyler mırıldanıyor kendi kendine. Ayağa kalkıyor, "Vedia... Vedia" diyor iki kez, içini çekerek:

Sonra bana dönüp:

- Onu çok sevmiştim, o benim her şeyimdi, diyor.

Geziniyor, balkona çıkıyor, bir süre dışarıyı dinliyor, sonra içeri girip:

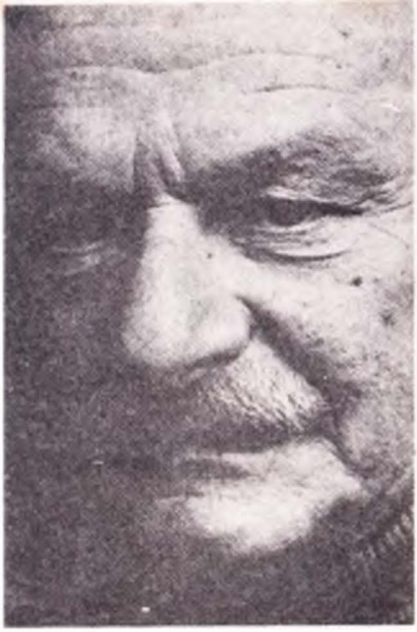
- Yetişemedim, diyor. Çok olmuştu onlar gideli.

Uzun uzun bana bakıyor, sanki böyle sessiz oturuşuma şaşıyor. Ben de şaşıyorum. Burada gerçekten acı çeken bir kişi var, o da dayım.

- Yat, dedi bana, erken yat, yarın erken kalkacağız.

Sonra yukarı, odasına, tapınağına çıktı.

SON

İlk şiiri 1936 yılında yayımlanan Melih Cevdet Anday, yazınımızda yeni bir akıma adını veren Garip adlı kitap dışında, bugüne değin yedi şiir kitabı yayımladı. Bastırdığı oyunların sayısı altıdır. On kitap tutan denemeleri dışında, Melih Cevdet Anday, roman türünde dört yapıt vermiştir.

Şiir kitapları ve romanları bir çok yabancı dilde yayımlanmış olan Melih Cevdet Anday'ın son romanı "Raziye"dir. Cumhuriyet gazetesinde tefrika edildikten sonra, ilk kez 1975 yılında basılan bu romanın elimizdeki yeni baskısında yer yer eklemeler yapılmıştır. Birinci baskı ile karşılaştırıldığında görüleceği gibi, bu değişiklik, özellikle dayının ve yeğenin kişiliklerini, düşünce ve tutum ayrımlarını daha da belirli kılma amacına yönelikti.

175 LİRA